METİN MÜNİR

SABAH OLAYI

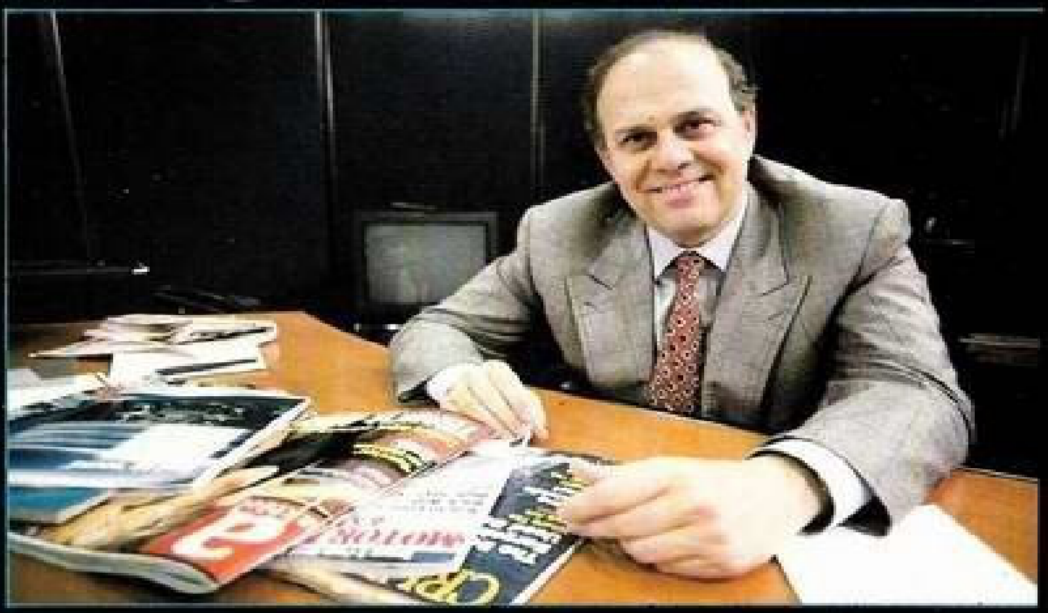

Sabah ve Dinç Bilgin'in Öyküsü

ALTIN KİTAPLAR

Sabah Olayı

{Sabah ve Dinç Bilgin'in Öyküsü}

Metin Münir

Altın Kitaplar - 1993

Önsöz ve Teşekkür

Dinç Bilgin ve Sabah'ın öyküsünü anlatan bu kitabı Sabah gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Zafer Mutlu'nun isteği üzerine yazdım. Kitap öyküyü tarafsız bir şekilde anlatmaktadır. Daha çok Sabah'ın doğuş ve yükselişinde rol alan kişilerle yapılan ve 2.000 sayfa tutan söyleşi notların bir derlemesinden ibarettir. Bu kişiler (alfabetik olarak) şunlardır: Erol Aksoy, Ercan Arıklı, Melih Aşık, Alp Bayülken, Dinç Bilgin, Güler Bilgin, Nebile Bilgin, Nazar Büyüm, Haluk Cansın, Güneri Cıvaoğlu, Recep Dağaşan, Cemil Devrim, Selahattin Duman, İlhan Esen, Mazlum Göknel, Hayrullah Gülal, Ercüment Gündem, Çetin Gürel, Nail Keçili, Bülent Korman, Ali Nail Kubalı, Zülfü Livaneli, Betül Mardin, Güngör Mengi, Zafer Mutlu, Nadide Özceyhan, Şevket Özçelik, Aydın Öztürk, Ahmet Pekin, Sayah Sokullu, Kenan Sönmez, Bülent Tanla, Rahmi Turan, Erhan Ünver, Ahmet Vardar, Nuyan Yiğit ve Necati Zincirkıran. Hepsine çok teşekkür ederim.

Saatler tutan teyp bantlarını büyük bir sabır ve titizlikle çözen meslektaşım Bayan Canan Sucu'ya özel bir teşekkür borcum var.

Haziran 1993

Başlarken

Erol Simavi, Asil Nadir'e dönerek, "Sen bütün gazeteleri satın alıyorsun, benimkini de al." dedi.

Nadir'in cevabı kısa ve netti. "Alırım."

"Yalnız ben 12 sıfırlı isterim." diyen Simavi, Özal'a dönerek, "Turgut Bey, aracılık yaparsan sana da yüzde 10 verelim. Seçim yaklaşıyor, paraya ihtiyacın vardır." Bunları söyledikten sonra Dinç Bilgin'le birlikte masayı terketti.

Asil Nadir, Özal'la baş başa kalmıştı.

Yukarıdaki satırlar birazdan okuyacağınız kitaptan alınmıştır.

Basın İmparatorları arasına katılmak için amansız mücadele veren bir adamın ve gazetesinin çarpıcı, ilginç öyküsünü tekrar tekrar okuyacak, düşünecek, yeniden okuyacaksınız.

Bu kitap Türk basın dünyasının gerçek öyküsüdür.

* * * * * * * * * * * * *

Dananın kuyruğunun kopacağı o gün masanın etrafında on kişiydiler. Veb-Ofset basın grubunun sahibi Haldun Simavi, İngiltere seyahatinden döndükten sonra Günaydın ve Tan'ın üst düzey yöneticileriyle ilk toplantısını yapıyordu. 1984 Kasımının ilk günleriydi. Yanında çalışanlardan birinin «esrarengiz, dehşetengiz ve müthiş kendini beğenmiş» diye tarif ettiği Simavi kararlarını böyle toplantılarda dikte ederdi. Ve sık sık fırça atardı.

Onun için masanın çevresindekiler tedirgindi. Acaba bu toplantıda onları ne bekliyordu? İyimser olmaları için bir neden yoktu. Simavi yanında çalışanlarının içine korku salarak disiplin sağlayan patronlardandı. Ve nedense genellikle sık sık gittiği yurtdışı seyahatlerinden önce ve sonra barut gibi olurdu.

Giderken fırtına gibi esmesi dönüşüne kadar herkesin edepli davranmasını sağlamak içindi. Döndükten sonraki hiddetinin nedeni dönmüş olmaktı. O tarihte Simavi 59 yaşındaydı ve 31 seneden beri gazete patronluğu yapıyordu. Yorulmuştu ve bezmişti. Londra'nın rahat ve uygar yaşamını bırakıp İstanbul'a dönme zorunluğu ruhunu

sıkıyordu. En zor ilk gündü. Sultanahmet Meydanı'na yakın daracık ara sokaklardan birindeki çirkin Veb-Ofset binasına her gün gidip gelme rutinine yeniden alışmak zaman alıyordu. Londra'da Hans Square'daki geniş ve antikalarla süslü dairesi İngiltere başkentinin en şık semtlerinden biri olan Knightsbridge'deydi. Dünyanın belki de en ünlü mağazası olan Harrods'un hemen arkasında, Veliaht Prens Charles'ın oturduğu Kensington Sarayına bir taş atımlık mesafede ve birçok İngiliz ve Türk dostunun oturduğu Eton Square'ın burnunun dibinde. Birkaç yüz metre yürüdü mü çevresinde zengin İngilizlerin atla dolaştığı, Kraliçenin süvarilerinin antrenman yaptığı, çiçekler, ulu ağaçlar, yapma göllerle süslü uçsuz bucaksız Hyde Park'taydı. Günaydın'ın bulunduğu Cağaloğlu'ndaki Eryılmaz Sokağı, Hans Square'dan bu kadar uzak olabilirdi ve odalarında hamamböcekleri dolaşan gazete binası Hans Square'daki dairesinden bu kadar farklı.

Toplantı Veb-Ofset Müessese Müdürü Kemal Kınacı'nın odasında yapılıyordu. Dört katlı binanın birinci katında, ucuz büro eşyalarıyla döşenmiş, penceresiz ve gazete dönmeye başladığı zaman gürültüden konuşulanların duyulması mümkün olmayan küçük bir yerdi burası. Etrafında oturdukları masa formikadandı. Simavi oturduğu yerden daracık sokağa girmeye çalışan gazete kağıdı kamyonlarının homurtularını, hamalların ve seyyar satıcıların bağırışlarını duyuyordu. Burnunda kış soğuğunun getirdiği is ve ilkel gazete binalarına has mürekkep, sigara dumanı, yoksulluk ve yıkanmamışlığın bayat kokusu vardı.

«Çok adam çalıştırıyorsunuz!» diye sert bir sesle sadede geldi. «Her taraf adam dolu. Bu kadar adama ne ihtiyaç var?»

Konunun buraya geleceğini önceden bir tek Kınacı biliyordu. Patron adam çıkarılmasını istiyordu. Yıl sonu yaklaşıyordu. Yeni yılda çalışanlara zam yapılacaktı. Çok adam, çok zam, patronun cebinden çıkan çok para demekti. BabIali'deki bütün patronlar yıl sonu «tensikat» isterlerdi. «Ne kadar çok adam atarsanız o kadar çok zam alırsınız,» Her yıl sonu gazete üst yöneticilerinin duymaya alışkın olduğu sözlerdi.

«Atın, tasarruf yapalım, ona göre zamlarınız iyi olsun,» derdi Kınacı.

«Yahu kazanmıyor mu bu gazeteler?» diye diklenmişti gazeteci Ahmet Vardar bir seferinde. «Kazanıyor, be kardeşim. Ne tasarrufu?»

«Peki, ya seneye?» diye soruya soruyla cevap vermişti Kınacı. Babıali'de patronların çıkarını en iyi koruyan yönetici olarak boşuna isim yapmamıştı. «Seneye kazanmazsak ne olacak?»

Kınacı'nın sağında patronun en son gazetesi olan Tan'ı çıkaran Rahmi Turan vardı. Kısa boylu, adaleli bir vücuda sahip, sakin tavırlı bir adamdı Turan. Düz siyah saçları ve yuvarlak yüzünün hatları hafifçe Asya Türklerininkini andırıyordu. Onu yakından tanıyan bir meslektaşının tarifine göre «kendisi beyefendi ama yaptığı gazetecilik beyefendi olmayan» bir gazeteciydi. On yedi yıldan beri sansasyonel Türk gazeteciliğinin babası olan Haldun Simavi'nin yanında çalışıyordu. Onun en uysal ve en sadık müridiydi. Böyle olduğunu Tan gazetesindeki başarısıyla kanıtlamıştı. 1983 Nisanında yayın hayatına başlayan Tan kısa zamanda Türkiye'nin en çok satan gazetesi olmuş, Haldun Simavi'nin küçük kardeşi Erol'un çıkardığı, Türk basınının amiral gemisi Hürriyet gazetesini bile arkada bırakmıştı. Tan, Veb-Ofset grubunun o güne kadar çıkardığı en kârlı yayındı. Ve işin en hoş tarafı gazeteyi 25 kişiyle çıkarıyordu. Aferin bekliyordu Turan. Ve yıl sonunda yüklü bir ikramiye.

Kınacı'nın solunda Günaydın gazetesinin fiilen genel yayın yönetmenliğini yapan Zafer Mutlu oturuyordu. Uzun boylu, esmer, geniş omuzlu, kilo almaya yüz tutmuş, hep geç kestirdiği siyah saçları alnına, ensesine ve kulaklarına dökülen Mutlu masanın etrafındaki en genç gazeteciydi.

«Çok adam çalıştırıyorsunuz!»

Herhalde Günaydın'dan bahsediyordur patron, diye düşündü Turan. Ses çıkarmadı. 1968'den beri yayınlanmakta olan Günaydın'da yılların birikimiyle «haliyle» biraz fazlalık vardı.

«Sana söylüyorum!»

«Bana mı?» Turan şaşkınlıkla patronun yüzüne baktı.

«Evet sana! Bu kadar adama ne lüzum var?»

«Siz Günaydın için mi söylüyorsunuz?»

«Yok! Tan için söylüyorum!»

Yıllar sonra Turan, kafama odunla vurulmuş gibi oldum, diye hatırlayacaktı o anı.

Masanın çevresindeki diğer gazeteciler ufukta beliren kara bulutların süratle üzerlerine gelmeye başladığını hissettiler.

«Efendim, herhalde size yanlış rapor verdiler,» dedi. «Tan'da fazla adam yok.»

«Yok! Ben baktım!»

«Efendim, yirmi beş kişiyle çıkıyor o gazete,» diye cevap verdi Turan yumuşak bir tonla. Hâlâ bir yanlışlık olduğunu sanıyor ve alttan alıyordu.

«Ne! Yirmi beş kişi az mı? Beş kişiyle çıkar o gazete!»

Rahmi Turan'ın nevri attı.

«Dünyada o gazeteyi beş kişiyle çıkaracak kimse yoktur,» dedi sinirli sinirli. «Böyle bir süpermen yoktur. Siz de çıkaramazsınız. Böyle bir süpermen varsa, buyurun çıkarın.»

İlk defa patronuna ters bir cevap veriyordu.

«Sen kendini ne sanıyorsun be?» diye bağırdı Haldun Simavi. Uzanıp Turan'ın bileğini tuttu ve elini masaya vura vura devam etti. «Ben o gazeteyi 15 kuruştan sattırmasam bok satarsın sen o kadar çok gazeteyi! Seni alır kıçımı silerim. Ondan sonra sifonu çektim mi gidersin!» Tuvalette oturan bir adamın sifonu çekmesini taklit eden bir kol hareketi yaptı.

Sanki masanın üzerine yıldırım düşmüştü. Simavi yanında çalışanlara hakaret etmeyi alışkanlık haline getirmişti. Yaşı ve kıdemi ne olursa olsun Simavi'nin fırçasıyla fırçalanmamış nerdeyse tek adam yoktu binada. Ama ilk defa patronun bu kadar kıdemli bir gazeticiye, bu kadar adamın içinde, bu kadar ağır hakaret ettiği duyuluyordu. Turan masadaki gazetecilerin hepsinin şefiydi. Ve Babıali'de büyük bir adı vardı. Aradan dokuz yıl geçmesine rağmen orada bulunan kişilerin hiçbiri -Kemal Kınacı, Zafer Mutlu, Can Ataklı, Mazlum Göknel, Aydın Öztürk, Akgün Tekin, Erdoğan Arıpınar, Bilgin Şentay- o olayı hatırlamak ve anlatmak istemeyeceklerdi.

Turan uzanıp Kınacı'nın önündeki kâğıtlardan birini önüne çekti. Herkes ona bakıyordu. İç cebinden kalemini çıkardı. Hiç acele etmeden istifasını yazmaya başladı. Bitirince Kınacı'nın önüne uzattı kâğıdı. Kulakları konuşulan hiçbir şeyi duymuyor, donuk gözleri sanki çok uzaklardaki bir perdede tekrar tekrar oynanan bir filmi seyrediyordu. «Sifonu çektim mi gidersin. Sifonu çektim mi gidersin!»

Gerçekte sekiz sayfalık Tan özel haberleriyle, sporuyla, magaziniyle, fotoğraflarıyla 75 kişilik kadronun işiydi. Ama Turan kuruluşunda bulunduğu, uzun zaman yönettiği ve aynı binayı paylaştığı Günaydın gazetesinden aldığı haberlerle işi -kendine göre- olağanüstü küçük bir kadro ile idare edebiliyordu. Üstüne üstlük küçük Tan, Günaydın'dan

üç misli fazla para kazanıyordu. Adam teşekkür edecekken posta koymaya kalkıyordu.

«Ben bu tacizi hak etmedim. Ben bu tacizi hak etmedim,» deyip duruyordu Turan kendi kendine.

Kınacı kâğıdı okudu. İkiye katladı ve önüne koydu. Toplantı dağıldıktan sonra elinden tutup Turan'ın ayrılmasını önledi, neredeyse 20 yıldan beri arkadaştılar.

«Olur mu böyle şey?» dedi. «Ben bunu yırtıyorum.»

«Kemal Abi, senin yırtman önemli değil. Benim kafama girmesi önemli. Kafama girdi. Bu şekli bir şey. Önemli değil ki. İstifa benim kafama yazıldı. Kusura bakma.»

«Yahu boşver. Patrondur. Yapar. Hep beraber çalışıyoruz. Düzeni bozmayalım.»

Turan ısmarlanan çayı beklemeden odadan çıktı. Kafasının içinde uğultular vardı. Ben gece gündüz çalışayım, kazandırayım -ki yıllarca da kazandırdım. Bana hakaret. Beş kişiyle çıkar diyor, alay eder gibi. Üstelik de Günaydın'dan üç misli kazanan gazete. Teşekkür edilmesi lazım. Ben teşekkür de beklemiyorum. Ama böyle bir tacizi hak etmedim.

İşsiz kalsa bile ayrılacaktı.

Akşamleyin evde eşine istifa ettiğini söyledi ama Simavi'nin kullandığı kelimeleri tekrarlamaya dili varmadı. O kelimeleri kendi kendine bile tekrarlayamıyordu ve yıllar sonra duyduğunu bile inkâr edecekti.

Karısı her zamanki gibi onun destekçisiydi.

«Senin gibi adama iş mi yok,» dedi. «Hiç durma, ayrıl. Canın sağolsun.»

İşsiz kalsam bile ayrılacağım, diye tekrarladı kendi kendine.

Ama böyle bir tehlike yoktu. Turan bir tiraj sihirbazıydı. O günkü olay duyulur duyulmaz BabIali'deki birçok patronla BabIali'de patronluğa özenen birçok kişi Turan'ın peşine düştüler.

Simavi tensikat istemişti. Turan ona istediğinden daha iyi bir tensikat verecekti. Bir ay sonra Veb-Ofset'ten ayrılırken yanında Günaydın ve Tan'ın üst kadrosundan 40 kişi daha götürdü.

Simavi sifonu çekerek istemeden Sabah'ın doğmasına ebelik etmiş, babasının 1948 tarihinde yarattığı Hürriyet gazetesinden sonra Türkiye'de doğacak olan en büyük basın imparatorluğunun temelini atmış ve kendi basın hayatının sona ermesine yol açacak olaylar zincirinin ilk halkasını yaratmıştı.

Çok geçmeden Simavi, Günaydın ve Tan'a müşteri aramaya başlarken Turan kaderini hiç tanımadığı bir adamla birleştirmeye hazırlanıyordu. Bu adam İzmir'de çıkan Yeni Asır gazetesinin patronu Dinç Bilgin'di.

BİRİNCİ BÖLÜM

O gün Dinç Bilgin her sabah olduğu gibi erken uyandı. Saat daha yedi olmamıştı. Gün yeni ağarıyordu. İzmir'in dışındaki Balçova semtinde, üç dönüm mandalina bahçesi içindeki iki katlı ev sessizdi. Eşi Güler ile 14 yaşındaki kızı Esra Uludağ'da kayakta, yirmi yaşındaki oğlu Önay, Amerika'da tahsildeydi.

Alt kata inip saunayı yaktı ve kapalı havuza daldı. Güçlü kulaçlarla durmadan bir uçtan diğer uca gidip gelmeye başladı. Aklı o gün Rahmi Turan'la buluşmak üzere İstanbul'a yapacağı seyahatteydi. Bu buluşmanın hayatının dönüm noktası olabileceğini hissediyordu.

Üstünü kurulamadan saunaya girdi. Kuru sıcakta sırtından dumanlar yükseliyordu. Bu işi muhakkak bugün bağlamalıyım, diye düşündü.

Evden çıkmadan önce iki telefon konuşması yaptı. Önce İstanbul'daki adamı İlhan Esen'i aradı.

«Biraz sonra çıkıyorum. Rahmi Beyle buluşmada bir sorun yok, değil mi?»

«Her şey tamam,» dedi Esen. «Siz buraya gelmeye bakın.»

Daha sonra karısını aradı. Her ikisi de üniversitede öğrenciyken evlendiklerinden bu yana 21 yıl geçmişti. Karısının ona uğur getirdiğine inanır bütün kritik anlarında yanında olmasını isterdi.

«Görüşmeler bittikten sonra seni arayıp haber vereceğim,» dedi eşine. «Bakalım bu iş olacak mı.»

Günlerden 25 Aralık 1984 Salıydı.

Dinç Bilgin'in İstanbul macerası 1982 yılının mayısında Yeni Asır Gazetecilik ve Matbaacılık Limited Şirketi adına Mecidiyeköy, Atakan Sokakta aldığı binayla başlamıştı. O günün parası ile 125 milyon lira ödeyerek aldığı 990 metrekare büyüklüğündeki bina inşaat halindeydi. Beş katlıydı ve baskı makinesi yerleştirmeye uygun bodrumları vardı. Bu bina hayallerinin yayından çıkan okların yere düşüp gerçeğe dönüştükleri hedef olacaktı. O zamanlar hayalleri mütevazı ve temkinli, hedefleri küçüktü. Sabah gibi bir gazete aklının köşesinden bile geçmiyordu. Düşündüğü Türkiye çapında bir gazete çıkarmak değil İzmir'de başarıya ulaştırdığı Yeni Asır modelini

İstanbul'a taşımaktı. Yani İstanbul'da yalnız şehrin hudutları dahilinde satılan bir mahalli gazete düşünüyordu.

Dinç Bilgin, Yeni Asır'ı 1960'ta tirajı on binin altındayken ele almış Türkiye'nin en güçlü, en çok satan ve en zengin bölge gazetesi haline getirmişti. 1980'lerde 120.000'in üzerinde satan Yeni Asır, Ege bölgesinde hem reklam, hem de satışta bütün İstanbul gazetelerine fark atıyordu. Nerdeyse çeyrek asırlık bir mücadelenin sonunda kazanılan bu zaferden sonra İzmir, Dinç Bilgin'e dar gelmeye başladı. Gözleri İstanbul'a çevrildi.

«Patron biz burada patinaj yapıyoruz,» diyordu Güngör Mengi. Mengi, Yeni Asır'ın yöneticisi ve Dinç Bilgin'in en yakın arkadaşlarından biriydi. «Tekerleği çeviriyoruz ama layık olduğumuz kadar ileri gidemiyoruz. Bu enerjiyle bu çabanın başarıya dönüştürülebileceği yer, burası değil. İstanbul. Yani, güreşçi kendini karakucakta kanıtlayamaz. Kırkpınar'a gidecek. Bizim için Kırkpınar, Babıali.»

Mecidiyeköy'deki bina 1983'te tamamlanınca Dinç Bilgin, Yeni Asır'ın İstanbul hazırlıklarına başladı. İlk iş olarak Rapor gazetesini ve Yeni Asır'a ait dizgi sistemlerinden birini İstanbul'a yolladı. Rapor, Yeni Asır'ın çıkardığı şık bir ekonomi gazetesiydi. Dinç Bilgin, Rapor'u Financial Times'a benzer ulusal bir gazete haline getirmek istiyordu.. (Rapor'un İstanbul'a taşınması çok yerinde bir hamle oldu. Gazetenin önemini ve etkinliğini arttırdıve piyasa değerini yükseltti. Bu gelişme daha sonra Sabah'ın kuruluşunda çok kritik bir rol oynayacaktı.)

Aynı yılın sonunda deneyimli bir idareci olan Nevzat Ünlü, Hürriyet'in Ankara bürosundan transfer edilip kızaktaki gazetenin yöneticiliğine getirildi ve bir grup genç İstanbullu gazeteci işe alındı. Teoman Orberk yönetiminde Necati Doğru (şimdi Milliyet'in ekonomi bölümü şefi) ve Yazgülü Aldoğan (Nokta Dergisi Genel Yayın Yönetmeni) 1984 başından itibaren gazeteyi hazırlamak üzere işe başladılar. Başladılar ama mesafe katedemediler. İstanbul ekibi ile Dinç Bilgin'in Yeni Asır'ı yönetmek üzere İstanbul'a yolladığı Güngör Mengi arasına kara kedi girdi.

İstanbul'a sık sık gidip gelmeye başlayan Dinç Bilgin'in işlerin yürümemesine gittikçe canı sıkılıyordu. Tıkanıp kalmışlardı. 1984 Mayısında Yeni Asır'ın Müessese Müdürü İlhan Esen'i gazetenin çıkışını çabuklaştırmak talimatıyla İstanbul'a tayin etti.

«İstanbul'da işler istediğim kadar hızlı yürümüyor,» dedi. «Süratlendirmeni istiyorum.» Yeni Asır, İstanbul'da İzmir'in kurtuluş yıldönümü olan 9 Eylüle yetişmeliydi. Olmazsa 29 Ekim'e «mutlaka».

Esen, Dinç Bilgin'in yönetici kadrosunda Babıali deneyimi olan ve İstanbul piyasasını iyi tanıyan tek adamdı. Gazeteciliğe 1946 yılında Reşat Nuri Güntekin'in çıkardığı Memleket gazetesinde başlamış, bir süre Vatan ve Tasvir gazetelerinde çalıştıktan sonra 1948 Nisanında Demokrat İzmir'e geçmişti. 1957'de Hürriyet gazetesinin Ege temsilcisi oldu ve Hürriyet'in İzmir'deki ilk bürosunu açtı. Dokuz sene İzmir Gazeteciler Derneğinin başkanlığını da yapan Esen 1980 yılında Kuşada'lı bir zengin tarafından finanse edilen Gazete gazetesini çıkardı ama tutturamadı. 1981 yılında, daha sonra çok işine yarayacak kontaklar kurduğu, Günaydın'a İzmir temsilcisi oldu. 1982'de işletme müdürü olarak Yeni Asır'a geçti.

İstanbul'da büroda birkaç gün geçirdikten sonra Esen, Yeni Asır'ın o yıl çıkmasının hayal olduğunu ve işlerin eldeki ekiple yürümeyeceğini anladı. Ne editoryal, ne de teknik açıdan elle tutulur bir hazırlık yoktu. Gerçi bu patrona söylenecek şey değildi ama, hazırlık bir yana, Esen'in Yeni Asır'ın İstanbul'da tutacağı konusunda endişeleri vardı. Babıali Babıali idi. Dışarıdan gelen bir maya orada tutmazdı. Niye doğrudan doğruya bir İstanbul gazetesi çıkarmıyorlardı ki?

Bu arada işler ilerleyeceğine geri gidiyordu. Nevzat Ünlü, Esen'in İstanbul'a tayininden kısa bir süre sonra istifa edip ayrıldı. Onu birkaç ay sonra geriye kalanlar izledi. Dinç Bilgin çarnaçar Yeni Asır'ın planlanan dönemde çıkmasının olanaksızlığını kabul etmek zorunda kaldı. Gazete bir yıl sonraya kalacaktı.

Kasım ayında Rahmi Turan'ın Günaydın'dan istifasıyla ilgili dedikodular Babıail'de dolaşmaya başlayınca Esen kimseye haber vermeden insiyatifi ele almaya karar verdi. Turan'la ilgili «esaslı bir sondaj» yapmak üzere Günaydın'ın yolunu tuttu. Turan gerçekten istifa etmişse belki de Dinç Bilgin'e giderdi. Bu şekilde birçok sorunları hallolmuş olurdu.

Esen, Turan'ı üç kişiyle paylaştığı odasında tek başına otururken buldu. Canı sıkkın bir hali vardı.

«Ağzımın tadı yok,» dedi ve patronundan şikâyet etmeye başladı. Haldun Simavi tutucuydu ve inatçıydı. Her şeye müdahale ediyor, hiçkimseyi adam yerine koymuyordu. Canla başla 17 yıldır çalışmasına rağmen ona gazete küçük bir hisse bile vermemişti. Huzursuzdu, soğumuştu, bezmişti ve Haldun Simavi'ye çok kırılmıştı.

Patronundan açık açık şikâyet Turan'ın hiç yapmadığı bir şeydi.

Esen öğrenmek istediğini öğrenmişti. Şoförünün kullandığı arabayla

Mecidiyeköy'e dönerken, asılırsak bize gelir, diye düşünüyordu. En azından masaya oturabiliriz.

Birkaç gün sonra Dinç Bilgin, İstanbul'a geldiği zaman, «Harika bir adam var,» diye konuyu açtı Esen. «Müthiş bir adam. Bizim gazete işini yapsa yapsa o yapar.»

«Kim?»

«Rahmi Turan. Düşünür müsünüz?»

Dinç Bilgin, Turan'la hiç karşılaşmamıştı ve hakkında uzun yıllar Haldun Simavi'yle çalıştığından başka bir şey bilmiyordu ama hiç düşünmeden cevap verdi. «Niye düşünmeyelim?»

«Yalnız Rahmi Turan'la Yeni Asır çıkmaz. Yeni Asır janrında bir adam değil. Çıkaracağı gazete belli, ya Günaydın ya da Tan.»

Yıldırım süratiyle karar verip yön değiştirmek Dinç Bilgin'in en belirgin özelliklerinden biriydi. Fırsatın hemen üzerine atladı. İstanbul'da kuracağı tesiste bir tek Yeni Asır'la kalmasına gerek yoktu. İkinci bir gazete çıkarabilir, bu gazete Türkiye çapında olabilir ve bunu da pekâlâ Rahmi Turan'la yapabilirdi.

«Biliyorum,» dedi. «Olabilir.»

Düşündükçe heyecanlanıyordu. «Akşamleyin tenha bir yer bul da bu işi ayrıntılarıyla konuşalım,» dedi Esen'e.

İşten sonra İstinye'den inip Tarabya koyunu çevreleyen lokantalardan birine gittiler.

«Getirebiliriz gibi geliyor bana,» dedi Esen. «Siz de sıcak bakıyorsanız, emir verirseniz, girişimde bulunalım.»

Dinç Bilgin kesin kararını vermişti bile ama konuyu bir de İzmir'li kurmaylarıyla görüşmek istiyordu. Sırası geldiğinde en despot patrondan daha despot olabiliyordu ama her zaman ilk tercihi, kararlarına kurmaylarını katmak, yeni girişimleri ortak bir kararın ürünü haline getirmekti.

Ertesi gün apar topar İzmir'den ilk uçakla gelen Yeni Asır Genel Müdürü Çetin Gürel ve Yayın Yönetmeni Güngör Mengi ile birlikte Esen'in odasında toplanıldı. Dinç Bilgin, Esen'in masasına oturuyordu. Doğrudan konuya girdi: Rahmi Turan transfer edilebilir ve Yeni Asır' dan önce çok satan bir ulusal gazete çıkarılabilirdi.

«İlhan Abi, sen anlat!»

Esen, Turan'la görüştüklerini, hiçbir yorumda bulunmadan dinleyip İzmir'lere nakletti. Mengi ve Gürel, Rahmi Turan'ı ve gazeteciliğini çok iyi tanıyorlardı. «Boşvermişlerin gazetesi» olarak bilinen Tan alt tabakaya hitap eden, çıplak kadın resimleri ve asparagas haberlerle dolu bir paçavraydı. Yeni Asır'da alıştıklarıdüzey ve stilden Tan kadar uzak bir gazete daha olamazdı. Kulaklarına inanamayan bakışlarını sessizce birbirlerine çevirdiler.

Dinç Bilgin'in Yeni Asır'lı gazeteciler arasındaki lakabı Beş Kafa'ydı. Durmadan bir fikir ürettiği için bu lakabı takmışlardı ona. En yakın iş arkadaşlarını bile şaşırtan fikirler doğururdu durmadan. Ama bu defaki bombası doğrusu Dinç Bilgin standartlarında bile bayağı nükleer boyutlardaydı.

Mengi ve Gürel bir şey söylemediler ama yüzlerinden sevinçten uçmadıkları belli oluyordu.

Dinç Bilgin ısrar etti. «Bu işi yapmamız lazım! Söyleyin kanaatlerinizi!»

İki yönetici patrona ne zaman karşı çıkabileceklerini, ne zaman susmaları gerektiğini çok iyi bilecek kadar uzun yıllar Dinç Bilgin'le birlikte çalışmışlardı. Tan'la Yeni Asır'ı birarada düşünemiyorlardı ama patronun Turan konusunda kararını verdiği açıktı. «İlhan Abi temasa geçsin,» dediler.

«Hemen!» diye talimat verdi Dinç Bilgin, Esen'e dönüp.

Her zaman olduğu gibi her şeyin yıldırım süratiyle olmasını istiyordu. Masadan kalktı, sandalyeyi geri çekti, Esen'e yer açtı ve telefonu işaret etti. «Geç şurdan ara. Randevu al. Buluşun.» O kadar acele ediyordu ki, Tan'ın telefon numarasını bilse çevirip ahizeyi Esen'in eline verecekti.

Esen, Turan'a hemen ulaştı. «Görüşmek istiyorum,» dedi. «Seninle bir yemek yiyelim. Hangi gün, saat istersen söyle.»

Mecidiyeköy'de ofiste buluştuktan sonra bir yerlerde akşam yemeği yemeyi kararlaştırdılar.

İzmir'e ayrılmadan önce Dinç Bilgin, Esen'i bir kenara çekti. «Sakın bu işin arkasını bırakma. Bu konudaki gelişmeleri senden ve benden başka hiç kimse -ama hiç kimse- bilmeyecek. Beni direkt numaramdan ara. Hatta ordan da değil. Evden ara.»

Esen'le Turan arasındaki ilk buluşma 10 Aralık 1984 Pazartesi oldu. Mecidiyeköy'deki Yeni Asır binasında biraraya geldiler ve Esen'in arabasıyla Tarabya'ya doğru yol aldılar.

«Nereye gidelim?»

«Gazetecilerin olmadığı bir yere.» diye yanıt verdi Turan.

Tarabya'daki Garaj Lokantasına gittiler. Giriş kapısının solundaki salonda deniz tarafından lokantanın içine doğru uzanan duvara dayalı masalar vardı. Üçüncüsüne oturdular. Turan rakı, Esen soda ve limonlu votka ısmarladı. Meze tepsisinden mezelerini seçtiler ve balık ısmarladılar. İkisi de niye orada olduklarını pekâlâ bildikleri için Esen hemen konuya girdi.

«Bizimle çalışır mısın?»

«Olabilir.» Turan'ın acelesi yoktu. Kendini hemen bağlamak istemiyordu. Kıyıdaki tek balıkçı Dinç Bilgin değildi. Nerdeyse her gün bir başkası kapısını çalıyordu. Opsiyonlarını sonuna kadar açık tutacaktı. Kırk beş yaşına basmıştı. Her gün aranan adam olmayacağını düşünüyordu. Yavaş yavaş, tadını çıkararak en kârlı, en güvenli, en prestijli ve en keyifli iş hangisiyse onu seçecekti. Ama Esen'e dürüst davrandı ve başkalarıyla da konuştuğunu ondan gizlemedi. İki gün sonra Tercüman gazetesi sahibi Kemal llıcak'ın (1932-1993) Yeniköy'deki yalısında randevusu vardı. «Hem havuzda yüzeriz, hem de bir yemek yeriz,» demişti Ilıcak. Gidecekti.

Ama «Tercüman'ı düşünmem,» dedi Turan. «Her gazeteyi düşünürüm ama Tercüman'ı düşünmem. Sizi düşünebilirim. Ama siz ne düşünüyorsunuz?»

Esen, «Biz Yeni Asır'ı İstanbul'da çıkaracağız. 1985'te mutlaka. Bunun yanında bütün Türkiye'de dağıtılacak bir gazete istiyoruz. Günaydın'ın biraz ciddisi. Eski Hürriyet gibi bir şey.»

«Tam benim janrım,» dedi Turan ve Esen'i soru yağmuruna tuttu. Yeni Asır nasıldır? Ne gibi tesisleri vardır? Dinç Bilgin'in fonksiyonu nedir? Diğer ortaklar ne yapıyor? İstanbul'a nasıl bir tesis düşünülüyor? Mecidiyeköy'deki binanın sahibi kim? Dinç Bilgin'in varlığı nedir?

Esen hesabı öderken, «Sıcak bakıyor musun?» diye sordu.

Turan'ın cevabı gene ortadaydı. «Niye olmasın?»

Turan konuyu biraz düşündükten sonra tekrar buluşacaklardı.

Ayrılmadan önce konuşmalarını gizli tutacaklarına dair birbirlerine söz verdiler ama BabIali'de hiçbir şey gizli kalmazdı. Ertesi gün Mecidiyeköy'deki ofiste karşılaştığı ilk kişinin Esen'e sorusu şu oldu: «Abi, Rahmi Turan bize mi geliyor?»

Esen, Bilgin'i evinden aradı ve yemekte konuşulanları anlattı. Ümitliydi.

«Bırakma peşini,» diye talimat verdi patron. «Kimse duymasın.»

Beş, altı gün sonra Turan'la gene Garaj Lokantasında aynı masada buluştular.

«Bu işi nasıl bitiririz?» Esen başkaları kapmadan Turan'la işi bitirmek istiyordu. Ilıcak'ın Tercüman'a genel yayın yönetmeni olma önerisini geri çevirmişti. Ama kulağına geldiğine göre hem Haldun Simavi gitmemesi için bastırıyor, hem de başka patronlar Turan'ı transfer etmek istiyorlardı.

Turan kendisi için en önemli şeyin «yapabileceği» bir gazetede çalışmak olduğunu söyledi. Tercüman'ı bu nedenle geri çevirmişti. Dinç Bilgin'in bu işi bildiğine inanıyor ve Yeni Asır gazetesini beğeniyordu. Ve bu işin olabileceği kanısındaydı.

«Peki o zaman Dinç Beyle karşı karşıya gelmeye hazır mısınız?» diye atladı Esen.

«Ben biraz daha düşüneyim.»

Yemekten sonra Esen gene Dinç Bilgin'in ev numarasını çevirdi.

«Devam!» dedi Bilgin.

Beş gün sonra Esen'le Turan gene akşam yemeğindeydiler. Garaj'ın garsonları artık onlara devamlı müşteri muamelesi yapıyordu. Rakı ve votkalar ısmarlanmadan masalarına geldi.

Hoşbeşten sonra Turan bu defa seçimini açıkladı. «Dinç Beyle karşı karşıya gelebiliriz.»

Ertesi akşam Garaj'daki alışılmış üçlü masada Turan onları bekliyordu. Dinç Bilgin'le Turan karşılıklı, Esen, Turan'ın yanındaki sandalyede oturdu.

Dinç Bilgin tipik aceleciliği ve direktliğiyle hemen konuya geldi.

«Beraber oluyor muyuz?» diye sordu Turan'ın gözlerinin içine

bakarak.

Esen, Turan'ın cevap vermesine fırsat vermedi. «Evet, Rahmi Bey gelecek,» dedi.

«Rahmi Bey! Söyle!» dedi Bilgin. Ellerini masanın üzerinde birbirinin üzerine koydu ve öne eğilerek Turan'ın koşullarını sıralamasını bekledi.

Turan, Veb-Ofset'ten eline 900.000 lira maaş ve Karamurat resimli romanından da telif hakkı olarak 150.000 lira aldığını söyledi. Ayda toplam eline geçen para 1.050.000 liraydı.

«Benden ne istiyorsun?» diye sordu Bilgin.

Bundan fazla para istemiyordu. Yalnız Selimpaşa'daki evine kat çıkıyordu; paraya ihtiyacı vardı; bir yıllık maaşının tamamını peşin istiyordu.

«Tamam,» dedi Bilgin düşünmeden.

Eşinin arabası eskimişti. Esen Bey konuştuklarında bunun halledilebileceğini söylemişti.

«Onu sen halledeceksin,» dedi Bilgin, Esen'e dönerek.

Gazetecilikte, başarının sırrı yazı işleri ile idarenin iyi geçinmesiydi. Kendisinin Kemal Kınacı ile ilişkileri mükemmeldi. Mecidiyeköy'de kiminle çalışacaktı?

«İşte, İlhan Abiyle çalışacaksın.»

Bir de hisse konusu vardı. Yüzde 20 hisse istiyordu Turan.

«O da tamam,» dedi Bilgin.

O geceki yemekleri iki saatten biraz fazla sürdü ama anlaşmaları on dakikadan az bir zamana sığdı. Ayrıntıları İzmir'de konuşacaklar ve kontratı orada imzalayacaklardı. El sıkışıp öpüştüler ve ayrıldılar. Son anlaştıkları nokta Simavi yurtdışından dönünceye kadar anlaşmalarının gizli kalmasıydı. Turan olanları Simavi'ye bizzat kendisi anlatmak istiyordu.

Turan'ın Tan'dan ayrılıp Yeni Asır'a geçeceği haberi BabIali'de bomba etkisi yaptı ve onu kovalayanların sayısını azaltacağına arttırdı.

Haldun Simavi, Turan'ı bırakmak istemedi. «Yavrucuğum, ne

yapacaksın gidip o adamların yanına?» Simavi tanıdığı herkese «yavrucuğum» diye hitap ederdi. Bazılarına göre bu isim hatırlamadaki zayıflığını kapatmak için kullandığı bir taktikti; bazılarıysa isim ezberlemeye üşendiği için herkese böyle hitap ettiğini söylüyordu. «Yüzde 20 hisse bir şey ifade etmez. Dinç istediği zaman sermayeyi arttırıp seni paçavra eder. Zaten güvenilmez adamın tekidir. Kal. Sana Tan'ın satış gelirlerinden yüzde on vereyim.»

Çok çömertçe bir öneriydi bu. Ama Turan için artık sorun para veya güvence sorunu değildi. O Simavi'nin gölgesinden uzaklaşmak ve kendini kanıtlamak istiyordu. Gerek Günaydın'ın gerekse Tan'ın gerçek mimarının kendisi olduğuna inanıyor bu iki başarının da Simavi'ye mal edilmesine sinirleniyordu. Şimdi Simavi kendi gazeteleriyle baş başa kalıyordu. Turan yeni bir gazete çıkaracaktı. Bakalım hangisininki daha çok satacaktı.

Günaydın Müessese Müdürü Kınacı durmadan Turan'ın evine telefon ediyor onu geri döndürmeye çalışıyordu.

«Üstüme gelme, Kemal Abi,» diye sonunda kesip attı bir gün. «Ben kendimi ispat etmek istiyorum. Günaydın'ı ben çıkardım ve tutturdum. Tan'ın tamamını ben çıkardım ve tutturdum. Fakat Haldun Bey bunların hepsini kendisine mal ediyor. Görelim bakalım kimin gazetesi ne yapacak.»

Fakat paçayı o kadar kolay kolay kurtaramayacaktı.

Telefonun ucundaki ses bu defa İsviçre'den geliyordu ve Haldun Simavi'nin küçük kardeşi, Hürriyet gazetesinin sahibi Erol Simavi'ye aitti.

Hürriyet gazetesi o tarihte Türkiye'nin en etkin gazetesiydi ve Erol Simavi, Türkiye'deki en güçlü kişilerden birisiydi. Kabineye bakan atadığı veya istemediği bakanları kabineden attırabildiği söyleniyordu. Erol Simavi, Dinç Bilgin'le İzmir'de hem kıyasıya rekabet, hem de ortaklık yapmıştı. İzmir'deki bilek güreşini Dinç Bilgin kazanmıştı. Erol Simavi onun ne kadar belalı bir rakip olduğunu yakından biliyordu ve İstanbul'a gelişinin doğurabileceği sorunların farkındaydı. Bilgin durduğu yerde durmayacak, herkesin rahatını kaçıracaktı. Nitekim abisinin rahatını kaçırmıştı bile.

«Nereye gidiyorsun, kardeşim. Maceraya atıyorsun kendini,» dedi Turan'a.

«Ben artık Haldun Beyle çalışamam.»

«Hürriyet'e gel.»

«Hayır. Söz verdim. Sözümden dönemem.»

Dünya gazetesi sahibi ve Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent, Turan'ı ısrarla Güneş gazetesi sahibi, Trabzonlu işadamı Mehmet Ali Yılmaz'la tanıştırmak istiyordu.

Asansörle Güneş binasının beşinci katına çıktılar. Mehmet Ali Yılmaz, Boğaz'a bakan ve nerdeyse boğaz kadar geniş olan odasını duvardan duvara kırmızı bir halı ile döşetmiş, orta yerine on iki kişinin yan yana oturacağı genişlikte, sentetik, gök mavisi renkli kumaşla döşeli bir koltuk yerleştirmişti. Başkanı olduğu Trabzonspor Kulübü takımı kendisini ziyarete geldiği zaman bütün oyuncuların ve antrenörünün yan yana rahatça oturabilmesi için özel yaptırmıştı bu koltuğu. Duvarlar lambriydi.

Yılmaz, Turan'a, «Gel bizim gazetenin başına geç kardeşim,» dedi. Ona 50 milyon transfer parası ve yüklü bir maaş teklif etti. Ama Turan'ın cevabı hiç değişmiyordu. «Ben söz verdim. Söz esastır.»

Turan'ı yakın takibe alan Esen için sakin bir gün geçmiyordu. İki de bir de sevdiğini bir an bile olsun gözünden ayırmak istemeyen kıskanç bir nişanlı gibi elinde hediyeler gazetecinin Esentepe'de, Büyük Sürmeli Otelinin önündeki bloklardaki dairesinin kapısını çalar oldu. Başkası kapacak diye ödü kopuyordu. O ordayken Turan'ın telefonları durmadan çalışıyordu. Hiç şüphesiz yılın en çok aranan gazetecisiydi.

Bir gün Milliyet gazetesinin eski sahibinin oğlu Ali Karacan'ın devreye girdiğini ve Taksim'deki Marmara Etap Otelinde Turan ekibiyle yemek yiyeceğini öğrendi. Casuslarından birini çağırıp durumu anlattı ve, «İzle. Konuştuklarını banda al,» komutunu verdi. Garsonlardan birisi ile anlaşıp yemek masasındaki çiçek vazolarından birinin içerisine bir mikrofon yerleştirildi.

Babası Milliyet'i işadamı Aydın Doğan'a sattıktan sonra, Ali Karacan tahtını kaptırmış bir veilaht prens gibi ortalıkta dolanıp duruyordu. Sadece büyük gazete sahiplerinin girdiği o isimsiz, zengin ve güçlü patronlar kulübüne katılmaya can atıyordu. Aralarında Playboy'un da bulunduğu bir grup dergi çıkardı ama bunların satışı az, etkinlikleri sıfıra yakındı.

«Bırak şu İzmir'lileri,» diye önerdi Esen'in o akşam dinlediği banttaki Karacan'ın sesi. «Gel ortak olalım, ortak bir gazete çıkaralım. Param var. Her türlü tesisi kurmaya hazırım.»

«Eğer Dinç Bilgin'le anlaşamazsam ve sen de teklifinde durursan sana öncelik tanırım,» diye karşılık verdi Turan. «Ama ben ona söz verdim ve sözümden dönmem,»

Turan nihayet 25 Ocak 1985 günü Mecidiyeköy'de işe başladı. Esen ona altı milyon lira nakit altı milyon liralık da üç ay vadeli senet verdi. Arabasını aldı. Ve Günaydın'dan transfer etmeyi düşündüğü 40 kişinin okeyini verdi. Sabah gazetesi için start verilmişti.

İKİNCİ BÖLÜM

Dinç Bilgin'i tekstil mühendisi olmaktan 1960 ihtilali kurtardı.

Liseyi bitirdiği zaman onu İngiltere'ye yolladılar. İlkokulda doğrudan ikinci sınıfa başlamış olduğu için -babası okula başlamadan önce ona evde Türkçe ve matematik dersleri vermişti- liseyi bitirdiği zaman daha on altı yaşına basmamıştı. Annesi Nebile Bilgin dede ve baba mesleği olan gazeteciliğe girmesine karşıydı. «Gazeteci olmasını istemiyorduk,» diye anlattı. «Eskiden gazetecilik çok zordu... çok yıpratıcı bir hayat; daima kontrol altındasınız... kapatmalar... davalar... hapisler..» Nebile Bilgin'i kocasının tek parti devrinde hapiste geçirdiği üç gün ve sürekli baskı altında yaşanan düzensiz aile hayatı gazetecilikten soğutmuştu. Babasının çektiği meşakkati oğlunun çekmesini istemiyordu.

Dinç Bilgin anne ve babasının isteklerine boyun eğerek bir sonbahar günü hayatında ilk defa uçağa binerek ilk defa yurtdışına çıktı. Çocuk denecek yaştaydı; hayattan ne istediğini bilmiyordu; ve tek başına yaşamaya hazır değildi. Daha havaalanına giderken içini kasvet bastı. Gitmek istemiyordu. İngiltere'de kaldığı dört yıl boyunca sürgündeymiş duygusu onu hiç terketmedi. Ama bunu ailesine itiraf edip geri dönme talebinde bulunmak cesaretini de hiçbir zaman gösteremedi.

Uçakta yanında yeğeni Sayan Sokullu vardı. Kişilikleri birbirine taban tabana zıt iki yeğen o tarihten sonra birkaç ara hariç nerdeyse 25 yıl sürekli beraber olacaklar ama hiçbir zaman tam anlamıyla yakın olmayacaklardı. Sayan Sokullu 1960'ta 20 yaşında ve Dinç Bilgin'den beş yaş büyüktü. Bir ara İstanbul Robert Kolejinde okuduğu için iyi İngilizce biliyordu. Keyfi yerindeydi. Uçakta tanıdığı İngiltere'ye okumaya giden İzmir'in nüfuzlu ailelerinden başka gençler de vardı. İngiltere onun için hoş bir macera olacaktı. Hatta oraya yerleşmek bile istedi ama aile bağları kendi isteklerinden baskın çıktı.

Dinç Bilgin 1940 yılında İzmir'de dünyaya geldiğinde babası 46 annesi 26 yaşındaydı.

Babası Şevket Bilgin (1894-1978) Türk-Yunan nüfus mübadelesinde annesi ve beş kardeşiyle birlikte Selanik'ten göç etmiş ve ailenin 1895'ten beri çıkardığı Yeni Asır gazetesini İzmir'de çıkarmaya başlamıştı. 1930 yılında gazete mali krize girince paralı bir ortak bulma gereksinimi ortaya çıktı. Yeni ortak Kanuni Sultan Süleyman'ın

ünlü veziri Sokullu Mehmet Paşanın ahfadından Abdi Sokullu (1896-1967) idi.

Renkli bir kişiliği olan Abdi Sokullu aileye sadece yeni sermaye ve yönetim becerisi getirmekle kalmadı. Bir de gelin getirdi. Otuz altı yaşına bekâr girmiş olan Şevket Bilgin ortaklığın kurulduğu 1930 yılında Abdi Sokullu'nun kız kardeşinin kızı Nebile ile evlendi. On yedi yaşındaki Nebile o zamanki modaya uygun kestirdiği kısa, gür siyah saçları, geniş alnı, yuvarlak yüzü ve iri gözleriyle olağanüstü güzel bir kızdı. Daha sonra İzmir Gül Sokaktaki evin arsasını yeni evlilere hediye ederek olan babası Vakıflar Bankasının kurucularından, hali vakti yerinde üst düzey bir bürokrattı. 1932'de kızları Şenol, sekiz yıl sonra oğulları Dinç dünyaya geldi.

Şevket Bilgin kendisinden 20 yaş küçük olan Nebile'ye ilk görüşte vurulmuştu. Bu aşkı ölünceye kadar sürdü. Onu tanıyanlar yetmişlerinde bile eşinin elini tutarak oturduğunu anlatıyorlar. Şevket Bilgin evine ve işine çok bağlı bir adamdı. Bu huylarını katlanmış olarak oğluna miras bıraktı. Evinden ve işinden başkahayatında hiçbir şey olmaması Dinç Bilgin'in en önemli başarı sırlarından biri olacaktı.

Şevket Bilgin çağının bütün üst tabaka Osmanlıları gibi Fransız kültürüyle yıkanmış olmasına rağmen oğlunu İngiltere'de öğrenime yolladı çünkü İngilizce İkinci Dünya Savaşından sonra uluslararası toplumun dili olmuş, Fransızcayı geride bırakmıştı.

Dinç Bilgin'in ilk durağı Londra'ydı. Önce İngilizcesini güçlendirecek sonra kendine bir üniversite -meslek- arayacaktı. Başlangıçta Sayan Sokullu ile birlikte Chelsea'de bir ailenin yanında pansiyoner olarak kaldı. Hayatında ilk defa tanımadığı birisinin evinde, kendisine bakacak bir kişiden mahrum yaşamak zorunda kalıyordu. Hyde Park yakınında Davis School'da İngilizce kurslarına yazılınca Earls Court semtinde oda tuttular.

Son derece mahcup ve duygularını kolay kolay açığa vuramayan bir çocuktu. İngiltere onun için tam bir kültür şoku olacaktı. Londra'daki hayata bir türlü adapte olamıyordu. Ailesini özlüyordu. Tembel ve enerjisizdi. Dünyanın en büyük kültür merkezlerinden biri olan kentin opera, tiyatro, müze ve kitapçı dükkânlarından yararlanmayı düşünmeden sürgünden geri çağrılacağı anı bekleyen bir mahkûm gibi keyifsiz ve sıkıcı bir beklentinin içinde çalkalanıp durdu. Ailesine mektup yazmaya bile üşeniyor, mektupların arası açıldıkça alacağı cevaptaki sitemleri okumamak için yazmayı daha çok geciktiriyordu.

Anılarında kalan o günlerin Londra'sını tarif ederken çizdiği imaj belki

de kentten çok kendi ruh haliydi. «Kapkaranlık bir yerdi Londra. Sisli, puslu, bütün otomobiller siyah renkli, insanların elbiseleri siyah ve gri, insanın içine kasvet veren bir yerdi.»

Şehir savaşın etkisinden kendini daha kurtaramamıştı. Her yer Alman bombardımanının geride bıraktığı yıkık binalar ve temizlenmiş boş arsalarla doluydu. Darlıklar ve kısıtlamalar devam ediyordu. İngilizlerin savaşta gösterdikleri ünlü dayanışma havası gitmiş yerine ülkeyi çalkalandıran grevlere bırakmıştı. Günler kısa, hava soğuk ve sisliydi. Şehir, T.S. Elliot'un şiirindeki «ameliyat masasına uzatılmış eterli bir hasta» gibi, hâlâ Karındeşen Jack'lerin korkunç cinayetlerini işleyip kolayca içinde kayboldukları ünlü «smog»un (sis ve duman karışımı) pençeleri arasındaydı.

Bir dönem sonra, pek fazla İngilizce öğrenmeden, tekstil mühendisliği okumaya giden bir grup Türk öğrencinin peşine takılıp İngiltere' nin kuzeyindeki Leeds'e gitti. Sayan Sokullu'yla beraber bir gün İzmir'li bir arkadaşlarının kullandığı araba ile şehri terkettiler ve A4 karayolundan kuzeye, havası Londra'nınkinden de kirli olan ünlü tekstil kentine doğru yola koyuldular.

Hem yaşı tutmadığı, hem de İngilizcesi yeterli olmadığı için üniversiteye girmek için bir dönem beklemesi gerekti. Sırf gruptaki diğer Türkler tekstile girdiği için o da o bölüme yazıldı. Okulu ve geleceğiyle o kadar ilgisizdi ki, herhangi bir başka bölüme de girebilirdi. Zaten Leeds'e esas geliş amacı tanıdığı diğer Türkler gittikten sonra Londra'da yalnız kalmamaktı.

Leeds'deki hayatı korktuğu kadar kötü geçmiyordu. Aylak, eğlenceli, dalgacı bir hayata daldı, ilk defa sınırsız özgürlüğün tadını çıkarıyordu. Devam ettiği bir Dancing'de Huddersfield'li zengin Yahudi çocuklarıyla ahbap oldu ve ilk defa kız arkadaş edindi. Ayda 41 sterlin geliyordu İzmir'den. O günlerde bir öğrenci için çok cömert bir harçlıktı bu.

Eve hâlâ ender yazıyordu. Ondan haber alamayan ailesi cevaplı telgraf yolluyor, Dinç Bilgin, «Merak etmeyin iyiyim,» tarzında geriye kuru cevaplar gönderiyordu.

İyi bir öğrenci değildi. Üniversiteyle, derslerle pek ilgisi yoktu. Sonra anımsayacağı gibi, o okuldan, okul ondan memnun değildi. Bir yandan okulu asıyor diğer yandan geleceği konusunda dehşete kapılıyor ve ailesine karşı suçluluk duygusuyla kıvranıyordu. Tekstil mühendisliği sevmediği, istemediği bir şeydi. Ama ne istiyordu ki?

Şimdi Dinç Bilgin «İngiltere'deki uzun yalnızlık döneminde» bir gazete hayali kurduğunu söylüyor. Yeni Asır gazetesini alıyordu postayla. Onları İngiliz gazeteleriyle yan yana yere serip karşılaştırıyor ve aralarındaki farka üzülüyordu. Londra'da Fleet Street'te Daily Express binasını hayranlıkla seyretmiş ama kapıdan içeri girmeye cesaret edememişti. Orta tabakaya hitap eden Daily Express'in siyah binası ile Yeni Asır'ın Gazi Caddesinde, önündeki kaldırımlara kâğıt bobinleri yığılı, küçük iki katlı binası sanki ayrı gezegendeydi. Dinç Bilgin o günlerde bile dev binalar ve milyon tirajlı gazeteler basan dev makineler hayal ettiğini söylüyor.

Leeds'de kaldığı üç sene içinde iki sınıf geçti.

Onu 1960 ihtilali kurtardı.

Yeni Asır, ihtilalin devirdiği Demokrat Parti'nin (DP) ateşli savunucularındandı. Adnan Menderes'in başbakanlığının son konuşması ihtilalin olduğu 27 Mayıs sabahı gazetenin manşetindeydi. Şevket Bilgin DP'ye kayıtlı değildi ama siyasi sempatisinin ne tarafta olduğu açıktı. Adnan Menderes, Refik Şevket İnce, Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu ve Ethem Menderes gibi birçok önde gelen DP'linin dostuydu. Küçük kardeşi Behzat Bilgin (1898-1973) DP İzmir milletvekiliydi.

O günlerde 27 Mayıs ihtilalini destekleyen gruplar her gün Kordon'daki Atatürk heykelinin etrafında toplanır sonra şehri turlayıp DP taraftarı olarak bilinen kuruluşların ve kişilerin evleri veya işyerleri önünde taşlar ve sloganlar atar, taşkınlık yaparlardı. Askeri cuntanın onayladığı, Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde de her gün tekrarlanan bu davranışlara güvenlik güçleri seyirci kalırdı.

Gazi Bulvarındaki Yeni Asır binası göstericilerin atış menzili içerisindeydi. Uzun süre Atatürk heykelinden sonra ilk durakları Yeni Asır oldu.

Orduya Şevket Bilgin ve Yeni Asır'ın 27 Mayıs aleyhtarı girişimlere hazırlandığına dair ihbarlar yapılıyordu. İhtilalden birkaç hafta sonra bir gün Şevket Bilgin bu ihbarları yalanlamak amacıyla İzmir Valisi General İrfan Tansel'i ziyaret etti. Ayrıca oğlunun İngiltere'de bulunuşunun Türkiye'ye dönmekten korktuğu şeklinde yorumlanmış olabileceğinden de endişeliydi. Daha sonra Hava Kuvvetleri Komutanlığına atanacak olan Tansel Paşaya Dinç Bilgin'in İngiltere'de kalmasının bir mahsuru olup olmadığını sordu.

«Şevket Bey, oğlunuzu buraya getirseniz daha iyi olur,» diye cevap

verdi paşa.

Dinç Bilgin'in 1960'ın haziran ayında İngiltere'den ayrıldı. Amcası Demokrat Parti milletvekili olduğu için İzmir'e döndükten sonra pasaportuna el kondu. İhtilalden sonra Türkiye'yi yöneten subayların kurduğu Milli Birlik Komitesi DP'lilerin yakınlarının yurtdışına çıkmalarını yasaklamıştı. Behzat Bilgin tutuklanmış ve daha sonra yargılanmak üzere Yassıada'ya gönderilmişti. Dinç Bilgin ve onun gibi ailesi ihtilalin devirdiği partiye yakın olanlar için Türkiye işgal altında bir ülke gibiydi. Ağır bir baskı ve her an tutuklanma korkusu uzun zaman yaşamlarını etkiledi.

Geri dönüş Dinç Bilgin'in kişiliğini ve hayatının seyrini süratle ve kökten değiştirdi. Eskiden her türlü kararını erteleyen, yarına kalsın diyen sallantıdaki, enerjisiz genç adam yok oldu, yerine hırslı, aceleci, kararlı, dinamik birisi geldi. Çılgın bir tempoyla çalışıyordu. «Dört yıllık İngiltere tatili» dediği yurtdışındaki eğitimini kayıp zamandan sayıyor, arayı kapatmak istiyordu. Bir işi o gün bitirmezse çıldıracak gibi oluyordu. Sanki son dört yılı bir hücrede veya ıssız bir adada geçirmişti. Ailesinin ihtilal dolayısıyla düştüğü duruma reaksiyonuydu belki de bu tempo. İleriye çıkıp ailesine kalkan olmak, özellikle yaşlı babasını saldırılara karşı korumak ve yükünü paylaşmak istiyordu. İngiltere'de boşuna harcadığına inandığı paralarına karşılık onlara birşeyler vermek istiyordu.

Döner dönmez dede ve babası gibi İstanbul Hukuk Fakültesine yazıldı ve gazetede çalışmaya başladı. Muhakkak bir üniversite bitirmek istiyordu. Fakat iş onu o kadar sardı ki İzmir'den ayrılmayı göze alamadı. Hukuk Fakültesinden kaydını sildirip İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisine yazıldı.

Annesinin korktuğu başına gelmiş oğlu gazeteci olmuştu. Ama Nebile Bilgin bu defa kadere boyun eğdi. Şevket Bilgin 66 yaşındaydı ve ihtilalden sonra uğradığı muameleden müthiş müteessir olmuştu. Eşinin oğlunun yakınlığından güç alacağını düşünerek Dinç Bilgin'in gazeteciliğine vetosunu kaldırdı.

O zamanlar İzmir'de çıkan dört sabah gazetesinden biri olan Yeni Asır hem gazete, hem de işletme olarak küçük bir kuruluştu. İki ortak, Şevket Bilgin ile Abdi Sokullu, kesin ve iyi çalışan bir işbölümü yapmışlardı. Para işlerinden hiç anlamayan Şevket Bilgin yazı işlerine, Abdi Sokullu idari işlere bakıyordu.

Şevket Bilgin'e yazı işlerinde 1956'da aileye damat olarak katılan Cemil Devrim yardım ediyordu.

Aile Dinç Bilgin'e bir işbölümü yapıldığını, buna göre Cemil Devrim'in yazı işlerine kendinin ise idareye bakacağı ihsas edildi. Bir zamanlar Hürriyet gazetesinde Haldun ve Erol Simavi kardeşlerin yaptığı ayrımın aynısıydı bu.

Dinç Bilgin gazeteyi biraz kolaçan ettikten sonra zaten orada ilgisini yazı işleri dışındaki işlerin çektiğini keşfetti. Muhasebe bölümünde siftah yapmaya karar verdi. Akademide aldığı muhasebe derslerini Yeni Asır'da uygulamaya koyma düşüncesi ona ilginç geliyordu. Muhasebe bölümünün tamamı kolluklarla çalışan bir muhasipten ibaretti. Onun yanında işe başladı. Belki de daha o zaman parayı kontrol edenin her şeyi kontrol ettiğini hissetmişti: para kesesi kimdeyse kral odur.

1960 ihtilali Türkiye için olduğu gibi Yeni Asır içinde bir dönüm noktası oldu.

Dinç Bilgin'in gazetede çalışmaya başlaması 65 yaşındaki taşralı, küçük, yarı profesyonel ve biraz köhne Yeni Asır'ın Sabah'a varan olağanüstü yolculuğunun başlangıcı oldu. FakatYeni Asır'ı bu yola sokan ilk büyük yenilikler Dinç Bilgin'den değil eniştesi Cemil Devrim'den geldi.

Devrim de bir anlamda Dinç Bilgin gibi «27 Mayıs kurbanı» idi.

İhtilalden birkaç hafta sonra Yeni Asır'a yönelik taşkınlık ve tehditlerden bıkan gazetenin genel yayın yönetmeni Haluk Cansın, Şevket Bilgin'e giderek istifasını sundu.

«Bu gibi işlerin olduğu bir ülkede gazetecilik yapmak istemiyorum. Beni affedin.» Dokuz yıldır gazetedeydi Cansın.

«Seni anlıyorum, oğlum,» dedi Şevket Bilgin. «Gazete sahibi olmasam ve kapattığımda başıma gelecekleri bilmesem ben de bırakırdım.»

Devrim'i çağırdı. «Haluk ayrıldı, Cemil,» dedi. «Bundan sonra genel yayın yönetmeni sensin.»

Cemil Devrim hayatında bir cesetle ilk defa 1952 yılında yüz yüze geldi. Lozan Tıp Fakültesinin ikinci sınıfında kadavra dersindeydi. Bu derste bir grup öğrenci çıplak bir cesedin etrafında toplanıyor ve yıl boyunca onu kesip biçerek insan vücudunun anatomisini öğrenmeye çalışıyordu. Çok kısa süren bu buluşmadan sonra Devrim öğürerek odayı terketti ve 15 gün et yemedi. İkinci karşılaşmadan sonra o kadar çok öğürdü ki nerdeyse hastanelik oluyordu. Tası tarağı toplayıp memlekete dönmekten başka çaresi yoktu. İstanbul'da son bir defa

tıbbı denemek istedi. Bu iyimserliğinin sağlam temellere dayanmadığını anlaması uzun sürmedi. Kadavranın milliyeti midesi için farketmiyordu. Fakülteyi bıraktı.

Belçikalı bir baba ile Türk bir annenin çocuğu olan Devrim öksüz büyümüştü. İsviçre'den döndükten sonra kendini tanıyanların anlattığına göre uzun boylu, atletik yapılı, film artisti kadar yakışıklı bir gençti. Beş altı yıl, ne yapacağını bilmeden İstanbul'da bir o arkadaşının bir bu arkadaşının babasının yanında çalıştı. Annesinin ailesi nesillerden beri bahriyeliydi. Tam donanmaya katılmayı düşünürken bir partiden tanıştığı güzel bir kıza âşık oldu. Bu kız Dinç Bilgin'in ablası Şenol'du. Bir gün Devrim'e, «Babamın yanında çalışır mısın?» diye sordu.

1956 yılında İzmir'de evlendiler ve Devrim, Yeni Asır'da çalışmaya başladı. Arayışı sona ermişti. Doğuştan gazeteci olduğunu keşfetti.

Devrim'in gelişi gazetede bir devrin kapanışı, bir devrin açılışı oldu. Yeni Asır, Devrim'e kadar statükoyu koruma endişesindeydi. Onunla yeni ufuklara yöneldi.

1942'den beri gazetede çalışan Hayrullah Gülal, («Bir gazetede 50 yıl çalışmak için ne yapmak lazım sana söyleyeyim mi? Çeneni tutacaksın.») «Cemil Bey gazeteyi çağa uydurdu. Yoksa köhner giderdi. Gazeteyi Avrupalılaştırdı o,» diyor.

Çok iyi Fransızca bilen, Avrupa ve Afrika'da bir süre yaşamış olan Devrim gazetede işe yabancı dergi ve gazetelerinden çevriler yaparak başladı. Bunları karıştırdıkça Yeni Asır'daki eksiklikleri görmeye, Avrupa'dan neler aktarılabileceğini düşünmeye ve kendine güveni arttıkça bunları uygulamaya başladı. Kısa bir süre sonra genel yayın yönetmen yardımcısı oldu. Gazeteye damat olarak girmişti ama yükselmesi bileğinin hakkıylaydı.

İhtilalden sonra Yeni Asır, Türkiye'deki hayatının en kritik dönemine girdi. Demokrat Parti'ye olan sempatisinden dolayı askeri cunta Yeni Asır'a düşman mualemesi yapıyordu. Kapıda girip çıkanları kontrol eden bir polis memuru vardı. Gazeteye hesapları incelemek üzere bir komisyon geldi. Şehirdeki diğer gazeteler Yeni Asır'a «kuyruklar» diye hücum ediyor, Şevket Bilgin'i Demokrat Parti döneminde haksız kazanç elde edip suistimal yapmakla suçluyordu. Hesaplarda Demokrat Parti'den gazeteye aktarılmış herhangi bir para bulunmadı.

Emektar gazeteci Hayrettin Gülal'ın anlattığına göre ihtilalden sonra Yeni Asır'ı basan polisler Şevket Bilgin'in odasındaki fitiller sökülmüş

deri koltuğu görünce şaşırmışlardı. «Lüks mobilyalar, şaşaa bekliyorlardı,» diye anlattı Gülal. «O koltukta bir zamanlar Türkiye'nin en ünlü ve güçlü simaları oturmuştu. Geceleri gazetede kaldığım zaman ben de o koltuğun üzerinde uyurdum. Ama polisin bunlardan haberi yoktu.»

Gazete geri gitmeye başladı. Reklam gelirleri azaldı ve satışları düştü. İnsanlar yönetim tarafından «kuyruk,» yani Demokrat Parti yanlısı ve artığı olarak damgalanan Yeni Asır'ı ceplerinde taşımaya korkuyorlardı.

Devrim'in ilk işi Şevket Bilgin'e danıştıktan sonra gazetenin politikasını DP'den yansızlığa doğru çekmek oldu. DP'yi desteklemenin faturasını çok pahalı ödemişlerdi. Türkiye gibi çalkantılı bir ülkede kimin ne kadar iktidarda kalıp nasıl gideceği belli değildi. Bir gazete için bir partiyi desteklemek bedeli hesaplanamayacak kadar büyük bir riskti.

Devrim, Yassıada Mahkemelerinde olup bitenleri bütün Türkiye'nin büyük bir merakla takip ettiğinin farkındaydı.

Yeni Asır'ın duruşmaları diğer bütün gazetelerden daha iyi vermesini sağlamaya karar verdi. Eski Türkçe bilen Hayrullah Gülal Yassıada'ya gitti (Eski Türkçe not tutmak yeni Türkçeden daha uygundur). O yıl 46 yaşına giren Gülal 18 yıldan beri Yeni Asır'da çalışıyordu ve yıllarca DP'yi takip etmişti. İzmir'den ayrılmadan önce kilolarca kâğıt kestirip yanına aldı. Notlarını dizinin üstüne yerleştirdiği bir mukavva parçasının üzerinde tutuyordu. İç cebinde her sabah her birinin uçunu açtığı 30 tane kalem taşıyordu. Kurada sanıkların yüzünü iyi görebileceği yer kazandığı için şanslıydı. İkinci Dünya Savaşını radyodan takip ettiği ve yıllarca radyonun o zaman varolan yazdırma servisini dinlediği için not tutmada süratli ve ustaydı. Kelime kaçırmıyordu. Telefonlara bakan kızlardan birini nişan vaadiyle tavlayınca telefonda sıra bekleme derdinden de kurtuldu.

Gülal sayesinde Yeni Asır, Yassıada haberlerini Türkiye'de en iyi ve kapsamlı veren gazetelerden biri oldu. Devrim her gün en az iki sayfayı duruşmalara ayırıyordu. Demokrat Parti için düşük, sabık, kuyruk gibi o zaman sık kullanılan aşağılayıcı terimleri kullanmaktan kaçındı. Yönetimin gazetelere empoze ettiği DP'yi aşağılayıcı haberleri ya kullanmadı ya da arka sayfalara attı.

«Baskılara pes etseydik Yeni Asır'ın sonu olacaktı,» diye hatırlıyordu Devrim. «Kati surette idareyi ele alanlara problem yaratmaya gitmedik. Ama her dediklerini de yapmadık.» Bir tür pasif direnme

olan bu davranış, döneklik yapmamış olmakla gazete okuyucularından prim topladı. Tiraj tırmanmaya başladı.

Devrim, Yeni Asır'ın dilini değiştirdi ve o tarihlerde herkesin kulandığı mişli geçmiş (gelmiştir, gitmiştir) yerine (geldi, gitti gibi) şimdi bütün gazetelerin kullandığı, konuşulan Türkçeyi kullanmaya ve batı gazeteciliğinde kullanılan yazı formatlarını uygulatmaya başladı.

Enişte-kayınbirader bir süre uyum içinde çalıştılar. 20 yaşındaki Dinç Bilgin kendisinden on yaş büyük olan yakışıklı eniştesinin kültürüne ve gazeteciliğine hayrandı. Cemil Devrim'in giyimi kuşamı dahil her şeyi ona örnek teşkil ediyordu. Enişte geniş vizyonu ile deneyimsiz Dinç Bilgin'e gazetecilikte büyük ufuklar açmaya başladı. Biri teorisyen diğeri uygulamacıydı.

Ama Dinç Bilgin'ini kısa zamanda saran gazeteye tamamen hakim olma hırsı ve fırtına gibi esen enerjisi karşısında kimsenin tutunmasına olanak yoktu. Devrim nazik ve iddiasız, Dinç Bilgin zeki ve ihtiraslıydı. Başlangıçta aile büyüklerinin yaptığı işbölümüne sadık kalındı. Ama Dinç Bilgin kendi sahasında hakimiyet kurunca yazı işleri dahil her şeye karışır oldu. Yazı işlerindeki yanlışlıklar, haberlerin kötü yazılması, başlıkların hantallıklarından şikâyet başladı.

O zaman, kendi deyimiyle, Dinç Bilgin'in «alma» zamanıydı. Hep gazetedeydi. Vakitten sonra yazı işleri ile ilgili bir konu olunca ondan talimat isteniyordu. O da «Cemil Bey'i arayın» diyeceğine sorunu kendi çözüyordu. Bir süre sonra kimseye sormadanyazı işlerine talimat vermeye, oradan adam atıp almaya başladı.

1965'ten itibaren işlerine karışılması Devrim'in tahammül sınırlarını aşmaya başladı. Gazetedekiler Devrim'in bir içki problemi olduğunu o tarihten itibaren sezmeye başladılar. İçkinin dozunu gittikçe arttırıyordu. Günde bir şişe viski içmeye başladı. Günün büyük bir bölümünü artık gazete dışında geçiyordu.

Hayatta başarılı olan kişilerin çoğu gerçekten pırıltılı olanlar değil sebatkâr olanlardır. Başarıda dayanma gücü çoğu zaman zekâdan önce gelir. Devrim de gazetecilikte farklı ve heyecanlı şeyler yapmak istiyordu ama kayınbiraderi kadar savaşçı değildi: tepki gördüğünde vazgeçiyordu. Dinç Bilgin'in hayatında ailesinden ve işinden başka hiçbir şeye yer yoktu. Ve Yeni Asır'da tam hakimiyet konusunda hiç kimseye, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde ödün vermeyecekti.

Devrim, Dinç Bilgin'in Sabah'a varan uzun yolunun kenarında kalan

birçok kişiden biri oldu.

«İyi yaşamayı seviyordu,» diye anlattı Dinç Bilgin, sonunda eniştesinin tamamen devre dışı kalmasına yol açacak olan gelişmeleri. «Ben ondan daha çok vakit sarfediyordum gazetede. Gayretim çok büyüktü. Garip bir tutkuyla sarılmıştım işe. Ve iş de zevkliydi. İzmir'de bizden başka üç gazete daha vardı. Onlarla rekabetin getirdiği tatlı hal, İstanbul gazetelerinin rekabetinin tatlılığı... Her gün heyecanla bir mesele çözüyorduk veya bir mesele yaratıyorduk. Kavgamız vardı yani orda... kelimenin tam anlamıyla kavgamız vardı. O kavgada ben yavaş yavaş Yeni Asır'da yalnız kalmaya başladım. O kavgayı ben yapmaya, kavga da benim kavgam olmaya başladı. Onlar.. Cemil... önce birlikte yaptığımız kavgadan çekildi. Yazı işleri ile kendini sınırladı. Yavaş yavaş kavga benim olunca da... yavaş yavaş gazete benim olmaya başladı.»

Devrim'in elenmesi İzmir'deki gazeteciler arasında Dinç Bilgin'in hedefine varmak için en yakınlarını merhametsizce ezen bir kişi olarak nam kazanmasına neden oldu.

O yıllarda Dinç Bilgin'e yakın olan bir gazeteci o günlerin Dinç Bilgin'ini şöyle anlattı: «Bu adam çift beyinli, diye düşünürdüm kendi kendime. Çok iyi aile terbiyesi almış, çok nazik bir insandı. Ama hedefine varmak için insanları harcamaktan çekinmezdi. Hedef için her şey mübahtı. Çok hızlı çalışırdı, o kadar ki belirli bir tempoya girdiği zaman ailesini bile unuturdu. Çok cesur, çok zeki, çok çalışkan ve çok atılgandı. Yeniliklere çok dönüktü.»

Vücut her zaman insana açık mesajlar verir. Devrim'in belki de çocukluğunun öksüz yalnızlığında yatan alkol problemi gittikçe arttı. 1983 senesinde bir gün banyoda düştü ve kafasını vurdu. Bir hafta komada kaldı. Ölümden döndü. Bu olaydan sonra aktif çalışma hayatı sona erdi. Ama içkiyi bıraktı ve aile hayatını yeniden düzene soktu. Bir biçimde ölümü ona çok yaklaşarak defetti.

Dinç Bilgin akademiyi 1964'te bitirdi. Mezun olmadan bir yıl önce insanın bir filmde görse «amma da uydurmuşlar ha» diyeceği türden bir tesadüf sonucu evlendi.

Dinç Bilgin'den habersiz İzmir'de babasından başka bir Şevket Bilgin daha yaşıyordu. Bu Şevket Bilgin Devlet Demir Yollarında başmüfettişti ve bir Demokrat Parti milletvekilinin akrabası olduğu için ihtilalden sonra telgrafla emekliye sevkedilmişti. Kızı Güler Bilgin, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine devam ediyor ve Dinç Bilgin'in en amansız rakiplerinden Demokrat İzmir gazetesinin sahibi

Adnan Düvenci'nin sahibi olduğu Yusuf Rıza Okulunda part-time İngilizce öğretmenliği yapıyordu. Bir gün öğrencilerinden birisinin Güler Bilgin'le temas kurması gerekti. Bu isimsiz kahraman rehbere bakıp Şevket Bilgin'in telefon numarasını buldu ve telefonu çevirdi.

«Şevket Bilgin'in evi mi?»

«Evet,» diye cevap verdi Dinç Bilgin.

«Güler Bilgin'le konuşmak istiyorum,»

«Burada öyle birisi yok.»

İsimsiz kahraman durakladı. «Şevket Bilgin'in evi dediniz ama.»

«Doğru ama burada öyle birisi yok.»

«Şevket Bilgin'in İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde okuyan bir kızı yok mu?»

«Hayır.»

«Allah Allah. Öğretmenimin adı Güler Bilgin. Akademide okuyor. Babasının adı Şevket Bilgin. Rehberden Şevket Bilgin'in numarasını çeviriyorum. Orada yok diyorsunuz. İlginç.»

Olay isimsiz kahramanın tahmin ettiğinden çok daha ilginçti. Dinç Bilgin ertesi gün akademideki arkadaşlarına soruyordu. «Yahu. Burada Güler Bilgin adında bir kız varmış tanıyan var mı?»

Vardı. Birkaç saat sonra Güler Bilgin'in karşısında, komik bir tanışmanın eşiğinde duruyordu.

«Bu Şevket Bilgin'in oğlu,» dedi ortak arkadaşları. «Sen de kızısın. İkinizden birinin babası bir halt karıştırdı galiba.»

Dinç Bilgin ne kadar mahcup ve içine kapanıksa Güler de o kadar şen ve dışa dönüktü. Neşe dolu, konuşkan bir kızdı. Belki de bu ters özellikleri onları birbirine yaklaştırdı.

O yaz, tanıştıktan altı ay sonra, nişanlandılar. Bir yıl kadar nişanlı durduktan sonra evlendiler. Ailelerden, «Daha öğrencisiniz, aceleniz ne, biraz bekleyin,» gibi sözler geldiyse de fazla itiraz eden olmadı. Gül Sokakta Bilgin'lere ait apartmandaki dairelerinden birine yerleştiler. Bir alt katlarında büyük Bilgin'ler, karşılarında görümcesi oturuyordu.

Mezun olduğu yıl oğlu Önay dünyaya geldi. «Aile sorumluluğu müthiş bir enerji kamçısı oldu benim için,» diye hatırlıyor Dinç Bilgin. «Gece gündüz çalışmaya başladım.»

Dinç Bilgin gazeteyi eline geçirmeye idari bölümden başladı.

İdarenin sorumluluğu gazetede babasının yarı yarıya ortağı ve annesinin dayısı olan Abdi Sokullu'ya aitti. Dinç Bilgin işe ilk başladığı zaman hem muhasebe tutuyor, hem de bol bol İngilizceden çeviri yapıyordu. Yeni Asır'da o dönemde yayınlanan James Bond romanları onun çevrilerindendir. Gene o dönemde Yeni Asır'ın yıldız falcısı oldu. Gazeteye gelen birkaç İngiliz gazetesinin fal sütunlarından ilham alarak bir süre gazetenin yıldız fallarını yazdı.

İşe başladıktan bir süre sonra Abdi Sokullu bir böbrek hastalığına tutularak Ankara'ya ameliyat olmaya gidince idari işler Dinç Bilgin'e kaldı. Kolları sıvayarak dayısından kalan boşluğu doldurmaya çalıştı. Çok geçmeden Abdi Sokullu'nun muhasebede sağ kolu olan İdare Müdürü Nihat Özgürel'le kavga etti. Dinç Bilgin gazeteye aldığı gençlere torpilli özel avanslar veriyor ve eli çok sıkı bir muhasebeci olan Özgürel'i deliye çeviriyordu. Bir gün dayanamayıp istifa etti. Sık sık istifa eden ve istifası kabul olunmayan bir adamdı Özgürel. Bu defa Dinç Bilgin onun istifasının kabul edilmesini sağladı ve yerine kendi adamlarından birini tayin etti. Ankara'dan döndükten sonra büyük dayısı idareyi bir daha ondan geri alamayacaktı.

Abdi Sokullu, Yunanlılarla savaşan Türk kuvvetleri ile İzmir'e gelmişti. Orta boylu, etine dolgun, saçları erken dökülmüş, hayatı seven, çapkın bir adamdı. İzmir'in ünlü Levanten ailelerinden birine mensup olan Madam Marcelle Belle'e âşık oldu ve karısını terkedip onunla birlikte yaşamaya başladı. Madam Belle uzun boylu, gür siyah saçlı, güçlü kişilikli, güzel bir kadındı. Türkçesi azdı. Abdi Sokullu'yla bir garip Türkçe, İtalyanca, Fransızca karışımı dil konuşurlardı. Ama bu Abdi Sokullu'nun Madam Belle'e tapmasına engel değildi. Madamın da ona büyük zaafı vardı. Fakat evlenemiyorlardı çünkü Abdi Sokullu karısından boşanamıyordu.

Hastalık bir türlü boşanamayan Sokullu çiftini aynı günlerde yakaladı. Nedred Sokullu 1964 yılında kansere yakalandı; Abdi Sokullu da bir böbrek ve karaciğer hastalığından yatağa düştü. Küçük oğulları Sayan Sokullu annesinin son anlarını paylaşmak üzere İngiliz karısı Angela ile birlikte İzmir'e döndü. Abisi Akşit Sokullu, Amerika'da üniversiteyi bitirmiş Türkiye'de çalışıyordu. İki kardeş babalarını zorla, yıllardan beri konuşmadığı, ölüm döşeğindeki karısının evine geri döndürdüler. Annesi ölünce Sayan Sokullu, İzmir'e yerleşmeye karar verdi ve

babasını zorla yanına aldı.

Herkes Abdi Sokullu ile Madam Belle'in arasını bozmak için elinden gelen her şeyi yapıyordu. Madam Belle bir tür sosyal ambargo kondu. İzmir'de davetlere çağrılmamaya başlandı. Abdi Sokullu kendini gözaltında hissediyordu; gururu kırıldı ve yaşama isteğini kaybetti. Maddi vaziyeti de iyi değildi: iki ev geçindiriyordu ve dışarıda iki oğul okutmuştu. Gazetenin kasasından hakkına düşenden çok para çekmek zorunda kaldı. Etrafına sık sık hayatından bezer olduğunu söylüyordu. 1967 yılında bir gün evde yalnızken salondaki halıları kaldırıp kenara çekti, yere uzandı, tabancasını şakağına dayadı ve tetiği çekerek intihar etti. 71 yaşındaydı.

Bir yıl sonra Madame Belle ölü bulundu. Zehir içip evinin bodrumuna saklanmıştı. Herhalde onu bulsunlar ve kurtarsınlar istemiyordu.

Dinç Bilgin muhasebede altıncı ayını doldurduktan sonra gazetenin dağıtımına el attı ve Yeni Asır'ın külüstür jipi ile İzmir'i çevreleyen zengin tarım ve alışveriş merkezlerinin gezmeye başladı. Hayatlarında ilk defa karşılarında bir gazete patronu gören gazete bayileriyle konuştu. Yeni Asır'ı Türkiye'nin en çok satan mahalli gazetesi yapacak olan yenilikler bu gezilerde yapılan gözlemlerden doğdu.

Söke, Nazilli, Turgutlu, Akhisar gibi Ege kasabalarının pazar günlerinde yüzlerce köylü kasabaya iniyor ve bu kasabaların nüfusunda ve alışveriş hayatında gün boyunca büyük bir canlılık yaşanıyordu. Hiç kimsenin aklına pazar günlerinde bu kasabalara daha fazla gazete yollamak geçmemişti. Dinç Bilgin pazarı olan kasabalara pazar günleri gönderilen Yeni Asır'ları üç misline çıkarınca olumlu sonuçlar gazetenin tirajında hemen kendini göstermeye başladı.

«Yaptıklarımdan yavaş yavaş sonuç almaya başlayınca kendime olan güvenim hastalık derecesinde artmaya başladı,» diye anlatıyordu.

Bu yeni güven duygusunun ve gençliğin cesurluğuyla durmadan bir şeyler icat etmeye başladı.

O günlerde gazeteler taşraya otobüslerle gider, birçok yere geç varırdı. Gazetelerin akşamüzeri dağıldığı yerler bile vardı. Yeni Asır'a iki jip satın alarak gazetenin jip filosunu üçe çıkardı ve bu araçlarla yeni dağıtım hatları açtı. Satışlar gene yukarıya çıktı. Araçlardan gereği gibi yararlanmak için gazetenin baskısını erken bir saate almak gerekiyordu. O tarihlerde gazeteler sabah 3.00-4.00'te basılır, piyasaya geç dağılırdı. Baskıyı saat 11.00'e almaya karar verdi ve

ilerici geçinen gazetecilerin kendi meslekleri sözkonusu olunca ne kadar tutucu olabileceğine ilk defa o zaman şahit oldu. İlk sayfayı hazırlamak için gece saat 11.00'de işe başlayan sayfa sekreterleri baskının saat 11.00'de olacağını öğrenince kazan kaldırdılar. Dinç Bilgin sabahlara kadar çalışmayı kimsenin istemeyeceğini sanıyordu ama adamlar öyle alışmışlardı. Meslek ona ilk derslerini öğretiyordu: Önlerine büyük avantajlar koysanız bile insanları alışkanlıklarından vazgeçirmek çok zordur.

Gazete erken basılmaya başlanınca Yeni Asır'ın satışları 15.000'e fırladı ve şehirde çıkan Demokrat İzmir, Ege Ekspres ve Sabah Postası gibi diğer gazeteleri arkada bıraktı.

1964'te İstanbul'daki Yeni Sabah gazetesi kapatıldı ve malvarlığı satışa çıktı. Dinç Bilgin baskı makinelerini almaya can atıyordu ama parası ancak gazetenin hurufatını almaya yetti. Hepsini bir arabaya doldurup İzmir'e doğru yola çıktılar. Karacabey yakınlarında araç devrildi ve bütün hurufat tarlaya devrildi. Çürük ve bere içinde, çamurun içinden harfleri toplayıp yeniden arabaya doldurdular ve yollarına devam ettiler. Yeni hurufatı kullanırken Yeni Sabah'ın mizanpajını da kopya ettiler. Aniden mucizevi bir dönüşüm meydana geldi: Yeni Asır'ın yüzü Yeni Sabah'ın yüzüne döndü. Taşralı birdenbire şık bir şehirli olmuştu. Yeni bir tiraj patlaması daha oldu ve gazetenin satışları 20.000'lere yükseldi.

Dinç Bilgin yükselen satışlardan yararlanmak için reklam atağına kalktı. Reklam bölümünde siyah kolluklarla çalışan tıraşsız erkek elemanların yerine genç ve güzel kızlar aldı ve Türkiye'de ilk defa aktif reklam pazarlamasını başlattı. Reklam broşürleri bastırdı, reklam toplamak için ajanslar kurdu ve reklam için İstanbul'a gitmeye başladı. Yeni Asır reklam almaya başlayınca ilk defa müessese haline gelme havasında girdi. Gazi Bulvarı'ndaki eski binasında mobilyalar yenilendi, odalar boyandı ve yeni daktilolar alındı.

Yeni Asır'ın, Dinç Bilgin'in deyimiyle, biti kanlanınca sendikaların iştahı kabardı. O tarihte toplu sözleşmeler işkolu düzeyinde yapılırdı. Basın-İş en çok zammı ve hakları en çok parası olan Yeni Asır'dan koparır, ilk pazarlığa onunla otururdu. Dinç Bilgin bu dezavantajı avantaj haline getirmeye, işçilerine vereceği zamla rakiplerini vurmaya karar verdi. O yıl sendikaların istediğini fazla ırın kırın etmeden verdi. Yalnız bir şartı vardı. Yeni Asır'ın verdikleri ancak diğer bütün gazeteler verirse geçerli olacaktı. Yeni Asır'ın kolaylıkla ödediği zamlar diğer gazeteleri kökünden sarstı. Demokrat İzmir'in sahibi Adnan Düvenci çok inatçı bir adamdı. Sendikaya boyun eğmek yerine -Dinç Bilgin'in tahmin ettiği gibi- kavgayı tercih etti. Çalışanlar

gazetede grev başlattılar. Grev çok uzadı ve sonuçta gazetenin kapanmasına neden oldu. Yeni Asır, Demokrat İzmir'in okurlarının hemen hemen tümünü aldı ve tirajını 25.000 - 30.000 çıkardı.

Dinç Bilgin elindeki ile yetinen bir kişiliğe sahip değildi. Yeni Asır'ı büyütmek istiyordu. İzmir'in küçük bir piyasa olduğunu ve o kadar çok gazeteyi sağlıklı bir biçimde yaşatamayacağını düşünüyordu. Diğer yerel gazeteleri piyasadan silip onların satış ve reklam gelirlerini devralmaktan başka yol yoktu. Bunu yapmazsa İstanbul'un dev gazeteleri İzmir'in ufak ve dağınık gazetelerini teker teker devirecekti. Yeni Asır karşısında yıkılıp giden ilk gazete 1965'te kapılarını kapatan Sabah Postası oldu. Demokrat İzmir'in 1979'da kapanması Dinç Bilgin'in İzmir'de tek gazete olma kampanyasında ikinci ama en büyük zaferiydi. Aynı yıl, Yeni Asır'ın rekabetine dayanamayan Ege Ekspres'de kapandı. Dinç Bilgin, Demokrat İzmir'i satın aldı ve adını Rapor olarak değiştirip ekonomi gazetesine dönüştürdü. Ardından Ege Ekspres'i 1980'de satın aldı ve bir süre akşam gazetesi olarak çıkardıktan sonra kapattı. Yeni Asır artık İzmir'de tekti.

Gazete bu tırmanışlardan sonra fon biriktirebilir duruma gelince Dinç Bilgin yeni binaların, yeni klişehaneler ve yeni baskı makinelerinin hayallerini görmeye başladı. Günaydın gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Necati Zincirkıran'a telefon ederek Haldun Simavi'nin ofset tesislerini gezmek için izin kopardı. Tertemiz baskı veren makineleri çok beğendi. 1967'de Akbank'tan aldığı 70.000 sterlin kredi ile ilk ofset makinasını satın aldı ve 1930'dan beri gazeteyi basan rotatifi emekliye çıkarıldı. İki ünitede sekiz siyah beyaz sayfa basabiliyorlardı. Gazetenin kalitesinde olağanüstü bir düzelme oldu. Ama bu da büyük bir badire gerektirdi. Bu defa matbaa işçileriyle linotip dizgiciler isyan etti. İsyan eden dizgicileri atıp yerlerine ilan servisindeki «cıvıl cıvıl» kızları getirdi. 1971'de makineye iki ünite daha ekleyerek gazeteyi renkli basmaya başladılar.

Ama büyük bir teknik atılım olan ofsetten önce, 1966 yılında, gazetenin içeriğinde ve editoryal felsefesinde önemli yenilikler yapıldı. Ege kasabalarını dolaşırken Dinç Bilgin gazete bayilerinin Yeni Asır hakkındaki düşüncelerini toparlamaya gayret ediyordu. Gazeteyi beğeniyorlar mıydı? Ne tür haberler istiyorlardı? Tüm bayilerin isteği aynıydı: Bölgesel haber. Şevket Bilgin'in Yeni Asır'ı mahalli olmayan bir mahalli gazeteydi. Daha çok Ankara kaynaklı siyasi haberler taşıyor, ağırlığı hükümet ve parlamento haberlerine veriyordu. Bölge büroları yoktu ve bölgede olan birçok olay atlanıyordu.

Dinç Bilgin haberlerin üzerine cesaretle gitti ve yanında çalışanlara da cesaret aşılaması yaptı. Onlardan «mesele haber» diye tarif ettiği özel

haberlerin üzerine gitmelerini istiyordu. «Haber gerçekse, elinizde doküman varsa, yazın,» diyordu. «Ben gerekirse tazminatını öderim.»

1966'da Manisa'dan başlayarak Denizli, Aydın ve Ege'nin diğer önemli merkezlerinde Yeni Asır büroları açıldı. İzmir'de haber müdürü olmak ateşten gömlekti. Hata yapanın kellesi gidiyordu. Bölge haberleri büyütüldü. Denizli'de Döngelci cinayeti diye bilinen bir olay yaşanıyordu. Olayı Yeni Asır'a manşet yaptılar ve manşette sürdürdüler. Gazetenin satışları şehirde 700-800'den 5.000'e çıktı. Yıllar sonra Sabah'ta Türkiye'nin gündemini yazmaya talip olan Dinç Bilgin bu egzersizin yararını Ege illerinin gündemine hakim olmaya çalışarak öğrendi.

Bölgenin futbol takımlarına önem verildi ve Yeni Asır, Ege takımlarının gazetesi haline getirildi. İstanbul ve Ankara takımlarıyla oynarlarken Yeni Asır muhakkak İzmir takımları tutan pankartlar hazırlayıp stadlara asıyordu. İlk defa profesyonel ikinci lig ve amatör maçlar verilmeye başlandı. Can Can köşesinde İzmir'in sosyete hayatına yer vererek kadın okuyucularının sayısını arttırdılar. Mahalli haberlerin yanında Ankara haberlerini de en iyi biçimde vermeye çalıştılar. Büyük olaylarda en iyi haberleri, son dakika sonuçlarını Yeni Asır vermeliydi. Bu gibi olaylarda özel dağıtım sistemleri kurulurdu.

1967'de yeni ofset makinayla birlikte Dinç Bilgin, Yeni Asır'ı yeni bir binaya taşıdı ve yazı işleri kadrosunu gençleştirdi. 1942'den beri gazetede çalışan ve o tarihte 53 yaşında olan Hayrettin Gülal'ı istihbarat şefliğinden alarak yerine Güngör Mengi'yi getirdi. (Mengi bir yıl sonra yazı işleri müdürü oldu). Hâlâ Yeni Asır'ın kadrosunda olan Erhan Ünver haber müdürü, Şevket Özgelik spor müdürü oldular. Dinç Bilgin kadronun daima kaliteli kişilerle dolu olması için büyük gayret sarfediyordu. Yeni Asır'da torpil çalışmazdı.

«Dinç Bilgin her an işinin başındaydı,» diye hatırladı Şevket Özçelik. «Çalışan herkes onun kontrolünü hissediyordu. Ve bir dinamizm kaynağı oluyordu.»

Yirmi yıllık çaba, gece gündüz çalışma, yapılan yenilikler ve gençleştirilen kadronun dinamizmi 1979-1980 yıllarında meyvelerini vermeye başladı. Gazete 120.000 ortalama tirajla satış rekoru kırdı. Yeni Asır artık Çanakkale ve Bursa'nın bazı yerlerinde bile satılan geniş bir bölgenin gazetesi olmuş, Türkiye çapında ağırlığını farkettirmişti. Reklam gelirlerinde bazı İstanbul gazetelerini geride bırakmaya başladı.

Bütün gazetelerde yazı işleri ile reklam bölümü arasında hangisinin daha çok yere sahip olacağına dair bitmeyen bir mücadele vardır. Yazı işleri her zaman daha çok fotoğraf ve haber kullanıp daha iyi bir gazete yapmak için daha fazla yer talep eder. Reklam servisiyse daha çok yer, daha çok ilan, daha çok para peşindedir. Yeni Asır'da ve daha sonra Sabah'ta, bu konuların tartışması yapılmazdı. İlan ve satış Yeni Asır'da egemendi ve yazı işlerinden daha önemliydi. İlana her zaman yer vardı. İlan için sayfa düzeni, mizanpaj falan her şey değişebilirdi. Dinç Bilgin için reklamın önemini en iyi vurgulayan olay İstanbul temsilciliğine tayin ettiği Engin Vardar'dı. Vardar gazeteci değil reklamcıydı.

Yeni Asır bilgisayarla 1977 yılında muhasebe tutmak ve fatura dökmek için kompüter satın alındığı zaman tanıştı. Kayınbiraderi Aydın Bilgin ve kompüter firmasının elemanları İstanbul'da teslim aldıkları aygıtları bir arabaya yükleyip İzmir'e doğru yola koyuldular. İzmit'te araba polis tarafından çevrildi. Kompüter bantlarını taşıyan bazı kutuların üzerinde Scotch Tape (bilgisayar bandı) yazılıydı. Bunları Scotch VVhiskey (İskoç viskisi) sanan polis kaçak diye el koydu ve arabadakileri nezarete aldı. Kurtarmak için Ankara'da epeyce gürültü koparmaları gerekti.

Yeni Asır'da kompüter işlerinin başında Sait Ahtan adında Japonya'da dünyaya gelen bir Kazan Türkü vardı. Daha sonra başarılı bir bilgisayar firmasının sahibi olacak olan Ahtan çılgınca kompütere meraklıydı. Yeni Asır'ın yazı işleri ve baskı öncesini kompüterize etme operasyonunda çok önemli bir rol oynadı. Ahtan kompüteri o günlerde dünyanın hiçbir gazetesinde uygulanmayan sahalara soktu. Dünyada ilk defa yazı ve fotoğrafları aynı anda kompüterden çıkarmayı becerdiler. Fakat hiçbirinin aklına bunun uluslararası patentini almak gelmedi. Gelseydi ikisi de çok önceden zengin olacaktı çünkü bu uygulama zamanla dünyanın bütün gazetelerinde standart bir hale gelecekti. 1981 yılında dünyada ilk defa bilgisayardan dizgisiz, pikajsız ve montajsız bir sayfa çıkardılar. Gazete hazırlama maliyeti yüzde 25-30 arasında düştü. Bunun bir başka anlamı bir sürü çalışanın işinden olmasıydı.

«İster istemez o ilişkilerden ekmek yiyen, hayat süren insanlarla büyük bir çıkar çatışması içerisinde olduk,» diye anımsıyordu Dinç Bilgin. «Çalıştığım insanlarla barış içerisinde olmak hep arzum oldu. Ama kırıp dökmedim dersem palavra atmış olurum. Yalnız onları değil... ortakları... aile çevresini. O iktidar kavgası sırasında insanları kırıp geçirdim.»

Dinç Bilgin bir an bile işin başından ayrılmak istemediği için askerden

bile kaçıyordu. Tabii onun kadar forslu bir adamı kimsenin tutup zorla askere göndereceği yoktu. Laf olsun diye senede birkaç kere askerliğini tebliğ için eve uğrayan polisler tembihliydi. Fazla soru sormadan askerlik kâğıtlarına «bulunamadı» diye not düşüp gidiyorlardı. Bu Güler Bilgin'in eşinin askere gitme zamanının geldiğine karar verdiği 1972 yılına kadar böyle sürdü. O yıl Dinç Bilgin 33 yaşına basmıştı. Kızı Esra iki yaşında, oğlu ortaokul üçteydi.

Bir gün iki polis kapıyı çaldı. «Dinç Bilgin burda mı oturuyor?»

«Evet,» diye cevap verdi Güler Bilgin.

«Emin misiniz?» diye sordu tembihli polisler. Şaşırmışlardı.

«Evet.»

«Ama pek eve uğramıyordur, değil mi?»

«Her akşam gelir.»

«Anlıyorum, askerliği için evrakları getirmiştik. Siz herhalde imzalamak istemezsiniz.»

«İsterim.»

«İmzalamak zorunda değilsiniz. Biz gene geliriz.»

Güler Bilgin evrakları alıp imzaladı.

Akşamleyin Dinç Bilgin eve gelince, «Yaptığını beğeniyor musun?» diye sordu. «Beni askere alıyorlar.»

«Aman, çok memnun oldum,» dedi Güler Bilgin. «Senin bir an önce askerliğini yapman gerekiyordu artık. Biraz da dinlenmen gerek.»

Dinç Bilgin askerliğini PolatlI'da yaptı ama eşinin ümit ettiği gibi dinlenemedi. Boş vakit bulur bulmaz telefona sarılıyor, hafta sonlarında arabayla İzmir'e dönüp gazeteye koşuyordu. Bir defasında şoförünün kullandığı araba yağmurlu bir günde Kula yakınlarında karşıdan gelmekte olan bir kamyondan kaçmaya çalışırken uçuruma yuvarlandı. Dinç Bilgin'e bir şey olmadı ama arabadaki yedek subay arkadaşlarından biri öldü.

Dinç Bilgin'in askere gittiği yıl babası hafızasını yitirmeye başladı. Şevket Bilgin bir gün Gül Sokaktaki evinin çalışma odasına kapandı ve kapıyı kilitledi. «Mekale» dediği yazılarını yazarken kapısını hep kilitlediği için bunu yadırgamadılar. Ama kapıyı açıp dışarıya çıktığı

zaman bütün özel kâğıtlarını yırtmış olduğunu gördüler. Başlangıçta zaman zaman nükseden hastalığını Yeni Asır'a yazdığı yazılarda farkettiler. Makalelerindeki mantık silsilesini yitiriyor, tekrarlar yapıyordu. Gazeteyi yöneten damadı Cemil Devrim makaleleri bazan düzeltmeye bazan da hiç yayınlamamaya başladı ama ihtiyar adam değişiklikleri farkediyor ve müthiş sinirleniyordu. Şevket Bilgin Hukuk Fakültesini bitirmiş fakat babasının erken ölümü dolayısıyla ailenin reisliğini yüklenip Yeni Asır'ı sırtlamak zorunda kaldığı için hiç avukatlık yapamamıştı. Bu herhalde içinde kalmış olacak ki, bazı sabahlar giyinip sokağa çıkarken eşine, «Ben hukuk fakültesine ders vermeye gidiyorum» demeye başladı. Karşı çıkılınca hırçınlaşıyordu. Hastalığının ilerlemesine rağmen her gün gazeteye gitmeye devam etti. Fakat bazan yıllardan beri yanında çalışan Hayrettin Gülal'ı bile tanımıyordu. Bir gün Gülal'ı bahçıvan zannederek Yeni Asır'ın bahçesini ihmal ettiği için azarladı. Ofisindeki masasının anahtarlarını sık sık kaybediyor Başmakinist Recep Dağaşan iki de bir de masayı söküp yeni anahtar yapmak zorunda kalıyordu. Şevket Bilgin'in hastalığı ilerledikçe anahtarları kaybetmesi de sıklaşmaya başladı. Dağaşan 20 tane anahtar yapıp herkese birer tane verdi. Çeşme'deki yazlıklarında kalmaya gittikleri zaman dolaşmaya çıktığında evin yolunu unutuyor ve kayboluyordu. Başlangıçta onu arasıra yakalayan bu krizler hayatının son yıllarında dimağını tamamen kapladı.

Şevket Bilgin'in hastalığı ailesi için büyük üzüntü kaynağı oldu. Ölümüne yakın artık evden çıkamaz olmuştu. 1978 yılında 81 yaşında öldü.

İstanbul'da eğitim gördüğü birkaç yıl dışında Şevket Bilgin hayatının ilk 27 yılını Selanik'te geçirmişti. Zor ve acılarla dolu bir hayattı bu. Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı, Yunan işgali, evlerini ve matbaalarını kaybettikleri büyük yangın, baskılar, Yeni Asır'ın iki de bir de kapatılması yüzünden sürekli boğuşmayla geçmişti Selanik yılları. Ama en büyük üzüntü bütün bu acıların yaşandığı yeri bırakmak oldu. Birçok din ve milletin birlikte yaşadığı, evinin, bağının ve mezarlıklarında ölülerinin bulunduğu bu canlı ve güzel şehri seviyordu ve bütün hayatı boyunca Selanik'i özleyecekti. İzmir'i Selanik'e benzediği için seçmişti. Hastalığında kendini sık sık Selanik'te sanıyordu. Öldükten sonra eşi Nebile Bilgin kocasından bahsederken, «Ne zaman Selanik dense yüreği acıyla sevinç arasında çırpınıp dururdu,» diye anlatacaktı. «Tanrı rahmet eylesin, Selanik özlemiyle aramızdan ayrıldı.»

Yeni Asır'ın stilini bilenler ve Dinç Bilgin'i tanıyanlar Sabah'ta onun parmak izlerini görmekte zorluk çekmediler. Dinç Bilgin, Yeni Asır'da öğrendiği bütün dersleri Sabah'ta da uyguladı. Yeni Asır savaşında

kullanılan silahların tümü Sabah'ın cephaneliğinde de vardı: Sabah'taki dinamizm ve saldırganlık; rakip gazetelere karşı amansızlık ve onların aksiyonlarına çabuk reaksiyon göstermek; gündem belirlemedeki öncülük; rakiplerden daha çok sayfalı ve bölümlü gazete vermek; genç ve olağanüstü motive edilmiş kadro; teknolojiyi yakından takip etmek; yaratıcı fakat nerdeyse ayaküstü toplantıları tercih etmek; resmiyet ve yazışmadan çok dostluk ve dayanışmaya dayalı yönetim biçimi... bunların tümü bir zamanlar Dinç Bilgin'in Yeni Asır'ı için de geçerliydi.

Dinç Bilgin meslek hayatına güvensiz bir ortamda başladı. Yeni Asır'ın varlığı tehlikede, ihtilalin devirdiği Demokrat Parti'yi destekleyen ailesi kuşatma altındaydı. Bunların onda yarattığı güvensizlik duygusu ve her an bir şey olabilir korkusundan bütün hayatı boyunca kurtulamayacak ve hiçbir zaman kendini yirmi yaşın içinde bulunduğu ayakta kalma savaşının dışına çekemeyecekti. Bu duyguların yelkenini şişirdiği kavgacılık ve yalnız tepedeyken biraz rahatlayabilme Dinç Bilgin'in İzmir'den İstanbul'a getirdiği dağarcığındaki en büyük özellikler arasındaydı. Belki de Sabah'ın dinamizminin, saldırganlığının ve acımasızlığının arkasındaki en önemli etkenler bunlardı.

İstanbul gazetelerinin yarattığı rekabet güvensizliğini önemli ölçüde körükledi. Sabah'ın doğuşu kısmen bu rekabete karşı bir reaksiyondu.

Dinç Bilgin iş hayatına başlar başlamaz İstanbul gazetelerinin nefesini ensesinde duymaya başladı. İlk yıllarda İstanbul gazetelerinin çoğunun İzmir'de büroları veya kadrolu muhabirleri bile yoktu. Bayiler İstanbul'da kamyonla gelen gazeteleri İzmir gazetelerinden sonra tezgâhlarına koyarlardı. İzmir gazeteleri saat 9.00'da piyasaya çıkıyordu; İstanbul gazeteleri saat 10.30'dan önce tezgâha konmazdı. 1963 yılında Malik Yolaç, İstanbul'dan uçakla matris yollayıp Akşam gazetesini Ankara'da basmaya başladı. Bu yöntem ilk defa deneniyordu. Ankara'da başarılı olunca aynı işi İzmir'de yapmaya kalkıştı. Dinç Bilgin, İzmir'deki bayileri Akşam'a karşı örgütledi ve gazeteyi sattırmadı. Bir süre sonra Yolaç pes edip İzmir baskısını durdurmak zorunda kaldı. Ama belliydi ki Akşam'dan daha çok dayanma gücüne sahip olan başka gazeteler ergeç Ege Horozunun çöplüğünde ötmeye başlayacaklardı. İzmir'deki bütün gazeteleri teker teker ya satın almış ya da kapanmaya zorlamıştı. Ama İstanbul'un güçlü gazetelerini ne satın alabilir, ne de ilelebet İzmir dışında tutabilirdi. Bu onu çıldırtıyordu: Onu kendi evinde boğacaklardı.

Nitekim Akşam'dan bir buçuk sene sonra Hürriyet, İzmir'e baskı makinesi kurdu. «İlerlemenin önüne yapay bir şekilde geçmek

mümkün değildi,» diyor şimdi Dinç Bilgin. «Hürriyet'e Akşam'a gösterdiğimiz direnci göstermek mümkün değildi. Aksak rekabet yerini adam gibi rekabete bıraktı.»

Hürriyet erken saatte ve yerel gazetelerle aynı zamanda şehirde ve Ege taşrasında piyasaya çıkmaya başladı. Arkasından Milliyet, Cumhuriyet ve Tercüman İzmir'de baskı yapmaya başladılar. Değişikliğe direneceğine onu kullanarak para kazanmaya karar verdi. Cumhuriyet'in Ege baskısını Yeni Asır tesislerinde basmaya başladı. Onu 1982'de yayın hayatına başlayan Güneş gazetesi takip etti. Bir ara başa oynayan Güneş günlük tirajlarını birinci sayfadan yayınlıyordu. Çok geçmeden tiraj raporlarını yakından takip eden Dinç Bilgin'in bir şey dikkatini çekti. Yeni Asır'ın bastığı Güneş sayısıyla Güneş'in ilk sayfasında yayınlanan rakamlar birbirini tutmuyordu. Güneş tirajını oldukça şişirilmiş bir biçimde yayınlıyordu. Dinç Bilgin muhasebeye talimat vererek Güneş'e faturaların basılan rakamdan değil gazetede deklare edilen rakamdan yapılmasını istedi. Güneş'çiler uzun süre hiçbir şeyin farkında olmadan Yeni Asır'a fatura edilen rakamı ödediler. Uyandıkları zaman ortalığı ayağa kaldırdılar ama Dinç Bilgin'den paralarını geri alamadılar.

«Vallahi ben anlamam,» dedi Dinç Bilgin. «Kendi deklare ettiğiniz rakamı ödediniz bana. İsterseniz mahkemeye gidin.»

Dinç Bilgin, İstanbul gazeteleri ile dağıtımı daha mükemmel yaparak, daha erken davranarak rekabet etmeye başladı. Ofsete geçince Yeni Asır kalitede de öne geçti. Ama bu avantajlar da uzun sürmeyecek, İstanbul gazeteleri de ofsete geçecek ve dağıtımı öne alacaktı.

İstanbul gazetelerinin bu baskısı karşısında bütün Türkiye'de yerel gazetelerin şansı azalmaya başladı. Gerçi Yeni Asır bunların en güçlüsüydü, ama belki bir gün onun da hakkından geleceklerdi. Dinç Bilgin'in korkusu buydu. Ama bunun yanında ihtirasları da vardı: Onların yaptığının tam tersini yapıp Yeni Asır'ı İstanbul'a taşımak.

Dinç Bilgin sevdiği insanlara dokunur, yanaklarına işaret parmağını başparmağı üzerinden kaydırarak fiske vurur veya sağ koluyla sıkıca sarar. Patronun sözsüz bir sevgi ve dayanışmatezahürüdür bu hareketler. Bunlarla sanki patron-işçi ayrımını kaldırmak ister bir an için.

Bir gün gazetenin emektar makinisti Recep Dağaşan'la Hürriyet'in yeni İzmir tesisini konuşuyorlardı. İzmir, İstanbul gazetelerinin matbaalarıyla doluyordu. Elini Recep Dağaşan'ın omzuna koydu. «Gün gelecek ben bunların anasını belleyeceğim,» dedi gizleyemediği bir

kızgınlıkla.

15 yıl sonra Sabah'ın İstanbul'daki Medya Plaza'sının mermer zeminli giriş katına Yeni Asır'ı İzmir'de çıkaran ilk dizgi makinesini kurarken ihtiyar Dağaşan bu sözleri hatırlayacaktı. Yeni Asır'a 40 yılını veren usta İzmir'de kamyona yüklemeden önce o antika makinayı söküp tamir etmiş, yağlamış ve İstanbul'a çalışır şekilde monte etmişti. Dinç Bilgin dünyanın en modern makinelerinin terbiyeli bir uğultuyla çalıştığı bölümden yirmi metre mesafede, tek başına duran o makinayı dekorasyon olsun ve katedilen yolu sembolize etsin diye istemişti. Ama istese fişe takıp çalıştırabilirdi.

Yeni Asır'da aile ve ortaklık kavramları iç içeydi. Şevket Bilgin 1930 yılında Abdi Sokullu'yu ortak alıp kardeşinin kızı Nebile'yle evlendikten sonra aile ile ortaklığın nerede başlayıp bittiğini ayırt etmek olanaksız hale gelmişti. Gazete ilk gününden beri akrabalar gazetesiydi. Yeni Asır 1895'te Sultan Abdülhamid döneminin Selanik'inde hayatına başladığı zaman da bir aile şirketiydi. Kurucuları kentin kalburüstü Osmanlı ailelerinden iki kardeş çocuğu Fazlı Necip (1863-1932) ile Dinç Bilgin'in dedesi Abdurrahman Arif'ti (1865-1918).

1967 yılında Abdi Sokullu, 1978 yılında Şevket Bilgin öldükten sonra Yeni Asır Matbaacılık ve Neşriyat Limited Şirketinin hisseleri aşağı yukarı eşit oranlarda Dinç Bilgin, ablası Şenol, Sayan Sokullu ve abisi Akşit Sokullu'ya kaldı. (Dinç Bilgin'in yüzde 24,annesinin yüzde bir, geriye kalanların yüzde yirmi beşer hisseleri vardı.)

Ortaklardan ev hanımı olan Şenol Bilgin (Devrim) ile İzmir BMC'de yönetici olan Akşit Sokullu'nun gazeteyle tek ilgileri haftada bir paylarına düşen parayı almaktan ibaretti.

Buna karşılık Dinç Bilgin ile Sayan Sokullu fiilen gazetede çalışıyordu. İki yeğen aynı titr, sorumluluk ve odayı paylaşıyorlardı. Yani görünüşte eşittiler. Ama gerçekte bu eşitlik odun kırıcısı ile hık deyicisinin paylaştığı mesainin eşitliğine benziyordu.

Dinç Bilgin, İngiltere'den İzmir'e dönünce işe nerdeyse paranoyaya varan bir tutku ve ihtirasla sarılmıştı. Sayan Sokullu'nun ondan dört yıl sonra Yeni Asır'a girişi ise isteksiz ve zoraki oldu.

Genç Sokullu ihtilalden sonra yeğeni ile birlikte İzmir'e dönmüş ama yaz tatilinden sonra tekrar Leeds'e geri gitmişti. Ancak ihtilalin yarattığı döviz kısıtlamaları ve gazetenin mali durumunun bozulması dolayısıyla paranın suyu çekilince yüze yüze son sınıfına geldiği

üniversiteyi terketti. İngiliz bir bayanla evlendi ve Leeds'e yerleşti. Annesinin vasiyeti olmasa belki de hiçbir zaman adımını Yeni Asır'ın kapısından içeri atmayacaktı.

Sayan Sokullu'nun dönüşüne kadar Dinç Bilgin'in Yeni Asır'da istediği gibi at koşturmasına kimse ses çıkarmamıştı. Yeğeni dönünce Dinç Bilgin odasında ona yer açmak ve gazeteyi onunla paylaşmak zorunluğuyla yüz yüze geldi. Buna karşı gelmesi, hatta itiraz etmesi bile sözkonusu değildi. İki aile arasındaki derin, karşılıklı saygı ve sevgiye dayalı ilişkiler böyle bir şeyin düşünülmesine dahi izin vermezdi.

Ailelerin kararıyla 1964'te Dinç Bilgin ve Sayan Sokullu'ya limited şirkette müdürlük ünvanı verildi. Bu Dinç Bilgin için zaten fiilen varolan bir durumun resmen tescilinden ibaretti. Sayan Sokullu içinse bu unvan ailesinin gazetedeki yüzde 50 ortaklığının bir anlamda yeniden tescili oldu. Limited şirketin müdürleri olarak her iki yeğen de tek imza ile hareket edecek güce sahipoldu. Ama aşağıda para ödeneceği zaman gelip onayı alınan kişi Sayan Sokullu değil Dinç Bilgin'di.

Aynı odada yan yana masalarda oturuyorlar ve görünüşe göre patronluğu paylaşıyorlardı. Ama dizginleri ele geçiren Dinç Bilgin'in hakimiyeti hiç kimse ile paylaşmaya niyeti yoktu. Enerjisiyle Yeni Asır'da herkesi şaşırtıyordu. Gazetenin doğrudan doğruya ilgilenmediği ve başında durmadığı hiçbir işi yoktu. Zaten Sayan Sokullu da yöneticiliğe böyle bir iştah göstermedi: Hakimiyeti paylaşmak mesaiyi de paylaşmak demekti. Sayan Sokullu çalışmayı fazla seven biri değildi ve fazla ihtirasları da yoktu. Onu işten çok tekneler ve arabalar ilgilendiriyordu. Gece gündüz gazetede olan Dinç Bilgin'in aksine o saati değişmeyen programların adamıydı. Yazın hafta sonu İzmir'in bütün kalburüstü simaları gibi Çeşme'ye gider, pazar günü tam saat 13.00'te dönüş için yola çıkardı. Pazar günü öğleden sonra onu arayanların Çeşme-İzmir yolundan başka bir yere bakmalarına gerek yoktu. Gazeteye sabahleyin belirli bir saatte gelir canı sıkılınca da giderdi. Geceleyin bir haber patlasa veya baskı makinelerinde büyük bir arıza olsa hiç kimsenin aklına Sayan Sokullu'yu çağırmak gelmezdi. O gibi olaylarda müracaat edilecek tek adam Dinç Bilgin'di. Daha çok işin parasal yanına meraklıydı Sayan Sokullu, yani yaratılan gelirin ortaklara düşen bölümüne ve bu bölümü arttırmaya.

Zamanla tamamen kendi ailesinin gazedeki çıkarlarının gözlemcisi haline geldi. Arasıra işe sahip çıkmak için çıkışları olmadı değil ama beceremedi. Dinç Bilgin'in aileden veya ortak hiç kimseye onun

belirlediği sınırların dışında otorite kullanılmasına izin vermeye niyeti yoktu. «Ben her zaman ordaydım. Onlar her zaman orda değildi. Karşı çıkılması riskli bir adamdım,» diyordu Dinç Bilgin.

Görüntüde Sayan Sokullu ile yönetimi paylaşmaya hiçbir itirazı yoktu. Hatta bunu pekiştirmeye bile itina gösterdi. «Aslında işleri ben yapmama rağmen onunla beraber yapıyormuşuz görüntüsü vermeye çalışıyordum,» diye izah ediyordu Dinç Bilgin. Örneğin 1967'de Yeni Asır'ın ofsete geçmesine karar verdi, makineyi seçti ve fiyat pazarlığını yaptı. Ama satış anlaşmasını imzalamak için Londra'ya kendi gitmedi. Sayan Sokullu ile Cemil Devrim'i gönderdi.

Sayan Sokullu ve diğer ortaklar ona tahammül etmek zorundaydılar çünkü içlerinde para kazanan -kazanmasını bilen- bir tek oydu. Diğer ortakların işi onun kadar iyi götürmesi sözkonusu bile değildi. Bunu hem o, hem de diğerleri biliyordu ve bu, ortaklığın yürümesindeki en etkili denge unsuru oldu. Belki bunun kadar önemli bir başka denge unsuru aile bağlarıydı. Önce baba Sokullu ve Bilgin'in, onlar öldükten sonra bile Bilgin'in varlığı ortaklar arasındaki tansiyonun belirli bir derecenin üstüne yükselmesini her zaman engel oldu.

Önemli konularda -örneğin gazetenin kompüterize olma veya yeni yapı alma olaylarında- aile meclisi toplanırdı. Dinç Bilgin'in babasının ölümünden sonra bu meclisin manevi reisi her iki aileyi kanıyla bağlayan Nebile Bilgin oldu. Bu meclisin diğer üyeleri Dinç Bilgin, kız kardeşi ve Akşit Sokullu'ydu. Nebile Bilgin'in varlığı konuşmaları para ve ihtirasın tehlikeli uçurumlarından uzaklaştırıp aile bağlarının ve huzurunun her şeyden önemli olduğu sakin bir düzlüğe çekiyordu. Yaşlı kadını herkes seviyor ve sayıyor; dediğinin dışına çıkmıyordu. Onun hiç kimseye haksızlık etmeyeceğinden herkes emindi.

Ama eninde sonunda her konuda işi «bir diktatör gibi» götürdüğünü şimdi itiraf eden Dinç Bilgin'in istediği oluyordu. Çünkü o risk alıyordu ama hep kazandırıyordu da. Mali açıdan pek kayda değer olmayan bir şirket olmaktan çıkarıp malvarlığı olan, oldukça büyük yatırımlar finanse edebilen, prestijli ve cirosunu her yıl katlayan bir kuruluş haline getirmişti Yeni Asır'ı. Dinç Bilgin'in orada bulunduğu 25 yıl içerisinde Yeni Asır'ın az para kazandığı yıllar oldu ama hiçbir zaman para kaybetmedi ve hep enflasyonun üstünde büyüdü. Bilgin'in yönetime artık tamamen hakim olduğu 1968 yılında gazetenin cirosu 9 milyon liraydı. 1991'de bu miktar 44 milyar liraya yükselmişti.

Her hafta ortaklara Yeni Asır'dan bir zarf gidiyordu. Bu her hafta müesseseye düşen paradan paylarına düşendi. Ama zarfların içine ne gireceğinin kararını yüzde 24 hisse ile yüzde 76 hisseye hükmeden

Dinç Bilgin veriyordu. İşe öyle bir hakimdi ki, sanki o mal sahibiydi de diğerleri onun eline bakıyordu. Bilgin hep bu zarflarının küçük olma kavgasını verirken ortakları büyük olması için mücadele ediyorlardı. Bilgin bazan, «Çekilen para çoğalırsa müessese zayıflar, büyüyemeyiz, büyüyemezsek batarız,» diye ortaklarını korkutuyor, bazan da beklemedikleri cömertliklerle onları şaşırtıyordu. Ama sürekli bir sürtüşme, dinmeyen bir tansiyon vardı aralarında. İpin bir ucunda Dinç Bilgin diğer ucunda diğerleri çek babam çek çekiyorlardı, çünkü vizyonları ve gazeteye bakış açıları birbirine tamamen zıttı: Eğer Yeni Asır bir gemiyse diğer ortakların gemiden istediği tek şey navlun parasıydı. Dinç Bilgin ise gemiye hakim olmak, halatlarını ibrişimden, yelkenlerini ipekten yapmak, haritası çizilmemiş denizlere açılmak, savaşlara girmek ve bir gün onu büyük bir donanmanın amiral gemisi yapmak istiyordu.

O günleri anımsayınca Dinç Bilgin artık istediğini elde etmiş bir insanın rahatlığıyla ortaklarına hak verivordu: «Gazete büyüyordu ama onlar daha iyi bir hayat yaşamıyorlardı. Durmadan yeni yatırım yapıyorduk. Para sıkışıklığı hep devam etti. Hiç rahat etmediler. Hiçbir zaman ‘secure’ (güven içinde) olmadılar. Hiçbir zaman eğlenemediler. Sonunda İzmir’de en çok satan gazeteyi çıkaran ailenin üyeleri olarak biraz daha rahat yaşamak isteyebilirlerdi. Daha pahalı arabalar... daha büyük apartman daireleri... mobilyalarını yenilemek. Ben hep bunların önünde duran set oldum. Sonunda hiçbir zaman relax olamadılar (gevşeyemediler). Ben de olamadım.»

Şevket Bilgin ölmeden önce, 1975 yılında, gazetenin imtiyaz sahipliğini oğluna devretti. Bu silahla Bilgin, Gazete ve Matbaacılık Limited Şirketinden ayrılabilir ve başka bir mekânda Yeni Asır’ı tamamen kendi adına çıkarabilirdi. Ama kız kardeşine bir mektup yazarak imtiyaz hakkının yarısını ona terketti.

Esasında ortaklar arasındaki durum teorik olarak büyük kavgaların patlamasına çok uygundu. İşin nerdeyse yüzde yüzünü götüren Dinç Bilgin payına düşen yüzde yirmi dörtten çok daha fazla parayı -belki de haklı olarak- isteyebilirdi. Ama istemedi -daha doğrusu istemeye yüzü tutmadı- ve diğerleri de ona «sen bizden daha çok çalışıyorsun biraz daha fazla al» demediler.

Onun için Yeni Asır’da kaptanlık, mücadele ve başarı paradan önemliydi.

«İşi yürüten ben olmama rağmen, hiçbir zaman onlardan fazla almadım,» diye anlatıyordu. «Ama gazeteyle ilgili yatırımlardan da fedakârlık yapmadım. Ben istediğimi hep yaptım. Onlara rağmen

yaptım. Hiç çatışma fırsatı vermedim. Fazla üzerimize geldikleri zaman geri gittim. Çektikleri para miktarını arttırdım. Ben bir şey alıyorsam onlara da aldım, gayet adil bir biçimde, hep özellikle kendimden fedakârlık yaparak. Buna karşılık, ben istediğimi hep yaptım. Onlara rağmen yaptım.»

Esasında o zamanlar Dinç Bilgin ortaklarına belli ettiğinden çok daha sinirliydi bu konuda. Herkesten daha çok parayı hak ettiğini biliyordu ama bir türlü bunu istemeyi beceremedi. «Beceremedim ama, itiraf edeyim, bu bende çok büyük tatminsizlik yaratıyordu. Çok fazla kızgınlık. Bunu onların görmesini istiyordum hep. Takdir edilmek istiyordum fena halde.»

Sonunda üzerinde hiç konuşulmamış bir modus vivendiye vardılar: Bilgin tek tabanca olacaktı. Para dörde bölünecekti.

Bir süre bu modus vivendi çerçevesinde fazla patırtı kütürtü olmadan yaşadılar. Ama zamanla her iki tarafın da memnuniyetsizliği artmaya başladı. Böyle olmaması da zaten olanaklı değildi. Ortaklardan sadece bir tanesi gazeteyi düşünüyordu. Diğerlerinin ise tek amacı bu gazeteden parayı olabildiğince çabuk çekip başka yerlere plase etmekti. Zamanla Sokullu'ların bu eğilimi arttı. Belki de bu tempoyla gazetedeki yüzde elli paylarını ebediyen koruyamayacaklarından korkuyorlardı. Haksız değillerdi.

Dinç Bilgin'in bitmez tükenmez yenilik ve yatırım iştahı dolayısıyla gazete zaman zaman mali darboğazlara girdiği zaman haftalık zarfların içerisindeki para bazan azalıyor bazan da tamamen kuruyordu. Ortaklara gına gelmişti ama hiçbiri Dinç Bilgin'i yüzüne karşı eleştirmeye cesaret edemiyor, ne yapmayı düşündüğünü sormaya çekiniyordu. Nitekim İstanbul'a Sabah'ı çıkarmaya gittiği zaman Sokullu'lar ona ne niye gittiğini, ne de Sabah'ı kimin adına çıkardığını soramayacaklardı.

Sayan Sokullu'nun daha sonra biraz hüzünle itiraf ettiği gibi, «Biz Dinç'le hem çok yakındık, hem de çok uzak.»

Ama 1980'lere gelindiğinde Dinç Bilgin'i tedirgin eden esas neden para veya ortaklarıyla arasındaki sürekli düello değil hayallerini gerçekleştirme konusunda bir hareket gösterememesiydi. Kırkı devirmiş, Ege'de fethedilecek kale bırakmamış ama İstanbul'a gitme emelini gerçekleştirecek hiçbir şey yapmamıştı. Acele etmeli, bir şeyler yapmalıdır.

«Kendini aşmak, İstanbul'a kaçmak istiyordu,» diyordu eşi Güler

Bilgin.

Kocasının İzmir'deki çalışma temposundan hoşnut değildi. «Haksızlık bu,» diyordu. «Çalışan sensin etrafımızdaki insanlar bizden daha rahat yaşıyor, üstelik külfetini çekmeden. Bizim sosyal hayatımız yok. Yazın herkes Çeşme'ye gidiyor, sen burdasın.»

Görümcesi bile olsa kocasının çalışıp başkalarının yemesini doğrusu hazmedemiyordu. Aileyle aynı binada burun buruna yaşamaktan sıkılmıştı. Kayınvalidesi ve görümcesi ile paylaştığı apartmanda sürekli dürbünle seyrediliyormuş gibi hissediyordu kendini. Oğlu üniversiteye başlamıştı. Kızı ortaokuldaydı. Eşinin ailesine, özellikle annesine, ne kadar bağlı olduğunu biliyordu. Ama kendi çocuklarına ne kalacaktı?

İlk adım olarak Gül Sokaktaki apartmandan ayrılmak için mücadele etmeye başladı. «Buradan çıkalım, bir başka yerde oturalım, biraz daha rahat düşünme olanağı bulursun,» dedi eşine. Dinç Bilgin bir süre «Annem üzülür, maddi gücüm yok» gibi mazeretlerle bu kopuşa karşı çıktı ama sonunda eşi galip geldi. İzmir'li işadamı Ergun Özakat'tan Balçova'da bir mandalina bahçesi almışlardı. «Orada hayalimizdeki evi kurmak üzere planlar yapmaya başladık,» diye anlattı Güler Bilgin. Ev kısa zamanda bitti ve 1982'de taşındılar. Üst katta kendileri ve iki çocukları için üç yatak odası, alt katta büyük bir salon ve kapalı bir yüzme havuzu vardı.

Orada Dinç Bilgin ilk defa ailesinden uzakta kendi ailesiyle kendine ait bir yaşam stili kurdu. Havuzdaki uzun yüzmelerinde artık kesinlikle İzmir'den ayrılmasının gerektiğine karar verdi.

«Evet, İstanbul hayalleri görmeye başladı. Yurtdışına fuarlara gidiyor, yenilikler görüyor, gazetecilikte büyük iş başarmış adamlarla ilgili kitaplar okuyor, filmler seyrediyordu. Sonunda kararını verdi.» diyordu Güler Bilgin ve gülerek ekliyordu. «Benim vırvırımla tabii.»

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Rahmi Turan'la Garaj Lokantasında buluşmasının ertesi günü Dinç Bilgin avukatı ve İzmir'den arkadaşı Ahmet Pekin'i Mecidiyeköy'deki bürosuna çağırdı. «Rahmi Beyle anlaştım. Ekip olarak geliyorlar. Onu çağır, mukaveleleri hazırla,» diye talimat verdi. Anlaşmanın temel maddelerini sıraladı ve ekledi. «Aman Ahmet, dersini iyi çalış. Bu İstanbul öyle bir yer değil. Perişan oluruz.»

«Sen merak etme, patron.» diye karşılık verdi. Türkiye'nin en iyi avukatlarından biri olan Pekin'in dersini ne kadar iyi çalıştığını bir yıl sonra Turan'ın Sabah'taki hisselerini Trabzon'lu müteahhit Mehmet Ali Yılmaz'a satmak için pazarlığa oturduğunu duyduğu zaman anlayacaktı. Öğleden sonra Uludağ'dan gelen karısı ve kızıyla buluşup İzmir feribotuna bindiler. Daha önce telefonla konuştukları için Güler Bilgin gelişmelerden haberdardı. Dinç Bilgin'in gergin ve canı sıkkın bir hali vardı. Kamarada durmadan bir aşağı bir yukarı volta atıyordu. Aklı İstanbul projesini nasıl geliştireceğindeydi.

Gazeteciliğe başladığı günden itibaren hep büyüme hayalleri görmüş, bir gün Yeni Asır'ı Milliyet, Hürriyet ve Cumhuriyet gibi gazetelerle İstanbul'da rakip hale getirebilmeyi düşlemişti. Hayallerini paylaştığı kişilerden biri o zamanlar Yeni Asır'da sayfa sekreteri olan Saruhan Ayber'di (bir ara Yeni Günaydın gazetesi imtiyaz sahibi). 1961'de bir gün ona, «Balıkesir-Bursa arasına Karacabey'de bir hat çizelim, ondan sonra Erol Efendiyi (Hürriyet gazetesi sahibi Erol Simavi) çağıralım 'sen buradan öteye gazete göndermezsen ben de gelmem,' diyelim, ne dersin?» diye yarı şaka yarı ciddi bir öneride bulunmuştu.

Şimdi artık bu hat hayal olmaktan çıkmış, ötesi risklerle dolu bir sınır haline gelmişti. Düşle gerçeği bağdaştırma zamanı gelip çatmıştı.

Turan'la karşılaşması Dinç Bilgin'in o güne kadar kurduğu İstanbul hayallerinin boyutunu tamamen değiştirdi. Bu karşılaşmaya kadar projesi Yeni Asır'ı mahalli bir gazete kılığında İstanbul'a taşımaktı. Her şeyi Yeni Asır üzerine kurmuştu. Turan'ın birdenbire gökten zembille kucağına inmesi tesadüfen eline Yeni Asır projesini çok aşan Türkiye çapında bir gazete çıkarma fırsatı verdi. İşin bir başka boyutu daha vardı. Yeni Asır'ı İstanbul'da İzmir'deki ortaklarından bağımsız olarak çıkarması düşünülemezdi. Turan'ın çıkaracağı ulusal gazeteyi ise pekâlâ sadece kendisi çıkarabilirdi. Ama bu gazeteyi nasıl finanse edecekti? Hangi parayla? Ya Yeni Asır'ı İstanbul'da çıkarma planları ne olacaktı? Acaba her iki gazeteyi ortaklarıyla birlikte çıkarıp riski

bölmek en doğrusu muydu? İzmir'e varmadan bu soruların cevabını bulmalıydı.

Güler Bilgin eşinin düşüncelerini dalgalandıran tereddütlerin farkındaydı fakat İstanbul girişimine ailenin katılmasına da şiddetle karşıydı. Aile apartmanından taşımakla başlattığı bağımsızlık hareketini İstanbul projesini aile dışında gerçekleştirerek devam ettirmek istiyordu. Eşinin çalışmalarının ürününün sadece çocuklarına kalmasını arzu ediyordu. Kesin kararlıydı bu konuda.

«İzmir'de yükü tek başına kaldırdın,» dedi kamarada o gece. «İstanbul'da başına daha büyük bir dert alacaksın. Ben buna isyan ediyorum. Evimizi, yazlığımızı, arabamızı satarız. Her türlü mal varlığımızı ortaya koyarız. Sıfır oluruz. Sıkıntıya birlikte katlandık, gene katlanırız. Ama kendimiz yaparız.»

Dinç Bilgin uzun uzun düşündü. «Olmazsa, tek başımıza yola çıkarsak ve başaramazsak her şeyimizi kaybedeceğiz,» dedi. Güler Bilgin ısrar etti. «Bu işe kalkıştın artık. Korkma. Tek başına yap. Ya batacağız ya da çıkacağız. Ne olursa olsun yeniden sıfırdan başlarız.»

Feribot ertesi sabah İzmir'e vardığı zaman Dinç Bilgin kararını vermişti. Aile bağlarını koparacak, İstanbul'a tek başına yola çıkacaktı. Gazeteyi Yeni Asır'a ait Mecidiyeköy'deki binada, Yeni Asır'a ait dizgi ve baskı makineleriyle çıkaracak, eğer başarılı olursa ortaklarından ve Yeni Asır'dan sıyrılmanın bir yolunu bulacaktı. Belki o zaman tam anlamıyla farkında değildi ama bu kararı vermesinde İzmir'de ortaklarını bir çeyrek asır sırtında taşımasının içinde yarattığı öfkenin büyük rolü vardı.

«O sabah iki tane karara vardım,» diye hatırlıyor Dinç Bilgin. «Birincisi riski tamamen kendi üzerime alıp Yeni Asır'ı hiç tehlikeye atmamak. Böylece İstanbul başarısız olursa geriye dönecek bir şeyimin olması. İkincisi, İstanbul başarılı olursa orada tek başıma olmak.»

İzmir'de ortakları da kendilerine göre bir taktik içindeydiler. Yeni gazetenin çıkış macerasını hafifçe tüymeye hazırlıklı bir pozisyonda bekleyecekler, başarısız olursa «sen bizi dahil etmedin» diyecekler, başarılı olursa haklarını talep edeceklerdi. Bu nedenle ne olup bittiğini ona doğrudan doğruya sormadılar, o da bir izahat vermedi. Şuur altındaki öfkeyle onları incitmek istiyordu: Şeytan azapta gerekti.

Ortaklarıyla beraber olup olmama meselesi akılda çözülecek bir konu ve yeni durumun onu karşı karşıya getirdiği en yalın sorundu. Gazeteyi çıkarmak için para, matbaa, kâğıt ve işletme sermayesi

bulmak ise beyin jimnastiği dışında çaba ve kaynak gerektiriyordu. Uzun lafın kısası, İstanbul'da gazete çıkaracak para bulması gerekiyordu. Dinç Bilgin yönetiminde Yeni Asır hep para kazanmış ve kârlarını arttırmıştı. Ama paranın çoğu gene gazeteye yatırıldığı için ne Yeni Asır'da, ne de Dinç Bilgin'in elinde İstanbul gazetesine sermaye yapacak hazır para yoktu. Üstüne üstlük 1984'te gazeteye yaptıkları hatırı sayılır bilgisayar yatırımının borçlarını ödemekle meşguldüler.

Ama Dinç Bilgin risk almaktan korkmayan gözüpek bir yatırımcıydı ve kendine sonsuz güveni vardı. Bir şekilde işi kıvıracağına emindi.

İlk iş olarak para bulmak ve gazetenin teknik ve idari altyapısını hazırlamak üzere «has arkadaşlarım» diye tarif ettiği Yeni Asır'ın İzmir'deki beyin takımını İstanbul'a yolladı. Genel müdürlüğe Çetin Gürel'i tayin etti. Yardımcılıklarına daha sonra Sabah'ın en zirvedeki iki yöneticisi olacak iki genci getirdi. Bunlar genel müdür yardımcıları olarak atanan Ercüment Gündem ile Kenan Sönmez'di. Tedavisi olanaksız bir işkolik olan Gündem mali işlerden sorumlu olacaktı. Sönmez reklam ve satış gibi gelir getirici işlere bakacaktı. İlhan Esen idari işlerden sorumlu genel müdür yardımcılığına atandı. Bu dörtlü ekibin içinde İzmir kökenli olmayan, yaşı ellinin üzerinde tek kişi oydu. Ekipte Babıali'yi iyi tanıyan tek kişi olması nedeniyle ilerki günlerde kritik bir rol oynayacak, İstanbul'u çok az tanıyan patronu her konuda rehberlik için ona başvuracaktı.

İdare, reklam ve muhasebedeki üst kadronun tamamının Yeni Asır kökenli olması zamanla idare ile Turan ve ekibi arasında sorunlara neden olacaktı. Uzun zamandan beri birarada çalışan ve işyerinde tam bir uyuma alışkın olan İstanbullular ne idarede, ne de yazı işlerinde İzmir'lilerle kaynaşamadılar. Turan, İlhan Esen'in ona söz verildiği gibi genel müdür atanmamasından dolayı hayal kırıklığına uğradı. Daha sonra «gabi bir adam» diye tarif ettiği Gürel'le ta başından beri geçinemedi. Bir yıl sonra Sabah'ta meydana gelen depremde bu soğukluğun büyük rolü olacaktı.

Orta boyun biraz altında, sağlam yapılı, kırmızı yüzlü bir adam olan Gürel gazeteciliğe spor muhabirliğinden başladı. Yeni Asır'a 1976'da haber koordinatörü olarak girdi, 1980 yılında genel koordinatör olarak idari bölüme atladı. Dinç Bilgin'i İstanbul girişimini tek başına yapması için teşvik eden kişilerin başında geliyordu. Soğukkanlı, iyimser ve pek fazla muhasebe bilmediği için, cesur olan Gürel o devirde Sabah için biçilmiş kaftandı. Dinç Bilgin'e göre bunların dışında bulunmaz bir başka özelliği daha vardı: Şanslıydı. Dinç Bilgin'in deyimiyle Sabah'ın kurulmasında «inanılmayacak kadar

emeği» geçecekti.

Gürel, İstanbul'daki ilk günlerini işe sıfırdan başlayıp kazanan insanların saklamaya gerek görmedikleri gururuyla, «Finansman durumu sıfırdı. Biz Dinç Beyle İstanbul'a ikişer gömlek birer pijamayla geldik.» diye anlatıyordu.

Gerçekten yaşam stillerinden de para içinde yüzmedikleri belli oluyordu. Patron Mecidiyeköy'deki Yeni Asır binasının beşinci katındaki çalışma odasının bitişiğindeki odayı yatak odası olarak kullanıyor ancak eşi veya çocukları geldiği zaman bir otele taşınıyordu. Hem paradan tasarruf etmek, hem de her an gazetede olmak istiyordu. Gürel ise Şişli'de Karamürsel'in arkasında geceliği 15 lira olan Tuna Otel'e yerleşmişti.

İzmir'deki baskı makinelerinden birisi sökülüp Mecidiyeköy'e monte edildi. İnterstar TV ile İmarbank'ın sahibi Kemal Uzan'ın 1960'larda Yeni İstanbul gazetesini çıkarırken kullandığı Cağaloğlu'nda, Ankara ve Adana'daki külüstür matbaaları kiralandı. Dinç Bilgin, Uzan'la tanışıklığı birkaç yıl geriye gidiyordu. 1982 yılında Uzan'la İstanbul'da ortak bir gazete çıkarmak üzere anlaşmaya varmıştı. Şirkete yarı yarıya ortak olacaklardı. Dinç Bilgin, Uzan'ın avukatı Hayri Domaniç'le birlikte hazırlık yapması için avukatı Ahmet Pekin'e talimat verdi. Çalışmaları tamamlanınca iki patron Domaniç'in o zamanlar Taksim Meydam'na bakan ofisinde buluştular ancak son anda gazetede imtiyaz sahibi olarak hangisinin adı görüneceği konusunda çıkan bir anlaşmazlık yüzünden girişim suya düştü.

Uzan'ın tesisleri o kadar eski ve bakımsızdı ki, işe başlandığı zaman makinelerin basma yeteneklerini nerdeyse tamamen yitirdikleri görülecekti. Allahtan İstanbul'da bir de Son Havadis'in tesislerini kiralamışlardı. Gazeteyi İzmir'de Yeni Asır tesisleri basacaktı.

Dinç Bilgin sermaye yapmak için İzmir'den İstanbul'a naklettiği ekonomi gazetesi Rapor'u satmaya karar verdi. İstanbul'da yaşayan zengin işadamı Selahattin Beyazıt'ın yıllardan beri basına girmeye hevesli olduğunu biliyordu. Ona teklif etti. Beyazıt teklifi çekici buldu. İki işadamı Ocak 1985'te bir gün İlhan Esen'in odasında buluştular.

«Hadi söyle Dinç,» dedi Beyazıt, hoş sohbetten sonra.

Dinç Bilgin heyecanlı olduğu zamanlarda hep yaptığı gibi ayağa kalkıp odada gezinmeye başladı. Durdu. Başını Beyazıt'a çevirdi. «Yüz.» dedi.

«Çok değil mi?»

«Değil.»

Beyazıt bir an düşündü. «Yirmi beş senedir bir gazete almak istiyorum,» dedi. «Yirmi beş sene daha beklemeye vaktim yok.» Cebinden çek defterini çıkardı, yüz milyon liralık bir çek yazdı ve Dinç Bilgin'e uzattı.

Dinç Bilgin kendi kefaletiyle Citibank'tan 200 milyon kredi aldı. Buna Yapı Kredi Bankası Genel Müdürü Hüsnü Özyeğin'in (şimdi Finansbank'ın sahibi) açtığı 100 milyon kredi de eklendi.

Ama aldıkları en ilginç para hiç şüphesiz rakiplerinin dağıtım şirketi Gameda'nın verdiği 175 milyon lira avans oldu. Gameda, Hürriyet, Milliyet, Günaydın ve Tercüman gibi büyük gazetelerin gazete ve dergilerini dağıtmak için ortaklaşa kurdukları bir şirketti. Gameda'nın borç vermesiyle çok geçmeden ölümüne rakip olacakları gazetelerin parasıyla gazete kurmuş oluyorlardı.

O günlerde Turgut Özal hükümeti Doğu Bloku ile ticareti büyük dış ticaret sermaye şirketlerinin tekeline bırakmıştı. Şarık Tara'nın Enka adlı şirketi Romanya'dan bol miktarda kâğıt ithal etmiş, satacak yer arıyordu. Kâğıtların ebatı bozuk olduğu için müşteri bulamıyorlardı. Bilgin tümünü kredili olarak kapattı. Buna ek olarak Genel Müdür Gürel de devletin kâğıt fabrikası olan Seka'dan üç aylık kredili kâğıt temin etti.

Yaratılan bu olanaklar Sabah'ın kuruluş aşamasında ve ilk yılında büyük nakit sıkıntısı çekmesine mani olmadı. Genel Müdür Yardımcısı Esen bir defasında kâğıt hurdacısından yalvar yakar 12 milyon lira almak için üç saat beklediğini ondan sonra da parayı tahsil etmek için kapanan bankayı açtırttığını anlatıyordu.

Dinç Bilgin bu parasızlığı Turan'a hissettirmemeye özel özen gösterdi. «İstanbulluların parasını ay sonundan öteye ertelemeyeceksin. Mutlaka verilecek,» diye talimat verdi genel müdürüne ama zamanla para darlığı bolluğa alışmış Turan'ın gazeteden soğumasına neden olan önemli etkenlerden biri haline geldi. Turan özellikle muhabirlerine yazdığı ikramiyelerin Gürel tarafından «para yok» gerekçesiyle ödenmemesine çok bozulacaktı.

Ama para gerçekten kıttı. Gürel ilk ay maaşlarını arkadaşlarından aldığı borçlarla ödeyebildi.

İzmirlilerin sadece iş becerileri ve başaracaklarına olan güvenleri konusunda sermayeleri boldu. «İşte bir muhacir psikolojisi içinde sarıldık,» diye anımsıyordu Genel Müdür Yardımcısı Sönmez.

İstanbul'un yenisiydiler ve BabIali'nin dışlayıcı soğukluğu karşısında tutunabilmek için herkesten iki kat daha kurnaz olup iki kat daha fazla çalışmaları gerektiğinin farkındaydılar.

«İşi biliyorduk ve bir tek hedefimiz vardı: Başarmak. Asgari günde 18-20 saat çalışıyorduk,» diye anımsıyordu.

Başarının ölçüsü günlük 200.000-250.000 satıştı. Turan ve arkadaşları ile İzmir'de yapılan bir toplantıda konmuştu bu hedef. Gürel tipik ihtiyatıyla bu rakamları Turan'ın kontratına koyup garantilemesini istedi ama Turan itiraz etti. Hiç kimse hiçbir şeyi garanti edemezdi... Amaç o miktardan da daha fazla satmaktı. Ama garanti... Garanti etmek mümkün değildi. Dinç Bilgin'in müdahalesiyle kontrattaki «garanti» sözcüğünün yerine «temenni» sözü kondu.

Aslında Dinç Bilgin bundan daha düşük bir satışa bile razıydı. Ahmet Pekin, «Kaç planlıyorsun patron?» diye sorduğunda, «150.000-200.000 arasına otururşa kendini kurtarır, iyi de para kazanırız,» demişti.

Dinç Bilgin gazetenin alt yapısını hazırlamaya çalışırken Turan da kadroyu kurmaya uğraşıyordu.

Günaydın'cılar birden bire sanki Haldun Simavi'den kollektif bir intikam alma hırsına kapılmışlardı. Herkes gemiyi terkedip Turan'a katılmak istiyordu. Ama buna rağmen Turan'ın kadro kurması kolay olmadı çünkü mali olanaklar dardı. İnsanları ikna etmek için para yerine laf kullanması gerekiyordu.

Tâ başında patron sunduğu ucuz, orta ve pahalı üç kadrodan en ucuzuna gitmesini istemişti. «Büyük kadro tutmadan çıkalım sonra seneye takviye ederiz,» demiş, Turan da, «Ben zaten fazla adamla çalışmam,» diye cevap vermişti.

Sonunda Günaydın'dan gelenlerin çoğu daha adı konmamış olan gazeteye çok küçük zamlarla geçmek zorunda kaldılar. Daha sonra gazetede hayati rol oynayacak Zafer Mutlu ve Aydın Öztürk gibi gazetecileri son anda Genel Müdür Yardımcısı Sönmez'in müdahalesi olmasa nerdeyse transfer edemeyecekti bile.

«Bu kadroyu kurmak o kadar zamanımı aldı ki...» diye anımsıyordu Turan. «Sabahtan akşama kadar dört beş kişiyle ancak konuşabiliyordum. Gidiyorlar, geliyorlar, çay kahve içiyorlardı. Her görüşme bir iki saat sürüyordu. Sonra hanıma danışayım diye gidiyorlar, tekrar geldiklerinde hadi gene çay, kahve, konuşmalar. Akşam yorgun argın eve gidiyordum. Çalışma gücüm kalmıyordu. Sabah geliyordum... aynı şeyler.»

Gazetenin çıkmasına üç haftadan az bir zaman kala Turan gazetenin içeriği ve mizanpajı üzerinde daha hiç çalışmamıştı. Çıkarmak istediği gazeteye dair kafasında şekiller vardı ama kadro görüşmeleri yüzünden bunları kâğıda dökmeye vakti olamıyordu.

O bir tarafa, gazeteye isim bile bulamamıştı daha. Hangi isme el atsalar daha önce bir başkası tarafından tescil edildiğini öğreniyorlardı.

Gazete isimleri Mevkute Beyannamesi denen bir dilekçeyle emniyete tescil edilir. Böyle bir tescilin yapılabilmesi için ismin önceden bir başkası adına kayıtlı olmaması gerekir. Bir defa tescil edildikten sonra, gazete çıkarılmasa bile, basit birkaç formaliteyi yerine getirmek ismi uzun yıllar kapatmaya yeter. Birçok olası gazete ismi büyük gazete patronları veya büyük gazete patronluğuna özenenler tarafından kapatıldığı için yeni bir gazeteye isim bulmak tahmin edildiğinden zordur. Sadece Hürriyet gazetesi sahibi Erol Simavi adına kayıtlı 200 gazete ismi olduğunu öğrendiler. Diğer patronlar da nerdeyse Türkçede gazete adı olmaya uygun ne kadar isim varsa hepsini toparlamışlardı.

Bir ara adını Büyük Gazete koymaya karar verdiler. Bu ismi Dinç Bilgin buldu. «Hürriyet kendine ‘büyük gazete’ diyor. Biz alalım bu ismi, onların reklamından faydalanırız,» dedi. Fikir Turan’ın da hoşuna gitti. Ama müracaat edince Büyük Gazete'nin dinci gazeteci Mehmet Şevket Eygi’nin malı olduğu ortaya çıktı. Hakkı ondan satın almayı düşündüler ama Eygi’nin evine telefon ettikleri zaman gazetecinin Şile Cezaevinde yatmakta olduğunu öğrendiler. Cezaeviyle temas kurma çabaları sonuç vermedi.

Turan, Selam adını önerdi. Ama bu isim de eski patronu Haldun Simavi’nin çıktı.

Gazetenin çıkmasına üç hafta kalmıştı ama hâlâ isim yoktu.

Bir gün Genel Müdür Yardımcısı Esen başlarına açmak üzere olduğu büyük ve pahalı beladan bihaber yeni bir öneriyle Turan’a yaklaştı.

«Sabah’ı nasıl buluyorsunuz, Rahmi Bey?» diye sordu. «Eskiden bu adla bir gazete çıkıyormuş ama -emniyette listeye bakıyordum- yenilememişler. Komisere sordum alabilir miyiz diye ‘boş, tabi alabilirsiniz,’ dedi.»

«Valla çok güzel bir isim, alabiliyorsak alalım,» dedi Turan.

Sabah ismi Dinç Bilgin’in de hoşuna gitti. Avukat Pekin’e telefon

ederek "Sabah" adını tescil ettirmesini istedi. Pekin gide gele Gayrettepe Emniyet Müdürlüğü'nün yolunu ezberlemiş, basın şubesine bakan komiserle akraba olmuştu. Bu defa Sabah adına düzenlediği Mevkute Beyannamesi ile kapıya dayandı.

«Yeni Sabah var bir de BabIali'de Sabah var ama Sabah yok,» dedi komiser.

«Peki bunlar mani mi Sabah'ı almamıza bizim?»

«Yok. Aynı isim yoksa biz Mevkute Beyannamesini alırız. Sonra ne olur, ben karışmam.»

Dinç Bilgin durumun biraz karışık olduğunu öğrenince Pekin'e, «Dur ben Rahmi Beyle bir konuşup geleyim,» dedi. Döndüğünde, «Rahmi Bey ısrar ediyor,» dedi. Bu defa da Pekin ayak diretti. «Dünyada başka gazete ismi mi kalmadı, patron? Söyle başka bir tane bulsunlar. Başımız derde girebilir.»

«Ne biçim derde?»

«Ticaret Kanununa göre iltibasa mahal veriyor diye bunlardan birisi veya ikisi dava açar, tedbir kararı aldırabilir, ismimizi iptal ettirebilir, yayınımızı durdururlar, başımız derde girebilir.»

Dinç Bilgin elini uzatıp arkadaşının yanağını okşadı. «Sen beni kurtarırsın,» dedi gülümseyerek.

Gazetenin çıkmasına üç gün kala, bir cuma günü öğleden sonra saat üçte Pekin'in telefonu çaldı. Genel Müdür Gürel, «Aman koş gel ihtiyati tedbir kararı almışlar gazetenin çıkmaması için,» diyordu. Bunun anlamı gazetenin Sabah adı altında çıkarılamayacağı idi. Milyonlarca lira harcanarak hazırlanan ve reklamları televizyonda gösterilmeye başlanan kampanya yanacak, her şeye sıfırdan başlamak zorunda kalacaklardı. Bundan da önemlisi bütün Türkiye'ye maskara olacaklardı.

Pekin 45 dakika sonra kanter içinde Mecidiyeköy'e varıp birkaç yere telefon edince ihtiyati tedbir kararı alınmadığını, alınmak için İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesine başvurulduğunu öğrendi. Tedbiri isteyen varlığından bile haberdar olmadıkları Türkiye'de ve Dünya'da Sabah adlı gazetenin sahibi Mehmet Arıkan'dı. Saat dördü gösteriyordu. Fırladı ama Mecidiyeköy'den Cağaloğlu'na gidinceye kadar ne mahkeme kalmıştı, ne de hakim.

Turan ve ekibi harıl harıl Sabah'ın ilk sayısını hazırlarken Pekin hafta

sonunu uykusuz ve endişe içinde ihtiyati tedbir kararına verilecek cevaplan hazırlamakla geçirdi.

1975'ten beri Dinç Bilgin'in avukatı olan Pekin, hem Dinç Bilgin, hem de Sabah için avukattan öte fanatik bir taraftardı. Sabah gazetesi ile ilgili duygularını şöyle dile getiriyordu. «Sabah gazetesi Sabah gazetesidir. İyi de olsa kötü de olsa iyidir. Ben peşin fikirli bir insanım. Amigo aynen.» 1946 yılında İzmir'de doğan Pekin 1970'de babasının İzmir'deki hukuk bürosunda çalışmaya başladı. Kısa zamanda İzmir'in önde gelen birkaç avukatından biri oldu ve Dinç Bilgin'e olduğu gibi ona da İzmir dar gelmeye başladı. 1983 yılında Talimhane yakınında kendine bir büro tuttu ve haftanın dört gününü İzmir'de, üç gününü İstanbul'da geçirmeye başladı. Zamanla bu tersine döndü ve bir süre sonra İzmir'e hiç gitmez oldu.

Pekin'in ticari konularda uzmanlaşan ve 14 avukat çalıştıran hukuk bürosu Türkiye'nin en büyüğüdür. 1993 cirosu 10 milyar lira civarındaydı. Müşterileri arasında Amerika, Japonya ve Türkiye'nin en büyük şirketleri olan büronun, İstanbul dışında Ankara ve İzmir'de de şubeleri var.

Pekin 22 Nisan 1985 Pazartesi günü sabahın sekizinde elinde Sabah'ın ilk ve son olacağından endişe ettiği sayısı ve dilekçesi mahkemenin kapısında belirdi. Kapılar daha açılmamıştı. Sekiz buçukta bekçiler, çaycılar ve temizlikçiler gelince içeri alındı. Üçüncü katta Altıncı Ticaret Mahkemesine çıktı ve kapısının önünde durdu. Bir saat sonra hakimler gelince başvuru dosyasını incelemeye aldılar. Türkiye'de ve Dünya'da Sabah bir süre çıktıktan sonra yayınını durdurmuş ama gerekli yasal işlemleri yapıp isim hakkını korumuştu. Pekin Türkiye'de ve Dünya'da Sabah'ın kısa bir süre çıktıktan sonra yayınına ara verdiğini, dolayısıyla Sabah adında çıkan bir gazetenin ona haksız rekabette bulunmasının sözkonusu olamayacağını savundu. Ayrıca iki gazetenin tipi birbirine taban tabana zıttı. Türkiye'de ve Dünya'da Sabah içinde Peygamber'in hadislerinin bulunduğu milliyetçi, muhafazakâr bir gazeteydi. Sabah ise çıplak kadın resimleriyle doluydu.

Hakimler savunmasını yaptıktan sonra Pekin'e, «Beklemenize gerek yok; biz kararımızı alınca size bildiririz,» dediler ama onun kapıdan kopması mümkün değildi. Öğleden sonra saat ikide başkâtip hanım elinde dosya ile kapıdan çıktı ve gözlerinin altında mor halkalar beliren avukata eliyle zafer işareti yaptı. Pekin kararın bir kopyasını alarak Mecidiyeköy'e koştu; «Tamam, Patron,» dedi Dinç Bilgin'e. «Bu iş de burada bitti.»

Hayatında hiç bu kadar yanlış bir laf etmemişti. Karar temyiz oldu ve bozuldu. Mahkeme eski kararında ısrar etti ve bu defa karar Temyiz Genel Kurulunda görüşüldü. Karar yine bozularak mahkemeye iade edildi. Mahkeme kararında ısrar edince... Yedi yıl sonra, 1992'de ihtilaf hâlâ mahkemelerde sürünüyordu. Davanın bu kadar uzamasının bir nedeni rakip gazete patronlarının işe karışmış olmasıydı. İmtiyaz sahibine para yardımında bulunuyorlardı.

Bir gün Dinç Bilgin avukatını çağırdı. «Ahmet, yahu, biz her işimizi mahkemeyle, davayla mı halledeceğiz? Git, Allahaşkına, sulh ol bu adamla. Hakkı neyse ver, bitsin bu iş,» dedi.

Pekin müzakerelere başladı ve sonunda sulh olundu. Sabah, Türkiye'de ve Dünya'da Sabah ismini devralmak için 3 milyar 600 milyon lira para ödedi. Sabah ismi o güne kadar BabIali'de en pahalıya malolmuş gazete ismi olarak tarihe geçebilirdi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Günler gelip geçip Turan'dan gazetenin modeli ile ilgili bir hazırlık gelmeyince Dinç Bilgin meraklanmaya başladı. Turan ve ekibi esrarengiz bir gizlilik içinde çalışma adetinde oldukları ve İzmirlileri de aralarına sokmadıkları için Turan kampından hazırlıklar konusunda hiçbir dedikodu bile sızmıyordu. Pekâlâ genel yayın yönetmenini çağırarak veya onu ziyaret ederek ne olup bittiğini sorabilirdi ama bu kadar direkt olmak Dinç Bilgin'in stili değildi. Mahcup tabiatlı, insanlarla direk temas kurmaktan ve özellikle çatışmadan olabildiğine kaçınmaya çalışan bir kişiliğe sahip olduğu için bu gibi hallerde «kalkan» diye tarif etiği elçilerine müracaat ederdi. Bu defaki elçisi Genel Müdür Yardımcısı Kenan Sönmez'di. 1985 Nisanında bir gün öğleye doğru Sönmez'i çağırarak, «Bir sor bakalım gazete hazırlıkları hangi safhada. Bize anlatsın.» diye talimat verdi.

Sönmez 1972'de Ege Üniversitesi Gazetecilik Okulunda okurken mahalle maçlarını takip eden muhabir çırağı olarak Yeni Asır'a girdiğinde 19 yaşındaydı. İki yıl sonra kadrolu spor muhabirliğine terfi etti. 1976'da Yeni Asır'daki en kritik pozisyonlardan biri olan Bölge İstihbarat Şefliğine atandı. Askerden döndükten sonra Dinç Bilgin, deney sahibi olması için Sönmez'i Hürriyet'le Yeni Asır'ın ortaklaşa sahip olduğu Ege Ekspres'e yazı işleri müdürü yaptı. 1980 ihtilalinden sonra gene ufuklarını genişletmesi için onu İstanbul'a Rapor gazetesine genel yayın yönetmeni olarak yolladı. İnsanlarla kolay kaynaşan Sönmez geniş muhit edindi ve özellikle iş dünyasıyla yakın ilişki kurdu. Sabah başlayınca Dinç Bilgin, İstanbul deneyimlerine güvenerek Sönmez'i reklam ve satıştan sorumlu genel müdür yardımcısı yaptı. Sönmez, yüksek derecede motive edilmiş, tuttuğunu koparan, zeki ve çekirdekten yetişme bir gazeteciydi. Ama belki de en büyük özelliği insanlarla iyi ilişki kurmadaki maharetiydi. İzmirliler arasında Turan'la arası en iyi olan insandı.

«Rahmi Abi, Dinç Bey merak ediyor nasıl bir gazete diye,» dedi Sönmez, Turan'ı üçüncü kattaki yazı işleri odasında yakalayıp.

Turan'ın elinde hazır hiçbir şey yoktu. Kadroyu tamamlamak, isimle uğraşmak, gazete için sıkı yönetimden çıkış izni almak bütün enerjisini ve vaktini emmişti. Stres ve sıkıntı içindeydi. Ama bozuntuya vermedi. Nasıl bir kuşun uçmak için coğrafya bilmesine ihtiyacı yoksa Turan'ın da gazete hazırlamak için makete ihtiyacı yoktu.

«Olur, hemen öğleden sonra bir toplantı ayarlayın. Saat dörtte buluşalım,» dedi.

O saate kadar bir şeyler hazırlarım, diye düşünüyordu. Ama o sırada gelen giden oldu, halletmesi gereken sorunlar çıktı. Saatine baktığı zaman iki olmuştu. Adamlarına, «Yahu beni biraz yalnız bırakın, girmeleri önleyin de burada iki şey yapayım. Ayıp olmasın,» dedi. Ama yine bir şeyler oldu. «Cetvel bile kullanıp çizgileri düz çizmeye vakit bulamadan eskiz halinde -başlık, fotoğraflar, ikinci sayfa, ilan yeri, spor falan- yarım saat 45 dakika içerisinde 12 sayfayı eskiz olarak çizdim» diye anımsıyordu Turan.

Birkaç yıl sonra Türkiye'nin en çok satan gazetesi olacak olan bir gazetenin «yarım saat 45 dakika» içerisinde hazır olması herhalde tescil edilmemiş bir dünya rekoruydu.

Garaj Lokantasındaki buluşmalarında Dinç Bilgin ile Rahmi Turan hangi gazeteyi çıkarmayacakları konusunda anlaşmışlar ama hangi gazeteyi çıkaracakları konusunu kesin bir karara bağlamamışlardı. Turan, Dinç Bilgin'e şöyle demişti: «Ben profesyonelim. İstediğiniz tipte gazete yaparım ancak Yeni Asır'ı İstanbul'a getirmeniz hata olur. Ben şehir gazeteciliği bilmem. Siz benden daha iyi bilirsiniz. İzmir'de başarılı oldunuz. Onu burada da çıkarabilirsiniz ama bunu yapacak olan ben değilim. Ayrıca başka birinin yapma ihtimalini de az görüyorum. Çünkü İstanbul çok kozmopolit. Bütün gazeteler İstanbul gazetesi hemen hemen. Hangi biriyle boğuşacaksınız?

«Türkiye çapında bir gazete çıkaralım. Yıllardır bildiğimiz şey. İstediğiniz başka bir gazeteyi çıkarabilirim. Milliyet? Hürriyet? Günaydın? Tan? Seçin. İsterseniz Cumhuriyet yapayım.»

Dinç Bilgin ona aklındaki modeli anlattı. Gazete çok satacaktı; fazla sayfası, fazla personeli ve fazla prodüksiyon masrafı olmayacaktı. Gönlünde yatan aslan hâlâ Yeni Asır'dı onun için Turan'dan istediği Yeni Asır'ın yanına koyabileceği, Yeni Asır'ı dışarıda bırakacak kadar büyük ve pahalı olmayan bir modeldi.

«O zaman Tan veya Günaydın,» dedi Turan.

«Hayır. Tan istemem.»

Yeni Asır ile Tan elenmiş, Günaydın benzeri bir gazete üzerinde anlaşmaya varılmıştı.

Turan'ın saat dörtte koltuğunun altında patron katına taşıdığı eskizler işte bu «Günaydın benzeri» gazetenin planlarıydı. Yanında

yardımcıları Akgün Tekin, Aydın Öztürk ve Zafer Mutlu, Dinç Bilgin'in beşinci kattaki çalışma odasına çıkarken kendini hafif tertip sözlüye kaldırılmış bir öğrenci gibi hissediyordu. Patron büyük an için bütün generallerini toplamıştı: Genel Müdür Gürel ve Genel Müdür Yardımcıları Sönmez, Esen ve Gündem, Güngör Mengi ve İzmir ekibinin bütün önde gelenleri merak içinde bekliyorlardı. Genellikle yazı işleri ile ilgili işlere karıştırılmayan Avukat Ahmet Pekin bile çağırılıydı.

Turan yavaş yavaş konuşarak önündeki eskizlerden tasarladığı gazeteyi anlatmaya başladı. Aynı anda dinleyicilerinin tepkilerini ölçmek için kaçamak bakışlarla yüzlerini kolaçan ediyordu. Bir tek Dinç Bilgin pür dikkat dinliyordu. Diğerlerinin yüzünde ellerindeki kare ası gizlemeye çalışan pokercilerin ifadesiz maskeleri vardı. Allah Allah, dedi Turan kendi kendine. Hiçbir ifade yok bu adamların yüzlerinde. Donuk. Beğenmediler galiba.

Anlattığı Tan'a benzeyen ama Günaydın'ın da bazı özelliklerini taşıyan bir bulvar gazetesiydi.

«Kafamın içinde her şey var ama kâğıda dökemedim,» diye itiraf etti Turan sonunda. «Vakit bulamadığım için ancak böyle basit eskizler yapabildim. Zaten prova da basacağız. Nasıl buldunuz? Şimdi lütfen siz konuşun.»

Hiç kimseden ses çıkmadı. İfadeler donukluklarını koruyorlardı.

Sessizliği Dinç Bilgin'in, «Vallahi çok güzel,» diyen sesi bozdu. «Ben çok beğendim.»

Dinç Bilgin gazete modelini gerçekten çok sevmişti. İzmirlilerin, özellikle Güngör Mengi'nin, ne düşündüğünü anlamak için müneccim olmaya gerek yoktu ama şimdi onlarla uğraşmanın zamanı değildi. Patronları beğenince onların da seslerini çıkaramayacağını biliyordu. Nitekim çıkarmadılar. Gerçekte Dinç Bilgin'in beğendiği gazete değil, gazetenin tarifiydi. O gün ortada ne gazete, ne de gazetenin içerdiği haberler ve fotoğraflar vardı. «Bu bir gazete planı olduğu için içine koyacakları haberleri görmedim ben,» diye anlattı Dinç Bilgin daha sonra. «Neşeli, iyi vakit geçirecek, güleryüzlü, sevecen bir gazete olarak tarif etti bana gazeteyi. Yapacağız ve çok satacağız havasında. Ben de onay verdim.» Birkaç hafta sonra esas gazeteyi gördüğü zaman Dinç Bilgin dehşete kapıldığını söyleyecek ve, «Esas Rahmi Turan'la o zaman tanıştım,» diyecekti.

Tabii, isteseydi gazeteyi daha önce görebilir hatta üzerinde istediği

değişiklikleri de yapabilirdi. Ama yapmadı. Turan'ın Mecidiyeköy'deki binada işe başlayışı ile gazetenin çıkışı arasında geçen üç ay esnasında yazı işlerine ancak üç defa ya uğradı ya uğramadı. Bu ziyaretlerden hiçbirisi yapılan hazırlıkları görmek veya editoryal konuları tartışmak için değildi. Sabah'ın entellektüel ebeliğini tamamen Turan'a bıraktı. Gazete üzerinde aldığı ilk ve son brifing ise Turan'ın eskizlerine dayanarak verdiği oldu.

Turan ve ekibi gazetenin birinci ve son sayfasını çok önceden hazırlamışlar ama herhalde sürpriz olsun veya son anda bir şey değiştirmeye kalkmasın diye patrondan saklamışlardı. Konuşulduğu halde prova baskı da yapılmamıştı. Buna ne teknik ve mali olanak vardı, ne de gazeteyi hazırlayanların profesyonel merakları. Hiç prova etmeden ve denemeden gümbür gümbür başlayacaklardı.

Bir yerde böyle olması normaldi: Dinç Bilgin, Turan'ı seçerken kaçınılmaz bir biçimde onun gazeteciliğini ve gazetesini de seçmişti. Bir şekilde o ihaleye çıkmış, taşeronluğu Turan kazanmıştı.

Dinç Bilgin o gün fiyatı 30 lira olarak tespit etti. Diğer gazeteler 50 liraya satılıyordu. Ucuzluk gazetenin tutunması için önemli bir faktör olacaktı.

Dinç Bilgin'in gerçek Sabah'la ilk tanışması 21 Nisan 1985 akşamı Mecidiyeköy'deki baskı makinasının başında oldu. Üçüncü ve dördüncü katlardaki yazı işleri bölümlerindeki hummalı faaliyet sona ermiş, bütün sayfalar bağlanmış ve gazete dönmeye başlamıştı. Turan ve arkadaşları Gürel'in aldığı pasta ve yerli şampanya ile ilk günlerini kazasız belasız sona ermesini kutluyorlardı. Patron Mecidiyeköy'deki baskı makinasının başındaydı. Başmakinist ona dönen ilk gazetelerden birini uzattı. Tan benzeri büyük hurafatlar, asparagas haberler ve çıplak kadınlarla dolu bir bulvar gazetesiydi sayfalarını çevirdiği. Beğenmedi ama beğenir gözüktü. Yazı işlerine çıkıp Turan'ı kutladı arkasını sıvazladı. «Müthiş bir gazete çıkardın!» Gazete eleştirisi yapmanın zamanı değildi. Derdi gazetenin editoryal yönü değil o gece için planlanan 700.000 baskıyı yapabilmekti. Baskı tamamlanır ve satışlar ümit ettikleri gibi giderse nasılsa işin editoryal yönünü bir biçimde halledecekti. Bu aşamada onun için en önemli olan şey aldığı mali riskleri üzerinden atacak ticari bir başarıydı.

O gece Dinç Bilgin için aksiliklerin, tatsıklıkların ve hayal kırıklıklarının gecesi oldu. İzmir'deki hariç matbaaların hiçbiri istediği randımanda çalışmadı. Bütün gece çılgın gibi bir matbaadan diğer matbaaya koşup vaziyeti kurtarmaya çalıştı. İstanbul'da gazete üç yerde basılıyordu: Mecidiyeköy'deki kendi ufak makinalarında, Son

Havadis'in Londra asfaltındaki tesislerinde ve Kemal Uzan'ın Cağaloğlu'ndaki matbaasında.

Uzan'ın makineleri tam bir felaketti. Korkunç fire veriyor, veresiye alınan kâğıtları havaya savuruyordu. Nerdeyse hiç temiz baskı almadılar ve sonunda fişi çekip ordaki baskıdan tamamen vazgeçtiler.

Mecidiyeköy'deki kendi baskı makineleri uzun süre açık havada kaldığı için paslanmış, randımanı düşmüştü. Bir ara dehşetle açılan gözlerinin önünde bobin fırlattı. Bu baskının tamamen durmasına yol açabilirdi ama şanslarından herhangi bir şey kırılmadı.

Son Havadis'in kapasitesi küçüktü ve büyük baskı yapmaya hazırlıklı ekipleri yoktu. Dur kalk ne olacağı belli olmayan bir tarzda İstanbul'daki baskıyı tamamladılar.

Bir tek İzmir'de baskı düzgün gitti. Ankara ve Adana'da durum perişanlıktı. Piyasaya 700.000 gazete verebilmek için bir milyonun üzerinde gazete basmak zorunda kaldılar. Basılan her üç gazetenin en az biri çöpe gidiyordu. «Ölebilirdim o gece,» diye hatırladı Dinç Bilgin.

Sabah'ın ilk iki haftası boyunca Dinç Bilgin, Mecidiyeköy'de beşinci kattaki çalışma odasına bitişik yatak odasında kaldı. Baskı makinesinin sesi odaya kadar geliyordu. Makinenin otomatik bobin değiştiren sistemi çalışmadığı için her bobin değiştirilmesi gerektiğinde makine duruyor, her duruşta Dinç Bilgin giyinip beş kat aşağıya iniyor, kâğıt değiştirildikten veya arıza giderildikten sonra tekrar yukarı çıkıyordu. Gecede yirmi defa aşağıya indiği oluyordu. «Hastalandığımdan, kafayı üşüttüğümden şüphelenmeye başladım,» diye anımsadı. Bu aşağı inip çıkmalar 15 gündevam etti. Sonra Sheraton'a kaçtı. Aksi takdirde sürmenaj olacaktı.

İlk gece kendisine uğur getireceğine inandığı eşi Güler Bilgin'e baskı makinesinin saat kaçta döneceğini söylemiş ve muhakkak o saatte orda olmasını tembihlemişti. Güler Bilgin yolda durup makinistlere dağıtmak üzere üç tepsi baklava satın aldı. Yanında Güngör Mengi'nin eşi ve kızı vardı. Ama matbaaya vardıkları zaman Dinç Bilgin'in barut gibi olduğunu gördüler. Koşarak yukarıya çalışma odasına çıkıp onu beklemeye başladılar. «Taşradan gelmişler. Herkes bunlara 'yaramaz çocuklar boylarından büyük işlere kalkışıyorlar, ağızlarının payını alıp gidecekler' gözüyle bakıyor. Bunlar da 'Biz yaramaz çocuk değiliz. Ne yaptığımızı biliyoruz, yapacağız siz de ağzınızın payını alacaksınız,' diyorlar. Diyorlar ama çok heyecanlılar, çok korkuyorlar,» diye anlattı Güler Bilgin.

Yeni Asır ekibindekilerin suratları asıktı. Gazeteyi beğenmemişlerdi. Dinç Bilgin bir ara Mecidiyeköy'de merdivenlerden yukarıya çıkarken amcasının oğlu Galip Bilgin'le yüz yüze geldi. «Dinç Dayı, bu gazete hep böyle mi çıkacak?» diye sordu Galip Bilgin. «Merak etme, düzelir,» dedi. Güngör Mengi bir köşede başını ellerinin arasına almış kara kara düşünüyordu. «Biz bunu mu yapmaya geldik İzmir'den?» diye soruyordu. Genel Müdür Gürel'in karısı gazeteyi gördükten sonra, «Lütfen bunu eve getirme,» dedi kocasına.

Bunun aksine Turan ve ekibi rahattılar. Gazete tam istedikleri gibi olmamıştı belki ama zamanla yerine oturacaktı.

O gece en sonunda makineler sustuğu zaman tan ağarmıştı. Dinç Bilgin Genel Müdür Yardımcısı Sönmez'le birlikte taşıyıcılara son gazete paketlerinin kamyonlara yüklenmesinde yardımcı oldu. İstanbullular çoktan evlerine gitmişlerdi. Sabah sekize doğru kendini Mecidiyeköy'deki odasının yatağına attı. Güneşli, güzel bir nisan sabahıydı. Caddeden yeni bir İstanbul gününün sinirli trafik homurtuları beşinci kattaki odasına kadar geliyordu.

Üstündekileri çıkarmadan yatağa gömüldü. Aklından bütün hayal kırıklıklarını ve ümitleri silerek derin bir uykuya daldı. Ancak iki saat uyuyabildi. Saat onda yüzünü yıkayıp tıraş olmadan yan taraftaki odasına geçti.

Esas felaket haberini daha almamıştı.

Sekreterine Gürel'i bulmasını emretti. Gürel'in yorgunluktan ufalmış suratı asıktı. «Satışlar iyi gitmiyor, patron,» dedi. Öğleye doğru Türkiye çapında yapılan bayi taramaların sonuçları masasındaydı: satışlar en kötümser tahminlerden de kötüydü.

Piyasaya sürdükleri 700.000 gazeteden yarısı satılmamıştı. Herkesin suratı asıldı. Babıali folklorüne göre bir gazete ne kadar kötü olursa olsun ilk gün yok satardı. İyi kötü ilk gün insanlar gazeteyi meraktan alırlardı. İlk gün gazeteyi reklam sattırırdı. Yüzde elli müthiş bir iadeydi. Yumruk gibi suratlarında patladı.

İstisnasız herkes kabahati Sabah'ın reklam kampanyasını hazırlayan Cenajans'ta buldu. Türkiye'nin en büyük cirolu reklam ajansı olan Cenajans basın konusunda deneyimli bir kuruluştu. Reklam kampanyalarıyla Bulvar, Tercüman ve Son Havadis gazetelerine büyük tirajlar aldırtmıştı. Sabah için hazırladığı kampanya gazetede Dinç Bilgin dahil hiç kimsenin içine sinmemişti. Turan patrona yaptığı Sabah prezentasyonu aynen Cenajans'ın Taksim'deki merkezinde

ajansın sahibi Nail Keçili ve ekibi önünde de tekrarlamıştı. Keçili gazeteyi Bilgin kadar beğenmedi. Hem Keçili'de hem de ekibinde gazete hakkında tereddütler vardı. Pek belli etmemeye çalıştılar ama doğrusu ne Sabah'ı ne Turan'ı, ne de meslektaşlarını sevmişlerdi. Cenajans'ın şık ve sofistike metin yazarları ve müşteri temsilcileri için bu basın proletaryaları başka bir gezegenden gelmiş garip yaratıklardan farksızdı. «Rahmi Turan'la zevkle çalışmadım,» diye itiraf etti Keçili. «Severek girmedim o işe.» Turan, «Davul zurna çalacaksınız, kampanya o şekilde olacak,» dedi. Keçili bunu yapmayı reddetti. Davul zurna çok geçici bir tiraj getirecekti.

Dinç Bilgin ise, «Cenajans'cılar bizim hiçbir zaman bu işi kıvırabileceğimize inanmadılar,» diyordu. «Cenajans ekibinde bir inançsızlık vardı. Onlara bu inançsızlığı veren bizim yazı işleri ekibiydi. Onların alışmadığı türden gazeteciydiler, garip garip insanlar diye baktılar Rahmi ve arkadaşlarına.» Hazırladıkları kampanyayı Dinç Bilgin yeteri kadar iddialı bulmamış, Nail Keçili ise fazla iddialı olmanın tehlikeli olabileceğini savunmuştu.

Gazete ile reklam ajansı arasında yapılan bu çıkış öncesi toplantılarda müthiş bir kendine güven havası hakimdi. Her iki tarafın da ürününe sonsuz güveni vardı. Ama hiçbiri diğerine güvenmiyordu. Bitmez tükenmez tartışmalarının birinde Cenajans'çıların kendilerine güvenmediğini hisseden Zafer Mutlu bir ara atılıp Keçili'ye, «Siz merak etmeyin, Nail Bey,» dedi. «Biz Türkiye'nin en iyi gazetesini çıkaracağız.»

Keçili, «Bir,» diyerek sağ elinin işaret parmağını zaferden emin bir general gibi havaya kaldırdı. «Bir milyonu benim reklamlarım sattıracak. Siz gerisini düşünün.»

Sabah'çılarla Cenajans'çılar 22 Nisan günü akşamüstü otopsi için biraraya geldiler. Başarısız bir reklam kampanyasının post mortem'ini yapmak kadar tatsız bir şey yoktur. Hiç kimsenin kabahati üzerine almaya niyeti yoktu. Beklendiği gibi Sabah'çılar gazetelerini, reklamcılar da reklamlarını savundular.

Ama tabutun çivilerini çakan çekiç darbelerini Turan vurdu. «Gazete iyi yahut kötü diye tartışmaya gerek yok,» dedi, her zamanki sakin ve ağır tonuyla. Gazeteci olduğu kadar diplomattı. «Ben iyi diye iddia ederim siz değildir dersiniz. Olabilir. Her fikre saygımız var. Ama ilk gün bu gazetenin çok kötü olsa bile satması gerek. Yani reklamların gücü oradan ortaya çıkar. Demek ki reklamlar beklenen ilgiyi uyandırmadı. Merak bile etmedi millet. Bu gazetenin kabahati değil. Gazetenin kabahati, varsa, ikinci gün ortaya çıkar.»

Turan'ın mantığının doğru olduğu ve gazetenin kabahatinin olmadığı gerçekten ikinci gün ortaya çıktı.

Gazete ilk sayısındaki okuyucuya selam yazısında «çok büyük reklamlarla değil, canlı haberleriyle, güleryüzüyle, yayını ile kendini tanıtmak istiyor» demişti. Tam öyle oldu. Dinç Bilgin ikinci gün ağlamaklı vaziyette baskının yarı yarıya indirilmesi için talimat verdi. Zaten Sabah'ın sadece dört beş günlük kâğıt stoğu vardı. Ayrıca, az baskının az iadesi olacağı için herkesin morali düzelecekti. Ama ikinci günkü sonuç birincinin tam tersi oldu.

«Benim gazeteye gelişim hep saat 10.30 civarlarıdır,» diye hatırladı Rahmi Turan o günü. «Odaya yeni girmiştim. Gazetelere bakıyordum. Dinç Bey hızla içeri girdi. O zaten her yere hızla girer. Ayağa kalktım 'buyurun,' dedim. 'Çok iyi, çok iyi durumlar,' dedi. Hiç unutmuyorum. Böyle deyince şaşırdım. Acaba moral mi vermek istiyor, dalga mı geçiyor? İki olasılıktan birini düşündüm o anda. Çünkü bir gün önceki sonucu biliyorum: yüzde 50 iade. Kötü bir sonuç. Ama yüzü de neşeli, gülüyor falan. Moral vermek istiyor herhalde, diye düşündüm. 'Yok,' dedi. 'Doğru söylüyorum. Moral için değil. Talep geliyor sağdan soldan'.»

Dinç Bilgin, «Ertesi gün bir mucize oldu,» diye anlattı. «Her taraftan şikâyet gelmeye başladı gazete kalmadı diye. Sabah'ın mucizesidir o. İkinci günden itibaren birden Türkiye'de net350.000 satan bir gazetem oldu. İyiye giden bir gazetem oldu. Bu beni fevkalade mutlu etti. Hoş bir havaya girdik.»

Dinç Bilgin bütün matbaaları yakından kontrol ederek, az satış yapılan yerlerden çok satış yapılan yerlere gazete kaydırarak ilk ay satışları 350.000'e oturttu. Sabah'ı İstanbul'daki satış sıralamasında Hürriyet ve Tan'ın ardından üçüncü sıraya yerleştirdi.

Gazete içerik olarak içine sinmedi ama doğrusu Dinç Bilgin'in söyleyecek bir şeyi de yoktu. Çünkü satıyordu. Ve satışlar hiç durmadan tırmanıyordu. Çok iyi iade kontrolü yapmaya devam ederek gazeteyi önce 400.000'e, sonra 450.000 ve 500.000'e tırmandırttılar.

Turan tiraj sihirbazlığını bir daha kanıtlamış, Dinç Bilgin'in hayallerini gerçeğe çevirmişti.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Devlet Demir Yollarında marangoz olan bir babanın üç çocuğundan en büyüğü olan Turan 1939 yılında İstanbul'da doğdu. On sekiz yaşında liseden mezun olduktan sonra Beyazıt'taki Gazetecilik Enstitüsüne girdi ve aynı yıl şimdi artık çıkmayan Spor gazetesinde amatör spor muhabiri oldu. Ortaokuldan beri karpuz, çiklet, simit satarak veya marangoz çıraklığı yaparak ailesine destek olmaya çalışıyordu. Aynı çalışkanlığı gazetede de gösterdi ve 1957 yılında Spor'un istihbarat şefi olan Necmi Tanyolaç (şimdi Gazeteciler Derneği Başkanı) tarafından kadroya alındı. Büyük gazetelerin dikkatini çekecek kadar iyi işler yaptı ve altı ay sonra o zamanlar Hürriyet ve Yeni Sabah'tan sonra üçüncü gazete olan Akşam gazetesine transfer edildi. Kısa bir süre sonra askere gitti ve torpil yapıp büyük bir şehirde kalmak elindeyken kurra ile Hakkari'nin bir ilçesi olan Beytüşşebap'a gitmeyi tercih etti. Beytüşşebap'ın nerede olduğunu bile bilmiyordu. Sorunca arkadaşları, «Beytüşşebap, kestane kebap,» diye onunla dalga geçtiler. Kıtasına katılınca Beytüşşebap'tan daha da ücra bir yer olan Uludere'ye, sınıra yollandı. O zamanlar o bölgenin dağları eşkiya kaynıyordu. Sık sık çatışmalara girdi. Vahşi doğa, Kültlerin konukseverliği, kavgacılığı ve erkeklik anlayışları, eşkiyalarla savaş romantik ruhuna hitap ediyordu. Oradaki anıları daha sonra çalıştığı gazeteler yazdığı romanlara konu olacaktı.

Askerden döndükten sonra Nezih Demirkent (şimdi Dünya gazetesinin sahibi) onu Yeni Sabah'a aldı. Yeni Sabah 1964'te kapanıncaya kadar üç yıl orada çalıştı, sonra yeniden Akşam gazetesine döndü. 1967'de bir gün Nezih Demirkent aradı. «Hürriyet'ten telefon alacaksın,» dedi. «Para, pul konuşma, hemen kabul et.» Hürriyet ona spor servisinde editörlük önerdi. Gazeteyi o sırada Haldun Simavi yönetiyor, kardeşi Erol Simavi idari işlere bakıyordu. Maaş aldığından daha düşük olmasına rağmen Demirkent'i dinleyip işi kabul etti. Yükselişi başlamıştı. Yedi ay sonra Haldun Simavi onu sansasyonel bir akşam gazetesi olan Son'a yazı işleri müdürü yaptı. Bu tayin Turan'ı hem sevindirdi, hem de şoke etti. «O tarihe kadar sporun dışında hiçbir şeyle uğraşmamıştım,» diye anlattı. «Gazetecilikteki 10 yılım içinde spor dışında bir de birinci sayfadaki başlıklarına bakardım.» Ne yapacağını bilmiyordu. Bismillah daha ilk gün çuvalladık, düşünürken yine Demirkent imdadına yetişti. «Hayırlı olsun Rahmi, başladın mı?»

«Başladım, Nezih Abi,» diye yanıt verdi önündeki bomboş sayfa planına bakarak. «Başladım da ne yapacağımı bilmiyorum. Düne kadar

spor sayfası yapıyordum. Bugün bana Son gazetesini yap diyorlar. Haber yok. İşler kötü.»

«Radyoyu dinlemedin mi?»

«Yok. Benim radyo falan dinlediğim yok.»

«Yok olur mu? Johnson gelecek sene adaylığını koymayacağını açıkladı. Bu mühim haber.»

«Sağol, Nezih Abi. Hemen şimdi bir şeyler yapayım.»

Turan, Associated Press'ten haberi çevirtip okudu. ABD Başkan'ı Lyndon Johnson sağlık nedenleriyle 1969'da yapılacak başkanlık seçimlerine adaylığını koymayacağını açıklıyordu. Başkan Johnson adaylığını koymayacak biraz uzun, durgun bir iaf, diye düşündü. «Başkan Johnson Çekiliyor» diye bir başlık attı. Bu Turan'ın daha sonra meşhur olacak manşetlerinin ilkiydi. Gazetesini koltuğunun altına alıp hızla Babıali yokuşunu tırmanarak Hürriyet binasından içeri girdi ve toplantıda bulunan Haldun Simavi'nin önüne bıraktı. Hürriyet'in dış haberler müdürü başlığı görünce, «Yanlış efendim,» dedi. Turan'ın tepesinden aşağı kaynar sular döküldü. İlk günden yandık galiba, diye aklından geçirdi.

«Nedir yanlış olan?» diye sordu Simavi.

«Çekilmiyor. Adaylığını koymuyor, efendim.»

«Yavrum, senin kafan öyle işte. Bak, yeni kafa nasıl görüyor. Öylesiyle kim ilgilenir? Başkan gidiyor ya da başkanlığı bırakıyor. Türkçesi bu. Çok iyi olmuş!»

Turan spor sayfalarındaki uyguladığı taktikleri Son'da uygulayarak yani, kendi deyimi ile, «Günlük olayları bir maç haline getirerek, aynı futbol maçında olduğu gibi 'yarın acaba ne olacak' duygusu yaratarak, Son'un tirajını tırmandırmaya başladı. Altı ay sonra Haldun Simavi'nin huzuruna çağrıldı. «Yavrum sen orayı bırak. Başka bir gazete çıkaracağız seninle.»

Bu yeni gazete Günaydın'dı.

1960 ve 1970'lerde Türkiye'nin en parlak gazete patronu olan Haldun Simavi 1988'de Günaydın ve Tan'ı Asil Nadir'e satarak basını terketti ama gazeteciliği yaşıyor. Bugün Babıali'de zirvede bulunan gazetecilerin büyük bir bölümü onun rahle-i tedrisinden geçti. Melih Âşık, Mehmet Barlas, Necati Doğru, Hasan Cemal, Zafer Mutlu ve

Necati Zincirkıran, bunlardan sadece bazılarıdır. Hepsinin gazetecilik stillerinde Haldun Simavi'den öğrendikleri bir şeyler vardır. Ama Haldun Simavi gazeteciliği denince akla ilk gelen isim onun gazeteciliğini en iyi, en kelimesi kelimesine ve en halis haliyle uygulayan Rahmi Turan'dır. İki adamın yolları iki defa nahoş şartlar altında ayrılmasına rağmen Turan hâlâ eski hoca ve patronuna büyük saygı duyuyor. «Haldun Simavi'nin yanında 20 sene çalıştım. Çağırsa hemen gider bir yirmi sene daha çalışırım. Birtakım şeyler öğrenebildimse bunların büyük bir kısmını ondan öğrendim. Gazeteciliği dört dörtlüktü.»

Gençliğindeki enerjisi, yenilikçiliği ve teknolojiye düşkünlüğü şimdiki Dinç Bilgin'le karşılaştırılan Simavi büyük tirajlı gazeteler yapmayı amaçlayan bir adamdı. Gazetecilik felsefesini ona atfen söylenen bu sözler özetliyor: En iyi gazeteci, en az kâğıdı en ucuza boyayıp en pahalıya satandır. Gazetelerinin kumaşını kültür, eğitim ve zekâ seviyesi düşük, konsantre olma yeteneği kısıtlı, okuma isteği az, züğürt insanlara uygun olarak kesti. Ona göre bu tür insanlar Türk halkının büyük çoğunluğunu teşkil ediyordu.

Amerikan stili sansasyonel gazeteciliği ve ofset baskı tekniğini Türkiye'ye Haldun Simavi getirdi. Seks ve çıplaklık gazetelerinin en önemli payandalarıydı. Bir anlamda onun gazeteleri basında seks ve çıplaklığın sembolüydü. Haberin doğru olması değil ilginç olması önemliydi. Gazetenin ilk sayfası bir dükkânın vitrini gibi içerideki her şeyin en iyisini sunmalıydı.

Simavi'nin gazeteciliğinde sansasyonelizm yanında dinamizm, cüretkârlık ve ataklık da vardı. Ankara'daki politikacıları İstanbul'daki büyük iş çevrelerini ve kendisinin de bir üyesi olduğu establishment'i (kurulu düzeni) reklam ve çıkar düşünmeden eleştirirdi. Günaydın'ın Başbakan Süleyman Demirel'e karşı yürüttüğü kampanya Adalet Partisi'nin bölünmesine ve 1970 ordu müdahalesine yol açacak kadar yoğun ve etkindi. Bir başbakana karşı Türkiye'de girişilmiş en cesur kampanyaydı bu ve ondan sonra hiçbir örneği olmadı.

Türkiye'de televizyonun yok sayılabileceği bir dönemde başlayan bu gazetecilik bol ve büyük -daha sonra da renkli- fotoğrafı da temel öğe olarak aldı. Amaç, okurlara Türkiye'nin o zaman kapalı pencerelerinin dışındaki dünyadan bazı manzaralar aktarmaktı. Toplum, gazetesinde hayal ettiği şeyleri yaşayabilmeli, günlük yaşamın sertlik ve surat aşıklığından kaçabilmeli, neşelenebilmek güzel kadın yüz ve vücutları seyredebilmeliydi.

Türk entelektüellerinin burun kıvırdığı bu gazeteler esasında Haldun

Simavi'nin Türk toplumunu ne kadar iyi tanıdığının, zaaflarını ve hayallerini ne kadar iyi bildiğinin ve bütün bunları çok gazete satmak amacına nasıl hizmet ettirdiğinin birer kanıtıydı. Bulduğu formüller doğru olacak ki, aktif gazetecilik yaptığı 1953-1988 yılları arasında çıkardığı Günaydın, Tan ve mizah dergisi Gırgır yenilenmesi zor satış rekorları kırdılar.

Haldun Simavi için önemli olan gazetenin iyi olması değil iyi satmasıydı.

Rahmi Turan'ın tamamen tek başına hazırladığı Sabah gazetesi daha önce yıllarca Haldun Simavi'nin gazetelerinde başarıyla denenmiş birçok formülün biraraya derlenmesinden meydana gelen bir mozaikti.

Turan formülünü şöyle özetliyordu. «Ciddi haberlerle hafif haberleri dengeli bir biçimde harman edip sıkmayan, kafa ütülemeyen, kolay okunan, kolay hazmedilen bir gazete modeli olarak tarif edebiliriz bunu. Bol resimli. Yazı ve resim dengesi uygun bir gazete modeli. Çünkü okuma yazma oranının düşük olduğu ülkemizde bol yazılı bir gazetenin okuma şansı az oluyor. Bu yüzden gazeteyi geniş tabana yaymak için, iri hurufatlarla kolay okunur bir gazete modeli düşündük.»

Bu formül Simavi'nin birçok gazetesi için de aynen geçerli idi. Sabah bir anlamada Rahmi Turan'ın ustası Simavi'den tamamen bağımsız yaptığı ilk gazete olurken bir anlamda da Simavi' nin son gazetesi idi. Kendini «Güler Yüzlü Süper Gazete» olarak lanse eden Sabah'ın ana çizgileri Turan'ın gazeteyi yönettiği bir yıl içerisinde hiç değişmedi: Sansasyonel manşet, bol fotoğraf, kısa haber, çıplaklık ve seks, bol resimli roman ve en önemlisi, gerçekten çok hayal gücüne dayalı, gırgır polisiye haberler.

İlk sayfanın üç unsuru vardı: insanları konuşturacak bir manşet, güldürecek veya ilgilendirecek bir human-interest haber ve bir de cinsel açıdan tahrik edecek bir haber. Ve bunları süsleyen fotoğraflar.

Turan ilk sayı için gerçekten orijinal bir fotoğraf saklamıştı. Bu bir fare fotoğrafıydı. Fare, İstanbul'un en ünlü ve eski pastanelerinden birinin vitrininde bir baklava tepsisinin yanında duruyordu. Ankara'ı gazeteci Tuğrul Sarıtaş, İstanbul'a geldiğinde Karaköy'de gezerken tesadüfen görmüştü fareyi vitrinde. Turan fotoğrafı ilk gün manşetten kullanmak istiyordu ama Dinç Bilgin mani oldu. Fare yuvasına çekildi. Üç gün sonra ilk sayfanın alt bölümünde tekrar ortaya çıktı. Birkaç gün sonra gene piyasadaydı. Ünlü pastane farenin kendi vitrininde olduğunu yalanlıyordu. Bu Sabah'ın basmak zorunda kaldığı ilk

yalanlamaydı.

Yıllar boyunca değişik ırk, din ve mezhebe mensup binlerce kadın, Sabah okurlarına memelerini gösterdiler. Ama ilk olma şerefi Antalya'da kaldıkları otelin havuzunda yüzme mevsimini açan «İsveçli dullar Gudrun, Anita, Hildegard ve Olga»ya aitti. Gudrun, Anita, Hildegard ve Olga havuzun sularını köpürterek üstsüz yüzerken Sabah muhabirine, «Kocalarımızı bize zevkli tatil geçirtemedikleri için boşadık,» diye ortak bir itirafta bulundular. Dullar Yunanistan'a da gitmekten vazgeçmişlerdi çünkü bu ülke kocaları kadar sıkıcıydı. Ve Yunan erkeklerinde de iş yoktu. Türk erkekleri ise başkaydı. Onları her akşam başka yerlere davet ediyorlardı. Artık hep Türkiye'ye geleceklerdi.

Turan bu tür fotoğraflara dinmez bir iştahı olan Sabah'ı doyurmak için Türkiye'nin plaj ve hamamlarında küçük bir endüstri kurdu. Bu kurnaz endüstri hem Türk erkeğinin çıplak kadın görme gereksinimi, hem de egosunu tatmin etmek için çalışıyordu. Playboy'un tavşan kızları gibi Turan'ın cinsel tatminsizliğin son kertesinde oldukları intihabını veren Anglo-Sakson dilberleri aynı tornadan çıkmış birer steriotipti. Türk erkeklerine bayılıyor ve onların cinsel iktidarı karşısında küçük dillerini yutacak hallere geliyorlardı. Sekse doymuyorlardı ve yatağa atılmaları çok kolaydı.

Çıplaklıktan sonra gazetenin en büyük girdisi polisiye haberlerdi. Bu sistem dünya basınında eşi bulunmayan bir mekanizma çerçevesinde yürüyordu. Polisiye haberlerin sorumlusu -belki de müteahhidi demek daha doğru olur- Turan'ın Günaydın'dan transfer ettiği Behiç Kılıç'tı. Kılıç'ın gazeteyle doğrudan doğruya ilgisi olmayan kırka yakın bir paparazzi ordusu vardı. Gazeteden toptan aldığı parayı bunlara kendi hesap kitabına göre dağıtırdı.

Paparazziler İstanbul'un karakol, mahkeme ve hastanelerinde dolanır ilginç haber yakalamaya çalışırlardı. Esasında yakalanan haber ilginç olmasa, hatta haber olmasa da olurdu. Nasıl olsa fotoğraf olduktan sonra Turan'ın hayali geniş yazı işleri altına herhangi bir şey uydurabilirdi. Şu veya bu sebepten dolayı kendilerini karakol, mahkeme veya hastanede bulan bazı insanlar bir gün sonra alakasız olayların başkahramanı olarak Turan'ın sayfalarında boy gösteriyorlardı. Bunlar farkında olmadan bir paparazzinin objektifine yakalanan masum insanlardı. Dil bilmemek yabancılarla röportaj yapılmasına engel değildi. Nasıl olsa haberler hiçbir zaman kontrol edilmiyordu.

Gazeteci Selahattin Duman bu sistemin işleyişini şöyle anlatıyordu.

«(Paparazzinin) Haberinin doğru alıp almadığı çok önemli değil. Gerisini zaten yazı işlerinde tamamlıyorlar. Adamın adını, soyadını, basit gerekçesini veriyorlar. Eğer o gerekçe ilginç değilse yazı işleri onu ilginç hale getiriyor.»

Bu bağlamda Sabah'ın ilk aylarında Üner Önder imzasıyla yayınlanan Alman Turist Ulrike'nin öyküsününde janrının bir klasiğinin lezzeti vardı: «Türk genci Selçuk'la Laleli'de tanıştım. Tam bir erkekti. Onunla sevişebilmek için nişanlım Rudolf'u atlattım. Selçuk beni bir otele götürdü. Bütün gece seviştik. Harika bir erkekti. Beni rüyalarımda bile göremediğim mutluluğa ulaştırdı. Öğlene doğru uyanabildim. Tekrar canım sevişmek istedi. Elimi uzattığımda yatağın boş olduğunu farkettim. Selçuk giderken 700 mark param ile 500.000 lira değerindeki altın kolyemi de götürmüştü. Hain adam! Bu gece böyle mi bitmeliydi? Yakışıklı sevgilim hırsız çıkmıştı. Önce kalbimi, sonra da servetimi alıp kaçmış...»

İlk sayının ikinci sayfasını «Uluslararası Çapkın Niyazi Daymaz'ın Anıları» kaplıyordu. («Hülya Avşar'a Kadınlığı Ben Öğrettim.») Daymaz uzun süre Sabah'ın konuğu oldu. Anıları bitince, «Öldürseler de çapkınlıktan vazgeçmem,» diye beyanat verdi. Bir süre sonra piyasaya kızları çıktı. («Uluslararası Çapkın, KızlarınıGözü Gibi Koruyor.») Aynı yıl içerisinde Sabah bu kızlardan ince, uzun siyah saçlı «Çeçilya»yı dansöz olarak lanse etti.

Üçüncü sayfa şimdi de olduğu gibi daha fazla polisiye haberlere ayrılmıştı. Aynı sayfada Demir Yumruklu Ajan Zortek çizgi roman maceralarına başladı. («Teknolojinin en akıl almaz silahlarıyla donatılan Federal Ajan Zortek ,Yunan askeri üniforması giymiş, özel helikopterle Yugoslavya'ya uçuyordu.»)

Dördüncü sayfada daha sonra Sabah ile Günaydın arasında Babıali tarihinin en kanlı savaşlarından birine sahne olacak Fatih'in Fedaisi Durakoğlu resimli romanı yer alıyordu. İmza R. Muratoğlu'na aitti. R. Muratoğlu gazetecilik dışındaki hobisi kanlı ve bol seksli kahramanlık romanları yazmak olan Rahmi Turan' dan başkası değildi. («Eflak Voyvoda'sı Vlad karşısında duran güzel Yolanda'ya şaşkınlıkla bakıyordu. Duyduğu kelimeleri anlamamış gibi kadının ellerine yapışarak yeniden sordu: «Ne diyorsun kız? Doğru mu söylediğin?»)

Dördüncü ve beşinci sayfalar Zafer Mutlu'nun yönetimindeki siyah beyaz ekonomi-politika sayfalarıydı. Bu sayfalar gazetenin «ciddi» bölümünü teşkil ediyordu. Beşinci sayfada altıncı sayfadaki çıplak memeli Orta Sayfa Güzeli ile kapı komşusu olan Mutlu'nun Sabah'tan Al Haberi sütunu vardı. Mutlu bir süre sonra bir karikatürcüyü de

aldığı bu sütununda Ankara ve İstanbul'un siyasi ve mali dedikodularını yazıyordu.

Geriye kalan sayfalar da bol bol magazin ve çizgi romanla (Bu Gece Seninim, James Bond) doluydu. Büyük Aşk ve Macera Romanı Hilmo da Rahmi Turan'a aitti. («Abdülkerim Uludere'ye giden dar geçitte pusu kurar. Kafiledeki genç kızı kaçırır. Şimdi dağlarda amansız bir takip başlamıştır.») Turan, Hilmo'yu Güneydoğu Anadolu'da Irak hududunda geçirdiği yedek subaylık günlerinden esinlenerek yazmaya başlamış uzun süre yarım bırakmıştı. Yıllarca sonra bir gün karısı Hilmo'yu okuyup, «Gerisi nerede?» diye sorunca bitirip Sabah'a vermişti.

İlk gün paniğinden sonra Turan yönetiminde gazete sürekli tiraj almaya başladı. On ikinci gününden itibaren Sabah, Tan ve Hürriyet'ten sonra üçüncü gazete oldu. Bir ay sonra, 20 Mayıs 1985'te, tiraj 553.000'e ulaştı. Gazete BabIali'nin kurtlar sofrasında kendine bir yer açmış ve bağdaş kurmuştu.

Tirajın sırrı ürünün farklılığındaydı. Sabah gazetesinin ön sayfası hiçbir İstanbul gazetesininkine benzemiyordu. Dünya yansa gazete kendi gündemini kendisi yapıyordu. Ve en acayip şeyleri yapan insanlar sadece Sabah muhabir ve fotoğrafçılarına yakalanıyorlardı: Kocasıyla sevişirken kadınlar balkonlardan düşüyor, denizde boğuluyorken kurtarılan adamlar evlerinde su içerken boğulup ölüyorlar, bakire çıkmayan kadınlar dövüle dövüle babalarına teslim ediliyor, kocalar karılarını banyoda muslukçularla sevişirken yakalıyorlardı.

Sabah sanki bir gariplikler ansiklopedisiydi. 17 Haziran 1985'te «Çocukluğundan beri sağır ve dilsiz olan İzmir'li İbrahim Naci üç oğlunu sünnet ettirdiği gün heyecandan dili çözülüp konuşmaya başladı.» Aynı ay «Boşandığı Arap eşine 'Başımı açmayacağım diye söz vermiştim,' diyen Fransız fotomodel Michelle Mitchel başı hariç her şeyini açtı!» «Neden Vurdun Beni Enişte» başlığının altında öpmek istediği baldızı direnince bıçaklayan gencin öyküsü yer aldı. «Aralıkta Bir Adam 'Kaymakamdan izinsiz karımla yatamıyorum,' Diye Mahkemeye Başvurdu.» «Johnny Logan, Burçin İçin Sünnet Oldu» ve «Seda Sayan Sağ Göğsü Büyük Olduğunu Keşfedince Doktora Koştu.»

Turan eğlenceli haber ve çıplaklığın yanında hükümete, hücum etmenin de puan getirdiğini biliyordu. Daha sonra Günaydın'da Turgut Özal'ın Antalya'da plajda çekilmiş mayolu bir fotoğrafını memelerinin üstüne siyah bant yapıştırarak yayınlayacak olan Turan, Sabah'ın ilk günlerinden itibaren o zamanın başbakanını iğnelemeye

başladı: «Fakir Ülkenin Zengin Başbakanı» Özal Haziran 1985'te kâğıda yüzde 40 zam yapınca Sabah da bütün basın gibi başbakana yönelik hücumlarının dozunu arttırdı. Başbakanın kızı Zeynep, baterist Asım Ekren ile evlenince çift Sabah'ın en popüler boy hedefi haline geldi. Ekren ilk defa manşete, «Bu Para Nereden Geldi, Fakir Davulcu Nasıl Zengin Oldu?» haberiyle çıktı.

Kış ayları gelince Türkiye'nin plajlarından yabancı çıplaklar kayboidu. Ama Sabah okuyucularının merak etmesine gerek yoktu. «Deniz Tamam, Yaşasın Hamam,» başlığı altında peştemallı ilk Avrupalı kadınlar Sabah'ın sayfalarında boy göstermeye başladı («Sivaslı Bekir İki Fransız Kızını Birden Yıkadı.»)

Bir yıl sonra, 1986 Nisanında, çıplaklar göçmen kuşlar gibi gene Sabah'ın sayfalarına dönmeye başladılar. Sabah sezonun ilk memelerini turfanda can erikleri gibi «Bodrum'da Yaz Başladı» başlığı altında okurlarının önüne koydu.

Aynı günlerde bir başka göçmen kuş da yuvaya dönüş hazırlığını tamamlamak üzereydi. Bu, Günaydın'a geri dönme planlarını tamamlayan Rahmi Turan'dı.

Tirajda kısa zamanda erişilen başarı Dinç Bilgin'in en iyimser tahminlerinin de üzerindeydi. Yelkenlerini ucuz fiyat ve kesif bir promosyon programıyla şişiren Sabah altıncı ay dolmadan günde ortalama 500.000 satarak Hürriyetin ardından ikinciliğe oturdu. 1970'lerin en çok satan gazetesi Günaydın 100.000'lerde can çekişiyordu. Turan'ın ayrılışından sonra espirisini tümden kaybedip müptezel bir porno gazetesine dönüşen Tan'ın tepetaklak düşüşü de devam ediyordu.

Ama Dinç Bilgin mutlu değildi. Sabah ciddi bir gazete geleneğinden gelen bir insanı tatmin edecek tipte bir ürün değildi. Utanıyordu nerdeyse Sabah'ın sahibi olarak bilinmekten; itibar kaybına uğradığını hissediyordu. Gazete satmasına satıyordu ama düzeyi çok düşüktü ve çok az reklam alıyordu. Okuyucusu, downmarket yani Sabah satın alma gücü ve eğitim düzeyi düşük insanlar tarafından alınıyordu. Alıcıların büyük çoğunluğu erkekti. Evlere çok az Sabah giriyordu. İnsanlar Sabah'ı dünyada ne olup bittiğini öğrenmek için değil daha çok eğlenmek için alıyorlardı. Dinç Bilgin ise reklam alan ve fon yaratan bir gazete istiyordu. Aklındaki projeleri finanse etmek için paraya ihtiyacı vardı. Turan'ın ise böyle bir derdi yoktu. Onun tek hedefi tirajı arttırmaktı. Kalite ve reklam gibi konularla pek ilgilenemiyordu.

Dinç Bilgin ve arkadaşları tekrar tekrar İstanbul'un reklam ajanslarını turlayıp lobi yaptılar ama bir sonuç alamadılar. Kendi reklam ajanslarından bile ilan alamıyorlardı. Reklam ajansları için büyük oranda promosyona, ucuz fiyat, gırgır haber ve seks istismarına dayalı satış rakamlarının önemi yoktu. Müşterileri Sabah gibi bir gazetede görünmek istemiyorlardı.

Reklam verenlerin ne istediğini Yeni Asır deneyinden çok iyi bilen Dinç Bilgin, gazete çıktıktan çok kısa bir zaman sonra iş çevrelerine Sabah'ın ciddi olduğuna dair mesajlar vermeye çalıştı. Bu çevrelerin yakından tanıyıp sevdiği, sanayicilikten gazeteciliğe geçen Ertuğrul Soysal'a sürekli yazı yazdırmaya başladılar. İzmirli akademisyen Kenan Mortan da Zafer Mutlu'nun, siyah beyaz ekonomi ve politika sayfalarında yorum yazmaya başladı. Gazete çıktıktan bir ay sonra, o günlerde her gün her gazetede boy göstermekten haz alan sanayici Sakıp Sabancı, Sabah'a bir süre röportaj yazdı. Ünlü işadamı, bir fotoğrafçıyla birlikte halkın arasına karışıp sokaktaki adamın hayal mücadelesini kaleme aldı. («Otobüse Binenler Ekonomik Kahraman.») Ama bunlarla hiç kimseyi kandıramadılar. Gazetenin geriye kalan bölümlerinin yanında bunlar devede kulak gibiydi.

Tabiatı icabı Dinç Bilgin başlangıçta bu konuyu Turan'la yüz yüze konuşmaktan kaçındı. Zaten Turan ile ilişkileri yakın değildi. Dinç Bilgin İzmir'den çalışma arkadaşlarıyla sıcak bir ilişkiye alışıktı. Onun için ofis neredeyse ikinci bir evdi ve yakın çalışma arkadaşlarının çoğu da ailesinin fertleri gibiydi. Turan'la ne sıcak bir ilişki kurabildi, ne de BabIali'nin klasik patron-genel yayın yönetmeni, yani emir-kumanda ilişkisine girebildi. Turan ve arkadaşları sanki taşeron gibi davranıyorlardı. «Bir şey sorduğum zaman Rahmi'nin dışında kimseden cevap almam mümkün değildi,» diye anlatıyordu Dinç Bilgin. «Böyle garip, sıkıcı bir hava vardı Sabah'ta. İtiraf edeyim ki gazete pek 'benim' hissettiğim bir gazete değildi ilk yıl.»

Genel yayın yönetmeninin kulağına gideceğini bilerek önüne gelene «proteinli gazete, proteinli gazete,» diye konuşmaya başladı. Proteinli, yani daha çok haberli ve daha az çıplaklı ve asparagaslı gazete istiyordu. Bir süre Güngör Mengi ve Kenan Sönmez, Ertuğrul Soysal gibi elçiler onun talimatıyla Genel Yayın Yönetmeni Rahmi Turan'ın etrafında dolanıp, «Bak şu haber ne kadar güzel. Şunu kullanmak istemez misin?» gibi nazik ihsaslarla patronun istediği haberlerin gazeteye sokulmasına çalıştılar.

«Bir anlamda tiyatro oynayarak onu etkilemeye çalıştık,» diye anlatıyordu Güngör Mengi. Böyle telkinler geldiğinde Turan istenenleri yapıyor ama yüzü garip, mutsuz bir görünüm alıyordu.

Ama genel formülünden milimetre kaymıyordu. Onun için işin mantığı çok basitti. «Tiraj istiyorsan bu çeşit gazete çıkarırsın. Ciddi gazete istersen o başka mesele.»

Bir süre sonra Dinç Bilgin konuyu direkt olarak Turan'a açmak zorunda kaldı. Ama bir yere varamadılar. Turan ayak diretti. «İstenirse yapılır ama o takdirde gazete bu kadar satmaz,» dedi. «Bunun için ciddi haber organizasyonu lazım, ciddi haber organizasyonu için para lazım, onu da siz vermiyorsunuz. Bu kadar paraya bu kadar yapılır.»

Dinç Bilgin, Turan'ın bu söylediklerinde bir haklılık payı olduğunu kabul ediyordu. «Biz çok düşük kadroyla, çok az masrafla, çok az imkânla gazete yapmaya çalışıyorduk.» Gerçekten, o günlerde Sabah'ın Türkiye çapındaki personel sayısı 170'di. Nerdeyse Hürriyet'in Ankara bürosunda bundan çok insan çalışıyordu. «Yavaş yavaş başlayıp ondan sonra personel de alırız,» dedi ama Turan tınmadı. İşin gerçeği şuydu ki, Turan o tür gazetelerin adamı değildi.

Zamanla Turan'ın içinde hafif hafif bir dejâ vu (ben bu olayı bir daha yaşamıştım) duygusu kıpırdanmaya başladı. Günaydın'da da Haldun Simavi'yle iplerin kopma noktasına gelen çatışma patronun «proteinli gazete» isteğinden doğmuştu. 1983'te Haldun Simavi gazetenin şeklini ve içeriğini değiştirmeye karar verdiği zaman Günaydın 700-800.000 satıyordu. Simavi okuyucunun artık değiştiğini, kültür düzeyinin yükseldiğini, daha doyurucu gazetelere yöneleceğini düşünüyor ve daha çok reklam alacak daha ciddi bir gazete istiyordu. Turan böyle bir gazetenin yüksek tirajda tutulmasının mümkün olmadığını söyledi Haldun Simavi'ye.

«Ama eğer siz ufak bir tiraja razıysanız olur, patron sizsiniz,» dedi.

«Yok biz bu değişikliği yapıp daha fazla satarız.»

«Daha fazla satamazsınız,» diye ısrar etti Turan. «Sizin bu tablosunu çizdiğiniz gazete kaç satar biliyor musunuz? 300.000 satarsanız iyi.» Esasında 200.000 bile satamayacağını düşünüyordu ama söylemeye çekindi.

Simavi, Dinç Bilgin'den çok daha despot ve direkt olduğu için, isteğini Turan'ı Günaydın'dan Tan'a aktararak zoraki uygulattı. Turan, Tan'da "bulvar türü" gazeteciliğe mizah ve cinselliği katarak satış rekorları kırdı. Günaydın konusunda ise haklı çıktı.

Bir morfinman nasıl morfine müptela ise Turan da yüksek tiraja müptela olduğu için, onu tirajı düşürecek değişikliklere zor-lamak imkânsızdı. Dinç Bilgin bu gerçeği kavramakta gecikmedi. Rahmi

Turan'ın değişmesi olanaklı değildi. O zaman değişikliği başka yerde aramalı, kaliteyi başka yerde bulmalıydı.

ALTINCI BÖLÜM

Bu arayışı Dinç Bilgin'i hayatının en büyük fiyaskosuna götürdü. 10 Ekim 1986'da, daha Sabah'ın çıkmasının üstünden altı ay bile geçmeden, o zamanlar «esas gazete» dediği Yeni Asır'ı İstanbul'da piyasaya çıkardı. Bu girişim, artık kendinin de kabul ettiği gibi, «baştan aşağı çılgınlık, mümkün olmayan bir rüya» idi. Ama o zamanlar Yeni Asır hâlâ düşüncelerinde ağırlık noktasını tutuyordu. «İstanbul'da başlangıç noktam Yeni Asır'dı,» diye anlatıyordu o günkü duygularını. «Kafamda ve içimdeydi. Sabah'ı o zamanlar Yeni Asır'ı finanse edecek, pek fazla önemli olmayan bir gazete olarak düşünüyordum. Gerekirse Yeni Asır'ın başarısı için onu harcayabilirdim.»

Yürürlüğe konan proje sadece İstanbul şehri için mahalli bir gazete çıkarılmasını öngörüyordu. Bu gazete bol sayfalı, yüksek düzeyli bir yayın olacak, esas gelirini satıştan değil mahalli reklam gelirlerinden kazanacaktı. Yaptığı ilk yanlış hesap buydu. İstanbul'da İstanbullu yoktu. Yüzyılın başındaki New York'a benzeyen İstanbul üremesi durmak bilmeyen gecekondu ve çirkin beton apartmanlarında Türkiye'deki bütün illerin insanlarını barındıran küçük bir Türkiye idi. Bu anlamda İstanbul'da çıkan bütün gazeteler «İstanbul gazetesi»ydi.

Piyasaya 80.000 gazete sürdüler. «İşin gerçi mantığı yoktu ama farzettiğimiz mantık şuydu: Az tiraj, bol sayfa, yüksek kalite, bol yerel ilan,» diye anlattı Dinç Bilgin bu mütevazı tirajı izah ederken. Ancak bastıkları gazetelerin tamamını satsalar bile 80.000tirajla istedikleri reklam gelirini kazanmaları olanaksızdı. İkinci yanlış hesap buydu.

Yazı işlerinin üst ekibi baştan aşağa İzmirliydi. 26 yıldan beri Dinç Bilgin'le çalışan Güngör Mengi gazetenin genel yayın yönetmeni oldu. Yeni Asır'ı İzmir'de yapan beyin takımı Esentepe'deki Dedeman Oteline taşındı. Hemen hemen hiç İstanbul ve Babıali deneyimi olmayan bu insanların bir İstanbul gazetesinin başına getirilmeleri üçüncü büyük hataydı. İzmir'in asları daha önce hiç oynamadıkları bir oyunun oyuncuları olarak yabancı sahada perişan oldular.

«İstanbul bize çok yabancı geldi,» diye itiraf etti uzun yıllar Yeni Asır'ın yayın koordinatörlüğünü yapan Erhan Ünver. «Çevreyi iyi koklayamadık. Rekabet çok fazlaydı. Paketlerimizi bile açtıramadık.»

Dinç Bilgin tâ başında Yeni Asır'ın Sabah gibi tamamen İstanbullu bir kadroyla tutunma şansının daha fazla olabileceğinin farkındaydı. Ama

birlikte yola çıktığı İzmirli meslektaşlarını ikinci planda bırakıp, İstanbul'da ekip aramayı içine sindiremedi. Daha doğrusu aklından geçirdi ama uygulamaya cesaret edemedi.

Dinç Bilgin gene Mecidiyeköy'de yatıp kalkmaya ve enerjisini çılgın gibi Yeni Asır'da yoğunlaştırmaya başladı. Sabah para getirmeye başladığından bu defa başlangıç olanakları daha boldu. Yeni Asır'a ayrılan reklam bütçesi Sabah'a ayrılandan çok daha büyüktü. Cenajans İstanbulluları birincisinden daha etkisiz bir reklam bombardımanına tuttu. Sabah'ın kaynaklarından çoğu yeni gazeteye tahsis edildi. Mecidiyeköy'deki en iyi baskı makinası Sabah'tan alınıp Yeni Asır'a verildi.

Ama her şey nafileydi. Gazete tutmadı. Tutmayacağını bir iki hafta içerisinde içlerinde hissettiler ama hiç kimse havlu atmak istemiyordu. Denemeye devam ettiler. Güngör Mengi genel yayın yönetmenliğini İstanbullu bir meslektaşına bıraktı ve kadroya aralarında şimdi Milliyet'te çalışan Melih Âşık'ın da bulunduğu birkaç ünlü İstanbul'lu gazeteciyi aldılar.

Şubat 1986 başında kırmızı bir taksi satın aldılar, kurdelerle süslediler ve İnönü Stadının önüne çektiler. Yeni Asır'da, «Maç biletlerinizi atmayın, taksi kurada kazanan bilet numarasına çıkacak,» diye anons yaptılar. Ama üç hafta arka arkaya kazanan numarayı yayınladılarsa da, kimse gelip arabayı istemedi. Kimse ilgilenmiyordu.

Mecidiyeköy'de birçok kişi Yeni Asır projesine taraftar değildi. Genel Müdür Yardımcıları İlhan Esen'le Kenan Sönmez projeye başından karşı çıkmışlardı. Yeni Asır'ın tutmayacağına inanıyorlar, Sabah'ı tehlikeye atacağından endişe ediyorlardı. Bir şeyi tuttu mu kolay kolay bırakmayan Sönmez özellikle ateşli bir muhalifti. Hiç kimsenin aklına gelmeyen bir şeyi düşünüyordu o. Türkiye'nin güçlü tek mahalli gazetesi olduğu ve Türkiye'nin en zengin bölgesinde satıldığı için Yeni Asır reklam verenlerin gözünde kendine özgü bir kategoride sayılıyor ve bu özelliğinden dolayı bol reklam alıyordu. İstanbul'da çıkan ve bırak satışı, tirajı 80.000 olan bir Yeni Asır mahalli özelliğini yitirecek, reklamcılar tarafından satışları Cumhuriyet'in bile altında bir İstanbul gazetesi muamelesi görmeye başlayacaktı. Bu durum büyük reklam kaybına yol açacaktı.

Sönmez, her Yeni Asır toplantısında, «Bu işi yapmayalım,» diyor, tatsız bir hava estiriyordu. Üç beş derken bir gün Dinç Bilgin patladı. «Her bilmem neye salata oluyorsun,» diye bağırdı. «Sen mi biliyorsun her şeyin doğrusunu? Karar verdik gidiyoruz işte. Şurada gazeteyi çıkarmamıza bir şey kalmadı, hâlâ gazete çıkarmayalım diye

tutturuyorsun. Çıkacak bu gazete! Milletin moralini bozma!»

Sönmez başını öne eğdi. İlk defa patron kendisini herkesin önünde böyle azarlamıştı. O günden sonra mümkün olduğunca Dinç Bilgin'le karşı karşıya gelmemeye çalıştı.

1986 Ocağının ilk günleriydi. Yeni Asır Yayın Koordinatörü Erhan Ünver, Esentepe'deki Dedeman Otelinden yürüyerek Mecidiyeköy'deki gazete binasına gidiyordu. Otelin 40 metre ilerisindeki gazete bayinin önünde yerde açılmamış bir Yeni Asır paket gördü.

«Niye bu paket burda duruyor?» diye sordu.

«Kimse ilgilenmiyor,» dedi bayii. «Kimse Yeni Asır istemiyor. Paketi açıp tekrar bağlayacağıma hiç açmıyorum.»

Bu iş bitti, diye düşündü Ünver. İzmir'e dönme zamanı geldi.

Aynı gün Dinç Bilgin'le Sönmez, Mecidiyeköy'de merdivenlerde yüz yüze geldiler.

«Ne yapıyorsun sen?» diye sordu patron.

Sabah'ın reklam ve satışından sorumlu olan Sönmez, Cağaloğlu'na gidip Hürriyet'in karşısında reklam departmanı için tuttuğu binaya takılan yeni tabelasına bakmayı düşünüyordu.

«Ben de geleceğim,» dedi Dinç Bilgin. Mecidiyeköy'den Cağaloğlu'na kadar konuşmadan geldiler. Gazeteciler Cemiyetinin önünde Sönmez taksiyi durdurttu. «Ben burada ineceğim,» dedi.

«İşin acil mi?»

«Yok.»

«Biraz yürüyelim.»

İran Konsolosluğunun karşısındaki Gazeteciler Cemiyetin önünden Beyazıt'a doğru yürüdüler. Sultanahmet Meydanı'na saptılar. Soldan aşağıya, Sirkeci'ye doğru döndüler ve konuşmadan Eminönü'ndeki Galata Köprüsüne kadar geldiler. Orada bir taksi çevirip gazetenin adresini verdiler.

Dinç Bilgin bir gün önce Yeni Asır'ı kapatmaya karar vermişti. Her zaman olduğu gibi kendi kararlarını üst düzey yöneticilerinin kararı gibi ortaya çıkarmak, kollektif ve nerdeyse anonim bir hale getirmek istiyordu. İlk Sönmez'le konuşmak istiyordu çünkü Yeni Asır'ın en

ateşli muhalifi oydu. Ayrıca Sönmez'e bir özür borçluydu.

«Yeni Asır konusunda sen haklıydın,» dedi takside. «Ne yapacağız?»

«Gazeteyi derhal kapatacağız.»

Mecidiyeköy'e dönünce Dinç Bilgin komutanlarını toplantıya çağırdı. Genel Müdür Çetin Gürel, Genel Müdür Yardımcıları İlhan Esen, Ercüment Gündem ve Sönmez ile Güngör Mengi patronun odasında toplandılar.

«Yeni Asır'ı kapatalım. Kenan öyle diyor. Siz ne diyorsunuz?»

«Doğru söylüyor,» dedi Güngör Mengi. Diğer genel müdür yardımcıları da aynı fikirdeydiler. Gürel «Biz bu işe onurumuzu koyduk, geldiler beceremediler derler,» diye itiraz etti ama çoğunluğun eğilimi açıktı. Takside gazeteyi bir takvim çerçevesinde kapatmayı konuşmuşlardı. Dinç Bilgin gazeteyi hemen, o gün kapattı. Yeni Asır ertesi gün çıkmadı. İstanbul' daki ömrü dört aydan az olmuştu!

Yedi sene sonra, Dinç Bilgin'in elinin altında Türkiye'nin en çok satan gazetelerinden biri varken böyle bir işe kalkışmasını anlamakta zorluk çekilebilir. Ama o günlerde düşünceleri çok değişikti.

Dinç Bilgin'in Yeni Asır'ı çıkarmasındaki en büyük etken muhakkak ki Sabah gazetesinin o günkü kalitesizliğiydi. Sabah'ın itibar eksikliği onu fena halde yaralıyordu. Bir anlamda Sabah'ın yarattığı başarının tadını alamıyordu. Sabah'la Yeni Asır'ı, Günaydın'la Tan veya Milliyet'le Meydan gibi ikililerin bir parçası haline getirmek istiyordu. Ama onu etkileyen başka psikolojik unsurlar da vardı. Çevresinde ve onun üzerinde etkili olan, başta Güngör Mengi gibi, İzmirliler Sabah'a nerdeyse Yeni Asır'ı yapmaya başlayıncaya kadar vakit geçirilmek üzere çıkarılan bir gazete gözüyle bakıyorlardı. «Esas gazetemizi ne zaman çıkaracağız?» diye sorup duruyordu Mengi. İzmirlilerin çoğu Sabah gazetesi bir magazin gazetesidir, Yeni Asır bizim birinci gazetemizdir şeklinde düşünüyordu. Bunun dışında Dinç Bilgin, İzmir'deki ailenin ve ortakların sessiz baskısını da üzerinde duyuyordu. Ne olursa olsun İstanbul'a Yeni Asır'ı çıkarmak için gelmişti. Ayrıca, Yeni Asır'ı İstanbul'da çıkarmak babasına olan bir borcun kapatılması anlamına da gelecekti.

Ve tabii, bir de kendisine duyduğu olağanüstü güven vardı. Yaptığı herhangi bir gazetenin, özellikle Yeni Asır gibi üzerinde bir çeyrek asır çalıştığı bir yayının, tutmayacağını aklından bile geçirmiyordu.

Yeni Asır'ın tutmaması bir açıdan Dinç Bilgin için büyük bir şanstı.

Tutsaydı ister istemez ortakları da İzmir'den İstanbul'a taşınacak, bağımsız hareket özgürlüğünü büyük ölçüde yitirecekti. Mali durum her iki gazeteyi birarada götürmeye yetmeyecek, büyük sorunlarla karşı karşıya kalacaklardı.

Sabah tutup İzmir'e gidişleri azaldıktan sonra Dinç Bilgin, Yeni Asır'ı profesyonellerin yönettiği bir kurum haline getirmeye çalıştı ama başaramadı. Dinç Bilgin uzaklaştıktan sonra boşluğundan yararlanıp onun yerini doldurmaya çalışan Sayan Sokullu («Sayan Dinç olmaya çalıştı,» diye anlattı Dinç Bilgin bunu.) ile profesyonel yöneticiler arasında durmadan çatışmalar çıkmaya başladı. Başlangıçta Dinç Bilgin bu çatışmalarda arabulucuk yapmak için sık sık İzmir'e gider oldu ama sonunda vazgeçti. Ortaklarıyla bir çatışmaya girmek istemiyordu. Sabah birinci yılını tamamlayıp kendilerine kârdan hisse verilmeyince ortaklar gazetede kendi paylarının olmadığını en sonunda kesin olarak anladılar. Tatsız konuşmalardan sonra 1989'da Dinç Bilgin, Sokullu kardeşlerin Yeni Asır'daki hisselerinin tümünü satın almaya karar verdi. Eski ortaklarıyla yüz yüze gelmekten kaçındı. Ahmet Pekin'i İzmir'e yolladı, Sayan ve Akşit Sokullu'ya artık ortaklığa devam etmek arzusunda olmadığı mesajını verdi. Hisseleri için bir fiyat istedi. «Ben almak istiyorum,» dedi Pekin'e. «Yeni Asır'ı onlara vermem. Ona göre konuş.» Bu onu ilerki pazarlıkta zayıf duruma düşürecekti. Sokullu kardeşler istedikleri fiyatı alamazlarsa hisselerini o zamanlar Türkiye'de büyük bir basın grubu yaratmakta olan Asil Nadir'e satabileceklerini söyleyip Dinç Bilgin'i iyice köşeye sıkıştırdılar. Akşit Sokullu hesap uzmanları tutarak şirketin malvarlıklarının değerlendirilmesi yapıldı.

Dinç Bilgin 1989'da Sokullu'lara 6 milyon dolar ödeyerek Yeni Asır'ın yüzde elli hissesini satın aldı. Gerçi o yıl içerisinde şirketin yönetimini tamamen devraldı ama vergi sorunları yüzünden şirketi resmen üzerine geçirmesi 1 Ocak 1990'a kaldı. «İçime bıçak gibi saplandı,» dedi ödemek zorunda kaldığı para için. «Kendi yaptığımı onlardan satın almak zorunda kaldım.» Ortaklar adına görüşmeleri götüren Akşit Sokullu'yla İstanbul'da pazarlıkları yürütürken eşi Amerika'da kızını üniversiteye yerleştiriyordu. «Akşit burada, konuşuyoruz,» dedi Güler Bilgin'e. «Kendi emeğimi, kendi yaptığımı satın alıyorum.»

İki yıl sonra Dinç Bilgin düzeyli bir gazete çıkarmayı bir kez daha denedi. 1987 yılında Nokta dergisi ve yanında çıkardığı Kadınca ve Erkekçe gibi dergilerin başarısından cesaret alan Ercan Arıklı'nın günlük bir gazete çıkarmayı planladığını duydu. Arıklı'nın ortağı Türkiye'nin en başarılı genç bankacısı olan Erol Aksoy'du. Şimdi İktisat Bankası ve Show TV'nin sahibi ve Hürriyet'in yüzde yirmi ortağı olan Erol Aksoy paranın yarısını koyacak, finansmanın gerisi

Arıklı ve ortakları tarafından sağlanacaktı. Dinç Bilgin, Arıklı'yı yemeğe çağırarak projesine yarı yarıya ortak olmayı önerdi. Arıklı öneriyi kabul etti ve Aksoy'la beraber üçlü bir ortaklık kuruldu. Adı Söz olacak olan gazete Arıklı'nın binasında, Arıklı'nın yönetiminde çıkacaktı.

Sonuç gene başarısızlıktı. «Biz günlük gazeteciliği bilmeyen bir ekiptik,» diye anlattı Arıklı. «Günlük basının dışındaydık. Anadolu'dan haberler kaçta gelir nasıl gelir gibi konulardan haberimiz bile yoktu.» Bunun ne kadar doğru olduğu gazetenin ilk sayısında belli oldu. Söz bir gazeteden çok dergiye benziyordu. Gazeteyi çıkaracak ana kadro gazetenin çıkacağı günün gecesi toptan ayrıldı. Milliyet gazetesinin bugünkü Genel Yayın Yönetmeni Umur Talu da gemiyi terkedenler arasındaydı. Prova baskısı bile yapılmadan çıkan gazetenin tutmayacağı bir hafta içindebelli oldu ama, Ercan Arıklı'nın deyimi ile «fazla efendilikten» 1987 Kasımında yayın hayatına başlayan gazete 1988 Şubatına kadar yaşatıldı. Kapatıldığında Söz günde 5.000 nüsha satıyordu.

«Gazete tutmadı çünkü gazetede haber yoktu,» diye anlattı Arıklı. «Gazetecilik bizim know-how'ımız içinde bir iş değildi. Benim orada en büyük yanlışım şu oldu: düşündüğüm gazeteyi çıkaracak ekip zaten yoktu. Ben de dahilim buna tabii. İkinci yanlışım günlük çarkın ne kadar hızlı işlediğinin farkında olamamdı.»

İş, Arıklı'nın deyimi ile, «Başarısızlıkla filan değil fiyaskoyla bitti.»

Dinç Bilgin Söz'e hiç karışmadı ve Arıklı'nın gazeteyi batırışına tek laf etmedi. «Kardeşimle ortaklığa girseydim yüzde yüz kavga çıkardı,» diyordu Arıklı. «Dinç Bilgin bu kadar efendice davranabilirdi.»

1990 Eylülünde Arıklı, Erol Aksoy'un New York'taki bankasının açılışına davetlilerini taşıyan Türk Hava Yolları Airbus'ında Dinç Bilgin'le karşılaştı. Arıklı dergilerini Asil Nadir'e satmıştı. Dinç Bilgin, Arıklı'ya birlikte dergi çıkarmayı önerdi. Aktüel ve Penthouse gibi dergileri çıkaran Bir Numara Yayıncılık bu uçak yolculuğu sırasında doğdu. Söz bir işe yaramıştı. Belki o girişim olmasaydı iki adam hiçbir zaman biraraya gelmeyecekti.

Sabah geri plana itilmesine rağmen, Dinç Bilgin'in hiç olmazsa mali yönden yüzünü kara çıkarmadı. Yeni Asır'ın yarattığı zararları emdi (Dinç Bilgin, İstanbul Yeni Asır'ın zararlarını Sabah'a yükledi, İzmir Yeni Asır bu girişimden hiçbir doğrudan mali zarar görmedi), yeni bir matbaa makinesi ve Sabah'ın şimdi üzerinde bulunduğu Medya Plaza'nın arsasının satın alınmasına yetecek fon yarattı. Artık o ve

ailesi Sabah'ın yarattığı gelirden geçiniyorlardı.

Yeni Asır'ın başarısız denemesi bir anlamda Sabah için de dönüm noktası oldu. Yeni Asır İstanbul kapatıldıktan sonra Dinç Bilgin, Sabah'a başka gözle bakmaya başladı. Sabah'ın «proteinli gazete» olmaya dönüşümü veya, Dinç Bilgin'in başka bir anlatımıyla, «gazeteye benzeyen gazete» haline gelmesi, Yeni Asır'ın kapanmasından sonra ciddi bir biçimde gündeme geldi. «Yeni Asır benim gerçek gazetem, benim ilk gözağrım, Sabah ise bana İstanbul'da dikiş tutturan gazete,» derken yavaş yavaş durum tersine döndü. Birdenbire Sabah'a ona para kazandıran, onu yeniden yaratan şey olarak bakmaya başladı. Zamanla Sabah'ı Yeni Asır'ın gerçek manevi devamı olarak görmeye başlayacaktı.

Yeni Asır denemesinin ona verdiği başka -ama o zaman öneminin pek farkında olmadığı- bir kazanç Zafer Mutlu ile kurduğu dostluğa vesile teşkil etmesi oldu. Sabah'ın Genel Yayın Koordinatörü olan Zafer Mutlu, Rahmi Turan'ın altındaki ekipte Akgün Tekin ve Aydın Öztürk'ten sonra üçüncü adamdı. Gazetenin ortasındaki siyah beyaz «ciddi» sayfaları yönetiyordu. Dörtlünün en genç ve en yeni elemanıydı. Birçok bakımlardan diğer meslektaşlarından farklıydı. Bakış açıları daha geniş, ihtirasları daha büyük, dünya görüşü daha değişikti. Dinç Bilgin onu Yeni Asır'ın Yayın Kuruluna koydu. Gerçi Mutlu, Yeni Asır'a kayda değer herhangi bir katkıda bulunamadı ama bu tayin patronu ve İzmir ekibi ile yakın bir ilişki kurmasına sebep oldu. Mutlu, Dinç Bilgin'in Turan grubunda diyalog kurabildiği tek adam haline geldi. Birçok konuda görüşlerinin çakıştığının farkına vardılar. Dinç Bilgin her sabah sohbet için Mutlu'nun bir masa iki sandalyeyi zor kabul eden küçük odasına uğramaya başladı.

Birkaç ay sonra bu sabah kahvelerini aynı katta çok daha büyük bir odada içmeye başlayacaklarını ve buna ek olarak Babıali'nin en amansız tavla rakiplerinden olacaklarını akıllarından bile geçirmiyorlardı.

Yeni Asır, Turan için bardağı taşıran son damla oldu. Yeni Asır'a verdikleri önemle hem patron, hem de gazetenin İzmirli yöneticileri, Sabah hakkındaki düşüncelerini belli etmişlerdi. Bu Turan'ı çok kırdı ve Dinç Bilgin'in ekibi ile arasına giderilmesi olanaksız bir soğukluk soktu.

Bu soğukluğun ne kadar buzul ve tehlikeli gelişmelere gebe olduğunu, Dinç Bilgin'in Yeni Asır'ı kapatma kararı aldığı günün gecesinde meydana gelen bir tesadüf ortaya çıkardı. Ama tabiat olarak şüpheci ve vesveseli bir kişi olmayan Dinç Bilgin bu tesadüften gerekli mesajı

alamadı.

Yeni Asır'ın sonunu getiren toplantıdan sonra Dinç Bilgin eski arkadaşı ve avukatı Ahmet Pekin'i aradı. Hem çoktan beri görüşmemişlerdi, hem de biraz havasını değiştirmeye ihtiyacı vardı. Onu, o günlerde sık sık gittiği Bebek Otelinin altındaki Les Ambassadeurs Lokantasında akşam yemeğine davet etti. Kolalı beyaz örtülü masaları Boğaz'a bakan Les Ambassadeurs, İstanbul'un en iyi balık lokantalarından biriydi. Masalar birbirinden oldukça uzak yerleştirildiği için, çoğunluğu yerli ve yabancı işadamı olan müşteriler Les Ambassadeurs'da konuşmalarının diğer masalardan duyulacağı endişesine kapılmadan sohbet edebilirlerdi. Lokanta dehşetli pahalı olduğu için genetikle tenha olurdu. Pek sosyal ve sosyetik olmayan Dinç Bilgin, Les Ambassadeurs'un bu tenhalığını seviyordu.

Sabah'ın sahibi saat 19.30 civarında lokantaya geldiği zaman Pekin'i barda oturmuş meşhur havana purolarından birini tüttürürken buldu. Uzun boylu, ince, yakışıklı, saçları erken kırlaşmış bir adamdı Pekin.

Erken olduğu için lokanta bomboştu. Viski ısmarladılar. Astım olan Dinç Bilgin tütünden nefret ederdi ve Medya Plaza'ya taşındıklarında işyerinde özel birkaç mekânlar dışında sigara içilmesini yasaklayacaktı. Pekin dumanı Dinç Bilgin'in yüzüne üflememek için başını hafifçe sola çevirince kapıdan giren Rahmi Turan'la göz göze geldi. Turan'ın yanında ayrılmaz parçası Aydın Öztürk ve Günaydın gazetesi Müessese Müdürü Kemal Kınacı vardı.

«Patron yahu ne oluyor?» diye sordu Pekin.

«Yok, bir şey yok. Onlar çok iyi arkadaşlar onun için gelmişler bizim gibi.» Daha BabIali'nin entrikalarına alışmadığı için aklına Sabah'ın genel yayın yönetmeni ile Sabah'ın en büyük rakiplerinden biri olan bir gazetenin müessese müdürünün birarada bulunmasında bir acayiplik görmedi.

«Ne tesadüf,» dedi avukat. «Biz en gizli yer diye burayı bulduk, onlar da burayı bulmuşlar.»

«Yok canım. Sen de fesat adamın tekisin.»

«Dinç Bilgin hiçbir şekilde olayı kötüye yormadı ama, Allah var, ben yordum,» diye anlattı daha sonra Pekin.

Bilgin, Turan ve arkadaşlarını kendilerine katılmaya davet etti. Birazdan içeriye binlerce bahtsız tasarruf sahibinin Banker Kastelli olarak tanıdığıı Cevher Özden girdi. Özden bankerliği dışında

bağırarak konuşmasıyla da meşhurdu. Konuştuğu zaman sesi neredeyse İstanbul'un Anadolu yakasından duyuluyordu. O akşam kimsenin özel bir şey konuşamayacağı belliydi. Özden de onlara katıldı. Eğlenceli bir gece geçirdiler.

Ahmet Pekin işkillenmekte haklıydı. Rahmi Turan, o akşam Les Ambassadeurs'a gözden ırak sakin bir yerde, Veb-Ofset Müessese Müdürü Kemal Kınacı ile Günaydın'a dönüş müzakeresi yapmak üzere gelmişti.

Haldun Simavi'nin Rahmi Turan'ı geri getirme çabaları nerdeyse Sabah gazetesi daha çıkmaya başlamadan önce başladı. Hem Turan'ı, hem de onunla beraber giden 40 kişinin tümünü geri istiyordu. Batma noktasına gelen Tan ve Günaydın'ı yeniden canlandıracak, Sabah'ın belini kıracak ve Dinç Bilgin'e unutamayacağı bir kazık atacaktı. Bunların arkasında gizli olan esas amacı ise yeniden belirli bir tiraja getirdikten sonra gazetelerini elden çıkarıp Babıali'ye elveda demekti. Ama, tabii, bu son niyetinden o zamanlar kimsenin haberi yoktu.

Operasyonda Turan ve arkadaşlarıyla 1960'lardan beri dost olan Kınacı'yı kullandı. Kınacı, Turan, Tekin ve diğerleri aynı mütevazı sosyal tabakanın çocuklarıydılar ve aşağı yukarı aynı yıllarda gazeteciliğe başlamışlardı. Uzun yıllar birlikte oldukları Günaydın dönemlerinde derin bir dostluk kurmuşlardı. Yedikleri içtikleri ayrı gitmezdi. Yazları hem işte, hem de sabah akşam Silivri'de beraberdiler. Yazlıkları Silivri Sporkent'te yan yana idi.

Sabah'a geçtiklerinde Kınacı, «Beni yalnız bıraktınız, ortada bıraktınız,» diye arkadaşlarına küstü. Onları bebekliğini bildikleri oğlunun nişanına davet etmedi. Yazın Sporkent'te hanımların da araya girmesiyle barıştılar. Kınacı bu defa, «Sizi geri döndüreceğim,» diye tutturdu. «Haldun Bey geri dönmenizi istiyor. Başka çaresi yok bu işin.»

En çok Turan'ın üzerinde duruyordu. Diğerlerinin reislerini takip eden bir aşiret gibi, o nereye giderse peşinden gideceklerini biliyordu. Eski Günaydın'cılar Sabah'ta mırın kırın etmeye başlamışlardı. Birçoğu söz verildiği halde ikramiyelerini alamamaktan şikâyetçiydi. Haldun Simavi'nin yıl sonunda maaşlarına ek olarak verdiği içi para dolu zarfları özlüyorlardı. Gazetenin İzmir'den gelen ekibiyle kaynaşmamışlardı. Son olarak Yeni Asır'ın çıkması ve Sabah'çıların üvey evlat durumuna düşmesi her şeyin üzerine tuz biber ekti.

Bunların yanında ve belki de bunlardan daha önemlisi, Günaydın'la garip bir duygusal bağlılıkları vardı. Haberler Müdürü Aydın Öztürk,

Sabah'a Günaydın'da 15 yıl çalıştıktan sonra geçmişti. «İnsan uzun süre çalıştığı yerdeki arkadaşlarını, kapıdaki adamdan, santraldaki memureye kadar arıyor,» diye anlattı o günkü ruh haletini. «Sabah'ta o sıcaklığı kuramadık. Yabancı kaldık. Hiçbir zaman bir ısınma olmadı. Ayrılmamızın temel noktası bu; duygusallık.»

1986'nın ocak ayıydı. Kınacı, «Durumlar iyi değil,» dedi Turan'a. «Haldun Bey dönmenizi istiyor. Artık inadı bırak. Ne istersen verecek.»

Batıyor gazete, diye düşündü Turan, dönmemizi istemeyip de ne yapacak. Sabah yarım milyona yükselirken bir zamanlar 900.000 satan Günaydın ine ine 90.000'e inmişti. Gidiyordu.

Ama Turan da gittikçe yumuşuyordu. O sadece gazeteci Rahmi Turan değildi. Güçsüzlerin ve muhtaçların yardımına koşan Kara Murat'dı, Durakoğlu'ydu, Dağlar Hakimi Hilmo'ydu. Günaydın ve Sabah'ta yayınlanan bu çizgi roman kahramanlarını o yaratmıştı. Kısmen de onlar Turan'ı yaratmıştı. Bu roman kahramanları sadece onun hayalinin birer ürünü değil karakterinin birer parçasıydılar. Belki onlar kadar uzun boylu, yakışıklı ve güçlü değildi ama en az onlar kadar efendi, erkek, fedakâr ve yardımsever olduğuna inanıyordu. Günaydın'ın içinde bulunduğu acınacak durum onun bu hasletlerine hitap ediyordu. Kınacı eski arkadaşının erkeklik, sadakat ve kötü gün dostluğu gibi değerlere ne kadar önem verdiğini çok iyi bildiği için bu taraflarını istismar etmekte gecikmedi.

«Belki şövalye ruhumdan, belki enayiliğimden Günaydın'a geri dönmeye karar verdim,» diyordu Turan çok sonra, Sabah'tan niye ayrıldığını anlatırken. «Olayın para pulla ilgisi yok.»

Simavi'nin yanında çalıştırdığı insanlar üzerinde garip bir çekiş gücü vardı. Bir yandan ondan korkuyor ve nefret ediyorlar diğer yandan ona hayranlık duyuyorlar ve kendilerini ona kanıtlamak gereksinimi duyuyorlardı. Turan da bu çelişkili duyguların etkisindeydi.

Sabah'ta ulaştığı başarıdan sonra eski patronunun yanına kendini kanıtlamış, muzaffer olmuş bir kahraman olarak dönmek -hem de diz çökmüşken- dayanılmaz bir biçimde çekici geliyordu ona. Sınır boylarından payitahta dönen serdengeçti Durakoğlu gibi ekibinin önünde Günaydın'a dönüp onu yeniden canlandıracaktı.

Sabah'taki rahatsızlıkları ve Dinç Bilgin'in gazeteden açıkça utanç duyması Turan'ı derinden tedirgin etmişti. Patron «proteinli gazete, proteinli gazete» diye dolanıp duruyordu. Eninde sonunda Simavi ile olduğu gibi gazetenin düzeyi konusunda onunla çatışması kaçınılmaz

görünüyordu. Yeni Asır denemesinden sonra Dinç Bilgin'in Sabah'a müdahalelerini arttıracağına dair sinyaller sıklaşmaya başlamıştı.

«Bu kadar yapmayalım, bu kadarı ayıp oluyor, bu haber biraz aşırıya kaçmaya başlamış,» yollu mesajlar gelmeye başladı Turan'a. Dinç Bilgin'in taşra baskısında gördüğü haberleri arasıra şehir baskısında değiştirtmeye başlaması Turan'da rahatsızlık yaratmaya başladı. Sabah'ta yolun sonuna geldiğini hissediyordu.

Ama Günaydın'a dönüş kararını vermek zor oldu. Sabah satıyordu ve şirkette önemli miktarda hissesi vardı. «Otur oturduğun yerde,» diyordu içindeki bir ses. «Sabah'ta keyfin yerinde. Hiçbir sorunun yok. İkramiyeni iyi alıyorsun, maaşını iyi alıyorsun, istediğin zaman istediğin kadar para çekebiliyorsun. Rahatını bozma.»

Durakoğlu karşı çıkıyordu. «Beni bulan, öne süren Haldun Simavi'dir. Bana imkân tanıdı. Ben hiçbir şeydim, beni bir yerlere getirdi. Şu anda güç duruma düşmüş gazetesi. Batıyor. Bunca yıllık emeği var. Ben ona bir laf yüzünden kırıldım. Şimdi bunu kan davası haline getirmenin bir âlemi yok. Zaten ben haklılığımı geçen süre içinde ispatladım.»

Sonunda bir gün kararını verdi. 1986 Şubatının son günleriydi. Simavi ile buluşup el sıkıştılar. Turan istediği her şeyi elde etti. Yazı işlerinde kumanda onun olacak, Simavi işine karışmayacaktı; bir yıl önce lafı edilen satışın belli bir oranını alma hakkı da kontrata bağlandı. Zengin oluyordu.

«Nankör olmamak lazımdı,» diye anlattı Turan. «İhtiyacı olduğuna göre gidip yardım etmek benim vazifemdi. Benim yapım böyle.»

Ama kurtarmaya soyunduğu eski patronunun ne enayilik, ne de şövalyelik yapmak gibi niyetleri vardı. Turan minnet borcunu ödemek için Günaydın'a dönmeyi düşünürken Simavi Günaydın'ı onunla -ve onun geri dönmesini tezgâhlayan Kınacı'yla- beraber Asil Nadir'e satma hesapları yapıyordu. Ama ondan önce Dinç Bilgin'le görülecek bir hesabı vardı. Turan yaptığı anlaşmaya göre Sabah'a kimi götürdüyse geri getirecekti. Ve bu geri dönüş 21 Nisan 1986 günü, yani Sabah'ın kuruluş yıldönümünün arifesinde Dinç Bilgin'e deklare edilecek, İzmirli boş bir gazeteyle baş başa bırakılacaktı.

Turan ve kurmaylarının kılları kıpırdamadan bir anlamda kendi çocukları olan Sabah'ı geceyarısı ormanda terkedip gitmeleri BabIali'de profesyonelliğin ne kadar geri olduğunun klasik bir örneği oldu. Gazeteci Aydın Öztürk bu terkedişi şöyle açıklıyordu: «Bir rakipten bir rakibe geçiyorsunuz. Eski çalıştığınız yer rakibiniz oluyor.

Nasıl ki Günaydın'dan Sabah'a geldiğinizde Günaydın'ın yaşaması sizi enterese etmiyorsa -işin doğrusu- o sırada bizi Sabah'ın başarısı enterese etmiyor artık. Sabah'ın başarılı olmasını istememiz diye bir şey sözkonusu değil. İşin tabiatı bu.»

Les Ambassadeurs'daki talihsiz karşılaşmadan sonra Turan ve Kınacı müzakereleri Dinç Bilgin'in gelme olasılığının pek bulunmadığı kebap ve lahmacunları ile ünlü Yeşilyurt'taki Hasır Lokantasına naklettiler.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yılbaşından itibaren Cağaloğlu'ndaki basın çevrelerinde dolaşmaya başlayan «Rahmi Turan Günaydın'a geri dönüyor» dedikoduları, ilkbahara doğru Mecidiyeköy'e ulaştı ama Dinç Bilgin duyduklarına inanmak istemiyordu. Bu nedenle bomba patladığı zaman hazırlıksız yakalandılar.

Patrona dedikoduları ilk Genel Müdür Gürel duyurdu. «Günaydın'daki dostlarımdan haber aldım. Rahmi Turan ayrılıyor, ekibiyle.» Tarih 10 Nisan 1986 idi.

«Hadi dedikoducular,» dedi Dinç Bilgin. «Dedikodu yapıyorsunuz. Rahmi bir yere ayrılmaz.» Genel Müdür Yardımcısı Sönmez'in aldığı reaksiyon da buna benzer oldu: «Yahu gidin manyak mısınız, deli misiniz? Olur mu öyle şey? Böyle vesveselerle uğraşmayın.»

Bir hafta sonra, 17 Nisan Cuma, günü Dinç Bilgin, Gürel ve Turan birlikte Ankara'ya gidip baskı makinası koyacak yer bakacaklardı. Bir gece önce Turan, Dinç Bilgin'i arayarak eşinin bir sorunu dolayısıyla gelemeyeceğini söyledi. Yola iki kişi çıktılar. Bolu'ya vardıkları zaman arabalarının önüne bir haberci çıktı. Dinç Bilgin'e Sönmez'den bir not vardı. Derhal önemli bir konu için aramasını istiyordu genel müdür muavini.

Sönmez'in yazı işleriyle ilgisi yoktu ama Yeni Asır fiyaskosundan sonra Dinç Bilgin'in de telkiniyle Sabah'ın yazı işleri toplantılarına katılmaya başladı. İzmirliler içerisinde başından beri Turan ve arkadaşlarıyla en iyi geçinen kişi oydu. Turan ve ekibindeki kırgınlığı ve soğukluğu gidermeye, yıkılan köprüleri yeniden kurmaya çalıştı. Sabah toplantılarına Turan'dan başka üç kişi daha katılıyordu: Yazı İşleri Müdürü Akgün Tekin, Haberler Müdürü Aydın Öztürk ve Yayın Koordinatörü Zafer Mutlu. Akgün Tekin, Turan'ı tamamlayan, onunkinin dışında hiçbir görüşü olmayan bir kişiydi; biraz daha bağımsız görünmekle beraber Aydın Öztürk de tamamen Turan'a tabiydi; bu üçlü birbirlerine çok bağlı bir ekipti. Aralarındaki dördüncü adam olan Zafer Mutlu ise Turan'ın Günaydın'dan getirdiği bir deste kâğıdın içerisinde ters olan tek kâğıttı. Mutlu ekibin en zayıf halkasıydı; diğerleri kadar Turan'ın iradesine ve direktiflerine tabi değildi. Sönmez patronu gibi içlerinde kendisine en yakın Mutlu'yu buluyordu.

Sabah toplantıları Sönmez'e Turan'ın çalışma stilini ve kişiliğini

yakından gözleme fırsatı verdi. Turan iç sayfalarla pek meşgul olmuyor, onları sayfalardan sorumlu sekreterlere bırakıyordu. Birinci ve sonuncu sayfayı ise hiç kimseye emanet etmiyor, en ufak ayrıntısına kadar titizlikle kendisi hazırlıyordu. Bilgisayarla arası iyi olmadığı için gazete sayfası büyüklüğünde bir plan kullanıyor, üzerine bütün başlıkları, spotları ve resim altlarını elyazısıyla teker teker kendisi yazıyordu. Sabah'ta çalışmaya başladığı günden itibaren bu rutin hiç değişmemiş, bu işi bir gün ihmal ettiği veya başkasına yaptırdığı görülmemişti.

Tâ ki Dinç Bilgin'le Gürel'in karayolundan Ankara'ya hareket ettikleri güne kadar. O gün öğleye doğru Sönmez her zamanki saatte yazı işlerindeki toplantıya katılmak üzere ikinci kata indi. Rahmi Turan ceketini giymiş sayfalarını hazırlamadan ayrılmak üzereydi. Akgün Tekin'e manşet şu, başlık bu gibi talimatlar veriyordu. Sönmez'in hayretten ağzı açıldı.

«Hayrola, Rahmi Abi?»

«Bir arkadaşla yemek yiyeceğim.»

Mümkün değildi. Değil arkadaşıyla, dünya güzeliyle öğle yemeğine gitmezdi Turan sayfalarını bitirmeden. Muhakkak korktukları başlarına geliyordu.

Sönmez telefona koşarken Turan yoldan bir taksi çevirerek Hasır Lokantasının adresini verdi. Kınacı'yla randevusu vardı. Bütün anlaşmalar yapılmıştı. Yemekte her şey sonuçlandırılacaktı.

Bilgin, Bolu'dan Sönmez'i aradı.

«Burda garip bir şey oldu, hemen geri dönün!» dedi Sönmez.

«Ne oldu?»

«Rahmi Turan öğle yemeğine çıktı!» diye bağırdı genel müdür yardımcısı.

Dinç Bilgin bir an duyduklarına inanmaz bir ifadeyle elindeki telefon ahizesine baktı. Kaçırdı bu oğlan, diye düşündü.

«Oğlum, sen delirdin mi?» diye bağırdı. «Adam öğle yemeğine çıktıysa ne olmuş? Ne biçim mantık bu?»

Sönmez şüphelerini anlattı. Dinç Bilgin sinirlenip ona bağırmaya devam etti ama sonunda geri dönmeye karar verdi.

Ertesi sabah Gürel ile yardımcıları Gündem, Sönmez, Esen ve Güngör Mengi patronun odasındaki kriz masasının çevresine dizildiler. Ama kriz meydana gelmemişti. Dinç Bilgin hâlâ Turan'ın gideceğine inanmıyordu. «Boşuna getirdin bizi buraya,» dedi Sönmez'e. Tam Sönmez ağzını açıp bir şey diyecekti ki, Dinç Bilgin'in masasının üzerindeki telefon çaldı. Sekreteriydi. Turan görüşmek istiyordu. «Söyle hemen gelsin.» İş arkadaşlarına döndü. «Turan Bey randevu istiyor. Siz çıkın.»

Birkaç dakika sonra Turan, Dinç Bilgin'in masasının önündeki koltuğun ucunda iğne üzerine oturur gibi oturuyordu. Uzun bir girizgâh yapıp Sabah'ta ne kadar mutlu olduğunu ve Dinç Bilgin'e ne kadar saygı duyduğunu anlattı. Sonra sadede geldi.

«Ben yuvaya dönüyorum.»

«Sana fikrinden caydırmak için bir şey söylesem faydası olur mu?»

«Hayır olmaz. Kararlıyım.»

«Peki sen yalnız mı gidiyorsun?»

«Yok. Benimle gelen arkadaşlar benimle dönüyor.»

«Peki o zaman.»

Birkaç dakika sonra Genel Müdür Gürel'in telefonu çaldı. Karşısındaki Dinç Bilgin'in sekreteriydi. «Dinç Bey sizi çağırıyor.» Gürel'le Mengi'nin dördüncü katta patronla birlikte paylaştıkları odaları yan yanaydı. Çıkıp patronun odasına doğru yürürken Mengi'nin de aynı istikamete doğru gittiğini gördü. İçeriye girdikleri zaman Dinç Bilgin ellerini arkasına bağlamış masasının arkasında bir ileri bir geri yürüyordu. Yüzü karanlıktı. Masanın sağ tarafına Gürel sol tarafında Mengi oturdu. Biraz sonra Sönmez de geldi. Bilgin yürümeye devam ediyordu. Bir an durdu, başını onlardan yana çevirdi ve, «Rahmi istifa etti,» dedi. «Bütün arkadaşlarıyla gidiyor. Haberiniz olsun.» Sönmez'e, «Sen haklıymışsın,» dedi kısa bir sessizlikten sonra. Elleri arkasına bağlı volta atmaya devam etti. Gerçi bunu bekliyorlardı ama gene de şoke oldular. «Hazırlıklı değildik. Panik olduk,» diye anlattı Sönmez daha sonra. Mengi'nin yüzü kıpkırmızı oldu. Terlemeye başladı.

Dinç Bilgin, Mengi'ye döndü. «Kaptanlık yapar mısın?»

«Yapamam,» diye cevap verdi Mengi. Niye diye kimse sormadı. Yeni Asır hezimetinden henüz çıkmış olan Mengi'de moral yoktu. Babıali kökenli bir kadroyla Sabah gibi bir gazeteyi çıkarmayı

beceremeyeceğini hem kendisi, hem de diğerleri biliyorlardı.

Peki kimi koyacaklardı Turan'ın yerine? Bu kişi muhakkak gazetenin mutfağından, Sabah'ın nasıl çalıştığını bilen birisi olmalıydı. Mengi, Tevfik Yener'in adını ortaya attı. Yener grubun çıkardığı Sabah Yıldızı adlı gazeteyi yönetiyordu.

Yener çağrıldı.

«Sen de gidiyor musun?», diye sordu Bilgin.

«Gidiyorum ama genel yayın yönetmenliğini verirseniz kalırım.»

«Yapabilir misin?»

«Yaparım.» Mengi'yi işaret etti. «Ama Güngör'ün dahi karışmasını istemem.»

«Peki ben bu işi bir on dakika düşüneyim seni sonra ararım,» dedi Dinç Bilgin. Yener çıktıktan sonra arkadaşlarına ne düşündüklerini sordu.

«Yanlış yapıyorsunuz,» dedi Sönmez. «Tevfik Yener olmaz. Tevfik şundan olmaz: bizdeyken iki üç defa istifa etti. Sıkıştığı zaman Tevfik yok olur.»

«Oğlum. Vaktimiz yok. Bu takımdan birini tutmamız lazım.» Kafasını toparlamak istiyordu. «Siz gidip yazı işlerinde biraz havayı yoklayın,» dedi. «Bir saat sonra gene burada buluşuyoruz.» Karısına telefon etti ama İzmir'deki evlerinde yoktu. Yeni Asır'ı arayarak derhal eşini bulmalarını istedi. Güler Bilgin jimnastik dönüşü tesadüfen Yeni Asır'ın önünden geçerken onu durdurup İstanbul'u aramasını istediler. «Sana çok ihtiyacım var,» dedi Dinç Bilgin. «İlk uçakla gel.»

Bir saat sonra Gürel'in telefonu çaldı. Yener'di. «Çetin Abi, ben Dinç Bilgin'in ve sizin huzurunuzda bu işi yaparım dedim ama Rahmi ile beraber gideceğimi kendisine söylediğim için şimdi Dinç Bilgin'in Rahmi Turan'dan izin alması gerekir benim için.»

Gürel içinden bir lahavle çekti.

«Tevfik, biraz önce seninle beraberdik. Sen bunu orada niye söylemedin? İkincisi, Dinç Bilgin senin için Rahmi Turan'dan izin ister mi mantık olarak? İstemez. Şimdi sen bunu çık Dinç Bilgin'e kendin izah et.»

«Peki abi.»

Yener «Peki, abi.» dedikten sonra gazeteden ayrıldı. Onu bir daha görmediler.

Savaş kabinesi yeniden Dinç Bilgin'in odasında toplandığında Mengi, «Ben hepsiyle konuştum, kalmıyorlar,» dedi.

«Zafer Mutlu kalabilir. Kalırsa genel yayın yönetmenliğini ona verir misiniz?» Suali soran Sönmez'di.

Dinç Bilgin'in gözünde Mutlu'nun farklı bir konumu vardı. Yeni Asır denemesi Dinç Bilgin'in «Turan'a tapan garip insanlar» diye tarif ettiği Günaydın'cıların karşı çıktığı bir girişim olmasına rağmen Mutlu onlara yardım etmişti. Mutlu ekipte İzmir'lilere ve özellikle patrona en yakın olan kişiydi. Nasıl olsa Turan'dan ayrılmaz diye ilk elde onu düşünmemişlerdi.

«Veririz,» dedi Dinç Bilgin. Beş on dakika kadar Mutlu'nun genel yayın yönetmenliğini tartıştılar. Kimsenin itirazı yoktu.

«Al onu kaçır yemeğe götür ve bana telefon et,» diye komut verdi Dinç Bilgin Sönmez'e. «Ona: Rahmi Turan'la gidip her zaman onun gölgesinde mi kalmak istersin, yoksa burada kalıp Sabah gazetesinin genel yayın yönetmeni mi olmak istersin diye sor.»

Gazeteden ayrılmaya hazırlananların gürültüsü tâ bulunduğu kata kadar geliyordu. Dinç Bilgin, Sabah'ta bir tek kendisi ve odadaki üç beş adamı ile yalnız kalmış hissetti kendini.

Yazı işlerinin bulunduğu katlar çalkalanıyordu. Hazırlıklar, gürültüler, bağırışmalar, öpüşmeler, vedalar arasında çalışma durmuştu.

Turan, Mutlu, Tekin ve Aydın'la gazetesinin son sayfası üzerinde çalışıyordu. Sönmez'i görünce özür dileme anlamında bir şeyler mırıldandılar. Sönmez'i seviyorlardı. Zafer Mutlu, «Kusura bakma, sana söyleyemedim,» dedi.

«Ulan iyi kazık attın,» diye karşılık verdi Sönmez. «Bari bir yemek ısmarla da ödeşelim.»

«Olur,» dedi Mutlu.

Öğleyin Elmadağ Lamartin Caddesindeki Çin Lokantasında buluştular. İki adamın frenkansları uyuşuyordu. Yeni Asır denemesi sırasında başlayan yakınlaşmaları Sönmez'in Sabah yazıişleri toplantılarına

katılmaya başlamasından sonra ilerlemişti. Sönmez, Mutlu'nun tek başına gazeteyi götüreceğine inanıyordu.

Menüler gelmeden konuyu açtı. «Gidersen zurnanın son deliği olacaksın. Bu ekip bozulmaz. Sen farklı bir adamsın. Seni hep sonuncu adam olarak tutacaklar. Harcanıp gideceksin. Kal, Genel yayın yönetmeni ol.»

Mutlu, Turan'ın Günaydın'a geri dönme planını ona açtığı ocak ayından beri Sabah Genel Yayın Yönetmenliğinin ona teklif edileceği anın hayalini kurmuştu. Bazan geceleri heyecandan saatlerce gözlerine uyku girmiyordu. Yıllardan beri hayalini kurduğu genel yayın yönetmenliğine parmaklarının ucuyla dokunacak kadar yaklaşmıştı. Turan'a grupla beraber Sabah'ı terkedeceğine dair söz verdi ama sözünü tutmaya niyeti yoktu. İşin kendisine teklif edileceğinden emindi. O kadar emindi ki, kimlerle çalışacağını, gazetede otoriteyi nasıl kuracağını ve Sabah'ın editoryal politikasını ne yöne çekeceğini en ufak ayrıntısına kadar planlamıştı. Eğer öneri yapılırsa kalacaktı. Ama görev kendisi dışında başka birisine verilirse, ikinci adam olarak dahi kalmamaya da kararlıydı. Turan garantiliydi, onunla birlikte Günaydın'ı yeniden canlandırabilirlerdi. Ama başkasının kumandası altında Sabah'ın hiç şansı olmayabilirdi. Haybeye okkanın altına gitmeye niyeti yoktu.

«Son altı aydan beri Dinç Beyle olan ilişkilerimden dolayı rüzgârın bana taraf eseceğinden emindim,» diye anlattı daha sonra. «Bu bir elektrik, bir ilişki meselesidir. Bana teklif edilirse Rahmi'ye kazık atacağımı da kararlaştırmıştım.»

Ama taktiği Sönmez'e kesin evet dememekti. Kriz atlatılıncaya kadar onu kullanıp sonra yerine daha kıdemli bir yönetmeni atamalarından endişe ediyordu. Sabah'ta tek otorite olacağının garantisini istiyordu ve bu garantiyi ancak patron verebilirdi.

«Kalırım ve Rahmi'den de iyi yaparım,» dedi. «Ama bana genel yayın yönetmenliğini vermezler.»

«Verecekler.»

«Dediğini yaparlar sonra Güneri (Cıvaoğlu), Güngör (Mengi) falan var onlardan biri ile anlaşırlar, beni iterler, harcarlar.»

«Harcamazlar.»

«Sen öyle diyorsun ama gençtir, otoritesini dengeleyelim falan diye başıma birini getirmeye kalkarlar. Ben bu işi yaparım ama tek

yaparım.»

«İstediğin gibi olacak.»

Sönmez telefona gidip Dinç Bilgin'i aradı. «Dinç Bey, evinize geçin, Zafer'le biz geliyoruz.» Kesin anlaşma yapılmadan Mutlu'yu gazeteye götürüp Tevfik Yener gibi kaybetmek istemiyordu.

«Nasıl?» diye sordu Dinç Bilgin.

«Kabul ediyor.»

Arabaya atlayıp patronun Yeniköy'deki evine gittiler. Ama daha önce Mutlu da bir telefon konuşması yaptı. Günaydın'ın numarasını çevirdi ve Selahattin Duman'ı istedi. Şimdi Sabah grubunun çıkardığı Gün adlı tabloidin (küçük boy gazete) genel yayın müdürü olan Duman en iyi arkadaşıydı ve Mutlu'nun gizli planlarını paylaştığı tek kişiydi. «Kaldım,» dedi ve telefonu kapattı.

Dinç Bilgin, Güngör Mengi ve Genel Müdür Gürel'le birlikte onları bekliyordu. «Oğlum,» dedi. «Rahmi Turan'ın peşinden gideceğine gel burada gazetenin genel yayın yönetmeni ol. Kendini ispatlaman için bu bir fırsattır. Mali konuları Çetin'le (Gürel) halledersin. Hiçbir şeyi merak etme. Senin güvencen benim.»

Mutlu son derece net ve kararlıydı.

«Ben bu işi yaparım,» dedi. «Yanlız tek olmak ve tam otoriteye sahip olmak istiyorum. Bana güveniniz tam mı?»

«Sana güvenim tam.»

Mali konuları Gürel hemen orada halletti. «Rahmi'ye ne veriyorsam onun aynısını sen de alacaksın,» dedi. «Sen onun altında değilsin.»

Süratle gazetede ne yapacakları konusuna geçtiler. Patron yeni genel yayın yönetmenine kadro konusunda ne düşündüğünü sordu. Mutlu, Turan ve ekibinin dönmesiyle Günaydın'da küskün birçok adamın ortaya çıkacağını, bunları transfer ederek boşlukları doldurmayı düşündüğünü anlattı. Selahattin Duman'ı yazı işleri müdürü yapacağını söyledi.

«Şimdi hep beraber gazeteye dönelim,» dedi Dinç Bilgin. Artık rahattı. Sarsıntının sona erdiğini, direksiyonun tekrar eline geçtiğini hissetti. Yerine birisi bulununcaya kadar birkaç gün kalıp gazeteyi çıkarmayı öneren Turan'a işi hemen bırakmasını söyleyecekti. Saat 15.30

civarında gazeteye döndüler.

Mutlu, Turan'ı Öztürk ve Tekin'le birlikte birinci sayfa üzerinde çalışırken buldu. Mengi'den yanında bulunmasını istemişti. Yanında manevi destek olacak birisini istiyordu.

«Rahmi Abi, ben kalıyorum,» dedi. «Şu andan itibaren de bu gazetenin genel yayın yönetmeni benim. Lütfen bırak gazeteyi. Sayfayı ben yapacağım.» Turan kıpkırmızı oldu. «Ne var kardeşim, kaçmıyoruz ya,» dedi. Ama hemen kalktı, ceketini giydi ve çantasını aldı. Soğuk bir biçimde vedalaştılar.

Dinç Bilgin, Turan ve ekibi için odasında küçük bir veda toplantısı hazırlamasını istemişti. Ayak diretmeden hemen ayrılsınlar da bir an önce kalanlarla yoluna devam etsin istiyordu. «Bir sene çalıştık, sebep ne olursa olsun ayrılmaya karar verdiniz,» dedi. Kazık attıkları adamdan böyle bir veda söylevi beklemeyen Turan ve ekibi ayakkabılarının ucuna bakıyorlardı. «Tartışacak halim yok ama bundan gidişinizden mutlu olduğumu almayın. Siz hepiniz benim sevdiğim insanlarsınız. Gitmenizden büyük üzüntü duyuyorum. Bu arada bana 550.000 tirajı bir de gazete hediye ettiniz. Buna da çok teşekkür ederim.»

Gürel'in bakkaldan aldırttığı Türk şampanyası açıldı. Öpüşmelerden sonra Turan, Günaydın'a götürmek için seçtiği ekiple birlikte gürültüyle binadan ayrıldı. Dinç Bilgin'in anlatımıyla, «Geldik, çıkardık, hediye ettik, gittik havasında.» Binaya sessizlik çöktü.

Günaydın'cıların bir yıl süren hasreti sona ermek üzereydi.

Cağaloğlu'nda Kemal Kınacı da yuvaya dönenlere küçük bir parti hazırlamıştı. Müessese müdürünün alçak tavanlı, penceresiz odasında, 14 ay önce Turan'ın istifa mektubunu yazdığı formika toplantı masasının üzerinde ılık birkaç şişe köpüklü şarap vardı. Ama Mutlu'nun sürüyü terkedişi keyiflerini kaçırmıştı. Ertesi günkü gazetenin birinci sayfasına «Yuvaya Döndüler» başlığı altında Turan, Öztürk, Tekin ve Mutlu'nun fotoğrafları konmuştu. Mutlu gelmeyince onunkini çıkarıp yerine Tevfik Yener'inkini koydular. Bu Yener'in sözünü tutup grupla beraber Sabah'tan ayrılmasının ödülü idi.

Gazetecilerin en büyük zaaflarından biri kendilerini olduklarından daha önemli sanmalarıdır. Birçok gazeteci, gazeteci olarak sahip olduğu gücün gerçekte kendisinin değil, mensubu olduğu gazetenin olduğunu emekli olduktan veya işsiz kaldıktan sonra anlar. Kınacı, Sabah'ı boşaltmayı Turan'la bağlayınca Gazete Sahipleri Sendikasında,

«Tamam,» demişti. «Sabah'ın kepengini çektim. Bütün kadroyu boşalttım. Kalanlar da bir şey yapamaz.» Sabah okuyucularının da Turan'la beraber Günaydın'a hicret edeceğini, gazetenin yıkılıp gideceği hesaplanıyordu. Belki Turan ayrıldıktan sonra Günaydın ve Tan'ın tirajlarının düşmesi onlarda bu kanaatin doğmasına neden olmuştu. Gerçekte, bu gazetelerdeki tiraj çöküşünün Turan'ın ayrılışıyla bir ilişkisi yoktu. Günaydın ve Tan, Turan ayrıldığı için değil editoryal içerik ve politikaları değiştiği ve yönetimleri kaosa düştüğü için erimişlerdi. Yani, okuyucuların kaçmasına neden genel yayın yönetmeninin değil gazetenin değişmesiydi. Nitekim, Turan döndükten sonra Günaydın'ın satışı promosyonlarla 100.000 civarından300.000 civarına çıktı ama Sabah'ın satışlarında azalma olmadı.

Turan ayrıldığı günden itibaren büyük bir merakla Sabah'ı takip etmeye başladı. Her sabah yardımcılarıyla birlikte iki gazeteyi yan yana açıp, «Onlar ne yapıyor, biz ne yapıyoruz,» diye karşılaştırıyordu. Başka gazeteleri unutmuşlardı. Ama orada aradıkları şeyi, yani Sabah'ın değiştiğini, hiçbir zaman göremediler. Mutlu'nun, Turan'ın ona bıraktığı kurşun geçirmeyen tiraj formülünü değiştirmeye hiç niyeti yoktu.

Günaydın'a geri dönüş Dinç Bilgin'in Rahmi Turan'la macerasının sonu olmadı. Ayrıldıktan sonra Turan, Sabah'taki yüzde 20 hissesini satın alması için eski patronuna haber uçurmaya başladı. Dinç Bilgin kulak asmayınca hisseleri Güneş gazetesi sahibi, Trabzonspor Kulübü Başkanı Mehmet Ali Yılmaz'a satmak için pazarlığa başladı. Dinç Bilgin haberi duyunca avukatı Ahmet Pekin'i aradı.

«Sen tasalanma patron,» dedi Pekin. «Yönetim kurulu kararı olmadan hisselerini kimseye satamaz. Yönetim kurulunda da kontrol sende.»

«Anlaşıldı. Öpüldünüz.»

Bir süre sonra İstanbul'un ünlü avukatlarından Çetin Özek, Pekin'i arayarak Turan'ın hisselerine ne kadar para ödeyebileceklerini sordu. Turan'dan yediği kazıktan sonra bir de ona bedava verdiği hisselere para istediğini duyunca Dinç Bilgin küplere bindi ama Pekin onu yatıştırdı. Sanki içine doğmuş gibi, «Patron, belki bir gün gene işine yarar,» dedi. «Boşver. Sulh olalım.» Dinç Bilgin dişlerini gıcırdata gıcırdata 50 milyon lira ödeyip Turan'ın hisselerini devraldı.

İşadamı Vehbi Koç'un otobiyografisinde genç işadamlarına altını çizerek verdiği öğütlerden biri, bir defa işten çıkardıkları bir adamı ikinci kere kesinlikle işe almamalarıdır. Dinç Bilgin, Bugün gazetesini

çıkarmaya karar verdiği zaman gene Turan'ı çağırdı, gene ona genel yayın yönetmenliğini emanet etti ve bu defa yüzde 30 hisse verdi. Yaptıkları anlaşmaya göre ortaklığın sona ermesi halinde Turan'a 300 milyon lira tazminat ödenecekti. Gene çok geçmeden bu sefer Turan'ın Hürriyet'e genel yayın yönetmeni olarak gitmesi dedikoduları dolaşmaya başladı. Ama bu defa Dinç Bilgin boş oturmadı ve Aydın Öztürk'ten Turan giderse kalacağına dair söz aldı. Dinç Bilgin, Turan'ın Bugün'deki performansından memnundu ama, «Hürriyet'in başında giderse Hürriyet'e vereceği zarar daha güzel, müthiş cazip bir şey,» diye hesaplıyordu. Ama Turan bir türlü gitmek bilmiyordu. Hürriyet'in boyunu aşacağından korkuyordu.

Sonunda bir gün Dinç Bilgin'e gelip, «Hürriyet olmasaydı gitmezdim ama isterseniz gitmem,» dedi.

«Hürriyet'in başına geçmek bir gazeteci için zirve noktadır,» diye karşılık verdi Dinç Bilgin. «Seni böyle bir şeyden alıkoymak istemem. Hürriyet bana teklif edilse ben de giderim.» Ve Turan gene, bu defa yedi ay sonra, onu yarı yolda bırakarak Hürriyet'e genel yayın yönetmenliği yapmaya gitti. Ve gene gazetedeki hisselerini geri almalarını istedi. Bu defa sulh taraftarı Pekin bile para ödenmesine karşıydı. «Biraz sürünsün,» dediler. Konu mahkemeye intikal etti. İki sene süren dava sonunda 1990'da faiziyle beraber Turan'a 480 milyon lira para ödendi.

Ama bu da Dinç Bilgin'in Rahmi Turan'la olan macerasının sonu değildi.

Turan, Dinç Bilgin'le Zafer Mutlu'ya Sabah'ta yarım milyon tirajla birlikte bir de kötü miras bıraktı. Bu, ilk yıl içinde Sabah'ın aşağı tabakanın çıplak kadın ve asparagas gazetesi olarak edindiği kötü imajdı. Bu imajı silmek Dinç Bilgin ve yeni yönetmeninin önlerindeki en büyük ve halli zor sorundu. Neredeyse yedi yıl sonra Sabah'ın hâlâ yaşadığı güven sorununun altında hâlâ Turan'ın ilk yılki gazetesi yatıyordu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

On sekiz yaşında gazeteciliğe başladığı günden itibaren Zafer Mutlu'nun ihtirasları çok sarih ve kesindi: büyük bir gazetenin genel yayın yönetmeni olmak ve para kazanmak istiyordu. Ama çok para kazanmak istiyordu; gözü bir genel yayın yönetmeninin maaş olarak aldığı paradan çok daha fazlasındaydı.

Türkiye'de en büyük gazete büroları Ankara'dadır, birçok önde gelen gazeteci başkentte yaşar ve gazeteler sayfalarının büyük bir bölümünü Ankara çıkışlı haberlere ayırırlar. Ama Ankara dünyada kayda değer bir gazetesi olmayan tek başkenttir. Ankara gazetelerinin büro şefleri kendileri genel yayın müdüründen sonra gelen adam olduklarını zannederler. Ama Ankara gazeteciliği Ankara'lı gazetecilerin zannettiği kadar önemli değildir. Meslekteki gerçek kariyer olanakları, güç, para ve prestij ulusal gazetelerin merkezlerinin bulunduğu İstanbul'dadır. Ankara'da gazetecilerin hayatlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri bakanlıklar, meclis ve elçiliklerin bulunduğu Çankaya-Kızılay bölgesinde koşuşmaya başladıktan kısa bir süre sonra Mutlu yavaş yavaş bu gerçeği kavramaya başladı. «Bu işin manevi tarafının da, parasal tarafının da İstanbul'da olduğunu anlar anlamaz kesin kararımı verdim,» diye anlattı. «Ne olursa olsun İstanbul'a gidecektim.»

1980 Haziranında otobüsle İstanbul'a yola çıktığı zaman 24 yaşındaydı. 6 yıldan beri gazetecilik yapıyordu ve iki senelik evliydi.

1956 yılında İzmit'te doğan Mutlu, iki çocuklu bir ailenin büyük oğluydu. Babası Petrol Ofisinde memurdu. İlk çocukluğunu Malatya'da geçirdi. Eğitimini dokuz yaşındayken taşındıkları Ankara'da tamamladı. Küçüklüğünden beri gazeteci olmak istiyordu. Liseden mezun olduktan sonra Gazetecilik Yüksek Okuluna girdi ve aynı yıl gazeteciliğe başladı. Yeni Ortam, Vatan, Anka ve Dünya gibi birçok yayın organında çalıştı ve bir yıl kadar Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer'e basın danışmanlığı yaptı. 12 Eylül 1980 askeri müdahelesinden dört ay önce o zamanlar Türkiye'nin en çok satan gazetelerinden biri olan Günaydın'da iş buldu ve belediyedeki işinden istifa etti.

Evini İstanbul'a nakletmek kolay olmadı. 1978'de, üniversiteyi bitirdikten iki yıl sonra, evlendiği eşi Nuray Apaydın ilk çocuklarına hamileydi ve Ankara'da hayatından memnundu. İtalya Büyükelçiliğinde çevirmen olarak çalışıyordu. Taşınmaya şiddetle

karşı çıktı. Ama Mutlu, Ankara'yı terketmeye kesinkes kararlıydı. O kadar ki Günaydın'da Ankara'da aldığı maaştan daha düşük bir paraya bile razı oldu. Eşinin ayak diretmesi para etmedi. Sonunda boşanmalarına varacak olan anlaşmazlıklar bu taşınma hadisesi ile başladı.

Mutlu'yu İstanbul'da zor bir hayat bekliyordu. İlk iki ay gazeteci Can Ataklı'nın Laleli'de oturduğu çatı katındaki perişan bekâr evinde kaldı. Ataklı o zaman Günaydın'da gece sekreteri idi. Sefalete dayanamayınca halasının evine, Üsküdar Salacak'a taşındı. 1980 Aralığında eşi İstanbul'a gelince Üstbostancı'da bir daire kiraladılar.

Üstbostancı'dan otobüsle Cağaloğlu'na gitmek bazan saatlerini alıyordu. Ciddi para sıkıntısı çekiyorlardı. Hem eşinin İtalyan sefaretinde aldığı paradan olmuşlardı, hem de Mutlu'nun maaşı Ankara'da aldığından daha azdı. Eline geçen 11.000 liranın 8.000 lirası kiraya gidiyordu. Müesseseye borçlanmaya başladı. Günaydın marketinin borç kuponuyla alışveriş yapan en iyi müşterilerinden biriydi.

İstanbul'a taşındığının ilk kışında ayakkabısının altı delindi ama 1981 Ocağında maaşına zam alıncaya kadar değiştiremedi. Yağmur yağdığı günler deliğin olduğu yere bir mukavva parçası koyardı. Bir süre sonra deliğin olduğu yerde tabanı kabuk bağladı.

Gazetede canını dişine takmış çalışıyordu. Ocak 1981'de maaşı 11.000 liradan 80.000 liraya çıktı. Bu zam onun para durumunda bir dönüm noktası oldu. Ondan sonra aldığı paralar hep artacak, hiç para sıkıntısı çekmeyecekti. Maaşıyla beraber kilosu da artmaya başladı. Zaten uzun boylu, iriyarı ve sporla başı pek hoş olmadığı için kilo almaya müsaitti. İkinci kızı Zeynep 1983'te doğduğu zaman 99 kiloydu. Daha sonra kilosu 130'a merdiven dayayınca sıkı bir rejimle tekrar 90'lara dönmeye çalışacaktı.

Günaydın'da işe o zaman Ankara haberlerine bakan Melih Aşık'a yardımcı olarak başladı. 1983 yılında fiilen gazetenin genel yayın yönetmeni oldu. Resmen olmadı çünkü o pozisyonun başka iki sahibi vardı: Haldun Simavi ve Rahmi Turan. Simavi sık sık yurtdışında, Turan da Tan gazetesinin başında olduğu için Günaydın'la uğraşmıyorlardı. Gazeteyi «fiilen» Mutlu çıkarıyordu.

O dönemlerde Simavi'nin yazı işlerinde kaos prensibine dayalı olduğu intibaını veren ilginç bir yönetim sistemi vardı. Mutlu'nun anlattığı bir olay bu sistemin nasıl çalıştığına ışık tutuyor: İsmet Ararat (şimdi Sabah birinci sayfa sekreteri) gece sekreterliğinden yeni gündüze

alınmış, Sedat Sertoğlu (şimdi Sabah dış haberler yöneticisi) Günaydın'da çalışmaya başlayalı birkaç gün olmuştu. Bir gün Haldun Simavi, Ararat, Sertoğlu ve Mutlu'yu toplantıya çağırıp yetki dağıtımı yaptı.

«'Bundan sonra gazetenin yönetiminden sen,' dedi - İsmet'i gösterdi - 'sen' - Sedat'ı gösterdi - ve 'sen' deyip beni gösterdi. 'Üçünüz sorumlusunuz.' Şimdi hepimiz şok. Sedat ilk defa masaya oturmuştu ve Haldun Bey hayatında onu ilk defa görüyordu. İsmet hayatında sayfa sekreterliği dışında başka bir şey yapmamış. Bir de ben. 'Ama,' dedi döndü İsmet'e. 'Sorumlu sensin.'

Yani İsmet'i bir anda üçümüzün de patronu yaptı. Bu ikinci şok. 'Ama,' dedi İsmet'e -adı falan yok, 'yavrum' diyor- 'Ama yavrum, bu adam' -beni gösterdi- 'ille de haber girsin derse, senin aklın yatmazsa biraz diren. Fakat ille de bastırırsa bu girsin diye, sen söyle ki Haldun Bey kızarsa senin söylediğini söylerim ha, de,' dedi. 'O yine, buna rağmen, girsin derse, sen bunun dediğini dinle,' dedi.

«Şimdi, sistemi anlıyor musun? Üçünüz sorumlusunuz, diyor. Sonra üçünüzden İsmet sorumludur diyor. Sonra sen sorumlusun dediği İsmet'e diyor ki nihai olarak Zafer'in dediğini yap. Yani böyle inanılmaz bir yönetim.»

Bu 1980 ihtilalini sona erdirecek olan genel seçimlerin arifesiydi. Mutlu, Haldun Simavi'nin talimatı ile Turgut Özal'ın adaylığını destekliyor, askerlerin adayı emekli General Turgut Sunalp'i yerden yere vuruyordu. Sunalp'in dişlerini fırçalamadığı gibi garip haberlerle emekli paşayı halkın gözünde küçük düşürmeye çalışıyorlardı. Askerlerin Günaydın'a kafası bozuktu. 29 Ekim günü diğer gazeteler Atatürk'ün büyük boy fotoğraflarını baskılarına koyarlarken, Mutlu, Günaydın'ın Kocaeli'nde yaptırdığı pek fazla bilimsel olmayan bir seçim anketini yayınladı. Ankete göre Özal büyük bir farkla birinci olurken Sunalp, sözde sosyal demokrat aday Necdet Calp'in arkasından üçüncü oluyordu. Haber askerler tarafından hiç hoş karşılanmadı. Mutlu'nun anlattığına göre ertesi gün Kenan Evren Paşa, Çankaya'da verdiği resepsiyonda, «Burada Günaydın gazetesi muhabiri var mı?» diye sormuş. Var cevabı alınca, «Atın onu dışarı,» diye komut vermiş ve Tuğrul Sarıtaş'ı dışarı atmışlar.

«Gece bana eve haber verildi,» diye anlattı Mutlu. «Anladım ki bunlar bizi kapatacaklar. Ertesi gün bunu önlemek için birinci sayfadan Evren resimleri, büyük törenler, generallerle dolu bir sayfa bir yapıyorum. Saat üç falan gibi sıkıyönetim komutanlığından Başçavuş İsmail arıyor dediler. 'Ben Başçavuş İsmail,' dedi. 'Buyurun, Başçavuşum.' 'Haber

vereyim. Boşuna çalışmayın.Günaydın'ı kapattık,' dedi. Biraz duraladıktan sonra 'Haa, Tan'ı da kapattık,' dedi. 'Yazılı talimat birazdan gelecek.'»

Mutlu bu olaydan sonra ilan edilmemiş genel yayın yönetmenliğine bitmiş gözü ile bakmaya başladı ama gazetelerin kapandığını yurtdışında öğrenen Simavi askerleri sevmiyordu. Geriye döndüğü zaman yaptığı ilk toplantıda Müessese Müdürü Kemal Kınacı kapatılmanın kabahatini kısmen «bizim çocuklara» atmaya çalıştı. «Atatürk resmi, bayrak kullanmadılar.» Simavi bu izahata yüz vermedi. «Neden kapattılar bizi yavrum?» diye sordu Mutlu'ya. Mutlu esas nedenin Günaydın'ın Özal'ı tutması olduğunu anlattı. «Bildiğini yapmaya devam et, yavrucuğum,» dedi ve toplantıdakilere Mutlu'nun yerinin sallantıda olmadığı mesajını vermek için, «Bana gazete için istikbale dönük projelerin varsa anlat,» dedi. Gazeteler 10 Kasıma kadar kapalı kaldı. 10 Kasımda Günaydın ön sayfasının tamamı Atatürk'e ayrılmamış tek gazete idi.

Mutlu da diğer yanında çalışanlar gibi Simavi'ye karşı çelişkili duygular besliyordu. Bir yandan onun için, «Türk basınını yozlaştıran adam, BabIali'deki en kötü patronlardan biri,» derken diğer yandan, «Zafer Mutlu, ondan çok şeyler öğrenmiştir,» diyordu. Mutlu habere değişik bakmayı, değişik gazete yapmayı, gündeme takılıp kalmamayı, ürün farklılaştırması yapmayı, pratik ve çabuk olmayı Simavi'den öğrenmişti. «Titizliği ve takipçiliği» ise «Babıali tarihi için önemli adamdır» dediği Rahmi Turan'dan öğrenmişti. Ancak Turan ile frekansları tutmadığı için birbirlerine hep mesafeli olmuşlardı. «Yani ne soğuk, ne sıcak.»

Mutlu'nun gazetecilikten -kendi deyimiyle- «iyi ekmek» yiyeceğine olan kanaati gittikçe sağlamlaşıyordu. Günaydın'da çalıştığı süre içerisinde BabIali'de profesyoneller arasında yavaş yavaş zeki, atak ve çabuk karar verip risk alabilen bir editör olarak isim yapmaya başladı. Etrafında hemen sempati yaratan bir tip değildi. En iyi arkadaşı Selahattin Duman'a göre bunun nedeni Mutlu'nun «çok antipatik görünüşlü» bir adam olmasıydı. Duman'agöre, «Onu tanımadan seven insan yoktur. Tanıdıktan sonra da sevmeyen insan yoktur.»

Mutlu, Turan'ın Dinç Bilgin'le birlikte gazete çıkarmak için anlaştığını 1984 Aralığının son günlerinde öğrendi. Bir akşam Turan onu o zamanlar gazetecilerin müdavimi olduğu Elmadağ'daki Divan Otelinin barında bir içkiye davet etti ve kendisiyle beraber Sabah'a gitmeyi teklif etti. Mutlu, «Gelirim,» dedi. Günaydın ve Tan'ın tepe postları boşalıyordu. Kalsaydı belki de resmen Günaydın'ın genel yayın yönetmenliğine atanacaktı. Nitekim Müessese Müdürü Kemal Kınacı

bunu ihsas ederek gitmesini önlemeye çalıştı. «Bir gün bir gerginlik olur, Rahmi sana kazık atar, onlar iyi arkadaşlar, seni yer,» dedi. «Ben onu yerim,» dedi Mutlu ve kalmadı. (Kemal Kınacı bu konuşmayı daha sonra Rahmi Turan'a «Dikkatli ol, Zafer herkese seni yiyeceğini söylüyor,» diye naklederek Turan'ın bir süre Mutlu'ya surat asmasına neden olacaktı.)

Mutlu'nun Günaydın'dan gitmeye karar vermesinin esas nedeni Simavi'ye olan güveni yitirmesiydi. Simavi, Türkiye'yi terör ve ekonomik çöküntünün sarstığı 1979 yılından itibaren gazetelerini boşlamış, vaktinin çoğunu Londra'da geçirmeye başlamıştı. Heyecanını yitirmişti; yeni projelerle ilgilenmiyordu. Veb-Ofset'in bir zamanlar Türkiye için devrim sayılan baskı makineleri eskimiş, Türkiye'de daktilonun yerini bilgisayarlar almaya başlamıştı. O zaman Günaydın'ın Genel Yayın Yönetmeni Necati Zincirkıran baskı makinelerini yenilemek için patronuna bir proje sundu ama Simavi dosyaları eliyle bir kenara itti. Artık yeni teknoloji ithal etmeyi düşünmüyordu. Göçek ve Yassıca adaları turizm projeleri onu gazetelerinden daha çok ilgilendirmeye başlamıştı. Zincirkıran 1982 yılında Simavi'nin iyi bir alıcı bulursa gazetelerini satmaya hazır olduğunu hissetti.

Mutlu bu gelişmelerden habersizdi ama patronundaki ilgisizliği hissediyordu. «Birisine yenileceği belliydi,» diye düşündüğünü hatırlıyordu. «Dinç Bilgin'e veya bir başkasına yenileceği kesindi.»

1985 Ocak ayında istifa edip Sabah'a geçti.

Mutlu, Yeniköy'de genel yayın yönetmenliğine atandığı zaman 30 yaşındaydı. On beş, yirmi gün içerisinde başarılı olacağının işaretlerini vermezse patronun onu kapının önüne koymaya tereddüt etmeyeceğini hesaplıyordu. Ama bu kadar zaman kendisine yeterliydi. Kendine güveni tamdı. Yapacaklarını en ufak ayrıntısına kadar biliyordu. Üç ay önce Turan'ın Sabah'tan ayrılacağını öğrendiği andan itibaren kafasında sıralanmaya başlamıştı bunlar. Programda iki ana iş vardı: gazetenin editoryal politikası konusunda patronla düşünce birliğine varmak ve Sabah'ın boşalan kadrolarını doldurmak. Her iki konuda da düşünceleri ve hareket planları çok net ve yalındı. İlk aşamada gazeteyi hiç değiştirmeyecek, okuyucuyu ürkütüp başka gazetelere kaçırmamak için Turan'ın ayrıldığını hissettirecek en ufak bir şey yapmayacaktı. «Birinci prensibimi şöyle koydum,» dedi Selahattin Duman'a. «Okuyucuya asla yönetimin değiştiğini hissettirmeyeceğiz. Asla geldiğimiz belli olmayacak. Başkalarından duysa bile okuyucu gazetede bir şey değişmediğini görecek.» Gazetenin düzeyini yavaş yavaş yukarıya çekip reklam gelirlerini

arttırmak -yani patronun esas isteğini yerine getirmek- okuyucu sayısını konsolide ettiğinden emin olduktan sonra yapılacak işti.

Bu konuda Turan'dan kurtulduktan sonra bir an önce «proteinli gazete»ye geçmek isteyen Dinç Bilgin'i ikna etmesi gerekti.

«Bizim ilk işimiz Rahmi'lerin gittiğini Sabah'ı bu hali ile beğenen okuyucuya hissettirmemektir,» diye konuştu Mutlu. «Değişiklik yaparsak bu farkedilir ve büyük tepki alırız. Tepetaklak gideriz yani.»

Sabah okuyucusunun Günaydın'a gitme olasılığı Zafer Mutlu kadar Dinç Bilgin'i de ürkütüyordu. Önlerinde ne olabileceğinin canlı bir örneği vardı. Turan ayrıldıktan sonra Simavi, Tan'ın başına Can Ataklı'yı getirmişti. Ataklı, Turan'dan farklı bir Tan yapmaya başlayınca Tan'ın tirajı devrilmiş, 900.000'lerle Türkiye'de bir numarayken 400.000'lere kadar inmişti. Aynı denemeyi yapıp Sabah'ı tehlikeye düşürmek çılgınlık olurdu. Gazetenin formunu, haber lezzetini, hatta, Dinç Bilgin'in deyimi ile, «palavra dozunu» azaltmamak konusunda anlaştılar.

«Bildiğin gibi yap,» dedi Dinç Bilgin.

Bir gazetenin başarılı olmasının ilk şartı patronla genel yayın yönetmeninin uyum içinde çalışmasıdır. Dinç Bilgin en sonunda aradığı adamı bulmuştu. Zekâları aynı düzeyde, aynı frekanstan yayın yapıyordu. Hem gazeteci, hem de girişimci olarak aynı dili konuşuyorlardı. Genel yayın yönetmenine istediklerini yaptırması için artık «kalkan» kullanmasına, elçi yollamasına veya tiyatro oynatmasına ihtiyacı olmayacaktı. «Bildiğin gibi yap,» Mutlu'nun Dinç Bilgin'den sık sık duyacağı bir direktif oldu.

Dinç Bilgin, Turan'ın istifasından sonra eşi ile birlikte Milano'ya yapacağı geziyi iptal etmeyi düşünmüştü. Bundan vazgeçti. Genel Müdür Yardımcısı Ercüment Gündem'den de Japonya seyahatini ertelememesini istedi. Herkes hiçbir şey olmamış gibi davranabilirdi. Emin ellerdeydiler.

Dinç Bilgin seyahatten döndükten sonra Mecidiyeköy'e koltuğunun altında şık bir tavla ile geldi. Yılbaşında birisi hediye yollamıştı. Evde bir kenarda atılı duruyordu. Turan ile yaptığı hatayı tekrarlamamak, Mutlu ve ekibi ile dost olmak istiyordu. Buzları kırmak için tavlayı kullanacaktı. İlk eli Mutlu ile oynadı.

Tavla tahmininden daha başarılı oldu ve nerdeyse Sabah'ı sembolize eden bir müessese haline geldi. Bir süre sonra Mutlu'nun odasına taşınan tavlada Mesut Yılmaz ve Bedrettin Dalan gibi ünlüler

gazetecilerle karşı karşıya geldi. Medya Plaza'ya taşınıldığı zaman bu tavlanın yerini Bir Numaralı Yayıncılık'ta Dinç Bilgin'in ortağı olan Ercan Arıklı'nın Avrupa'da aldığı şık ve pahalı bir tavla aldı. Bazıları büyük pullu ve büyük zarlı tavlayı Türk tavlası kadar zevkli bulmuyordu.

Sabah'a birkaç el tavla oynanmayan hiçbir gün yoktu. En ateşli rakipler Mutlu ile Arıklı ve Dinç Bilgin ile Selahattin Duman'dır. Parasına oynanan oyun beş değil yedide biter. Oyun yedi sıfır biterse konan paranın iki, sekiz sıfır biterse üç misli alınır. Mecidiyeköy'de 20 lira ile başlayan bahisler Medya Plaza'da beş yüz bin liraya tırmandı. Dışarıdan para yatırmak da mümkündü. Zemin katındaki cimnastik salonu gibi tavla da sadece en yüksek yöneticilere açıktı.

Tavla kurulduktan sonra Dinç Bilgin gazetedeki yöneticilerle ilişkilerinde sürekli düşeş atmaya başladı. Grubun başarısında belki de en önemli unsur olan takım ruhu bu tavla masasının çevresinde pekişti. Mecidiyeköy ve daha sonra Medya Plaza'da Sabah'ı ziyaret edenlerin farkına vardıkları ilk şey bu sıkı takım ruhuydu. Gerçi Medya Plaza'nın modern ve soğuk dekoru içerisinde bu ruh eski sıcaklığından bir şeyler kaybettiyse de grubun itici gücü olmaya devam etti.

Sabah'la ilgili ihtiraslarını Mutlu bir tek Selahattin Duman'a açmıştı. Duman'la Ankara'dan arkadaştılar. Günaydın'da beraber çalışmışlardı. Turan'ın Sabah'tan ayrılma kararı birdenbire her ikisinin de önüne yükseklere tırmanan yeni bir yolu açtı. Bazı akşamlar Cağaloğlu'nda Talat'ın Kahvesinde buluşup briç oynadıktan sonra Mutlu'nun ikinci el siyah BMW'si ile evlerine dönerken arabayı bir kenara çekip saatlerce konuşuyorlardı.

Birbirlerine «Arap» diye hitap ederlerdi. Bu esasında Duman'ın Mutlu'ya taktığı bir addı. Mutlu, bir akşam Ankara'da kafayı iyice bulduktan sonra Filistin Kurtuluş Örgütü saflarına katılmak üzere Beyrut'a gitmeye karar vermiş ve otobüse atlayıp güneye doğru yolculuğa başlamıştı. Ayıldığında otobüs İskenderun'daydı. Gerisin geriye Ankara'ya döndü. O günden bu yana Duman için Mutlu, Araptı.

«Rahmi'nin vesayeti altından çıkalım, Arap,» diyordu Duman. «Biz kendi atımıza binelim artık. Sen genel yayın müdürü ol. Ben hemen gelirim. Sen ne dersen ona uyarım.»

Turan'ın koltuğuna oturduktan sonra Mutlu'nun yaptığı ilk iş Duman'ı Mecidiyeköy'e çağırmak oldu ama Duman, «Hemen gelirim,» demesine rağmen öyle hemen her yere gidemezdi. Yer bulma yeteneği zayıftı.

Taksim Meydanı'nın ortasına koysalar Atatürk heykelini zor bulurdu. Onun için Talat'ın Kahvesine gidip Mutlu'nun yolladığı arabayı beklemesi gerekti.

Sabah'ın «ebedi ikinci adamı» olacak olan Duman 1950'de babasının hükümet tabipliği yaptığı Kars'ın Sarıkamış ilçesinde doğdu. Annesi de babası da Kürttü ama biri Kurmançi diğeri Zaza olduğu için birbirlerinin dillerini anlamıyorlar onun için evde Kürtçe konuşmuyorlardı. Bu nedenle Duman geniş ailenin Kürtçe bilmeyen ender üyelerinden biri oldu. Olağanüstü kötü bir öğrenci olduğu için ortaokul ve liseyi 10 yılda bitirdi. «Okumayı çok seviyordum, kitapla aram çok iyiydi ama eğitim sistemine inanmıyordum,» diye anlattı. Sonunda okula devam etmesini garantilemek için onu Afyon'da devam ettiği okula memur olarak aldılar. Babasının üzüntüden ölmek üzere olduğunu farkedince dişini tırnağına takıp mezun oldu ve Ankara'da özel bir gazetecilik yüksek okuluna girdi. Gazeteciliğe başladı, Yeni Ulus ve Adalet gazetelerinde çalıştı. 1976'da Mutlu ile tanıştı. Başlangıçta «yüksek perdeden çok iddialı fikirler ileri süren» Mutlu'ya çok allerji duydu ama kısa zamanda sıkı dost oldular. Mutlu, Ankara belediyesinde çalışmaya başlayınca Duman'a orda iş buldu. 1980 ihtilalinden sonra hapse girdi. Sorumlu yazı işleri müdürlüğü yaptığı bir gazetede başkasının yazdığı bir yazıdan dolayı Kızılcahamam'da bir yıl hapis yattı. 1982'de hapisten çıkar çıkmaz İstanbul'a gidip Günaydın'da çalışmaya başladı.

Mecidiyeköy'de acayip bir hava vardı. Haber şefleri, yardımcıları, redaksiyon yapanlar, sayfa çizenler, yazı işleri müdürleri, müdür yardımcıları, teknik servisten adamlar hep Günaydın'a kaçmışlardı. Durmadan telefonlar çalıyor insanlar kalkıp eşyalarını toplayıp gidiyorlardı. Gitmek için çağrı bekleyenlerde disiplin, çağrılmayanlarda moral sıfırdı. Üç gün içersinde 60-70 arasında adam Sabah'ı terkedip Günaydın'a geçti. İhtiyaçtan değil Sabah'ı çökertmek için yapılan transferlerdi bunlar. Gazeteyi çıkarmak için Yeni Asır'dan uçakla dizgici ve pikajör getirmek zorunda kaldılar.

Mutlu'nun kadroyu acele doldurması gerekiyordu. Bunun en iyi yolu Günaydın'dan adam çalmaktı. Turan ekibiyle dönünce birçok adam yerinden olmuş, A takımından B takımına düşmüştü. Bunlardan biri belki de Türkiye'nin en deneyimli polis adliye muhabiri olan Ahmet Vardar'dı.

Yugoslavya muhaciri bakkal bir babanın dört çocuğundan biri olan Vardar 1937 yılında Fatih'te doğdu. Gazetecilik ve Ticaret Okulunda öğrenciyken 1958 yılında Vatan gazetesinde spor muhabiri olarak gazeteciliğe başladı. Askerliğini yaptıktan sonra Son Havadis, Yeni

İstanbul, Yeni Sabah, Akşam gazetelerinde çalıştı. 1966'da Haldun Simavi'nin çıkardığı Son gazetesine geçti ve 1986'da Sabah'a tranfser oluncaya kadar -kendi deyimiyle- «ırgat gibi» onun gazetelerinde çalıştı. Alt tabakaya hitap eden bir akşam gazetesi olan Son'da görevi polis muhabirliği idi. 1968'de yeni'çıkmaya başlayan Günaydın'da istihbarat şefi olarak çalışmaya başladı. Haldun Simavi'ye karşı beslediği duyguları sevgiyle nefret, korkuyla hayranlık arasında gidip gelen Vardar, «Haberciliği de ondan öğrendik, yalan haberciliği de,» diyordu. Günaydın'daki uzun yıllarında o da Simavi'nin kendine has yönetim biçimine ışık tutacak bir olaya şahit olmuştu. «Haldun Bey işin başında olduğu için kendine o kadar güvenirdi ki yazı tura atarak yazı işleri müdürü seçiyordu,» diye anlatıyordu. «Bir gün Turan'la Mazlum'a (Mazlum Göknel - Sabah'ın yayın danışmanı) 'hadi bakalım, sırayla çalışacaksınız- bir hafta biriniz gündüz, bir haftabiriniz gece,' dedi. Cebinden para çıkarıp havaya attı. Rahmi'yle Mazlum bir süre böyle değişerek çalıştılar.»

Turan, Günaydın'a ekibiyle dönünce gazetede Vardar'ın yönettiği ile birlikte iki tane istihbarat ekibi oldu. Turan'la Vardar gazetecilik okulunda beraber okumuşlar ve birçok gazetede birlikte çalışmışlardı.

«Bu çocukları ne yapacaksın?» diye sordu Vardar kendi ekibindeki muhabirleri kastederek.

«Vallahi yarışsınlar, hangisi iyiyse onu tercih ederiz,» dedi Turan.

«Ne demek yarışsınlar, ulan?» dedi Vardar. Sinirlenmişti. «Erkekçe söyle. Çalışacak mısınız, çalışmayacak mısınız bizimle?»

Kavga ettiler.

Polis adliye haberleri o günkü Sabah'ın can damarıydı. Turan'la Vardar'ın kavga ettiğinden hemen haberdar olan Duman, Mutlu'ya danıştıktan sonra Vardar'ın telefonunu çevirdi.

«Ahmet Abi, buraya gelsenize?»

«Alır mısınız ulan?» diye sordu, yarı gırgır bir tonla Vardar.

«Ne demek? Başımızın üzerinde yerin var. Sen gel sana her şey açık.»

Akşamleyin Mutlu ile Duman, Turan'dan miras kalan Murat makam arabasıyla Vardar'la buluşmak üzere Kumkapı'ya gittiler. Vardar kaldırımda mezelerle donatılmış bir masada birasını yudumluyordu.

«Çocukları toparla gel, Ahmet Abi,» dedi Mutlu. Haber müdürü

olmasını istiyordu. Sabah'taki belki de en önemli pozisyondu bu. Vardar kabul etti. Ama bir şartı vardı. Bütün muhabirlerine Günaydın'da aldıkları maaşın iki katı maaş vereceklerdi.

Ertesi gün Vardar adamlarını toplayıp, «Ben Sabah'a gidiyorum,» dedi. «Benimle çalışmak isteyen varsa gelsin. Hepinizi alabilirim.» Zamlı maaştan hiç kimseye söz etmedi. Etrafına baktı. Herkes eşyalarını topluyordu. Gözleri yaşardı. Kemal Kınacı'ya gidip, «Hadi bana eyvallah,» dedi.

Kınacı, Vardar'a mani olmaya çalıştı; başaramayınca, «Hiç olmazsa Haldun Bey'e bir Allahaısmarladık de,» dedi. «Demeyeceğim,» dedi Vardar. «O onlarla dans ediyor artık. Bizi gözden çıkarmış. Ama bir Ahmet Vardar vardır. Varolduğunu ispat edeceğim. BabIali'ye de, millete de, şu Türkiye'de.»

Günaydın'dan çıkıp Sabah'ta yeni bir kariyere ve kavgaya giderken 49 yaşındaydı. 20 yıldır aralıksız Haldun Simavi'nin gazetelerinde çalışmıştı. Sansaryan Hanı, adliyeyi, emniyetin loş koridorlarını, girdilerini çıktılarını belki de onu kadar iyi bilen bir kişi daha yoktu BabIali'de. Birçok gece sabahlamış, birçok atlatma haber yakalamıştı. Günaydın'ı Günaydın yapan isimlerden biriydi ama hiçbir zaman onore edilmemişti. Binayı terkederken hafızası zaferler kadar hakaret ve aşağılanmalarla da doluydu.

Vardar'dan sonra Günaydın'da köşeye itilmiş bir başka deneyimli gazeteciyi, Mazlum Göknel'i aldılar. Göknel, yayın koordinatörlüğü görevine atandı.

Onları en çok yoran Hürriyet'ten çaldıkları ve yayın danışmanı yaptıkları Can Ataklı oldu. Bir süre önce Dinç Bilgin, Ataklı'yı Yeni Asır'ın başına getirmeyi düşünmüş ama İzmir'den büyük tepki gelince vazgeçmişti. «Gel,» diye davet etti onu Mutlu. «Ya başarılı oluruz ya da çekip gideriz.» Taşra baskılarından sorumlu olan Ataklı'ya Hürriyet'in güvencesini bırakıp Sabah'a gelmek zor geldi. O zamanlar BabIali'de gazeteciler arasındaki genel kanaat Turan'ın Sabah'ın okuyucularını Günaydın'a taşıyacağı, Mutlu'nun işin altından kalkamayacağı yolundaydı. Ama sonunda onu da ikna edip Mecidiyeköy'e aldılar. Memur bir babanın çocuğu olan Ataklı 1956'da Diyarbakır'da dünyaya geldi. Babasının işi dolayısıyla değişik yerlerde okuduktan sonra İstanbul Basın Yayını bitirdi. Mutlu ile tanışıklığı öğrenci iken 1976'da girdiği Vatan gazetesinde başladı. 1978'de Günaydın gazetesinde gece sekreteri oldu. Turan'ın ayrılışından sonra Tan'ın başına geçti ama iş janrı olmadığı için orada başarılı olamadı.

Turan ayrıldıktan iki hafta sonra, 6 Mayıs 1986'da, Mutlu'nun yeni kadrosu ilk defa gazetenin künyesinde yayınlandı. Aynı gün gazetede yayınlanan tiraj raporu okuyucu kaybetmedikleri, hatta biraz kazandıklarını gösteriyordu. Hürriyet 630.000 ile birinciliğini korurken Sabah 531.000 satmıştı. Günaydın'ın satışı ise 108.000'di.

Yeni genel yayın yönetmenlerinin gelişinin gazetelerin birinci sayfalarından verilen fotoğraflı haberlerle duyurulması BabIali'de gelenektir. Bunu içerik ve mizanpaj değişiklikleri takip eder. Cülusunu kutlayan bir padişah misali yeni yönetmen hemen gazeteye damgasını vurup okuyucuların yeni bir saltanatın başladığını farketmesini ister. Mutlu bunlardan hiçbirini yapmadı. Sabah'ı aynen Turan'ın çıkardığı gibi, milim değiştirmeden, çıkarmaya devam etti. Turan'ın eski sayfa planlarını aynen kullandılar. Bu prensibi o kadar titizlikle uyguladılar ki, haber bulamadıkları zaman arşive giderek onun zamanında çıkan eski haberleri çıkarıp ufak tefek budamalarla yeniden kullanmaktan çekinmediler. Üç dört ay, okuyucuyu konsolide ettiklerinden emin oluncaya kadar, bu böyle gidecekti.

Mutlu birinci sayfayı üç temel unsuru içeren bir formüle göre yapıyordu. «Bir, ilginç haber olması lazım. Yani insanların okuyunca 'vay canına,' diyeceği. Bir tane okuyucuların güleceği, kahkaha atacağı bir haber. Bir de insanları cinsel olarak tahrik edecek bir haber. O günkü Sabah okuyucusunun isteği buydu. Buna oynadık.»

Gerçi bu Babıali için çok yeni bir formül değildi ama, Mutlu'nun kendi profesyonel geleceği ile ilgili olarak koyduğu formül gerçekten orjinaldi. Mutlu, kendini sadece gazeteyi çıkarmakla sorumlu bir gazeteci olarak değil aynı zamanda zengin etmeyi amaçlayan bir yönetici olarak görüyordu. «Ben bir defa para kazanmak istiyordum,» diye anlattı. «Benim Babıali'nin bugüne kadar gördüğüm genel yayın yönetmenleri dışında bir yapım vardı. Kendimi gazeteyi yapmakla görevli bir genel yayın yönetmeni olarak değil patronuma para kazandırmakla görevli bir şirket yöneticisi gibi gördüm. Onun için kendimi hep Arçelik Genel Müdüründen farksız gördüm. Benim ana işim patronuma çok para kazandırmaktı. Şirketim büyüyecek, şirketim çok para kazanacak, ben de klasik maaşın dışında para kazanacağım.»

Bu felsefeden hareket eden Mutlu kısa bir süre sonra zengin oldu. Turan'dan devraldığı 1986 yılının aralık ayında bir gün Dinç Bilgin onu mali işlerden sorumlu genel müdür yardımcısı Ercüment Gündem'in odasına çağırdı. Gündem masasında oturuyordu. Dinç Bilgin ayaktaydı. «Yılbaşı geliyor,» dedi. «Zamlar yapılacak. Önce senden başlayalım. Sen benim her şeyimsin. Biz seninle işveren-işçi değiliz. Sen benim çalışma arkadaşımsın. Neye ihtiyacın varsa maaş

olarak onu alırsın.»

«Sağolun,» dedi Mutlu.

«Bir daha para konuşmayalım. Şimdi ikinci fasla geliyoruz: arkadaşlara ne zam yapılacağı. Neyi gerekli görüyorsanız onu yapın, insanları mağdur etmeyecek şekilde. Şirketin hesapları burda. Bana bilgi vermeyin.»

Bir yıl kadar bir zaman sonra patronla yöneticisi Bebek'teki S Lokantasında konuklarına yemek vereceklerdi. Dinç Bilgin, Mutlu'ya, «Biz seninle erken gidelim, seninle konuşacaklarım var,» dedi.

«Sana ortak olduğumuzu söylemiştim,» dedi bara girdikten sonra. «Bu ortaklığın bugün gerçekleşmiş olduğunu bilmeni isterim. Ahmet Pekin'e talimat verdim, sana 50 milyonluk hisse devri yaptı.»

Mutlu teşekkür etmeye kalktı ama Dinç Bilgin hemen sözünü yarıda kesip başka konulara geçti. Elli milyon liralık hisse o zamanki sermaye yapısında Sabah'ın yüzde beşine tekabül ediyordu. Daha sonra yapılan sermaye arttırımlarına katılmadığı için Mutlu'nun hisse oranı yüzde 3.85'e düştü. Ancak o gün 50 milyon lira olan hissesinin bugünkü nominal değeri 5 milyar lira, gerçek değeri ise 15 milyar lira tutuyor.

Türkiye'nin en çok maaş alan genel yayın yönetmeni olan Mutlu Dinç Bilgin'in kurduğu diğer şirketlerde de hisse sahibi oldu. Tarabya sırtlarındaki sakin bir semtten Boğaz'a bakan değeri bir milyon dolara yakın bir villa satın aldı. Hangi arabayı almak istiyorsa onu alabiliyor ve tatil için dünyanın neresine isterse gidebiliyordu. Her türlü harcama olanağı vardı. Güneri Cıvaoğlu, Mehmet Ali Birand ve Mehmet Barlas gibi milyarder gazeteciler arasına katılmıştı. Ve belki de aralarında en zengin olanıydı.

Klasik Babıali yönetim biçiminde patronun altında iki kişi vardır. Bunlardan biri genel yayın yönetmeni diğeri genel müdürdür. Birincisi patronun gazetesini çıkarır, İkincisi patronu parasına bakar. Biri daha çok para harcamaya diğeri ise para kazanmaya (veya harcamamaya) dayanan bu roller sık sık bu postlar arasında çatışmalara yol açar. Bunun dışında yönetmen ile genel müdür birinci adam olmak için sürekli savaş halindedirler. Bu BabIali'nin en klasik ve kronik hastalıklarından birisidir.

Mutlu, para harcama kabiliyetini kısıtlayacak bir yönetim biçimini reddederek, yani bir anlamda genel yayın yönetmeni ile müessese müdürü rollerini birleştirerek, Sabah'taki sistemde bu çatışmanın doğmasına fırsat tanımadı. Bu Dinç Bilgin'in isteklerine de uyuyordu.

Mutlu'nun kendi için seçtiği çift rol (gazeteci-yönetici) patronun onun zaten oynamasını istediği rollerdi. Onu BabIali'de hiçbir genel yayın yönetmeninde bulunmayan haklarla donattı ve rahat bir çalışma ortamı yarattı.

«Genel yayın yönetmeninden daha fazla bir 'business manager' haline getirdim onu yavaş yavaş,» diye anlatıyordu Dinç Bilgin. «Klasik Babıali uygulamasında devamlı harcamak, sarfetmek isteyen bir genel yayın yönetmeni bir de patronun parasına hakim olan bir genel müdür var. Sabah'ta onu yaptırmama kavgasını verdik ve başardık. Para durumunu bildiği için Zafer genellikle 'management'in yanında yer aldı hep.»

Sabah'ın başarılı olmasının en büyük nedenlerinden biri Mutlu'nun 1980'lerde Anavatan Partisi (ANAP) iktidarının ülkede yarattığı değişim dalgalarını yakalaması idi. Türkiye'nin tozlu perdelerinin çekilip, kırık pancurlarının açıldığı ANAP dönemi Cumhuriyet'in en heyecan verici dönemlerinden biriydi. Turgut Özal'ın reformlarıyla ekonomi büyümeye, yatırımlar ve ihracat artmaya, devletin hâzinesi dolmaya başladı. Özel girişimin zincirlerinin çözülmesi ülkenin her bir yanında büyük bir canlılık yarattı. Dış rekabetten yüksek gümrük duvarları ile korunan pazar liberalleşen dış ticaret rejiminin sonucunda yabancı mallara boğuldu. Artan zenginlikten payını alan belediyeler kentlerin yüzünü değiştirmeye başladı. Belediye Başkanı Bedrettin Dalan döneminde İstanbul tarihinin en büyük güzelleştirilmelerinden birini yaşadı. Tabular yıkılıp bürokrasinin tüyleri yolunmaya başlanınca tarih boyunca teba olan Türkler vatandaş olma yolunda mesafe katettiler.

Siyasi nedenlerle durdurulmayan enflasyon ve gelir dağılımındaki bozukluklara rağmen insanların hayattan beklentileri değişmeye, gelecekle ilgili ümitleri daha pembe olmaya başladı. Atmışlı ve yetmişli yılların karanlıklarından sıyrılan insanlar kavga değil uzlaşma, ihtilal değil değişim, demagoji değil kalkınma istiyordu. Bütün bunlar Türkiye'ye has paradokslar, iki yüzlüklükler ve hırsızlıklarla el ele gitti. Atatürk'ten yana Türkiye'nin yaşadığı en büyük reform dönemi aynı zamanda en büyük rüşvet dönemi oldu.

Sabah'ın kendisi bu değişim dalgalarından ve ANAP dönemindeki başarı öykülerinden birisi olduğu için bu dönemin -Mutlu'nun daha sonra yazılarında sık sık bahsedeceği- «yükselen değerlerini» farketmesi ve yakalaması belki doğaldı. Sabah hem bu değişimleri yakaladı, hem de bu değerlerin değişimden ürken kesimleri rahatlatacak bir politika izledi. Mutlu'nun bir diğer şansı değişim rüzgârlarının diğer gazeteleri, özellikle Sabah'ın en büyük rakibi ve

kurulu düzenin en büyük bekçisi olan Hürriyet'i, pek fazla etkilemeden esip geçmesiydi. Diğer gazeteler birer "establishment" gazetesi konumunda kümelenirken Sabah kendini heyecan verici "sui generis" bir pozisyonda buldu.

Babıali'deki gazete genel yayın yönetmenleri eğer yerlerini korumak istiyorlarsa patronun gazetesinde kimlerle ilgili yazı yazılmasını istemediğini barometre kadar hassas bir biçimde devamlı ölçmeleri gerekir. Dokunulmazların başında büyük reklam veren şirketler, politikacılar, patronun yakın arkadaşları ve (varsa) metresleri gelir. Listedeki isimler sık sık değişebildiği için patronun özel hayatını yakından takip etmek önemlidir. Dinç Bilgin'in böyle bir listesinin olmaması Mutlu'ya hem Babıali'de, hem de Türkiye'de kurulu düzene ve yerleşik değerlere nanik çıkarma özgürlüğü verdi.

Mutlu sürekli kavga ve polemiğe dayalı bir gazete yaptı. Mafya'dan cuntaya, Özal'dan Demirel'e, Cavit Çağlar'dan Tansu Çiller'e herkese sopa vurdu. Rüşvet ve haksızlık haberlerine diğer gazetelerden daha çok yer verdi. Turan'dan sonraki aylarda çıkan şu manşetler Sabah'ın tüfeğinin arpacığının ucundan kimsenin kurtulamadığını gösteriyor: Parti Değiştiren Milletvekilleri Malvarlıklarını Açıklasınlar; Türkiye'yi Mafya İdare Ediyor; Telefonlar Dinleniyor; Mehmet Okumuş'tan Milyarların Hesabını Kim Soracak?; Tahsin Şahinkaya'nın Ne Kadar Malvarlığı Var?; Şahinkaya'dan Sonra Tümer; Tümer'in Oğlu Milyarları Nasıl Aldı; Yüzde 103 Kârı Az Bulan Patronlar Hâlâ Ağlıyor; 600 TL Maaşlı Memur Sait Mimaroğlu Töbank'ı Nasıl Ele Geçirdi; Tunca Toskay TRT'yi İktidara Sattı.

Mutlu gazeteciliğini yaparken BabIali'de «acaba patron ne der» korkusu çekmeyen tek editördü. Türkiye ölçülerinde olağanüstü bir hareket özğürlüğüne sahipti ve bu gazetenin sayfalarında aksini buluyor ve farkediliyordu. «Haber oldu mu yazarız biz.» diyordu. «Kim olursa olsun yazarız. Bugün en sıkıfıkı olduğum politikacı, bankacı, dost, ahbap -kim isterse olsun- haberi önüme getirdiklerinde, belgeliyse basarım. Babamın oğlu olsa yayınlarım.» Bu rahatlığında başlangıçtan beri kendini Babıali patronlarına şekil veren cereyanların dışında tutan Dinç Bilgin'in kişiliğinin ve yetişme yıllarındaki deneyimlerinin büyük etkisi vardı. Genellikle gazete patronları bir siyasi akımı veya partiyi destekler ve bu destekten maddi veya manevi çıkar beklerler. Dinç Bilgin bu yolu hiçbir zaman benimsemedi. Gazeteye girdiği yıl 1960 darbesi yapılmış ve Menderes rejimini destekleyen Yeni Asır askerlerden büyük bir sille yemişti. Bu ona büyük bir ders oldu. Siyasi partilerden uzak durdu ve politikacılarla içli dışlı olmadı. Devlet bankaları ve iktisadi devlet teşekkülleri ile de çıkar ilişkilerine girmedi. Oysa, özellikle Sabah'ın başarısından sonra,

siyasi destek karşılığında BabIali'de örneği bol birçok gazete patronu gibi kolaylıkla devlet kesesinden ceplerini doldurabilirdi. Dinç Bilgin'in ödülü maddi çıkar değil Sabah'ın özgürlülüğü oldu. Kendisi kurulu düzenin bir parçası olan eski ve itibarlı bir aileden gelmesine rağmen Dinç Bilgin establishment'ın tipik bir üyesi de değildi. Bunda İstanbul'a dışarıdan gelen birisi olması yanında belki de çekingen bir kişi olmasının da etkisi vardı. İstanbul'da dostça bir muamele ile karşılaşmadığı için ilerlerken üzerine basmaktan çekindiği pek kimse yoktu. Ve Sabah'ı sadece kendi alnının teri ile kurduğu için de kimseye borcu yoktu.

İstanbul dışında yetişen ve çıraklık yıllarında Babıali'nin gelenekleri ile yıkanmayan Dinç Bilgin ve Multu'ya Babıali'nin kurum ve değerleri vız geliyordu. Babıali onlar için köhne ve dost olmayan bir sistemi sembolize ediyordu. Yasaların sınırlarını zorlayıp Babıali alışkanlıklarını ve geleneklerini devirmek umurlarında bile değildi.

Sabah Babıali'ye karşı duyduğu umursamazlığın en dramatik örneğini gazetelerin dini bayramlarda çıkma yasağını bir kenara itip 1992 Kurban Bayramında piyasaya çıkarak verdi. O güne kadar yasalar ve gelenekler gereği bayramın birinci gününden sonra sadece gazeteciler derneklerinin çıkardığı gazeteler yayınlanıyordu.

Bayramda çıkma düşüncesi Mutlu'nundu. Sabah günde 7 milyar lira civarında ciro yapıyordu. Beş günlük geliri bayramda tatili var diye kaybetmeleri için ne sebep vardı? Milyarlarca liralık makine niye yatsındı? Ve niye milyonlarca kişi bayram boyunca gazeteciler derneklerinin çıkardığı berbat gazeteleri okumaya mahkûm olsundu? Dinç Bilgin bu sorulara muhatap kalınca karşı argüman düşünemedi ama hukuki mütalaa alıp ondan sonra yürümek istedi.

Kurban bayramından bir hafta önce arabada giderken Ahmet Pekin'in telefonu çaldı. «Bu bayramda gazete çıkarsak ne olur?» diye sordu Dinç Bilgin'in sesi.

«Patron, beni arabada yakaladın. Büroya gidince bakayım ondan sonra cevap vereyim.»

«Yarım saat içinde cevap ver bana.»

Pekin kitaplarını karıştırınca değişik yasaların bayramda gazete çıkarmayı yasakladığını gördü. Basında çalışanların ilişkilerini düzenleyen bir yasaya göre Ramazan Bayramının ikinci ve üçüncü, Kurban Bayramının ise ikinci, üçüncü ve dördüncü günlerinde gazete çıkarmak yasaktı. Yasa, bu günlerde gazete çıkarma hakkını her ilde

en çok basın kartı sahibi üyesi olan gazeteciler derneğine bağışlamıştı. Bu yasaya uymayanlar 10.000 lira para cezasına çarptırılacaklardı. Bayramda gazete çıkarmak Ticaret Kanununca da haksız rekabet sayılabilirdi. Basın İlan Kurumu Yasaları da bayramda yasalara aykırı olarak çıkan gazeteleri 60 gün süre ile resmi ilandan mahrum bırakarak cezalandırıyordu. Gelir kaybına uğrayacak olan gazeteciler dernekleri de Sabah'ı mahkemeye verip tazminat talebinde bulunabilirdi. Ama bütün yasaların üzerinde bulunan Anayasa basının sansür edilemeyeceğini yazıyordu. Dolayısıyla diğer bütün yasalar hükümsüz sayılabilirdi. Pekin bütün bunları bir rapora döküp Sabah'a götürdü.

Dinç Bilgin, Sabah ve gruba dahil diğer gazetelerin çıkması İçin talimat verdi. Bir ara Milliyet ve Hürriyet'in de bayramda çıkmaları sözkonusu oldu ama bunlar daha sonra Gazeteciler Cemiyeti ile protokol imzalayarak çıkmayacaklarını ilan ettiler. Dinç Bilgin bu işe sırf para kazanmak düşüncesiyle kalkışmadığının kanıtı olarak Sabah'ın bayramdaki satış gelirlerinin yüzde 25'ini Gazeteciler Derneğine vermeyi düşündü. Bu teklifi derneğe ulaştırmak konusunda Pekin'e talimat verdi. Gazeteciler Derneği Başkanı Necmi Tanyolaç, Pekin'in teyzesi ile evliydi. Arife gününden bir gün önce Pekin eniştesine telefon edip Dinç Bilgin'in önerisini iletti.

Tanyolaç'ın reaksiyonu, «Burası şerefli bir müessesedir. Bana yüz milyar da versen yırtıp yüzüne atarım,» oldu.

«Enişte, sen yanlış anladın galiba,» dedi Pekin. «Rüşvet falan teklif etmedik. Sonuçta farzet ki biz senin muvafakatin olmadan gazeteyi çıkardık, bu iş bitti. Sen ne yapacaksın? Bizim aleyhimize dava açacaksın ve zarar ziyan isteyeceksin. Mahkeme mahkeme dolaşacağına işte ben sana o zarar ziyanı başından ödüyorum.»

«Yok. Olmaz.» dedi Tanyolaç sinirli bir sesle ve telefonu kapattı.

Pekin savaş çıkacağını anladığı için, karısı ile birlikte Fransa'nın Nice kentine yapacağı bayram gezisini iptal etti ve bürosunda izinleri kaldırdı. Yedi avukatı, gazeteciler derneklerinin Sabah'ın satışını durdurmak için ihtiyati tedbir ve toplattırma kararı almak üzere mahkemeye başvurması olasılığına karşı yedi il merkezine yolladı. Her birinin elinde olması muhtemel her şeye karşı hazırlanmış itiraz dilekçeleri vardı. Pekin'in tahmin ettiği gibi bütün büyük illerdeki gazeteciler dernekleri Sabah'a karşı hukuki yollara başvurdu. Ankara hariç bütün şehirlerde ihtiyati tedbir, yani gazetenin çıkarılmasının durdurulması istekleri geri çevrildi. Orada Sabah, Yeni Sabah adı altında çıktı. Ondan sonra gazeteciler dernekleri bu defa ceza

mahkemelerine başvurup toplatma kararı isteminde bulundular. Bir tek Antalya'da toplatılma kararı çıktı. Üçüncü ve sonuncu gün hiçbir risk almamak için Sabah, Türkiye'de ve Dünya'da Sabah olarak çıktı.

Sabah'tan önce bayramda çıkma uyanıklığını Bursa Dursunbey'de bir gazete göstermiş ve mahkemeye verilerek para cezasına çarptırılmıştı. Gazete para cezasına itiraz etmiş ve mahkeme itirazı geçerli görerek Anayasa Mahkemesine başvurmuştu. 1993'ün ilk haftalarında Anayasa Mahkemesi kararını verdi ve gazetelerin bayramda çıkmasını yasaklayan yasaları Anayasa'ya aykırı buldu. Sabah bir zafer daha kazanmıştı.

Mutlu 1986'nın sonlarına doğru gazetedeki uydurma polisiye haber ve çıplak kadın fotoğrafının dozunu azaltmaya başladı. Yazı İşleri Müdürü Selahattin Duman'a yazdırdığı şiddet ve erotizm içeren günlük yazılarla cinselliği fotoğraflardan çekip metinlere saklamaya çalıştı. Ama bu konuda muzipliği de elden bırakmadı. Zamanın Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu'nun orta yaşlı eşi ev sahibeliği yaptığı bir kokteylde bluzunun düğmeleri açılınca, ertesi gün kendini Sabah'ın ön safyasında buldu: «Nilüfer Hanım Gömleğinin Düğmesinin Açıldığının Farkında Olmadan Kokteyle Gelen Konuklarla Sohbet Ediyor.»

Sabah'ın çıplak göğüse olan merakından Süleyman Demirel bile kurtulamadı. Demirel'in ilk mayolu fotoğraflarını Mutlu yayınladı. Gün doğmadan önce elinde havlusu, sırtında mayosu, ayağında terlikler Tuzla'daki yazlığının önündeki denizde sakin bir sabah yüzmesi yapmaya hazırlanan politikacı Sabah muhabirleri Fuat Kozluklu ve Hakan Denker'le burun buruna geldi. («İlk Tepki Elleriyle Göğsünü Kapatmak Oldu. Sinirli Bir Şekilde 'Hayır Böyle Röportaj Olmaz' Deyip Eve Doğru Hızla Uzaklaştı.»)

Birkaç gün sonra Sabah okuyucuları bu defa nerdeyse Demirel kadar kilolu olan Zeynep Özal'ın mayolu resimleriyle karşı karşıyaydılar. («Doğum Kilolarını Hâlâ Veremedi!»)

Dinç Bilgin ve Mutlu, Başbakan Turgut Özal'ı tutuyorlar ve yürürlüğe koyduğu ekonomik reformları destekliyorlardı. Ama bu Özal'ı ve ailesini yeren haberlerin Sabah'a malzeme teşkil etmesine mani olmadı çünkü Özal aleyhtarı haberlerin, Mutlu'nun deyimi ile, «piyasası» vardı. Editörlüğünün ilk 18 ayında Mutlu, Özal ailesini manşetlerden düşürmedi. Genel yayın yönetmeni olarak imzasını taşıyan ilk gazetede manşet «Bir Milyoner Özal Daha: Zeynep'in Bir Haftalık Oğlu Yağız Özal'a Getirilen Hediyelerin Şimdiden 150 Milyonu Bulduğu Belirtildi» idi. Birkaç gün sonra toplar damat Asım

Ekren'e çevrildi: «Milli Damat Zeynep'in Doğum Yaptığı Özel Kliniğe Borcunu Ödemedi.» Ve sonra Bayan Özal'a: «Semra Hanım Ajda'ya Bakanlık Teklif Etti.» Özal haftada en az iki kez birinci sayfanın konuğuydu.

Özal ve ailesine karşı yürütülen bombardımanı Mutlu şöyle izah ediyordu: «Sabah kendisine bir çıkış yoiu arıyordu. Kasıtlı bir şey yok. Sabah'ın tarihinde hiçbir haberde kasıt yok. Bir tek ana kasıt var: Sabah'ın tirajını arttırmak.» Bir gün Ahmet Özal'a dediği gibi: «Şöhretin bedeli. Bunda bir şey aramamak lazım.»

Zeynep ve Asım Ekren çiftinin bedelsiz bir Jaguar araba kabul ettiği iddiasından sonra patlayan skandalın ardından, Sabah okuyucularına bir Jaguar armağan edeceğini açıkladı. «Jaguar'a Binmek Sizin De Hakkınız! Hem de Bir Yıllık Benzin Bedava!»

Mutlu gülmece unsurunu ve sokaktaki adamın değerlerinden uzaklaşmamayı kendine prensip edindi. Bu konuda en çok güvendiği iki insan bu değerleri en yakından tanıyan Selahattin Duman ile Aydın Öztürk'tü. Bunların «tadıp» beğenmediği haberler gazeteye kolay kolay girmezdi.

Mutlu'nun ilk döneminde attığı en önemli adımlardan biri, PİAR piyasa araştırma şirketi ile çalışmaya başlamak oldu. Mutlu gazeteyi ne yöne götüreceğini biliyordu fakat işi tesadüflere ve kulaktan dolma hipotezlere bırakmak istemiyordu. PİAR'ın sahibi Bülent Tanla'yı Mecidiyeköy'deki ofisinde yemeğe çağırdı. 1946 yılında doğan Tanla 1969'da araştırma mesleğine girmiş ve 1975'de daha sonra Türkiye'nin en büyük araştırma kuruluşu olacak olan PİAR'ı kurmuştu. 1984 ile 1989 arasında Turgut Özal'ın araştırmacısı olan Tanla 1991 seçimlerinden sonra Başbakan olan Süleyman Demirel'le çalışmaya başladı.

O yemekten bu yana Sabah PİAR'a 260 araştırma ısmarladı. Bunlardan birçoğu gazetenin yönünü belirlemek ve tirajını arttırmak için yapılan araştırmalardı. İlk buluştukları gün Mutlu'nun Tanla'ya ısmarladığı araştırmalar yönelmek istediği istikameti gösteriyor: Okur Davranışları, Okur Profili ve Anatomisi, Sabah'ın Beğenilen ve Eleştirilen Yönleri ve Diğer Gazetelerin Güçlü ve Zayıf Yönleri.

«Zafer'i ilk defa orada tanıdım,» diye anlatıyordu Tanla. «Çok süratli karar verebilen, kafasına koyduğu her şeyi gerçekleştiren bir insan izlenimi verdi bana.»

Yapılan araştırmalarda ortaya çıkan en önemli bulgulardan bir tanesi

Sabah'ın fiyatının diğer gazetelerinkinden daha düşük olmasının gazeteye downmarket bir ürün imajı vermesiydi. Ucuzluk gazetenin okurlar nezdindeki konumlamasını belirliyor, Sabah'ı aşağı grubun içinde konumlandırıyordu. Bu araştırmanın buyruğuna uyarak Mutlu önemli bir konuda daha Rahmi Turan' dan daha farklı olduğunu gösterdi. Turan gazete satışlarını olumsuz etkileyen gazete fiyatı artışlarından nefret eder, Sabah'ın fiyatını sabit tutmak için sonuna kadar ayak diretirdi. Genel yayın yönetmeni olduktan bir hafta sonra Mutlu gazetenin fiyatını 70 liraya yükseltti. Diğer gazeteler 100 liradan sattığı için Sabah hâlâ ucuzdu ama Mutlu arayı kapatmak istiyordu. PİAR'ın bulgusu ona doğru yolda olduğunu gösterdi. Zamanla Sabah'ın fiyatını diğer gazetelerle eşitledi. Ama Sabah piyasanın en pahalı gazetesi olma cesaretini ancak 1992 Aralığında gösterebildi. 4.000 liraya çıkarak bir süre tek başına piyasanın en pahalı gazetesi olarak yaşadı.

Mutlu'nun kariyerindeki yükselme, ailesinin dağılmasıyla aynı yıla rastladı.

İstanbul'a taşındıkları 1980 yılında ilk kızları Güneş, 1983 yılında ise Zeynep dünyaya geldi ama gelişlerinin arifesinde karı koca arasında başlayan tartışmaların ardı kesilmedi. Mutlu 1986 yılında evi terkedip yalnız yaşamaya başladı. Kızlarına aşırı düşkün bir baba olduğu için bu ayrılık onun için çok zor geldi ve büyük bir üzüntü kaynağı oldu. 1987'de boşandılar. İki yıl sonra Günaydın gazetesinden meslektaşı olan gazeteci Füsun Arsan ile mutlu bir evlilik yaptı.

Rahmi Turan'ın ayrılmasından sonra başlayan Sabah-Günaydın savaşında dökülen ilk kan Fatih'in Fedaisi Durakoğlu'nun damarlarından aktı. 7 Mayıs 1986 günü roman kahramanı Durakoğlu, Voyvoda'dan intikamını almak üzere gittiği Trabzon'da arkadaşı Kandemir'i zindandan kurtarmakla meşguldü. Geniş bir odada, elleri yalın kılıç bir sürü Bizans askeri tarafından sarılmışlardı ama tiryakileri Durakoğlu'nun çok sıkışık bir durumda olmasına rağmen bir yolunu bulup kaçacağını biliyorlardı. Hatta kaçmadan önce kaşla göz arasında güzel Başrahibe Anna ile («'Aman Allahım! Bunlar insan değil şeytan!'... Sesinde, korkuyla karışık derin bir hayranlık ifadesi vardı.») ateşli birkaç aşk saati yaşamasına bile şaşmazlardı. Ancak ertesi gün Durakoğlu en eski tiryakilerini bile şaşırtacak bir şey yaptı: Öldü.

Durakoğlu'nu Superman'den altı yıl evvel şehadet mertebesine eriştiren ve belki de dünyada ölen ilk resimli roman kahramanı yapan olaylara Rahmi Turan neden oldu. Durakoğlu'nu Turan yazıyor, ressam Ragıp Derin resimliyordu. Turan gazeteden ayrıldıktan sonra

bir süre Durakoğlu striplerini Sabah'a yollamaya devam etti. Tâ 7 Mayısa kadar. O gün aniden striplerin akışı durdu. Durakoğlu'dan sorumlu olan Yazı İşleri Müdürü Selahattin Duman, Mutlu'nun odasına koştu.

«Arap,» dedi. «Rahmi Turan'ın romanı gelmedi. Ne yapacağız?»

«Konuş Arap, kırıcı olmadan, ne olduğunu öğren.»

Turan telefonda Duman'a işlerinin çokluğundan artık çizgi romanı yollamayacağını söyledi. Durakoğlu'nun kılıcı havada kalmıştı.

«Sen merak etme, ben hallederim,» dedi Duman, Mutlu'ya. «Ben bu romanı bitiririm, yenisine başlarız.»

Taksiye atlayıp çizgi romanda Türkiye'nin en büyük isimlerinden biri olan ressam Abdullah Turan'ı buldu ve Sultanahmet'te bira içmeye götürdü.

«Bizde bir romana başlıyorsun?»

«Kahramanı kim?» diye sordu Turan.

Ünlü Ankaralı gazeteci Uluç Gürkan o günlerde Sabah'a girmişti. Oğlunun adının Burak olduğunu hatırladı.

«Burakbey,» dedi. Duman'ın hayal gücünün Turan'ınkinden aşağı kalır yanı yoktu. Orada ayaküstü bir öykü uydurdu. Burakbey'e Taraksız Muslu adlı bir yoldaş buldu ve Talat'ın Kahvesi'ndeki tiplerin isim ve karakterlerinden esinlenerek ikinci rollerde bir sürü kahraman yarattı.

Ertesi sabah Abdullah Turhan, Burakbey'i çizmeye başlarken Duman rahatsız edilmemesi talimatını vererek grafikerlerden getirttiği kâğıt ve çini mürekkebin üzerine kapandı. Büyük bir ressam sayılmazdı ama fırçası Turan'ın kahramanını yok etmeye yetecek kadar iyiydi.

«Durakoğlu'nun arkasında bulunan Bizanslı askerlerden biri elindeki mızrağı bütün gücüyle fırlattı. Mızrağın sivri ucu Durakoğlu'nun sırtından girerek göğsünden çıktı,» diye yazdı. Ağzından 'Allah, yandım!'» sözleri çıkan bir Durakoğlu resmi çizdi.

Masasının üzerine çayını bırakan 12 yaşındaki çaycı Durakoğlu'nun vücuduna giren sayısız mızrak ve kılıç uçlarını görünce yalvardı. «N'olur yapma abi,» dedi. «N'olur öldürme Durakoğlu'nu.» Çocuğun gözlerinden yaşlar akıyordu. «Defol ulan,» dedi Duman. «Bir de seninle mi uğraşacağız.» Çaycı Duman'dan sonraki uğrak yeri olan istihbarat

Şefi Ahmet Vardar'ın masasına çayı koyarken, «Abi, Selahattin Abi odasına kapandı Durakoğlu'nu öldürüyor,» dedi. Vardar başını kapıdan içeri uzattı. «Sen Rahmi'yi tanımazsın. Canlandırır bunu,» diye ikaz etti.

Yarım saat geçmeden Duman'ın telefonu çaldı. Turan arıyordu. «Hayatım, ne gereği var bu gibi işlerin?» dedi. «Ne öldürüp duruyorsun adamı durup durduğu yerde? Niye bize düşmanlık yapıyorsunuz? Ayrıca ben onu canlandırabilirim.»

«Haklısın abi, haklısın,» dedi Duman ama Durakoğlu'nun kurtuluşu yoktu.

Durakoğlu'nun şehadetinden bir gün sonra Türk resimli roman edebiyatının gördüğü en sekse ve kana doymaz kahramanlarından Burakbey («Avrupalı tarihçiler onun için, Kanuni Sultan Süleyman'ın Kılıcı' deyimini kullanıyordu») aynı sütunda maceralarına başladı. «Engürüs Kralı Lagos ihtirastan gerilmiş elini genç kızın vücuduna doğru uzattı,» diye romanına başladı Selahattin Duman. «Üstad Tarihçi» Nizamettin Veziroğlu takma adı altında yazıyordu. «Ateş gibi yanan dudakları genç kızın boynunda, göğüslerinde dolaşıyor, elleri hoyratça kalçalarında dolaşıyordu. Genç kız birden sanki bıçak saplanmışçasına acı duydu. Bayıldı. Ölü olsan farketmez, diye düşündü Lagos ve aşk oyunlarını sürdürdü.»

Oh, diye düşündü Duman. Durakoğlu'ndan da Rahmi'den de kurtulduk.

Turan'ı Ahmet Vardar kadar tanımadığı belli oluyordu. İki hafta sonra «Ölümsüz Kahraman» Durakoğlu büyük bir televizyon kampanyasından sonra bitmez tükenmez mücadelelerine ve aşk maceralarına başlamak üzere Tan gazetesinin sayfalarına döndü. Turan, Duman'ın öldürme olayını Durakoğlu'nun rüyasında gördüğü bir kâbus olarak geçiştirdi.

Fakat bu dersten sonra bile Duman resimli roman kahramanlarıyla oynanmayacağını öğrenemedi. Bu defa başka ölümsüz roman kahramanı, kendinin yarattığı Burakbey'le oynamaya kalktı.

Burakbey'i çizen ressam olan Abdullah Turan olağanüstü çalışkan bir sanatçıydı. «Genelde bütün ressamlar tembeldir,» diye anlattı Duman. «Hiçbir zaman zamanında iş vermezler. Terziler ve ayakkabıcılar gibidirler. Abdullah Turan, Allah selamet versin, dünyanın en çalışkan ressamıdır. Bu Abdullah Turan'a yarım kilo yazı verseniz ertesi gün hazırdır. Bu da yazıya doymaz. Delirtir adamı.»

Yirmi günlük yedek yazı verip rahatlayacağını sandığı günlerinin huzuru bile uzun sürmüyor, ressam gene başına dikiliyordu. Duman ona bir ders vermeye karar verdi. Ressama verdiği son senaryoda Burakbey ile yardımcısı Taraksız Muslu bir maceranın içerisinde, bir han odasında uyuyorlardı. «Muslu'nun elleri Burakbey'in kalçalarında dolaşmaya başladı,» diye yazdı Duman. «Burakbey bir sıcaklık hissetti. Döndü. Şevhetle öpüştüler.» Duman iki erkek arasında ateşli bir sevişme sahnesi yazıp senaryoyu Turan'a yolladı. Çok geçmeden Turan yıldırım gibi kapıdan içeri girdi.

«Yahu sen gırgır mı yazdın o şeyleri?»

«Yok,» diye cevap verdi Duman.

«Nasıl yok?»

«Zafer Mutlu'yla konuştuk. Türkiye'de yeşilcilik, çevrecilik, marjinallik falan bu hareketler önem kazandı, eşcinsellerin hakları falan tartışılıyor. Biz de bir yenilik yapalım dedik. Bizim roman kahramanlarından birisi eşcinsel olsun, yine kavga etsin, dövüşsün ama eşcinsel olsun. Bize marjinal okuyucu lazım. Eşcinselleri kazanmak istiyor Zafer. Yani, senin anlayacağın Burakbey eşcinsel olacak, ibne olacak. Muslu da onun erkeği olacak.»

Turan allak bullak oldu. «Allahallah. Peki.»

«Sevişme sahnelerini de gizle,» diye tembih etti Duman ardından. «Belden yukarı sarılsın ama belden aşağısını gösterme. Ayrıca öpüştürme. Yanak yanağa koy.»

«Allahallah.»

Ressam yarım saat sonra çenesini kaşıyarak yavaş yavaş Duman'ın odasına geri döndü. «Sana bir şey söylemek istiyorum,» dedi.

«Nedir?»

«Tamam. Marjinalleri kazanalım. Eşcinsel olsun. Ama Muslu, Burakbey'in erkeği olmasın. Burakbey, Muslu'nun erkeği olsun.»

DOKUZUNCU BÖLÜM

Arasıra Ekonomi-Politika sayfalarında yazan Kenan Mortan ve Ertuğrul Soysal bir tarafa bırakılacak olursa, Sabah piyasaya köşe yazarsız çıktı. Başlangıçta ne Sabah okuyucuları köşe yazarı arayan tiplerdendi, ne de köşe yazarları Sabah tipinde bir gazetede görünmek istiyorlardı. Genelde köşe yazarları gazetelerin en pahalı ve kıdemli kişileridir. Zaten Dinç Bilgin'in iyi bir köşe yazarına verecek parası da yoktu, onun için birisini aramadılar bile. Simavi ekolünde köşe yazarının fazla önemi olmadığı için Rahmi Turan da birisini getirmemişti.

İlk transfer denemesini 1986 Nisanında, gazete birinci yılını doldurmak üzereyken yapıldı. Dinç Bilgin ile Genel Müdür Çetin Gürel o zaman Tercüman gazetesinde köşe yazmakta olan ünlü Ankaralı gazeteci Yavuz Donat'ı (şimdi Milliyet'te) transfer etmek üzere karayolundan Ankara'ya gittiler. Donat, İstanbul'da bir daire, Amerika'da okuyan çocuğunun öğrenim masrafı, yılda iki defa Amerika'ya gidiş dönüş bileti ve yüklü bir maaş istedi. Hepsine evet dediler ama topları direkten döndü. «Otur oturduğun yerde,» dedi Tercüman gazetesi sahibi Kemal Ilıcak Sabah'ın cömert önerisini öğrendiği zaman. «Ben sana daha fazlasını veririm.»

Birkaç ay sonra Dinç Bilgin'in önüne çok daha büyük bir fırsat çıktı. Bu Sabah'ın hayatındaki en önemli kilometre taşlarından birisi olacak olan Güneri Cıvaoğlu idi.

Türkiye'nin en ünlü ve renkli gazetecilerinden biri olan Cıvaoğlu 1985'te kurucu ve ortaklarından olduğu Güneş gazetesinde ikinci tur genel yayın yönetmenliğini yapıyordu. Gazeteyi satın alan Trabzonlu işadamı Mehmet Ali Yılmaz'ın isteği üzerine geri dönmüştü. Trabzonlu müteahhit, Cıvaoğlu'ndan okuyucusu azalan gazeteyi canlandırmasını istiyordu. Kısa sürede anlaşmazlığa düştüler ve 1986 Eylülünde Cıvaoğlu eşyalarını toplayıp Güneş'in Beyazıt'taki binasını son defa terketti.

Yılmaz'la yönetmeninin anlaşmazlığı Babıali'nin dedikodu kanallarında dolaşmaya başlar başlamaz Dinç Bilgin'in Cıvaoğlu'nu Sabah'ta transfer etme planlarını yapmaya başladı. Sabah sayfalarında dünün siyasi hikâyesini iyi veremiyordu. Başkentte doğru dürüst haber toplayacak kalibrede muhabirleri yoktu. Ankara'da ne olup bittiğini öğrenmek isteyen Sabah okurları Hürriyet ve Milliyet okumak durumundaydılar. Dinç Bilgin, Cıvaoğlu'nun günlük yazılarıyla

gazetenin politize olma dozunun arttırabileceğini ve mükemmel ünü ile Sabah'a saygınlık taşıyacağını hesapladı. Civaoğlu'nun Sabah'ta çalışmayı kabul etmesi bile gazete için bir artı ve başlıbaşına bir prestij unsuru olurdu.

Nitekim öyle oldu. Cıvaoğlu, Sabah'ın daha ciddi ve saygın bir gazete olmak için başlattığı transformasyonun ilk ve en önemli adımı oldu.

Eski bir genel yayın yönetmenini -özellikle Cıvaoğlu gibi derin ihtirasları olduğu bilinen birini- bir gazeteye yazar olarak almak iç dengeler bakımından çok hassas bir şeydir. Bilgin, Sabah'ta genel yayın yönetmenliğine başlayalı daha beş ay olan Mutlu'dan çok memnundu. Cıvaoğlu'nu kendi mevkiine bir tehdit gibi görüp tedirgin olmasını istemiyordu.

Bu endişesi yersizdi. Gazetenin düzeyini yükseltme ve Ankara haberlerindeki zayıflığı giderme yolları arayan Mutlu da patronundan bağımsız olarak Cıvaoğlu'nu transfer etme hesapları yapıyordu. Dinç Bilgin'in önerisini olumlu karşıladı. Cıvaoğlu'nunkonumunun ne olacağını sordu. «Yazar olacak,» dedi Dinç Bilgin. «Bir süre Sabah'a gelmeyecek, yazılarını dışarıdan gönderecek.»

Cıvaoğlu 1970'lerin sonundan beri tanıdığı Dinç Bilgin'i iş yapılabilecek bir gazete patronu sayıyordu. 1982'de Ahmet Kozanoğlu-Ömer Çavuşoğlu ikilisi ile Güneş gazetesini çıkarmadan önce İzmir'e gitmiş ve Dinç Bilgin'i projeye ortak etmeye çalışmıştı. Yeni Asır'ın yarısını satın alıp gazeteyi İstanbul'a taşıma ve ulusal bir gazete haline getirmeyi önerdi. Bu Dinç Bilgin için ilginç değildi. Bir defa gazetenin yarısını satmak hem kendi, hem de ortakları açısından iştah açıcı değildi. İkincisi, Kozanoğlu-Çavuşoğlu İkilisinin uzaktan yakından basın ile ilgileri olmaması onu ürküttü. Belki de bundan da önemlisi, tek tabanca olmayacağı bir işe girişmek ona ters geliyordu. Doğrudan Cıvaoğlu ile konuşmak istemedi. Avukatı Ahmet Pekin'i arayarak kararını ona bildirmesini istedi. «Sen Güneri'yi ara, kusura bakmasın. Bu ortaklıkta yokuz.»

Güneş gazetesi Kozanoğlu-Çavuşoğlu ortaklığı batıp da zora girince, Dinç Bilgin bu defa Pekin'i gazeteyi satın almak için devreye soktu. Pekin, Güneş'i borçlarından arındırılmış olarak, sadece adı ve personeliyle almaya çalıştı ama bu defa razı gelmeyen Cıvaoğlu oldu.

İstanbul'a taşıma aşamasında Cıvaoğlu, Dinç Bilgin'in aklına ilk gelen isimlerden biriydi. Güngör Mengi ile birlikte onu ziyaret ederek İstanbul'da gazete çıkarma projesinden bahsetti. «Beraber olmak ister misin?» diye sordu. Cıvaoğlu olumlu yanıt verdi. Onlara aklındaki

büyük yatırım ve reklam kampanyası gerektiren pahalı ve iddialı bir gazeteden söz etti. Dinç Bilgin teşekkür edip ayrıldı ve yola Rahmi Turan'ın ucuz modeli ile çıkmaya karar verdi.

Dinç Bilgin ile Mutlu ve Cıvaoğlu, Bebek'te Les Ambassadeurs Lokantasında biraraya geldiler.

Cıvaoğlu'nun Sabah ailesine katılma olasılığı Mutlu'yu heyecanlandırmıştı. «Sabah'ta her şey var,» dedi. «Ben Sabah'ı büyüteceğim. Dinç Bey prodüktör, ben yönetmen, sen de başaktör olacaksın.» Sabah'ı belki de dünyanın en büyük ve en üniü mağazası olan Londra'daki Harrods'a benzetti. «Sabah'ı Harrods Mağazası gibi düşün. Harrods'un bir katındaki bir bölümü düşün. Sen Burberry's standı olacaksın.»

Türkiye'nin en şık giyinen gazetecilerinden biri olan Cıvaoğlu'nu dünyanın en klas giysi markalarından (özellikle sağlam trençkotlarıyla ünlüdür) birine benzetmek belki de ters kaçan bir benzetme değildi.

Cıvaoğlu o zamanlar sigara içiyordu. Cebinden bir paket Amerikan sigarası çıkarıp masanın üzerine koydu ve parmağı ile üzerine dokunarak, «Birinci sayfada bu büyüklükte bir yer istiyorum,» dedi.

Cıvaoğlu orta yaşına gelmiş birçok ünlü gazetecinin yaptığı gibi masa başında ahkâm kesip şöhretinin rantı ile yaşamak niyetinde değildi. Geniş kitleler tarafından okunmak istiyordu. Türk basınında daha önce kullanılmayan bir stil yarattı. Muhabirlik yaparak kaynaklarından aldığı haberleri anekdotlar ve felsefe kırıntılarıyla süsleyerek renkli bir biçimde sütunlarına aktardı. Bu işi o kadar iyi yaptı ki birçok insan Cıvaoğlu'nun sütununu okumayı bir gün önce politika koridorlarındaki dönen en önemli dolapların içyüzünü öğrenmek için yeterli bulmaya başladı. Politikayı yakından takip edenler için ise Cıvaoğlu'nun sütununu okumak günün ihmal edilmemesi gerekli işlerinden biri haline geldi.

Cıvaoğlu politikacılar, bürokratlar ve işadamları arasında belki de hiçbir gazetecinin sahip olmadığı kadar kontağa sahipti. Genç bir gazetecinin heyecanı ile deneyimli bir gazetecinin profesyonelliğinin bileşiminden doğan ve herbirinin hazırlanması uzun saatler alan günlük yazıları Sabah'a bir saygınlık ve ciddiyet unsuru getirdi ve yazarının da yeniden parlamasına neden oldu. Cıvaoğlu, Sabah'ın okurları arasında görmek istediği üst sosyal tabakaya atılan ilk ciddi köprüydü.

Cıvaoğlu ucuz değildi. Maaşı gazetedeki en yüksek maaştan o kadar

fazlaydı ki, Dinç Bilgin Genel Müdür Çetin Gürel'e, «Bu ikimizin arasında kalsın,» dedi. «Hatta maaşını sen özel olarak bankaya yatır, senin yardımcıların dahi bunu bilmesin. Biz bunu maaş olarak görmeyelim. Reklam harcaması olarak görelim.»

Cıvaoğlu'nun Dinç Bilgin ile anlaşması hem Babıali'de, hem de Sabah'ta bir bomba etkisi yarattı ve Mutlu'nun genel yayın yönetmenliği günlerinin sayılı olduğu dedikodularına yol açtı. Yakın arkadaşları Mutlu'ya Cıvaoğlu'nu Sabah'a kabul etmekle çılgınlık ettiğini söylediler. «Patronun arkadaşıdır. Seni yiyecek.» Cıvaoğlu'nun, «Babıali'de yerim gider mi korkusu taşımadan iş yapan çok ender adamdan biridir» diye tarif ettiği Mutlu'nun umurunda biie değildi. O sadece çok iyi bir yazar kazandığını düşünüyordu. «Yerse dışardayken de yer.» diye kesip attı. «İçerisi dışarısı farketmez.»

Sabah'la Cıvaoğlu arasındaki ilişki Babıali'deki en sorunsuz ve mutlu ilişkilerden birisi olarak süregeldi. «Orada bulunduğum sürece kendi sahibi olduğum gazetelerde olduğumdan daha fazla rahat ettim,» diyordu. «Hiçbir zaman, hiçbir konuda -idare ile olsun, yazı işleri ile olsun- hiçbir terslik olmadı.» Sabah'ın çalıştırdığı starlara ne kadar iyi baktığının ilk örneği oldu Cıvaoğlu. Bunun daha sonra Sabah'a girecek olan yazı işleri eski yönetmenlerinin üzerinde herhalde epeyce büyük etkisi olacaktı.

Dinç Bilgin'in aklında Cıvaoğlu ile gerçekleştiremediği -ve hâlâ da gerçekleşmeyen- bir ideal vardı. Özellikle oğlu Önay Amerika'da üniversiteye başladıktan sonra Amerika'ya sık sık gider olmuştu. Amerikan televizyonlarında seyrettiği haber programlarını yöneten anchorman'lar onun çok ilgisini çekiyordu. Anchor İngilizce gemi demiri anlamında bir sözcüktür. Dünyanın en pahalı gazetecileri olan anchorman'lar (veya woman'lar) ana haber bültenlerini yöneten, bütünlük, şekil ve akıcılık veren deneyimli muhabirlerdir. Haberleri ısmarlarlar, okurlar ve programa katılan kişilerle söyleşi yaparlar. Dinç Bilgin, Sabah için böyle bir anchorman hayal ediyordu. Yani haber merkezinin göbeğinde oturan, kendi istihbarat ağı bulunan, ajans haberlerini takip eden, sık sık Ankara'da kişisel temaslarda bulunan ve gazetenin haberlerini bir tür televizyon haber programının printout'u (kopyası) haline getirecek bir kişi tahayyül ediyordu.

Dinç Bilgin'in idealindeki Sabah, CBS veya ABC gibi bir büyük Amerikan televizyonunun bir printout'u idi. Ciddi programlarla hafif programların birarada bulunduğu, Cumhurbaşkanından madencisine kadar herkesin seyrettiği bu televizyonların gazeteye dönüşmüşüydü idealindeki. Bir gün dünyadaki bütün gazetelerin televizyonlar gibi toplumun bütün kesimlerine hitap eden bir yapıya kavuşacağını

düşünüyordu. Cıvaoğlu'na iş teklif ederken aklında kısmen bu düşünceler vardı. Ama aradığı anchorman Cıvaoğlu olamadı çünkü o gazeteye bile gelmiyordu. Ve günlük yazısını yazması beş saat alıyordu. (Satel'i kurduktan sonra Dinç Bilgin, Cıvaoğlu'nun genel müdürü olduğu Show TV'den kendi televizyon şirketine transfer etti.)

İkinci ve son anchorman denemesini Dinç Bilgin ünlü gazeteci Mehmet Barlas'la yaptı. Ama 1988 ile 1990 arasında Sabah'ta çalışan Barlas bir gece kuşuydu. Geniş sosyal hayatının doldurmadığı gecelerde Otağtepe'deki villasının üst katındaki çalışma odasında elektronik aygıtlara gömülüyor ve sabahın erken saatlerine kadar çalışıyordu. Öğleden önce gazeteye geldiği enderdi.

Barlas'ın Sabah'a girmesi Mutlu'nun ne kadar pragmatik olduğunun belki de en iyi örneğiydi.

1987 Ocağının ikinci günü Sabah'ın ilk sayfasına bakanlar Barlas'ın genel yayın yönetmeni olduğu Güneş gazetesi sahibi Mehmet Ali Yılmaz'ın bir gazeteciyi dövdüğüne dair bir haber gördüler. Habere göre Yılmaz yılbaşını geçirmek için gittiği Uludağ'da o zamanın Cumhurbaşkanı olan Kenan Evren'in kızı ve damadı ile birlikte otururken resminin çekilmesine kızmıştı. Bu Sabah ile Güneş arasında yaza kadar sürecek olan bir savaş başlattı. Martta Mutlu haftalık sütununda bir gazete için etkinliğin tirajdan önemli olduğunu ileri süren Barlas'la dalga geçti: «Güneş'in 67 ildeki satışı Sabah'ın sadece İstanbul'daki net satışına ulaştı. Mehmet Barlas'ı burada tebrik etmek istiyorum. Güneş ancak Güneş binasında Sabah'tan fazla satabilir.» Bir ay sonra Sabah, Barlas'ı belediyede patronunun işlerini kovalamakla suçladı. Barlas karşılık olarak Dinç Bilgin'i Dönme olmakla, babasını da Adnan Menderes'ten yasal olmayan paralar almakla suçladı. Sabah buna Mehmet Ali Yılmaz'ın Kürt İdris (Özbir), İnci Baba (Mehmet Nabi İnciler) ve Dündar Kılıç'la birlikte çekilmiş bir resmini yayınlayarak cevap verdi. («Arkadaşını Söyle Bana, Kim Olduğunu Söyleyeyim Sana.») Bu fotoğraftan sonra kavga başladığı gibi aniden sona erdi.

Barlas, Güneş'ten ayrılınca Mutlu, Sabah'ta yazan ve Sabancı'da yönetici olan Güngör Uras aracılığıyla temas kurdu. Ama bundan önce Dinç Bilgin'le, Dinç Bilgin'in de eşi ile konuşması gerekti. İlk defa işe aile karışıyordu ama Barlas tarafından hakarete uğrayan aile olduğuna göre vizenin de oradan gelmesi gerekiyordu. «Hallettim,» dedi Dinç Bilgin bir gün sonra. Barlas «kompleksi olmayan bir adam» diye tarif ettiği Mutlu ile Hilton'da kahvaltıda buluştu ve birkaç gün sonra Sabah'ta yazmaya başladı.

1990'da Sabah gazetesinin manşetindeki haber Cenajans Reklam Şirketinin sahibi Nail Keçili'nin New York'ta bir Türk kadınını ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner'e peşkeş çektiğini ileri sürüyordu. Keçili, Sabah'ı arayarak haberi yalanladı. Özal'la kişisel dostluğu sayesinde kabiliyetinin ve hazım gücünün çok üstünde yetkiyi ele geçiren ve bu yetkiyi birçok işadamını terörize etmek için kullanan Taner şok oldu. Devlet sektörüne Sabah'a reklam verilmemesi için emir verdi. (Bazılarına göre yazı zaten reklam yüzünden çıkmıştı. Bunlara göre Sabah, Taner'e bağlı olan Sümerbank'ın Keçili tarafından hazırlanan bir reklam kampanyasını sadece Hürriyet'e vermesine kızıp haberi yayınlamıştı.)

Bu defa şok olma sırası Dinç Bilgin'deydi. «Çaresini bulun,» diye emir verdi. Barlas arabulucu olmayı kabul etti. Keçili'yi, Taner'li ve adı geçen kadını tanıyor, Sabah'ın iddia ettiği peşkeş çekme olayının olmuş olabileceğine ihtimal vermiyordu. Belki de bu inancından dolayı Sabah'ın değil Taner'in tarafını tuttuğu sanıldı. Barlas bir akşam sabaha kadar Otağtepe'deki evinde Taner'le kafayı çektikten sonra bakanı Sabah'ı bağışlamaya ikna etti. Sabah bir özür yazısı yayınladı ve reklam akışı yeniden başladı. Ama Sabah'la Barlas arasında karakedi girmişti. Barlas kasten patronlarına haber vermeden Star TV ile haberlerden sonra yorum okumak için anlaştı. İlk defa ekrana çıktığı zaman Mutlu evinde arkadaşlarıyla poker oynuyordu. Barlas'ın habersiz Star'a girmesine şaşırdı ve kızdı. Ertesi gün Barlas işten ayrıldı ama ayrılık uzun sürmedi. Star'dan ayrılıp Hürriyet'e geçen Barlas 1993'ün Mayıs ayında Sabah'a geri döndü.

«Sabah'ı gazetelerin Fenerbahçesi yapacağım,» diyen Mutlu gazeteyi Türkiye'nin eski genel yayın yönetmenleriyle doldurdu. Barlas'ı Milliyet'in genel yayın yönetmenliğini yapmış olan televizyon süperstarı Mehmet Ali Birand takip etti. Onun ardından parçalanan ve çöken Cumhuriyet'ten Hasan Cemal geldi. Cemal'in Cumhuriyet'ten ayrıldıktan sonra aldığı ilk telefon Mutlu'dandı. Cemal bir süre sessiz kaldıktan sonra işadamı Feyyaz Tokar aracılığıyla sıcak bakabileceği mesajını yolladı. Divan Otelinin lokantasında buluşup yemek yediler ve anlaştılar. Birkaç gün sonra Cemal'in günlük yazıları gazetenin birinci sayfasından çıkmaya başladı. Yazının üstünde gömlekli, kravatı gevşetilmiş bir Hasan Cemal, gerçek hayatta pek sergilemediği rahat bir tebessümle Sabah okuyucularına bakıyordu.

Hasan Cemal'le birlikte Cumhuriyet gazetesinin Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin ile ekonomi editörü Osman Ulagay ve birçok kalburüstü muhabir de Sabah'a geçti.

Mutlu'nun yaptığı en önemli transferlerden biri Zülfü Livaneli oldu.

Türkiye'nin en popüler şarkıcılarından biri olan Livaneli 1990 Ocağında iki yazı ile işe başladı. Sonra ona Sabah'ın yeni binasında rahat bir oda verdiler ve yazılarını altıya çıkardılar. Şarkıcılığı kadar sol entelektüelliği ile de ünlü olan Livaneli, Sabah'ın eğitimli üst kitlelere ve soi entelektüellere uzanan yeni köprüsü oldu.

1992 yılının sonuna gelindiğine Sabah'ın köşeleri yıldızlarla doluydu. Türkiye'nin en büyük köşe yazarı kadrosu Sabah'a çalışıyordu. Güneri Cıvaoğlu, Çetin Altan, Mehmet Altan, Hasan Cemal, Zülfü Livaneli, Osman Ulagay, Cengiz Çandar ve Meral Tamer, Sabah'ın Rahmi Turan'dan sonra yaptığı aşamaların göstergesiydi.

Cıvaoğlu'nun girişi Sabah'ın yıllar geçtikçe daha belirgin olacak olan çift kişiliğinin başlangıcı oldu.

Batıda, özellikle İngiltere'de, gazeteler hitap ettikleri sosyal tabakaya göre çok belirgin olarak üç-dört sınıfa ayrılırlar. İngiltere'de Times, Daily Telegraph ve Independent gibi gazeteler üst tabakaya hitap ederler. Daily Mail ve Daily Express orta tabakanın gazeteleridir. Bunun altındaki tabakanın gazetesi Daily Mirror'dur. Onun da altında Sun ve News of the World gibi en alt tabakaya hitap eden gazeteler yer alır.

Bu gazetelerin içerik ve düzeyleri hitap ettikleri sınıfların sınırları ve kalıpları kadar katıdır.

Bütün sosyal tabakalara hitap eden, mass market, bir gazete olmak Avrupa'da hiçbir gazetenin aklından geçmez. Bu tam tersine, Sabah gazetesinin tam olmak istediği şeydi.

Cıvaoğlu'nun girişi ile başlayan gelişmeler Sabah'ı gerçek mass market bir gazete yapmaya başladı. Sabah'ın hafif, kısa ve kolay okunur haberleri alt tabakaları gazeteye çekerken yıldız köşe yazarlarının haber ve analizleri de gazeteyi üst tabakaya okutmaya başladı. Ne kadar itiraf etmekten hoşlanmasalar da hoş kadın resimleri ve esprili hafif haberler kendilerini entelektüel diye tarif eden insanların da hoşuna gidiyordu. Ve basit diye tarif edilen insanlar da zaman zaman ciddi yazarların yazılarını okumaktan zevk duyuyorlardı.

Avrupa'da böyle bir girişim batmaya mahkûm bir proje, bir çılgınlık olurdu. Ama Türkiye'nin olağanüstü toplumsal hareketliliği Sabah'ın bu formülünün tutmasına neden oldu ve onu Türkiye'nin en çok satan gazetesi haline getirdi.

Bu bileşimin çok önemli başka bir getirisi oldu: Reklam. Çok okuyucu ile kaliteli okuyucu kombinezonu Sabah'a Rahmi Turan döneminde

hasret olduğu büyük reklam gelirlerinin de akmasına neden oldu.

Zafer Mutlu'nun 1986'da hayal ettikleri gerçek olmuştu.

«Bu mesleğe 18 yaşında başladığım günden itibaren aklımdaydı,» diyordu Mutlu. «Aklımdan çok büyük bir gazete yapmak, en çok satan gazeteyi yönetmek ve çok zengin olmaktan başka bir şey geçmedi. Ve bunun yolunun da şundan geçtiğini düşündüm: Birincisi, mümkün olduğu kadar çok pahalıya satacaksın gazeteyi. İkincisi, reklam pastasının en büyük payını alacaksın. Bu reklam verenleri ve reklam ajanslarını tatmin edecek bir gazete olmaktan geçiyor. Yani Dinç Bey'in proteinli gazete dediği, entelektüel bir gazeteden geçiyor. Ama entelektüel gazetenin satma problemi var. O zaman amaç popülizmle entelektüelliği birleştirmekti. Yaptığım bu fikri yürürlüğe koymak oldu.»

Sabah'ın sadece düşük gelir gruplarının gazetesi olmaktan çıkıp bol reklam alan bir mass market gazete olması çok yavaş ve dikkatli manevraların sonucunda ortaya çıktı. Bu tedriciliğin belik de en çarpıcı örneği Orta Sayfa Güzeli'dir. Orta Sayfa Güzeli, kariyerine gazetenin ilk sayısı ile birlikte çıplak göğüslerle başlamıştı. Mutlu döneminde güzel önce ufak ufak kapanmaya sonra da yavaş yavaş ufalmaya başladı. 1987 Nisanında memelerini kaybetti. Tamamen ortadan kalkması nerdeyse 20 ay aldı. Mutlu gazetenin düzeyini yükseltirken eldeki okuyucuları, kaçırmak istemiyordu. Bunun için değişiklikleri buzul süratinde yaptı. Gazetenin esas okuyucu kitlesini meydana getiren halk yığınları hiçbir zaman gözden ırak tutulmadı.

Nitekim Güneri Cıvaoğlu'nun gazeteye girişinden bir ay sonra, 26 Kasım 1986'da, gazete Alo Sabah ile Ahmet Vardar'ı bir «halk kahramanı» olarak lanse etti. «Hırsızlar ve soyguncular şimdi Sabah'tan daha korksun. Çünkü Sabah yolsuzlukların, karanlık kalmış bütün olayların üzerine 600.000'i aşkın okuyucusuyla yürümeye başladı.» Haksızlık yapan birçok devlet memuru veya esnafın teşhir edildiği bu sütun çok tuttu ve Ahmet Vardar'ı («Sen kim olduğunu biliyorsun! Gelip kulağını çekerim ha!») Türkiye'nin en popüler gazetecilerinden biri haline getirdi.

ONUNCU BÖLÜM

Divan Otelinin lokantası belki de İstanbul'un en klas olanıdır. Türkiye'nin en büyük reklam ajansı Cenajans Grey'in patronu Nail Keçili, Dinç Bilgin ile Hürriyet gazetesinin sahibi Erol Simavi'yi Divan'ın Taksim Parkı'na bakan masalarından birinde biraraya getirdi. İriyarı, reklamcıdan çok kilolarına boşvermiş centilmen bir denizciye benzeyen Keçili, Türkiye'nin en usta yatçılarından biriydi. Konukları ile yakınlığı hem reklamcılıktan, hem de Türkiye'nin en paralı ve güçlü insanlarının yatlarını park ettikleri Göçek'ten geliyordu.

Yemeğin konusu Sabah ile Hürriyet arasındaki kavgaydı. İki gazete hem sütunlarında, hem de Gazete Sahipleri Sendikasında sürekli çatışma halindeydiler.

Dinç Bilgin ile Erol Simavi'nin tanışıklıkları -rekabet ve kavgaları- tâ İzmir'e dayanıyordu. Hürriyet'in birinciliğini tanımayan, ona kafa tutan tek gazete olan Yeni Asır, Ege'de hem tiraj, hem reklam gelirlerinde Hürriyet'in önünde idi. Simavi, bu asi uçbeyni sindirmek için yetmişlerde ve seksenlerin başında İzmir'de üç mahalli gazete girişiminde bulundu ve Hürriyet aracılığıyla Ege'de reklam kavgasına girişti ama sonuç hezimet oldu. Gazetelerin üçü de kapatıldı veya satıldı ve Yeni Asır, Ege'de en çok reklam taşıyan ve en çok satan gazete olmaya devam etti.

İstanbul'dan sıkılan Simavi bir ara İzmir'de Nato'nun karşısında bir ev tutmuş ve Yeni Asır'a karşı yürüttüğü mücadeleyi bizzat kendi yönetmişti. Ama basındaki rekabetin hiçbir zaman Dinç Bilgin'le olan kişisel ilişkilerini etkilemesine izin vermedi. İzmirli gazetecinin enerjisini, cesaretini ve yaratıcılığını takdir ediyordu. Yeni Asır, Hürriyet Vakfı'nın Sedat Simavi Gazetecilik Başarı Ödülünü aldı.

Rekabetlerinin en kızgın olduğu zamanlarda bile biraraya geldiklerinde Simavi sanki kavga eden kendinin değil başkalarının gazetesiymiş gibi davranıyor, Dinç Bilgin'le «bizim çocuklar» dediği kendi yöneticileri arasında tarafsız bir arabulucuymuş gibi anlaşmazlıklara çare bulmaya çalışıyordu. Kavga ile bir yere varamayacaklarını anlayınca ortaklığı denediler. Dinç Bilgin, Rapor gazetesindeki hisselerinin yarısını Simavi'ye devretti ve karşılığında Ege Ekspres'in hisselerinin yarısını devraldı. Simavi'nin bu ortaklıktan Dinç Bilgin'in iyi niyetinden ve dostluğundan fazla kazanacağı pek fazla bir şey yoktu. Dinç Bilgin ise önemli avantajlar bekliyordu. İstanbullu basın baronu ile ortaklık, onu Hürriyet'in rekabetinden

kurtaracaktı. Bir anlamda mahalli ligden birinci lige terfi etmiş oluyordu. Ayda bir İstanbul ile İzmir arasında karşılıklı ziyaretler yapılıyordu. Rapor'u Türkiye çapında bir ekonomi gazetesi yapmayı planlamaya başladılar. Ama işbirliği de yürümedi ve büyük kavga ve gürültülerden sonra ortaklık dostça tasfiye edildi.

Dinç Bilgin, İstanbul'da gazete çıkarmaya karar verince, Simavi, kardeşler İstanbul'daki gazete sahiplerini biraraya toplayıp, Yeni Asır'a karşı İzmir'de bir kartel kurdular. Haldun Simavi, Günaydın'daki kadrolarının boşaltılmasına çok sinirlenmişti. Hürriyet'in tahtını tehdit eden Günaydın ile Güneş gibi birçok tehlikeleri yaşayıp savuşturan Erol Simavi, İzmir'deki deneyimlerinden Sabah'ın değişik olacağını biliyordu. Dinç Bilgin, İzmir'deki kavgacılığını, yıkıcılığını, agresifliğini, rakip tanımazlığını, üzerine gidildiği zaman kapalı odadaki bir kedi gibi saldırmasını İstanbul'a getirecekti. Onu güçlenmeden ezmek gerekiyordu. Simavi'ler Yeni Asır'ın reklam gelirlerini kurutup Sabah'a fon transfer temesini engellemek amacıyla, İstanbul gazete patronlarının bir İstanbul gazetesinin Ege baskısına verilen ilan aynı fiyata bütün İstanbul gazetelerinin Ege baskılarında da yayınlanacaktı. Reklam tarifesi de Yeni Asır'ınkinden düşüktü.

Türkiye'de herhangi bir gazeteye karşı ilk defa uygulanan bu kartelin hem Yeni Asır'ı, hem de Sabah'ı cılızlaştıracağı umuluyordu. Ancak evdeki hesap çarşıya uymadı. ERAŞ hem İstanbul'da, hem de İzmir'de reklam şirketlerinin ve reklam verenlerin büyük tepkisini çekti. Bugün Yeni Asır aleyhine birleşen gazetelerin yarın herhangi başka bir şirketin aleyhine birleşmeyeceklerini kim garanti edebilirdi? Kartel özellikle reklam şirketlerini ürküttü. Mazlum durumuna düşen Yeni Asır'ın reklam gelirlerinde herhangi bir azalma olmadı. İstanbul gazeteleri çok geçmeden kendi aralarında anlaşmazlığa düştüler ve ERAŞ'ı etkin bir biçimde çalıştıramadılar. ERAŞ kendilerine kârdan çok zarar getirdi.

Sabah'ın Hürriyet'le ve Babıali'nin yerleşik kurumlarıyla olan kavgasının temelinde ERAŞ olayı yatar. Dinç Bilgin bu girişimin arkasındaki itici gücün Simavi kardeşler olduğunu hiç unutmadı. Sabah'ın daha sonra rakipleri tarafından hırçın ve yıkıcı olarak nitelenen birçok çıkışına ERAŞ olayı ve Dinç Bilgin'in en zayıf anında Gazete Sahipleri Sendikası tarafından dışlanması ve tehdit edilmesi neden oldu. ERAŞ dökülen ilk kandı. Dinç Bilgin ve arkadaşları İstanbul'da rekabetin ne kadar acımasız olduğu konusunda ilk dersi ondan aldılar. O zamanların Genel Müdür Yardımcısı Sönmez, «Bizi inanılmaz biledi ve inanılmaz bir motivasyon sağladı,» diye anımsıyordu.

Dinç Bilgin Gazete Sahipleri Sendikasında izole edildi. «İstanbul gazete sahipleri arasında bir paryaydım,» diye anımsıyordu o günlerini.

O zamanlar her hafta yapılan sendika toplantılarının her zaman ilk maddesi Sabah'tı. Dinç Bilgin her toplantıda ERAŞ'ın dağıtılmasını ister, gazete sahipleri ona Sabah'ın fiyatını yükseltmesi için baskı yapardı. Sabah'ın bütün gazetelere kâğıt sağlayan Bas-Koop kanalıyla kâğıt almamasına da kızıyorlardı. Birara ipler o kadar gerildi ki Dinç Bilgin'in sendikadan ihraç edilmesi ve Sabah'ın dağıtımının durdurulması konuşulmaya başlandı.

Sabah kendini toparlar toparlamaz Dinç Bilgin karşı hücuma geçti. Seçtiği hedef Hürriyet'ti. Bir gün Genel Yayın Yönetmeni Zafer Mutlu'yu çağırarak, «Bir sütun aç ve orada Hürriyet'e sataşmaya başla,» dedi. «Sabah'ı öv. Polemik yarat.» Hürriyet'le rekabet eden, boy ölçüşen bir gazete imajı vermek için Hürriyet'le kavga edecekti. Hürriyet'i mindere çekerek hem kamuoyunda, hem de iş çevrelerinde iki gazetenin aynı sıkletin güreşçisi olduğu imajını yaratacaktı. Kavga başlayınca Sabah ile Hürriyet beraber anılmaya başlanacaktı. O güne kadar Sabah aynı klasta sayıldığı Günaydın'la karşılaştırılıyordu. Bu Dinç Bilgin'in işine gelmiyordu. Çünkü Günaydın reklam alan bir gazete değildi ve down market'in, düşük gelir düzeyindeki insanların gazetesiydi.

Mutlu'nun ilk sütunu 16 Şubat 1987'de yayınlandı. «Tevazuyu bir kenara bırakıp altını çizerek söylüyorum,» diye yazdı Mutlu. «Hürriyet'le birlikte Sabah'ın Türk basınının zirvesinde bulunması tesadüfen olmadı.» Mutlu kasten bir kenara bıraktığı tevazünü bir daha eline almadı. Bir ay sonra Hürriyet oltayı yuttu. Genei Yayın Yönetmeni Çetin Emeç (1935-1990) açtığı sütununda Mutlu'ya «alık» diye hakaret edince Sabah-Hürriyet savaşı başlamış oldu. Hürriyet yaptığı bu taktik hatasından sonra insiyatifi yavaş yavaş Sabah'a kaçırdı ve bir daha ele geçiremedi. «Tam tuzaktı o, düştüler,» diyordu Mutlu. «Sonra biz onlara ağır bir yazı yazdık. Onlar bize derken bir anda Günaydın unutuldu. Hürriyet-Sabah mukayesesi oldu. Bir anda piyasa Sabah'ı Hürriyet'e rakip gördü.»

O ay Hürriyet 700.000, fiyatı daha ucuz olan Sabah ise 642.000 satıyordu.

Ağız dalaşının arkasından Sabah'ın Hürriyet'i Almanya'daki işçilerden konut vaadi karşılığında para alıp dolandırdığı iddiası defa bu tür bir saldırıya uğruyordu.

Sabah, Babıali'nin «it iti ısırmaz» diye kaba bir biçimde tarif ettiği kuralı da parçalamıştı.

Nail Keçili, Dinç Bilgin'le Erol Simavi'yi Divan Otelinde işte bu olaydan sonra biraraya getirdi. «Böyle, Mafya donları gibi karşılıklı,» diye tarif etti Dinç Bilgin.

Yemekte Dinç Bilgin, Simavi'ye Sabah'ın Hürriyet'in tahtına göz koyduğunu ilk defa açıkça söyledi. «Erol Bey bir arabulucu, bir tarafta Hürriyet, bir tarafta ben varmışım gibi konuştu. Aranızı bulayım falan tarzında. Kendisi işin içinde değilmiş gibi. Ben kendisine dedim ki: 'Bu rekabet sürecek. Bu rekabette Sabah, Hürriyet'i yakalayacak. Hürriyet'i mutlaka geçecek. Bunu önlemeniz mümkün değil. Bu acılı, kanlı olur, üzülürsünüz. Veya Sabah'ı kabul edersiniz ve üzülmezsiniz.'»

Dinç Bilgin Türk basınının duayeninden ayrıca Sabah'ın Hürriyet'e yönelttiği saldırıları da doğal karşılamasını istedi. «Lider hem örnek, hem de hedef alınır,» dedi.

Simavi güldü ve lafı değiştirdi.

Ertesi gün iki patron Keçili'nin Taksim, Osmanlı Sokak'ta eski gemilerden sökülmüş aygıtlarıyla süslü ofisinde yeniden biraraya geldiler. Erol Simavi, Dinç Bilgin'in yanında telefonu kaldırdı ve yöneticilerine Hürriyet'in ERAŞ'tan çekilmesi için talimat verdi.

Fakat Sabah'la Hürriyet arasındaki ateşkes uzun sürmedi.

Satış ve reklam pazar payı kavgasında Sabah için hiçbir barış anlaşması kalıcı değildi. Dinç Bilgin'in rakip tanımayan kişiliği üçüncülük veya ikincilikle tatmin olamazdı. Amacı tâ başından beri birincilikti. Nerdeyse göz açıp kapayıncaya kadar tutan ve hemen tiraj liginin tepelerine yükselen bir gazete ona yeterli değildi. Sabah daha fazla satmalı, daha büyük pazar payına sahip olmalı ve daha fazla kazanmalıydı. Bu Sabah'ın değişmez ve vazgeçilmez hedefiydi. 1992'de Türk basınının amiral gemisi aranın fazla açılmaması şartıyla Sabah'ın birinciliğini içine sindirebileceğini kabul etti. «Birbirimizin kasalarını boşaltmayalım,» dedi Hürriyet gazetesi murahhas azası Yaşar Eroğlu bir görüşmede. «İlla ki birinci olmak istemiyoruz. Ticarethane olmayı bilelim.» Ama buna rağmen ateşkes fazla uzun sürmedi. Hürriyet'çiler Sabah'a hiçbir zaferin yeterli olmayacağını, mücadelenin hiç bitmeyeceğini bir türlü anlamadılar.

«Bizim sektörde 'bana bu kadar yeter' deme lüksüne hiç kimse sahip değildir,» diye izah etti Sönmez, Sabah'ın bu inancını. «Bu devre arası

olmayan, bitmeyen bir maçtır. Duran düşer.»

Dinç Bilgin 1985'te, İngilizlerin deyimiyle «aç ve adaleli» İstanbul'a geldiği zaman basın sektörü 1960'ların ve 70'lerin dinamizminden çok uzaktaydı. O devirlerde teknoloji ve tirajda öncü olan Haldun ve Erol Simavi kardeşler hayal güçlerinin ve enerjilerinin sınırlarına dayanmışlardı. Sabah'ın doğduğu yıl, Haldun Simavi daha 60, kardeşi Erol 55 yaşındaydı. İstanbul'un curcunasından uzak, servetlerinin tadını çıkarmak istiyorlardı. Haldun Simavi vaktinin çoğunu Göçek'te ve Londra'da geçiriyordu. Erol Simavi nerdeyse devamlı Zürih'te yaşıyordu.

Milliyet, Abdi İpekçi'nin öldürülmesinden sonra büyük işadamı Aydın Doğan'a satıldı. Koç ailesi ile yakın ilişkileri olan ve birçok sahada ticari faaliyetleri olan Doğan için Milliyet salt bir gazete değil, ticari faaliyetlerinin bir parçası olan bir pazarlama aletiydi. Gazeteyi satın aldıktan sonra Cağaloğlu'nda Kapalıçarşı'nın Nuruosmaniye Kapısının yanındaki Milliyet binasına çivi çakmadı.

Tercüman, Süleyman Demirel 1980'de iktidardan ayrıldıktan sonra ticari faaliyetleri sarsıntı geçiren Kemal llıcak'ın sahipliğinde etkisiz, marjinal bir gazete haline geldi. Büyük bir patlama ile ortaya çıkan Güneş ise küçük bir patlama ile ortadan kaybolacağı günü bekliyordu. Gazete esas mesleği müteahhitlik olan Mehmet Ali Yılmaz'ın eline geçtikten sonra editoryal dümenden ve ehil idareden yoksun bir biçimde promosyonlarla yaşamaya çabalıyordu.

Patronunun günlerini Zürih'te geçirmesine rağmen sektör hâlâ Yavuz Zırhlısı gibi salınan Hürriyet'in egemenliği altındaydı. Basın patronları Simavi'lerin öncülüğünü kabul etmişti. En çok okunan ve reklam alan «büyük gazete» Hürriyet'ti. Reklam ve gazete fiyatlarını Hürriyet tespit eder diğerleri onu takip ederdi. Gazete patronlarının biraraya geldiği Gazete Sahipleri Sendikasında en çok Hürriyet'in sözü geçiyordu.

Koşullar sektörün kârlı olması için uygundu. İşçilik ucuzdu. Basınla iyi geçinmek isteyen hükümetler matbaa girdilerine çok büyük sübvansiyonlar sağlıyor, kâğıt piyasa fiyatının altında satılıyor, matbaa, mürekkep gibi girdilerin ithalatından düşük gümrük alınıyordu. (Özal, bu durumu radikal bir biçimde değiştirecek, sektörler arasında en tutucu ve kapalılarından biri olan basına da rekabet unsurunu sokmaya çalışacak ve bütün gazeteleri karşısına alacaktı.) İsteyen hükümetle ilişkilerini kullanıp başka dümenler de çevirebilirdi. Nitekim çevirenler çok oldu.

Görünüşte gazeteler birbirini yiyordu ama patronlar kapalı kapılar ardında birbirleriyle çıkar birliğine varmakta fazla zorlanmıyorlardı. Yalnız dışardan kulübün kapısını zorlamak isteyen Güneş ve Sabah gibilere karşı haşindiler.

Erol Simavi, Zürih'ten İstanbul'a geldiği zamanlarda ya Maçka'daki milyon dolarlık katında ya Marmara Otelinin on yedinci katındaki odalarında ya da Nail Keçili'nin ofisinde hep Dinç Bilgin'le beraber oldu. Keçili'nin anlattığına göre bu buluşmalara Erol Simavi ne kadar kızgın başlarsa başlasın Dinç Bilgin onu yatıştırmanın bir yolunu buluyordu. Ayrılırken tebessümler içerisinde, öpüşerek ayrılıyorlardı. Ama Simavi bu tebessümlerin Hürriyet-Sabah çatışması açısından hiçbir pratik değer taşımadığını artık öğrenmişti. Dinç Bilgin için Hürriyet-Sabah kavgası ve Sabah'ın Hürriyet'in tahtına kurulması hiçbir ilişkinin değiştiremeyeceği bir öncelikti. Nasıl biridir diye sorduğu zaman Erol Simavi, Dinç Bilgin'i «İnsanları gülümseyerek ve nezaketle hiç beklemedikleri anda sokan bir arıya benzer» diye tarif ediyordu.

Erol Simavi'nin oğlu Sedat Simavi'nin avukatı Yaşar Eroğlu, Hürriyet'e muharahhas aza olduktan sonra Sabah'la diyalog kurdu. Sönmez, Mutlu, Eroğlu ve Hürriyet Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök, 1991 Eylülünde Divan Otelinin lokantasında biraraya geldiler. Özkök'ün önerisiyle yemekleri her ay bir tarafın ev sahipliği yapacağı sürekli bir kurum haline getirmeye karar verdiler. Bu yemeklerin değişmez iki üyesi Eroğlu ile Sönmez'di. Onlara zaman zaman her iki gazetenin genel yayın yönetmenleri veya Ercüment Gündem ile Hürriyet Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı Mehmet Yılmaz katılıyordu.

Bir yıl sonra bu görüşmelerin birinde Eroğlu, Sabah'çılara şu öneride bulundu. «Siz daha dinamik bir ekipsiniz. Bizim sizi yakalamamız sözkonusu değil, sizi yakalamak için çok para harcamamız lazım. Görüyoruz ki siz o zaman işi daha fazla çılgınlaştırıyorsunuz ve arayı daha da açıyorsunuz. Siz bizi tahrik etmeyin, aradaki farkı böyle 80.000-100.000 gibi koruyun. O zaman Hürriyet'in reklam gelirleri zarar görmez, sizin de birincilik iddianız devam etmiş olur. Böyle götürelim bu işi.»

Öneri Sabah'ın işine geldi. Promosyona harcadıkları parayı daha alt bir düzeye indirip kâr oranlarını arttırabilirlerdi.

Ama bu anlaşma da pek uzun zaman yürümedi. Kurtarıcısını bekleyen yaralı bir deve benzeyen Hürriyet, Sabah avcıları için dayanılması mümkün olmayan ağız sulandırıcı bir avdı.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

«Günaydın kaç para eder?»

Soruyu soran Başbakan Turgut Özal, muhatabı ise Sabah gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Mutlu idi. Özal'ın başbakanlık konutundaki odasında baş başa sohbet ediyorlardı.

«Bilmem,» diye cevap verdi Mutlu. «Hiçbir fikrim yok.»

«Bana Günaydın'ın makine parkıyla falan ilgili bir not hazırlar mısın?»

«Hazırlarım.»

İstanbul'da Mutlu, Başbakanın Günaydın'la ilgili acayip isteğinden patronuna bahsedince Dinç Bilgin güldü. Baskı ve baskı öncesi makineler satan ve bu konularda Türkiye'nin en büyük uzmanlarından olan Başkurt Okaygün'e Günaydın'ın makine parkının bir envanterini çıkartırıp oğlu Ahmet Özal aracılığıyla Başbakana ulaştırdılar.

Özal'ın Günaydın'la ilgili isteği ne Mutlu'yu, ne de Dinç Bilgin'i şaşırtmadı. Bir süreden beri Ahmet Özal ve Başbakanın Kıbrıs doğumlu Ekonomi Danışmanı Bülent Şemiler, ayrı ayrı Mutlu'yu Kıbrıslı işadamı Asil Nadir'le tanıştırmak için zemin yüklüyorlardı. Zengin bir işadamı olan Nadir, Londra'da oturuyordu. Yönetim Kurulu Başkanı olduğu halka açık Polly Peck International'in (PPI) Türkiye'de elektronik (Vestel), su şişeleme (Niksar) ve meyva ve sebze ihracatı (Meyna) sahalarında büyük yatırımları vardı. Ahmet Özal'la Şemiler, Mutlu'ya Nadir'in Türkiye'de basına yatırım yapmak niyetinde olduğunu söylediler. Tanışırlarsabelki de ortak iş yapabilir, büyük servete kavuşabilirdi. Mutlu ilgilenmediğini söyledi.

1988 Temmuzunda Nadir'in özel uçağı Dalaman'a indi. Haldun Simavi'nin arabası havaalanında bekliyordu. Kıbrıslı işadamını Göçek'te demirli bulunan ve Simavi'nin otel olarak çalıştırdığı Halas gemisine götürdü. Nadir'in yanında basın işlerine bakan Hürriyet eski Londra muhabiri Nuyan Yiğit vardı. Aracılar vasıtasıyla yürütülen pazarlıklar daha önce sonuçlandırılmıştı. Nadir Veb-Ofset basın grubunu 43.5 milyar Türk Lirası artı 5 milyon sterlin karşılığında satın aldı.

Nadir daha piyasada yokken, Haldun Simavi aynı malı gazeteci Mehmet Barlas'a yarısı peşin yarısı taksitle 5 milyon dolara teklif

etmişti. Simavi'nin beş milyon dolara elinden çıkarmaya hazır olduğu bir malı birkaç ay sonra yedi misline Kıbrıslı işadamına nasıl satabildiği ve bu satıştan kimlerin ne kadar komisyon aldığı ilginç bir spekülasyon konusudur.

Kısa bir süre sonra bu senaryo tekrarlandı ve Nadir, Mehmet Ali Yılmaz'dan Güneş gazetesini 80 milyon dolara satın aldı. Bu fiyat Güneş'in gerçek fiyatının nerdeyse on katıydı. Nadir basın grubuna kısa bir süre sonra Ercan Arıklı'nın Gelişim Grubu (Nokta, Ekonomik Panorama, Kadınca) dahil oldu.

Nadir'in basın konusunda Türkiye'deki danışmanlığını Yiğit'ten başka, Dünya gazetesi sahibi ve o zamanlar Gazeteciler Derneğinin başkanı olan Nezih Demirkent, işadamı Başkurt Okaygün ve Tercüman gazetesinin eski Almanya muhabiri Garbis Keşişoğlu yapıyorlardı.

Mutlu'nun Nadir'in Türkiye'de basın sektörüne girmesinde Turgut Özal ile oğlu Ahmet'in büyük rolü olduğundan hiç kuşkusu yoktu. «Onlar basından çok şikâyetçiydiler,» diye anlatıyordu. «Kendilerini destekleyecek bir gazete peşindeydiler. Asil Nadir'in çok parası olduğunu, Türkiye'de büyük yatırımlara girdiğini, Türkiye'den büyük paralar beklediğini görüp onu ustaca bu işin içine çektiler. Bu işin bir tarafında muhakkak Turgut Özal Bey'in kendisi vardır.»

Nadir'in basın sektörüne girmesinden birkaç ay sonra Özal, Resmi Gazete'de bir hükümet kararı yayınlatarak gazetelerin televizyonda promosyon yapma yasağını kaldırdı. Mutlu'ya göre Özal, yasağı Nadir'in gazetelerinin önünü açmak için kaldırmıştı.

Mutlu kararın çıkacağını daha önceden öğrenmiş ve diğer gazeteleri uyararak yasağın kaldırılmaması yönünde ortak bir çalışma organize etmeye çalışmış ama başarılı olmamamıştı.

«Kimse doğuracağı krizi ve Günaydın'a sağlayacağı yararı tahmin etmedi,» diye konuştu. «Yırtındık, ortalığı ayağa kaldırdık, fakat kimse tınmadı. Bu defa karar Resmi Gazete'de yayınlandı fakat hiç kimse farkına varmadı, Günaydın bile. Herkesten önce davranıp ilk promosyonu biz yaptık.» Ama kısa bir süre sonra devreye giren Günaydın astronomik reklam ve promosyon kampanyaları ile Hürriyet ve Sabah'ın önünde birinci gazete oldu.

Dinç Bilgin, Asil Nadir'i basın sektörüne girmeden çok önce tanıdı. Kıbrıslı işadamı Manisa'daki Vestel fabrikasını ziyaret etmek için gidip gelirken İzmir'in önde gelen kişilerini ziyaret ediyordu. Yeni Asır'ı da ziyaret etti ve Dinç Bilgin'e gümüş bir sigaralık hediye etti. Dinç

Bilgin, Nadir'in basın piyasasına girdiğini duyduğu zamanki duygularını «kıskançlık, endişe ve korku» olarak tarif etti. Olaylar ürkmekte haklı olduğunu doğruladı. Nadir büyük paralarla Hürriyet'in tepesindeki ekibi Günaydın ve Tan'a transfer etti. (Bu kişiler Nadir battıktan sonra sessizce eski görevlerine geri dönerler.) Promosyonu olağanüstü boyutlara çıkarıp, gazetelerinin fiyatlarını düşük tutarak Hürriyet ve Sabah'a savaş açtı. Bu savaş bütün gazetelerin kârlılıklarına büyük bir darbe vurdu. Günaydın'ı yakalamak -daha doğrusu fazla arkasında kalmamak- için promosyona büyük paralar harcıyorlar ama gazete fiyatına zam yapıp bu parayı geri alamıyorlardı. Sabah'ın bir yıllık kaybı o günkü fiyatlarla 25 milyar liraydı. «Bayılttı, bunalttı, mahvetti bizi,» dedi Mutlu.

Bütün basın kanıyor, gazete patronlarının tümü Nadir'e diş biliyordu. Sabah ve Hürriyet, Nadir'in aleyhine yazılar yayınlamaya başladılar. Gücünün doruğunda bulunan Nadir hiçbir yabancı işadamının beceremediği bir şey yaparak bir Japon şirketi satın aldı. Elektronik sahasındaki büyük isimlerden biri olan Sansui'yi Polly Peck imparatorluğuna kattı. Arkasından Amerika'nın Del Monte şirketini satın alarak Polly Peck'i yaş meyva ihracatı konusunda dünyadaki en büyük şirketlerinden birisi haline getirdi. Erol Sabancı bile, «Kardeşim ben bu adama şapkamı çıkarırım,» diyordu. Ama birçok İngiliz gazetesinin manşetten verdiği bu haberler Sabah gazetesinde yer almadı. Dinç Bilgin ve Mutlu her zaman yaptıkları gibi düşmanları ile gazeteyi kullanarak savaşıyordu.

Başbakan Turgut Özal, İstanbul'a geldiği zaman kaldığı Harbiye Orduevinde bir akşam Dinç Bilgin ve Erol Simavi'yi akşam yemeğine davet etti. İki patron yemekten önce Nail Keçili'nin Cenajans Reklamevinde buluştular ve biraz kafayı çektikten sonra yemeğe birlikte gittiler. Yanlarında gazetelerinin ağır topları da vardı. Dinç Bilgin, Mutlu ve gazeteci Güneri Cıvaoğlu'nu, Erol Simavi Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç ile Başyazar Oktay Ekşi'yi götürdü. Masada boş sandalyeler vardı. Saat on bire doğru Asil Nadir özür dileyerek, ter içinde, koşar adımlarla içeri girdi. Dakiklik meziyetlerinden birisi değildi. Yanında Kuzey Kıbrıs Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'tan devraldığı asistanı Çavlân Süerdem ile Ahmet Özal vardı. Nadir'in de davette bulunacağından önceden haberdar edilmemiş olan Dinç Bilgin'le Erol Simavi'nin bu emrivakiye canları sıkıldı. Özellikle yemeğe Nadir'in gelmeyeceği şartıyla katılan Erol Simavi çok sinirlendi. Beş dakika sonra gitmek için ayağa kalktı. «Sizin papatya hanımefendi,» dedi Özal'ın eşini kastederek. «Burada, alt katta oturuyor. Benim de bir kasımpatım var. Epeydir görmüyorum. İzin verirseniz, ben de kasımpatımı görmeye gitmek istiyorum.»

Nadir, «Erol Bey, ben hayatım boyunca bu anı bekledim. Niye gidiyorsunuz? Oturun da biraz sohbet edelim,» diye karşı çıktı. Özal da kalması için ısrar etti. Dinç Bilgin de Erol Simavi'nin elini tuttu. Hürriyet'in patronu bu kadar ısrar karşısında gitmekten vazgeçti. Biraz sonra olacakları bilselerdi herhalde değil durdurmak bir an önce gitmesi için teşvik ederlerdi. Nadir'le karşılıklı atışmaya başladılar.

«Benim hırsız adamlarımı aldın, bunlar seni de soyacak soğana çevirecek,» dedi Simavi. Nadir'in Hürriyet'in tepesinden transfer edip Günaydın ve Tan'ın başına getirdiği eski ve yeni yöneticilerini kastediyordu.

«Para benim için önemli değil,» diye karşılık verdi Nadir.

«Elli milyarın gider,» dedi Simavi.

Nadir asistanı Süerdem'e dönerek, «Bizim parayla kaç para eder?» diye sordu herkesin duyacağı bir fısıltıyla. Süerdem patronunun kulağına elli milyarın sterlin olarak tutarını fısıldadı. «Bu benim için fındık fıstık parası,» dedi Nadir.

Erol Simavi gittikçe hiddetleniyordu. Kıbrıslı işadamı Türk basınındaki kalitesizlikten şikâyet ediyor gazete sahiplerinin gazetecileri eğitmek için ortak bir fon kurmalarını öneriyordu. «Paranın yarısını ben koyayım, gerisini ortaklaşa siz aranızda toplayın,» dedi Nadir. Özal «İyi olur» anlamında başını sallıyordu.

Erol Simavi'nin sinirden kaşı gözü oynamaya başlamıştı.

«Ya, kardeşim,» dedi Nadir'e. «Sen bu gazeteleri alırken diyormuşsun ki, ben bu gazeteleri Erol Simavi'nin ağzına yapmak için aldım. Doğru mu? Eğer bu kadar parayı benim ağzıma yapmak için veriyorsan ver o paraları, yap benim ağzıma,» dedi ve ağzını tavana çevirdi. «Yap ve ver ulan paraları.»

Simavi'nin siniri geçmemişti. Yemek dağılırken gene Nadir'e dönerek, «Sen bütün gazeteleri satın alıyorsun,» dedi. «Benimkini de al.»

«Alırım,» dedi Nadir.

«Yalnız ben 12 sıfırlı isterim,» dedi Simavi. Özal'a döndü. «Turgut Bey sen aracılık yap, sana da yüzde 10 verelim. Seçim geliyor, paraya ihtiyacın vardır.»

Erol Simavi, Dinç Bilgin ve adamları Nadir ile Özal'ı baş başa bırakıp ayrıldılar. Nadir bir ara gerçekten Hürriyet gazetesini almayı düşündü

ve hatta bu konuda aracılar vasıtasıyla görüşmeler de yapıldı ama Kıbrıslı işadamı gerekli finansmanı sağlayamadığı için sonuç alınamadı.

Ertesi sabah Bilgin'in Sabah ile Hürriyet arasındaki bitmez tükenmez kavgalardan birini daha sona erdirmek üzere Cenajans'ta Simavi ile randevusu vardı. Nail Keçili'nin üçüncü kattaki odasına vardığında Simavi'yi kendisine bir votka hazırlarken buldu. «Bir tane de sana yapayım mı?» diye sordu.

«Kahveyi tercih ederim,» dedi Dinç Bilgin. Daha iki kelime etmemişlerdi ki, Dinç Bilgin'in sekreteri arayarak Özal'ın telefon beklediğini söyledi.

«Neydi o dün akşamki hal öyle?» diye sordu Özal telefona çıkınca.

«Neydi, efendim?» diye sordu Dinç Bilgin.

«Neydi o Erol Simavi'nin terbiyesizliği?»

Yakında olduğu için Dinç Bilgin, Hürriyet'in patronunu koruma ihtiyacı hissetti.

«Ne yapsın, adam haklı.» dedi.

Özal bu defa hiddetini Dinç Bilgin'e yöneltti. «Sen de tuttun Rahmi'yi aldın,» dedi. Rahmi Turan, Özal aleyhine yazdığı ağır yazıları beğenmeyen Nadir ile anlaşmazlığa düşüp Günaydın'dan ayrılmış, Dinç Bilgin eski yönetmenini Bugün gazetesini çıkarmak üzere transfer etmişti. Özal, Turan'ı hiç sevmezdi.

«Efendim, kimi istersem alırım. Burası özgür bir ülke. Basın da özgür. Her görüşte insan olacak. Ben hükümet gazetesi değilim.»

«Ben de size verdiğim sözü yerine getirmeyeceğim! Gazete kâğıdına tekrar fon koyacağım!»

«İstediğinizi yapın!»

Erol Simavi ile Keçili «ne oluyor» gibilerden bakıyordu. Güm diye telefonlar kapatıldı. Dinç Bilgin elini masaya vurdu. «Çok büyük bir yanlışlık yaptı,» dedi. «Kendisine olan saygımı zedeledi. Galiba farklı bir politika izlemem gerekecek.» Artık canı kahve istemiyordu. Keçili'nin içki dolabına giderek kendine sek bir viski yaptı ve bir dikişte bitirdi.

Ertesi gün gazete kâğıdına fon geldi.

O meşhur geceden sonra Nadir'in Türk basınıyla arası hiç düzelmedi. Gazete patronlarını birbirleriyle ve Özal'la barıştırmak için tertiplenen yemek pek istenilen sonucu vermemişti. Birkaç yıl sonra Polly Peck imparatorluğu çöktüğü zaman Hürriyet ve Sabah'ın Nadir'le ilgili yayınları dostane değildi. Nadir'den kurtulduklarına sevindiklerini gizleme gereğini duymadılar.

Bazı kaynaklar Nadir'in Polly Peck'i iflastan kurtarmak için Özal' dan istediği 100 milyon dolar krediyi Güneş Taner'e baskı yaparak Dinç Bilgin ile Zafer Mutlu ve Hürriyet adına Nail Keçili'nin baltaladığını ileri sürdüler. Nadir kredi konusunu görüşmek üzere resmi bir ziyaret için ABD'de bulunan Özal'ı görmek üzere New York'a uçtuğu zaman olayın diğer kahramanları da orada bulunuyordu. Ancak Dinç Bilgin ve Mutlu, New York'a Erol Aksoy'un bankasının açılışına konuk olarak gittiklerini ve Nadir'le ilgili herhangi bir girişimde bulunmadıklarını söylüyorlar. (Keçili de bu iddiayı yalanlıyor.)

Esasında Dinç Bilgin ile Mutlu'nun New York'ta bulunmasının Nadir'le dolaylı olarak bir ilişkisi vardı. Nadir imparatorluğu tehlikeye girdiği zaman bazı malvarlıklarını satışa çıkarmış ve bazı kişilere satış yetkisi vermişti. Erol Aksoy'da Günaydın gazetesini satma yetkisi vardı ve bu yetkiyle gazeteyi Dinç Bilgin'e teklif etmişti. Dinç Bilgin, Günaydın'la ilgilendi ama satış gerçekleşmedi.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Havaalanına giden çevre yolunun kıyısında, üzerinde Hürriyet'in yeni binasının yükseleceği tarlanın yanında, Sabah'ın yeni tesislerinin yapılacağı arsada Dinç Bilgin ve Sabah'ın üst düzey yöneticileri yere yatırılmış kurbanlık koçun çevresinde bir halka olmuşlardı. Tam kasap hayvanın gırtlağını kesmeye hazırlanırken bir adam koşa koşa yanlarına geldi.

«Ben buranın muhtarıyım, beyim,» dedi Dinç Bilgin'e. «Siz burada ne yapıyorsunuz?»

«Kurban kesiyoruz. Biz bu arsayı satın aldık.»

«Siz bu arsayı satın almadınız,» dedi muhtar. «Sizin aldığınız arsa o.» Eliyle uzaklarda, Güneşli'deki gecekonduların ve salaş fabrikaların arkasında bir yere işaret etti.

«Nasıl olur?» Dinç Bilgin şaşırmıştı. «Haritaya bakmadınız mı?» Genel Müdür Çetin Gürel ve diğerleri yere bakıyorlardı. Muhtar cebinden bir harita çıkararak aldıkları sekiz dönümlük yerin nerede olduğunu işaret etti. Bulundukları anayol üzerindeki arsadan dört beş kilometre ilerdeydi.

Dolandırılmışlardı.

Arsayı büyük paralar ödeyerek avukatları Ahmet Pekin'in tanıdığı bir emlak komisyoncusundan almışlardı. Eski bir milletvekili olan ve görünüş güven telkin eden bu kişi aralarında Beymen'in sahibi olan Boyner'lerin de bulunduğu birçok İstanbul zenginiinin emlak komisyonculuğunu yapıyordu. Dinç Bilgin sinirden çıldıracaktı. Ahmet Pekin'i çağırdı. «Senin de sorumluluğun var! Parayı geri alın!»

İki hafta süren müzakerelerden sonra peşin para vererek aldıkları arsayı daha düşük bir fiyata taksitle komisyoncuya geri sattılar. KDV ile birlikte 150 milyon lira (225.000 dolar) zararları olmuştu. Dinç Bilgin yöneticilerini toplayarak, «Tamam,» dedi. «Bu hikâye aramızda kalacak. Kimseye söylemeyeceksiniz. Duyulursa rezil oluruz.»

Mecidiyeköy'deki bina, modern bir gazete için uygun olmayan, sokak arasında, daracık bir yerdi. Sabah, Yeni Asır fiyaskosuna rağmen ilk yılını bilanço kârıyla kapatıp, İstanbul'daki bankalarla kredi ilişkileri kurabilen bir şirket haiine gelince, Dinç Bilgin, Londra'da

öğrenciliğinden beri düşlediği büyük ve modern basın kompleksini gerçekleştirme olanağına kavuştu. Öğrenciliğinde Londra'da bulunduğu sırada arasıra o zaman İngiliz basının merkezi olan Fleet Street'e gider, Daily Mail gibi gazeteleri barındıran görkemli binalara gıpta ile bakardı. O zamanın Yeni Asır'ı Daily Telegraph'ın giriş holüne sığabilirdi.

Altı ay sonra, 1986 senesinin son günü, şimdi Sabah tesislerinin üzerinde kurulu olduğu Medya Plaza'nın arsası alındı. İkitelli'deki arsa 8.700 metre kare büyüklüğünde ve dolandırıldıkları arsanın neredeyse karşısındaydı. (Daha sonra yan taraftaki parseller de satın alınıp arsanın büyüklüğü 32 dönüme çıkarıldı.) Binanın temeli Temmuz 1987'de atıldı. Bir gün sonra Hürriyet yolun diğer kenarında kendi modern tesislerinin temelini attı. Sabah 1990'da Medya Plaza adlı yeni binasına taşındı.

Bugünkü değeri 500 milyar lira (45 milyon dolar) olan Medya Plaza dünyanın en modern baskı komplekslerinden biri oldu. Üç katlı cam ve beton bina gecekondular, boya yüzü görmemiş derme çatma fabrikalar, çamur yollar ve içlerinden asit akan derelerin arasında ileri bir uygarlıktan gelen bir uzay gemisi gibi duruyordu. Kâğıt girişinden gazete çıkışına kadar her şeyin bilgisayarlarla yapıldığı 20.000 metrekarelik binanın zemin katındaki baskı makineleri saatte 190.000 gazete ve 60.000 dergi basacak kapasiteye sahipti. Baskı öncesi bütün faaliyetler bilgisayarlarda gerçekleşiyordu. Medya Plaza kent merkezinden çok uzak olduğu için binada çalışan insanların birçok gereksinmelerini karşılayacak bir biçimde organize edilmişti. Gazetenin parasız yemek veren lokantası Türkiye'nin en iyi et lokantası olan Beyti tarafından çalıştırılıyordu. Buradaki yemeklerin lezzeti İstanbul'un birçok pahalı lokantasındakinden daha iyi idi. Lokantanın bulunduğu bodrum katında akşamları açılan bir bar, pastane, berber salonu ve revir vardı. Giriş katında üst düzey yöneticiler için eski Fenerbahçe kalecilerinden birinin çalıştırdığı kapalı bir yüzme havuzu ve jimnastik salonu bulunuyordu. Mobilyalar İtalyandı. Sabah'ın İzmir, Ankara, Antalya, Elazığ, Adana ve Trabzon tesisleri de aynı mentalite ile donatılmıştı.

Dinç Bilgin'in Medya Plaza'ya yaptığı büyük yatırımın amacı egosunu tatmin etmek değil Sabah'a birinciliğe oynaması için gerekli olan altyapıyı sağlamaktı. «Biz bu makineleri getirmeseydik Hürriyet daha 10-15 sene sektörde belirleyici olurdu,» diyordu Genel Yayın Yönetmeni Mutlu. Yüksek baskı kalitesinin, çok bölümlü bir gazeteyi aynı anda basma yeteneğine sahip olmanın ve yüksek bir tiraja ulaşabilecek bir gazeteyi basma kapasitesinin Hürriyet'le olan mücadelede hayati öneme sahipti. Ama binanın görkeminde

muhakkak ki Dinç Bilgin'in mimarlığa ve estetiğe olan merakının ve büyük mekânlara ve modern aygıtlara olan sevgisinin büyük bir payı vardı. Birçok şey daha ucuza mal edilebilirdi ama Dinç Bilgin paraya bakmadan her şeyin en iyisini ve en yenisini almayı seçti. Türkiye'de değil dünyada en modern baskı komplekslerinden birini yaratmaya muktedir olduğunu kendi kendine kanıtlamak istiyordu. Ama Medya Plaza'nın en ilginç yönü ve sahibinin kişiliğine dair sakladığı en büyük ipucu belki de Dinç Bilgin'in oturduğu evden daha görkemli ve lüks olmasıydı.

Medya Plaza endüstrideki teknik standartları müthiş bir biçimde yukarıya çekerek basın endüstrisine girmek veya bu endüstride başarılı bir biçimde başa oynayabilmek için gerekli olan yatırımın boyutlarını da müthiş bir biçimde büyüttü. Milliyet gazetesinin uzun yıllar hiçbir şey yapmadan durduktan sonra 1982'de büyük bir yatırım faaliyetine girmesi Sönmez'in «duran düşer» diye tarif ettiği bu gerçeği kavramasındandı. Artık 50 milyon doları cebine koymadan herhangi bir birisinin Sabah, Hürriyet ve Milliyet'in oynadığı masaya oturması mümkün değildi. Bir açıdan Dinç Bilgin'in oyunu büyütmesi basında meydana gelen oligopolun -mahdut sayıda üreticinin rekabetinin bulunduğu bir pazar- en büyük nedeni oldu.

Sabah ilk defa Hürriyet'in 1987 yılında bir pazar günü geçerek mavi nazar boncuğu taktı. Hürriyet'in tiraj tahtına devamlı oturması ise 1989 yılında oldu.

Sabah'ın Hürriyet'in reklam pastasından pay alması, tiraj alması kadar kolay olmadı. Hürriyet reklamın bütün dallarında piyasanın tartışılmaz deviydi.« O zamanlar gazetenin reklam müdürü olan Tuncer Bicioğlu -lütfedip- telefon ettiği zaman elimiz ayağımız titrerdi,» diye hatırlıyordu Cenajans-Grey sahibi Nail Keçili. «Mesaj değil talimat verirdi.» Hürriyet ilan fiyatlarını tespit eder, diğer gazeteler durumlarını kuzu gibi buna göre ayarlardı. (Aynı şey gazete fiyatlarının tespitinde de oluyordu.) Banknot fabrikası gibi çalışan seri ilanlarda ve çerçeveli personel ilanlarında Hürriyet neredeyse tekeldi. Hürriyet'siz bir reklam kampanyası düşünülemezdi.

Sabah, okuyucu profilinin bozukluğundan dolayı ilk yıl tirajına oranla ilandan çok az gelir elde etti. İlanlarının çoğu kıytırıktı. Kasım 1986'da Vakko'nun ilanını aldıkları zaman neredeyse bayram ilan edeceklerdi. İlk defa bu kadar klas bir kuruluşun ilanını alıyorlardı.

Dinç Bilgin'in reklam ve satış gelirlerinden sorumlu genel müdür yardımcılığına getirdiği Sönmez, Sabah kurulmadan önce İzmir'den İstanbul'a gelerek ekonomi gazetesi Rapor'u yönetmiş, iş âlemi ve

reklam şirketleri ile yakın ilişki kurma fırsatı bulmuştu. Sönmez'in yakından gözlediği Hürriyet bir şirketin bulunabileceği en mutlu konumdaydı. Gazete peşin parayla o kadar çok reklam alıyordu ki, reklam pazarlama departmanı kurmaya bile gerek görmemişti. Reklam servisi sadece bir handling grubuydu; gelen reklamları (eğer yer varsa) alıp fatura kesmekten başka işleri yoktu. Tok alıcı olma, mağrur Hürriyet'e reklam şirketlerine şamar oğlanı gibi davranma gibi daha sonra kurtulmakta büyük zorluk çekeceği kötü alışkanlıklar kazandıracaktı.

Sönmez agresif bir reklam pazarlama bölümü kurdu ve satış elemanlarına ilandan komisyon vermeye başladı. Herhangi başka bir üretim dalında en doğal şey olan pazarlama bölümü ve satış primi o günlerde basın için radikal bir yenilikti. Sönmez'in adamları her tarafa saldırıp ilan toplamaya başladılar. Düzinelerce genç insan İstanbul sokaklarında Sabah adına reklam topluyor, o güne kadar aklına reklam vermeyi getirmemiş insanlara reklam satıyordu.

Sönmez, Hürriyet'in seri ilan acentelerini teker teker dolaşıp Sabah'a da ilan almaları için ikna etmeye çalıştı. Acenteleri biraraya toplayıp konuştu. «Beyler size bir alternatif lazım,» dedi. «Siz Hürriyet'te insan muamelesi görmüyorsunuz. Size söyleyeyim, bugün Hürriyet gazetesi varlığını size borçlu. Hürriyet'in en önemli fonksiyonunu siz icra ediyorsunuz. Hem satışı hem de ekonomik bağımsızlığını sağlayan önemli bir gelir kaynağısınız. Ama Hürriyet size layık olduğunuz önemi vermiyor. Bize omuz verin. Korkmayın. Çünkü esas sizin alternatifiniz yok.» Zamanla Hürriyet uyurken acenteleri kazanan Sabah, 1992 yılında seri ilan pazarını neredeyse Hürriyet'le yüzde 50-50 paylaşır oldu. Aşağı yukarı aynı pazar bölünmesi 1992 yılında "display ilanı" denen büyük çerçeveli ilanlarda da oldu.

Sabah, gruba dahil bütün gazete ve dergilerin ilanlarını pazarlamak için Medi Group adlı bir şirket kurdu. Reklam servisinde çalışan insanların kendilerini gazete mensubu olarak değil, mal satan bir pazarlamacı olarak görmelerini sağlamayı amaçlıyorlardı. Ayrıca reklam verenlerin karşısına pazarın yüzde 40'ına yakın bir okuyucu kitlesini temsil eden bir kuruluş olarak çıkma avantajını pazarlamak istiyorlardı. Bütün müdürlere ve satıcılara sıkı takip edilen kotalar verildi ve satışa göre prim sistemi yaygınlaştırıldı. Medi Group ayrıca "blow up" diye bir sistem geliştirerek reklam kampanyası yapan şirketlere bütün bütçesini gruba tahsis etmek şartıyla büyük avantajlar sağladı.

Sabah'ın reklam gelirlerinde her yıl büyük artışlar oldu.

Sönmez bu sonuca hangi taktiklerle ulaştıklarını şöyle anlatıyordu. «Pazarlamacı, reklam ajansında o müşteriyle yüz yüze temas eden müşteri temsilcisiyle masaya oturur. Sonuç almazsa müşterinin o departmanının başındaki adama gider. Sonuç alamazsa onun patronuna gider. Sonuç alamazsa patronun patronuna gider. Yani yöntem şudur: Mutlaka sonuç alınmalıdır.»

Bazı reklam şirketlerinin Sabah'ın reklam almak için kullandığı bazı taktikleri fazla agresif olarak eleştirmemesine de şu cevabı veriyordu. «Mecburduk birtakım şeyleri yapmaya. Yapmasaydık varolamazdık.»

Sönmez, Hürriyet grubunda 25 yıl reklam müdürlüğü yapmış, iş ve reklam dünyasında efsane haline gelmiş olan Tuncer Bicioğlu'nu emekliye ayrıldıktan sonra danışman olarak işe aldı. Bicioğlu, Sabah'ın şirketler ve reklam ajanslarıyla olan sorunlarının çözümünde, yeni kontaklar kurmada önemli işler yaptı ve gazetenin pazarlamadaki agresifliğini kısmen dengeleyen kişi oldu. «Bize Hürriyet'in imajını taşıdı,» diyordu Sönmez.

Sabah, Babıali'nin uzun yıllar kullandığı dağıtım kanallarını da değiştirdi ve nerdeyde dağıtımla eşanlamlı hale gelen Gameda şirketinin piyasadan silinmesine neden oldu.

Türkiye çapında gazete ve dergi dağıtımı yapması için gazeteler tarafından eşit hisselerle kurulan bir kooperatif olan Gameda zaman içerisinde çağın gerisinde kaldı. Büyük tiraja sahip gazeteler Gameda'da küçük tiraja sahip gazetelerle aynı sese sahipti. Sabah grubu Gameda'nın pazar payının yarıdan çoğuna sahip olmakla beraber, hissesi yüzde 5 olduğu için müdürler kurulunda temsil bile edilemiyordu. Bunun için en az yüzde 15 hisseye sahip olmak gerekiyordu. Sabah'ın barajın aşağıya düşürülmesi isteklerine önce Haldun Simavi'nin Veb-Ofset'i, ardından onu satın alan Asil Nadir itiraz etti. Asil Nadir batınca bu defa İmar Bank, Interstar TV ve Ses dergisinin sahibi Kemal Uzan Sabah'ı veto etti.

«Yani düşünün,» diye anlatıyordu Sönmez. «Malın yüzde 60'ı bizim. Bizim kamyonun kaçta kalkması gerektiğine İmar Bankası'nın müdürü karar veriyor. Sektörde hiç sesi çıkmaması gereken adamların elinde şirket.» Gameda kendini en yavaş ortağının süratine göre ayarlıyordu. Sabah'ın dev yatırımlarıyla elde ettiği hız gazete matbaadan çıktıktan sonra Tercüman'ın hızına eşitleniyordu.

«Gameda, Topkapı'da. Bütün gazeteler mallarını Topkapı'ya götürüyorlar, gazeteler oradan dağılıyor. Milliyet Cağaloğlu'ndan, Günaydın Avcılar'dan, Meydan Kâğıthane'den, Sabah İkitelli'den

yüzbinlerce gazeteyi Topkapı'ya götürüyor. Üç terminal yapalım dedik. İstemediler. Zamanında bu sistemin bir mantığı varmış. Ama şimdi iki saat kaybediyoruz.»

Sönmez, «Burdan tüymemiz lazım,» dedi Dinç Bilgin'e.

«Haklısın,» diye yanıt verdi Dinç Bilgin. «Selametimiz bu şirketten kaçmaktır.»

Sönmez ve Mutlu'nun düşüncesi Hürriyet'le, Bilgin ve Gündem'in düşüncesi ise Milliyet'le ortak bir dağıtım şirketi kurmaktı.

Bilgin ise hem Milliyet'in patronu Aydın Doğan'la ailece görüştüğü, hem de Hürriyet'i hep baş rakip gördüğü için Milliyet'i tercih ediyordu. Milliyet'le -o zamanlar- bir rekabet sözkonusu değildi. Doğan'a yüzde 50-50 bir Sabah-Milliyet ortaklığı önerdi ama Doğan, «Aramızda ihtilaf çıkarsa arabulsun,» diyerek yüzde 10'la Cumhuriyet'in de katılmasını istedi. Sönmez, «Bu, iki ortağı Cumhuriyet'e mahkûm eder. Yüzde 50-50 ise iki ortağı iyi geçinmeye zorlar,» dediyse de Doğan ısrar etti ve Sabah, Milliyet ve Cumhuriyet ortaklığı 45-45-10 oranlarında vücut buldu. Gadepa adlı şirket Şubat 1991'de tescil edildi. Şirkete yer tutuldu ve genel müdür tayin edildi ama müzakereler bir türlü bitmek bilmiyordu.

Aynı yılın ekim ayında sabırsızlanmaya başlayan Dinç Bilgin, Aydın Doğan, o zamanla Cumhuriyet'in Müessese Müdürü olan Emine Uşaklıgil, Milliyet Müessese Müdürü Kemal Kınacı ve Kenan Sönmez'i Medya Plaza'da toplantıya çağırdı. Doğan toplantıya geç ve sinirli geldi. Bir gün önce araba ile Antalya'dan İstanbul'a dönerken (uçaktan korkardı) vitrininde sadece Sabah ve Hürriyet bulunan bir taşra bayiine Milliyet'i neden asmadığını sormuş, «Sana ne ulan, sana mı soracağım,» gibi bir cevap almış ve bundan hiç hoşlanmamıştı. «Benim ekip yavaş, senin ekip hızlı,» dedi Dinç Bilgin'e. «Seninle ortak şirket yaparsam, bu şirket bizim zaafiyetimiz yüzünden senin şirket gibi çalışacak. Yani ben sana büyük hareket kabiliyeti sağlamış olacağım. O yüzden bu işi yeniden düşüneceğim.»

Gameda ile ipleri koparmanın eşiğinde ve Hürriyet'le harp halinde olan Sabah'çılar bu ani yön değişikliğinden şoke oldular. Birkaç gün sonra Milliyet'in Hürriyet'le dağıtım şirketi kurmak amacıyla temas halinde olduğunu duyan Sönmez'in paçaları tutuştu. Mutlu'dan Hürriyet'le yaptıkları periyodik yemeklerden birini hemen ayarlamasını istedi. Yemekte Hürriyet Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök ve Murahhas Aza Yaşar Eroğlu ile biraraya geldiler ve ortak bir dağıtım şirketi kurma konusunda mutabakata vardılar. Kısa

bir süre sonra Sabah'la Hürriyet Birleşik Basım Dağıtım A.Ş. adlı şirketi kurup kendi kendilerini dağıtmaya başladılar. Üzerinde hem Sabah, hem de Hürriyet yazan dağıtım arabaları iki gazetenin en sıkı bir şekilde kavga ettiği zamanlarda bile sakin bir biçimde rakiplerin ürünlerini dağıtmaya devam etti.

1985 yılında borç harç topladığı paralarla yola çıkan Dinç Bilgin, sekiz yıl sonra Türkiye'deki en büyük iki basın grubundan birinin sahibi idi. 1992 yılında satışları 598 milyar liraya (85 milyon dolar) yükselen ve 1.560 kişi çalıştıran grup basın piyasasının yüzde 40'ını elinde tutuyordu.

Sabah'ın kurumsallaşma çalışmaları 1988 yılında başladı. O yıl alınan kararlar çerçevesinde, 1989'da gruptaki bütün şirketleri bünyesinde toplayacak olan Medya Holding kuruldu. Holding yapmakta olduğu yatırımları hisse arzı ile finanse etmeye karar verdi. Nisan 1990'da Sabah Yayıncılık Anonim Şirketinin yüzde 15 hissesi Manufacturers Hanover Bankası önderliğinde borsada satışa sunuldu. Holdingin hisselerinin yüzde 10'u, 1991 yılında 9 milyon dolar karşılığında Türkiye'nin en zengin kişilerinden biri olan, Çukurova Holding, Yapı Kredi Bankası, Pamukbank ve Interbank'ın sahibi Mehmet Emin Karamehmet'e satıldı. 1992'de Medya Holding'in yüzde 12 hissesi halka arzolundu. Karamehmet'ten ve hisse satışından elde edilen paralar grubun genişleme projelerinin finansmanına harcandı. 1992 yılının sonunda Medya Holding'in ödenmiş sermaye tutarı 240 milyar lira (35 milyon dolar) seviyesindeydi.

Her pazartesi sabahı Medya Plaza'da toplanan icra komitesinde Dinç Bilgin'den başka oğlu Önay Bilgin, Güngör Mengi, Zafer Mutlu, Kenan Sönmez, Ercüment Gündem ve Ahmet Pekin bulunuyorlar. Önay Bilgin, Bugün gazetesinin sahibi ve Satel televizyon projesinin yürütücüsü olarak icra komitesinde bulunuyor.

Yeniden yapılanma çerçevesinde Sönmez, holdinge murahhas aza seçildi ve gelirlerden sorumlu olmaya devam etti. 1990-1992 yıllarında genel müdürlük yapan Ercüment Gündem ise finans işleri sorumluluğuna atandı.

Sabah'ın kuruluşundan 1989 yılının ortalarına kadar genel müdürlük yapan Çetin Gürel önce Yeni Asır'a geri döndü, sonra grubu tamamen terketti. Dinç Bilgin, «Aceleyle giderken insan binlerine çarpıp deviriyor,» diyordu. Gürel çarptığı bu insanlardan bir tanesi oldu. Sabah'a başlarken Dinç Bilgin, Gürel'e yüzde 4 hisse vermişti. Gazetenin kuruluş aşamasında ve ilk yıllarında Gürel'in çok büyük katkıları oldu. Fakat şirket oturup bankalarla, muhasebe şirketleriyle

ve borsayla daha sofistike ilişkilere girince, Dinç Bilgin onu yetersiz bulmaya başladı. Çok iyi uyuşan bir üçlü olan yardımcıları Gündem ile Sönmez ve Mutlu, işleri Gürel'e danışmadan götürmeye başladı. 1989 Temmuzunda Dinç Bilgin, Gürel'i çağırarak, «Çetin senden özveri istiyorum,» dedi. «Yeni Asır zor durumda. Ona ağırlık ver.» Yeni Asır gerçekten zor durumdaydı ama Bilgin'in esas amacı Gürel'i Sabah'tan uzaklaştırıp işleri Gündem-Sönmez İkilisine emanet etmekti. Gürel 2 yıla yakın bir zaman büyük bir gayretle Yeni Asır'ı düzeltmeye çalıştı. 1990 Aralığında Dinç Bilgin, eşinin kardeşi Aydın Bilgin'i de Yeni Asır'a tayin etti. Çok geçmeden iki yönetici arasında anlaşmazlık çıktı ve Gürel, Mayıs 1991'de 17 yıl aralıksız çalıştığı grupla ilişkisini tamamen kesti.

Sabah holdingleşti ama kurumsallaşmadı; şirkete bürokrasi ve entrika değil ilk günlerin serdengeçti ruhu hakim olmaya devam etti. Bu ruhu devam ettirmek belki de Dinç Bilgin'in yönetici olarak kaydettiği en büyük başarıydı. Tepede kurmaya başardığı takım ruhu şirketin en güçlü unsuru, Sabah'ı başarıya götüren en büyük etken oldu. Bu takım ruhu o kadar güçlüydü ki Sabah'la çalışan araştırma ve reklam şirketlerinin mensupları bile kendilerini havaya kaptırıp Sabah'ı bir numara yapmak için gece gündüz çalıştılar. Sönmez'in sözleriyle, «Burada insanlar muazzam bir takım oldular, muazzam bir ekip haline geldiler. Burada neşeyle, oyunla iş yapabilmeyi becerebildik.»

Dinç Bilgin hem varmış, hem yokmuş gibi görünen otoritesiyle yöneticilerini yüksek derecede motive etti. Tepede herkes Dinç Bilgin'i hem ortağı, hem dostu, hem de patronu olarak görüyordu. Basında en fazla parayı onun yöneticileri alıyordu. Dinç Bilgin para gibi yetkiyi de bölüşmede büyük ustalık gösterdi. Sabah, Türkiye'de her konuda tam yetkili bir yöneticisi bulunan tek gazete haline geldi. Diğer gazetelerde patron veya temsilcisine danışmadan yapılamayan işlerin hepsi Sabah'ta bir alt kademedeki yöneticiler tarafından hallediliyordu.

Sabah uzun uzun toplantıların yapıldığı, gündemlerin hazırlandığı, memorandumların yazıldığı bir şirket olmadı. Yöneticilerin İtalyan büro eşyalarıyla döşenmiş odaları Medya Plaza'nın ikinci katında yan yanaydı. Her sabah 9.30 civarında Dinç Bilgin, oğlu Önay, Sönmez, Gündem ve Mutlu, birisinin odasında toplanıp kahve, çay içerler. Günün bütün konuları bu yarım saati ender geçen toplantılarda, neredeyse ayaküstü denecek bir atmosferde ve süratte alınır. Gün boyunca yöneticiler birbirlerinin odalarına gire çıka işleri götürmek için gerekli bilgi ve karar akımını sürdürürler.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

12 Eylül 1992 sabahı Zafer Mutlu, Kenan Sönmez ve Sabah'ın reklam ajansı Era'nın sahibi Bülent Korman, saat dokuzda Sabah gazetesinin önünde buluşup Mutlu'nun arabasıyla Abant'a hareket ettiler. Mutlu'nun lacivert, sekiz silindirli Classic Chevrolet arabasını genellikle şoförü kullanırdı ama o gün rahat olsunlar diye şoförü İstanbul'da bıraktı. Mutlu'nun makineli silah taşıyan muhafızları arkalarından hareket ettiler. Tenha cumartesi trafiğinde üç saate Abant'a vardılar. Sönmez'in sekreteri onlara Abant Köşkünde yer ayırtmıştı. Burası bir zamanlar eski cumhurbaşkanlarından İsmet İnönü'nün Ankara'dan dinlenmek için kaçtığı 12 odalı küçük bir yerdi. Ercüment Gündem eşi ve iki kızıyla ayrı gelmişti. Yemeği hep beraber yediler. Yemekten sonra Gündem'in eşi ve çocukları gölün etrafında yürüyüşe çıktılar. Erkekler de toplantı odasında çalışmaya başladılar.

Konuları promosyondu. Abant'a Dinç Bilgin'in isteği üzerine Sabah okuyucularına ne verecekleri konusunda beyin jimnastiği yapmak için gelmişlerdi. Patron memnun değildi. Promosyon üzerinde fazla kafa patlatılmadığından ve uzun vadeli program yapılmadığından şikâyetçiydi. Son haftalarda Hürriyet'in beklenmedik promosyon ataklarıyla Sabah'la arasındaki tiraj açığını kapamaya başlaması onu tedirgin ediyordu. Abant fikri Sönmez'den çıkmış, Dinç Bilgin, «Harika,» diyerek kabul etmişti. Diğerleri Sönmez'e hafif tertip bozuk çaldılar. «Bunu da neredençıkardın, Allahaşkına,» dedi Mutlu. «Şimdi gideceğiz iki üç gün. Burada düşünemez miydik?»

Boş bir otel kadar keyifsiz bir yer yoktur. Mevsim sonunda Abant Köşkünde onlardan başka müşteri yoktu. Gölü çevreleyen orman yolunda in cin top oynuyordu. Hava soğuk, kapalıydı ve kaloriferler yanmadığı için otel buz gibiydi. Hazırlıksız geldikleri için üşüyorlardı. Mutlu, tiryakisi olduğu İsviçre malı kalın Davidof sigaralarından bir tane daha yakıp herkese kahve ısmarladı. «Yaktın bizi, Kenan,» dedi. «Hadi başlayalım bari.»

Kurulduğu günden itibaren Sabah'ın kuponsuz çıktığı gün olmamıştı. Promosyon ve lotarya, gazetenin satışını arttırmak ve birinciliği kaptıktan sonra Hürriyet ile arasındaki farkı korumak için kullandığı en güçlü silahtı. Gazeteler için yazın bitişi yeni sezonun açılışı sayılır. Yazı düşük tirajlarla nispeten uykuda geçiren gazeteler, eylülden itibaren yenilikler yapmaya ve daha güçlü promosyon programlarıyla piyasaya çıkmaya başlarlar. 1992'de daha yaz bitmeden Hürriyet

promosyon atağına kalktı. Sabah ne verirse Hürriyet daha çok ve iyisini vermeye başladı. Sabah 100 araba deyince Hürriyet, radyolu 100 araba diyordu, iki gazete arasındaki fark 40.000'e kadar düştü. Hürriyet, Sabah'ı sıkıştırdıkça Dinç Bilgin de Sabah'ın yöneticilerini sıkıştırıyordu.

Mecidiyeköy'de promosyon toplantıları gazetenin her kademesinden insanların katılmasıyla Dinç Bilgin'in odasında yapılırdı. Herkes aklına geleni söyler, fikirlerini patrona satmaya çalışır, patronun beğendiği projeler yürürlüğe konurdu. Gazete İkitelli'deki modern tesislerine taşınınca Dinç Bilgin promosyon konusunu satış ve gelirlerden sorumlu olan Kenan Sönmez'in sorumluluğuna verdi.

«Kabul ama siz artık toplantılara katılmayın,» dedi Sönmez. «Bu tür toplantılarda çok uçuk şeylerin konuşulması lazım. İnsanlar akıllarına gelen uçuk şeyleri size abuk subuk gelebilir diye söylemezler. Halbuki çok abuk subuk sanılan şeyler çok iyi olabilir.»

Bu argümanı makul bulan Dinç Bilgin toplantılara katılmamaya başladı. Sönmez'in tarif ettiği gibi başladılar. Önce toplantılar geniş yapıldı ama zamanla deneyimleri arttıkça küçüldü, küçüldü ve sadece iki üyeli hale geldi. Bu iki üye Genel Yayın Yönetmeni Mutlu ile Sönmez'di. Bu işte o kadar usta olmuşlardı ki neyin ne kadar tiraj getireceğini neredeyse milimine kadar hesaplayabiliyorlardı. Ama işleri gittikçe güçleşiyordu. Sabah'ın promosyon olarak vermediği şeylerin sayısı azalıyor, Sabah okuyucuları promosyona doymaya başlıyordu. Hürriyet'le ara kapanmaya başladıkça Dinç Bilgin, Sönmez'e baskıyı arttırdı.

«Bu işi oyun haline getirdiniz, insanların katkısını istemiyorsunuz,» diyordu. «Uzun vadeli program yapmıyorsunuz. Önünüzü görmüyorsunuz.»

Sönmez'in midesine sancılar girmeye başladı.

Meydan Larousse ansiklopedisini okuyuculara kupon karşılığı verme fikrini, Sönmez Mutlu'ya ilk defa Bilgin'in baskılarının iyice bunaltıcı bir hale geldiği 1992 Eylül ayının başında açtı. Bir yıl her ay aynı şeyi verecekler, başka promosyonla uğraşmayacaklardı. «Şahane fikir,» dedi Mutlu. «Adam verir mi?»

Türkiye'nin ilk modern ansiklopedisi olan Meydan Larousse 1967'de Safa Kılıçoğlu'nun Meydan şirketi tarafından basılmıştı. Meydan Larousse büyük bir reklam kampanyası ile piyasaya çıkmış, çok satmış ve uzun yıllar adı Türkiye'de ansiklopedi ile eşanlamlı olmuştu. Safa

Kılıçlıoğlu'nun ölümünden sonra ansiklopedinin sahipliği Malatya Arapkirli Recai Akpul'un Serhat Yayınevi'ne geçti. Babıali'de yıllardan beri efsane gibi konuşulan bir şey vardı: «Eğer 200.000 tiraj almak istiyorsan ver Meydan Larousse'u, al.» Ama 1991'de bir gün Gündem Akpul'dan randevu alıp kapısını çalıncaya kadar hiç kimse Meydan Larousse'u promosyon olarak vermeyi ciddi olarak aklından geçirmemişti.

«Sen deli misin kardeşim,» dedi Akpul, Sönmez'in önerisini duyunca. «Niye satayım Meydan'ı sana? Bana milyarlar kazandırıyor durduğu yerde. Basıyorum basıyorum satıyorum. Yani böyle bir şey mümkün değil. Hayal bile etme.»

Sönmez, Akpul'un peşini bırakmadı. Bir süre sonra ondan Larousse'un Gençlik Ansiklopedisini aldı ve kupon karşılığında dağıttı ama kötü sonuç aldı. Larousse Gençlik, Sabah'a çok küçük bir tiraj aldırttı. Arasıra yoklayarak Arapkirli ile ahbaplığını sürdürdü.

Mutlu'yla konuşmasından sonra Sönmez, Akpul'u Kalyon Lokantasında öğle yemeğine davet etti. Beyaz şarap ve balıklar ısmarlandıktan sonra Sönmez lafı ansiklopediye getirdi.

«Bak kardeşim, senin ansiklopedin artık bitmek üzere,» dedi. «Türkiye yeni ansiklopedilerle tanışıyor. Bundan sonra da tanışacak. Çok eski bir rüzgârla işi götürüyorsun. Belli ki genç kuşaklar için senin ansiklopedin enteresan olmayacak. O nedenle gel sen bizimle bu işi yap, yer yerinden oynasın. Çok büyük kampanya yapacağız. Meydan Larousse'u yeniden Türkiye'nin gündemine sokarsın.»

Akpul'un gözleri daldı. «Ben bir düşüneyim,» dedi.

Sönmez işin peşini bırakmadı. Her gün telefon ediyor veya onu içkiye veya yemeğe çıkarıyordu. Akpul sonunda ikna oldu. Toplantılara para kesesini kontrol eden Gündem de katılmaya başladı «O güne kadar Türkiye'de ödenen en büyük telif» karşılığında anlaştılar. (Sabah ne kadar para ödediğini açıklamak istemedi.)

Ansiklopediyi bir yıla yayabilecekler, bu şekilde soluk alıp her gün yarın ne promosyon yapacağız diye düşünmek derdinden kurtulacaklar diye düşünüyorlardı ama Dinç Bilgin projeye şiddetle karşı çıktı. Okuyucuya karşı bir yıllık bir yükümlülük altına girmek ona çok uzun, riskli, pahalı bir iş olarak göründü. Sinirlendi. «Alternatif getirmiyorsunuz,» dedi. «Beni kendi teklifinizi kabul etmeye mecbur ediyorsunuz.» Sönmez, Gündem ve Mutlu onu ikna etmeye çalıştılar ama beceremediler.

1992 Eylülünün sonunda Dinç Bilgin eşiyle beraber Akdeniz'in son güneşli günlerinden yararlanmak üzere Güney Fransa'ya uçacaktı. Mila 3 adlı yatı Güney Fransa'da Nice yakınlarında demirliydi. Gitmeden önce kurmaylarını toplantıya çağırdı ve, «Şehirden uzaklaşıp bir 'brainstorming' yapın,» dedi. «Bana kalıcı bir şey getirin. Hürriyet'le aramızdaki farkı 300.000'e çıkaracak bir promosyon istiyorum. Döndüğümde uzun vadeli, doğru dürüst, alternatifli bir plan istiyorum.»

Abant Vakıf Otelin toplantı salonunda hem gazetenin içeriğinde yapacakları değişiklikleri, hem promosyon konusunu konuştular. Bir televizyon eki vermek, ekonomi ekinin sayfalarını arttırmak, Orta Gazete'yi değiştirmek, Pazar dergisi Star'ın düzeyini yükseltmek konuları tartışıldı. Sıra promosyona gelince akıllarına Larousse'dan başka elle tutulan bir şey gelmedi. Larousse'a hepsinin aklı yatmıştı. «Bu iş iyice içimize sinmişti,» diye anlatıyordu Era reklamın sahibi Bülent Korman. «İyidir dedik. Buna girersek bu iş olur.»

Toplantı salonundan ayrılıp biraz dışarıda dolandılar sonra içeri girip sucuk-ekmek ısmarlayarak televizyonda Fenerbahçe maçını seyretmeye başladılar.

«Gidelim burdan kardeşim yahu, donacağız,» dedi Korman akşama doğru. «Kampa çekilmiş futbolcular gibi. Anlamsız bir hal almaya başladı.» Gündem çoluk çocuğunu toparlayarak İstanbul'a döndü. Mutlu, Sönmez ve Korman, Ankara'ya devam ettiler. Mutlu'nun ertesi gün Mesut Yılmaz'la randevusu vardı. Yolda, dönünce Dinç Bilgin'i Larousse konusunda ikna etmeye karar verdiler. Hilton'a yerleşip şehri turladılar.

Dinç Bilgin, Fransa'dan döndüğü zaman karşısında gene tek alternatif buldu: Meydan Larousse.

«Başka çıkış bulamadık,» dedi Sönmez. «Bu işe inanmanızı ve güvenmenizi istiyoruz.»

Mutlu ile Gündem, Sönmez'i destekkediler. Hürriyet ne verirlerse onları kopya ediyordu. Ansiklopediye giremezdi çünkü piyasa bedava ansiklopediye doymuş olacaktı. Dinç Bilgin hâlâ ikna olmuş değildi ama önünde başka bir şey görmediği için yapacağı bir şey yoktu. Bir yıllık programın risklerini kolay kolay göze alamıyordu. «Bu defa doğru dürüst hazırlık yapın,» dedi. «Önümüzdeki iki ayı görecek şekilde gelin bana.»

İlk defa 12 aylık bir promosyon taahhütünün altına giriyorlar,

olağanüstü bir risk alıyorlardı. Eğer tutmazsa Meydan Larousse, Sabah için katlanması zor bir fiyasko ve büyük bir mali külfet olacaktı. Yayın çevrelerinde genel kanaat Türkiye'de ansiklopedi piyasasının doymuş olduğuydu. O kadar ki bir zamanlar bu işi çok yapmış olan Gelişim Yayınları ansiklopedi piyasasından çekilmişti. Hava gergindi. Sönmez hafif bir mide kanaması geçirdi. Birkaç gün sonra işletmeyle baskı konusunda müzakereler yapıldı ve reklam kampanyası ısmarlandı.

Sönmez, Akpul'la kontrat imzalamaya gidince büyük bir pürüzle burun buruna geldi. Meydan Larousse'un pazarlama hakkı Hürriyet Pazarlama'daydı (HÜR-PA). HÜR-PA ile Serhat Yayınevi arasındaki sözleşmede karşılıklı 500 milyon liralık (75.000 dolar) bir cezai madde vardı. Hürriyet pazarlama yapmazsa, Akpul da Larousse'u başka bir şirket aracılığıyla satarsa tazminat ödeyeceklerdi.

«Sen Hürriyet'e git 'bak yıl sonu geliyor, siz pazarlamayı yapmadınız. Beni serbest bırakın. Aksi takdirde sizi dava edeceğim ve tazminat isteyeceğim,' de,» diye akıl verdi Sönmez. «Olmazsa biz tazminatı öderiz.»

Şanslıydılar. HÜR-PA'ya yeni bir genel müdür atanmıştı. Konuları iyi bilmediği ve müesseseyi bir tazminat riskine sokmaktan çekindiği için anlaşmayı feshedip Akpul'u serbest bıraktı. Hürriyet'le temasın sonucunu bekleyen Mutlu ile Sönmez haberi duyunca sevinçten havaya fırladılar. Hürriyet'e 500 milyon ödemekten kurtulmuşlardı.

Hem Meydan Larousse'un pazarını yükseltmek, hem de pazarın hacmini test etmek için gazetede bir taksitli ansiklopedi kampanyası başlattılar. İki haftada ancak 100 tane başvuru olunca hafifçe moralleri bozulur gibi oldu.

«Bak olmuyor,» dedi Dinç Bilgin.

«Bu parayla olduğu için olmuyor,» dediler.

Dinç Bilgin hâlâ kuşkuluydu. Gazeteci Ahmet Vardar'a, «Bak yarın tutmazsa 50 bin tane bahane bulacaklar,» dedi. «Ben onlara soracağım.»

İlk Meydan Larousse kuponu Bülent Korman'ın üç gece sabahlayarak hazırladığı reklam filmlerinin televizyonlarda yayınlanmasının ardından 28 Ekimde çıktı. Sönmez satışın 200.000 artıp, gazeteyi 800.000'e çıkaracağını tahmin ediyordu. Dinç Bilgin'in tahmini 150.000 artı okuyucu idi. Esasında 80.000 ekstra satışa bile razıydılar. Satış Müdürü Yıldırım Ünverdi baskıyı 950.000'e çıkarma önerisiyle geldi ama Sönmez 850.000 basmasını söyledi, iade olursa moraller

bozulur diye korkuyordu.

Aynı gün Hürriyet'e tam sayfa bir ilan vererek okuyucularını Meydan Larousse «kampanyasına» katılmaya davet ettiler. «Ayrıntı,» için o günkü Sabah gazetesine bakılması isteniyordu. Sönmez, «O günlerde Hürriyet bize büyük bir kazık atmıştı biz de bu şekilde mukabele ettik,» dedi.

Ertesi gün inanılmaz bir şey oldu. Piyasaya verdikleri 850.000 gazetenin tümü sabahın köründe satıldı. Adana'da gazete bulamayan okuyucular matbaayı taşladılar. Gazetede bayram havası esiyordu. Hiç kimse bu satışı tahmin etmemişti. Tirajı yükselttiler ve satışları 1.240.000'e kadar çıkardılar. Bu ansiklopediden önceki satışın iki katıydı. Hürriyet ve Milliyet'te tam bir şok yaşanıyordu. Hürriyet tam Sabah'ı yakalıyorum derken 400.000'e Milliyet ise 250.000'lere düşmüştü.

«Dehşet içindeyiz. Dehşet sevinç,» diye hatırladı Mutlu. Sönmez, «Hayatımızın en keyifli anlarını yaşadık,» dedi. «Zafer sarhoşluğu içersindeydik. inanılmaz keyifliydik.»

Esasında hazırlıksız yakalanmışlardı ve zaferin rehavetiyle bir sürü hata yaptılar. İlk büyük hata, ezilen Hürriyet ve Milliyet'le alay etmek oldu. Mutlu, kediyi kapısı penceresi olmayan odada döver gibi Hürriyet ile Milliyet'i küçük düşüren yazılar yazdı.

1 milyondan fazla ansiklopedi basmak için hazırlıksızdılar. Daha iyi kalite kâğıt kullanabilecekken saman kâğıdı kullandılar ve renkli yerine siyah-beyaz bastılar. Eskimiş ansiklopediyi yenileştirmek için hiçbir gayret göstermediler. En önemlisi, diğer gazetelerin ansiklopedi işine girmeyeceklerini, girseler bile piyasada ikinci ve üçüncü ansiklopediye talep olmayacağını hesap ettiler. Bu en büyük yanılgıydı. Hürriyet ile Milliyet hem ansiklopedi bastılar, hem de pazar buldular. Bedava ansiklopedi pazarı hiç kimsenin tahmin etmediği kadar büyüktü. Hürriyet, Temel Britannica, Milliyet ise Büyük Larousse ile piyasaya çıkınca onların da tirajı milyonun üzerine fırladı. Üç gazetenin tirajı 3.3 milyonu aştı.

Dinç Bilgin, Hürriyet'i ansiklopedisiz bırakmak için 60 milyar lira (9 milyon dolar) teklif ederek Temel Britannica'yı Ana Yayıncılığın sahibi Nazar Büyüm'den almaya çalıştı, ama Büyüm Hürriyet Murahhas Azası Yaşar Eroğlu ile birlikte Britannica şirketinin bulunduğu ABD'nin Chicago şehrine uçmuştu. Onu orada bulmaları mümkün olmadı. Dinç Bilgin, Büyüm'ü ortağı Mehmet Emin Karamehmet aracılığıyla bulmaya çalıştı. Büyüm'ün Merkez Ajans adlı bir başka

şirketi Karamehmet'in Yapı Kredi Bankasının reklamcısı idi. Karamehmet'ten ansiklopediyi kendilerine vermezse Yapı Kredi'nin reklam işinin Büyüm'den alınacağı tehdidini sallamasını istediler. Ama Temel Britannica'nin Hürriyet'e gitmesi önlenemedi.

Rakiplerin ansiklopedileri daha iyi kâğıda basılmış, daha iyi ciltlenmiş ve renkli olduğu için Sabah'ınkinden daha iyi satmaya başladı. Sabah birara üçüncülüğe düştü. Yerini geri kazanmak için okuyucularına ikinci bir ansiklopedi armağan etti. Daha sonra da çamaşır tozu dağıtarak bir günde iki buçuk milyon gazete sattı. Hürriyet diş macunu ile karşılık verdi. Bu arada savaş sütunlarda da devam ediyordu. Hürriyet'le Milliyet, Sabah'a saldırdılar. Sabah geri hücum etti. Gazetelerin birinci sayfaları küfürleşmeler ve promosyon reklamlarıyla dolmaya başladı. Bu savaştan en kazançlı çıkanlar televizyon şirketleri idi. Gazeteler aralık ayında televizyona 60 milyar lira, ocak ayında 40 milyar lira harcayarak ortaklaşa kırılması güç bir rekor tesis ettiler. Ansiklopedi savaşının 1993 sonuna kadar üç gazeteye 2.5 ile 3 trilyon arasında paraya patlayacağı tahmin ediliyordu.

Giden sadece para olmadı. Ansiklopedi savaşları basındaki dengeleri altüst etti. Günaydın, Cumhuriyet, Tercüman gibi zaten küçülmüş olan gazeteler tamamen marjinal bir hale geldiler. Savaşçıların kendi yan gazeteleri de -Meydan, Bugün, Yeni Asır- büyük okuyucu kaybına uğradı. Aynı şey dergilerinin de başına geldi. Aktüel ve Tempo gibi dergiler birkaç hafta içerisinde satışlarının üçte birden fazlasını kaybettiler. Basın piyasası Sabah, Hürriyet, Milliyet oligopolunun egemenliği altına girdi.

Savaştan en zararlı çıkan tartışmasız bir numara iken bu pozisyonunu yitiren Sabah oldu. Üç gazetenin satışları neredeyse birbirine eşit olduğu için kimin birinci, kimin ikinci, kimin üçüncü olduğu önemsiz bir hale geldi. Bundan daha önemlisi savaştan önce büyük ölçüde Sabah ile Hürriyet arasında paylaşılan reklam pastasının Milliyet'le birlikte üçe bölünme olasılığı ortaya çıktı. Halbuki Sabah 1993'te payını yüzde 60'a çıkarmayı planlıyordu.

Savaşın parayla ölçülmesi mümkün olmayan bir başka sonucu, basının itibarının zedelenmesi oldu. Başlangıçta Hürriyet ve Milliyet'ten, Sabah'a, daha sonra diğer bütün gazetelerden Sabah, Hürriyet ve Milliyet'e olan okuyucu kaymaları Türkiye'de okuyucu sadakatinin ne kadar düşük olduğunu ortaya koydu.

Ansiklopedi savaşlarında promosyon ve reklam, ürünün önüne geçti. Nasıl Türkiye kronik bir enflasyon ve onun yarattığı yozlaşma ile

yaşıyorsa, gazetelerin de aynı şekilde kronik promosyon ve onun getirdiği yozlaşma ile yaşadığı en ilgisiz insanların tarafından bile bilinir hale geldi. Bir yerde ürünün kendi başına çok satacak kadar iyi olmadığının itirafı olan promosyonun en olumsuz etkisi, gazetecileri esas işleri olan gazetecilikten uzaklaştırmasıydı. Altan Öymen ve Mümtaz Soysal gibi seçkin ve saygın kalemlerin televizyon reklamlarına çıkmaları bu uzaklaşmanın boyutlarının ne kadar büyük olduğunun birer örneği oldu.

Ansiklopedi savaşlarının basındaki dengeleri darmadağın etmesi, büyük tiraj ve para kanamalarına yol açması gazeteleri yeniden düşünmeye zorladı. Patronlar, 1993'ün ocak ayında önlerine gelen hesaplarda, masraf kalemlerinin, ansiklopedi promosyonu tarafından olağanüstü bir biçimde şişirildiğini, kârların da eşit oranda aşağıya yuvarlandığını gördüler. İşin bu şekilde yürümesi mümkün değildi.

Hiç kimse tirajlardaki patlamanın bu kadar büyük olacağını tahmin etmemişti. Ama bu yapay ve kalıcı olmayan bir tirajdı. Bir yerde üçü de olduklarından daha geri gitmişlerdi. Eskiden insanlar para vermemek için başkalarının gazetesini okumaya çalışırken, bu defa durum tersine dönmüştü. Gazeteler alınıyor, ansiklopedi kuponları kesildikten sonra okumadan bir kenara atılıyordu. Zaten dar olan piyasa küçük gazetelerin ve dergilerin okuyucu kaybetmesiyle daha da daralmıştı.

«Hiç aklımıza gelmeyen şeyler oldu,» diye itiraf ediyordu Dinç Bilgin. «Başlangıç noktamız daha iyiydi. Pek iyi bir iş yapmadık.»

28 Ocak 1993 günü Hürriyet Gazetesi Murahhaz Azası Yaşar Eroğlu tek başına Sabah'a geldi. «Artık duralım ve para kazanalım, ne diyorsunuz?» dedi. Dinç Bilgin'in yanında Mutlu ve Sönmez vardı. Madde madde tartışarak bir ateşkes anlaşması hazırladılar. Dinç Bilgin anlaşmayı telefonda Milliyet gazetesinin sahibi Aydın Doğan'a okuyarak olurunu aldı. En sert ağız dalaşı Milliyet'le Sabah arasında cereyan etmişti. O kadar ki iki gazete yarı yarıya ortak oldukları ve her yıl büyük paralar kazanan Sabah Pazarlama'yı tasfiye çalışmalarına başlamışlardı.

2 Şubat 1993'te barış anlaşması imzalandı. Buna göre Sabah, Hürriyet ve Milliyet kamuoyu önünde birbirlerine zarar veren ve küçük düşüren kötülemelerden kaçınacaklardı. 1 Mart 1993 ile 1 Eylül 1993 arasında televizyonda promosyon kampanyaları durdurulacaktı. Aynı tarihlerde yeni promosyon yapılmayacaktı.

Gazeteler ateşkesten sonra müttefik de oldular ve televizyon

şirketleriyle pazarlık yapıp reklamlarını ucuz tarifeden yayınlatmak için ortak davranmaya karar verdiler.

Ama açık olan promosyonun toprağa gömülmediğiydi. İmzalar bir barış anlaşmasının değil ateşkesin altına konmuştu. «Barış diye bir şeyi çok uzun vadeli görmüyorum yararlı da görmüyorum,» diyordu Sönmez. «Bu bir türlü esir değişimi, yaraları sarma, mevzileri tahkim etme, ikmali tamamlama gibi bir şeydir. Bu yılın sonuna doğru ansiklopediler bitecek. O zaman ne yapacağız?» Mutlu da fanatik bir promosyon taraftarıydı. «Promosyonsuz bir buçuk milyon gazete satsam bunu iki buçuğa çıkarmak için gene promosyon yapardım.»

Dinç Bilgin'in düşüncelerindeyse daha değişik bir boyut şekilleniyordu. Ateşkes anlaşması promosyonu yasaklayarak hiç olmazsa altı ay için gazeteleri bir biçimde yarış hattının başlangıç noktasında eşitlemiş oluyordu. Bu kaçınılmaz bir biçimde gazetelerin editoryal içeriğini düzeltmeye yönelik bir kalite savaşına yol açacaktı. Dinç Bilgin'in bu noktada Sabah için düşündüğü politika gazetenin editoryal içeriğini düzeltmek, yeni Sabah'ı olduğundan daha iyi bir gazete yapmaktı.

«Üç gazete 3.3 milyon tiraj yapamaz Türkiye'de,» diyordu.

Dinç Bilgin. «Üç tane milyonluk gazete olmaz. İnsanlar bir tercih noktasına geliyorlar. Bu tercihte en son bırakılan gazete olmaya çalışacağız. Bunun için kalite savaşı ilan edeceğiz. Ankara haberlerini Hürriyet'ten, sporu Milliyet'ten, ekonomiyi hem Milliyet'ten hem de Hürriyet'ten daha iyi yapan bir Sabah kavgası vereceğiz. Kavga üstüne kavga veren bir gazete haline gelecek Sabah.»

Bitirirken

«Halil! Bobine kıç daya!»

Halil fırlayıp baskı makinesine sırtını döndü ve ellerini beline dayayıp kıçını kâğıt bobinine dayadı. Yeni Asır'ı basmayı tamamlayan külüstür Frankental marka makine yavaş yavaş durdu. Frenleri çalışmadığı için her durması gerektiğinde Başmakinist Dedeoğlu iriyarı bir Konyalı olan Halil'i çağırırdı. Halil poposu büyük olduğu için işe alınmıştı. Frankental'in tek sorunu freni olmaması değildi. Dedeoğlu'dan başka hiç kimsenin bilmediği başka hassas noktaları vardı. Dedeoğlu tahta bir tokmakla buralara nazikçe vurmadan makine dönmezdi.

Türk-Yunan savaşının son günlerinde çıkan yangın İzmir'i bir enkaz yığını haline getirmişti. Rum, Ermeni ve Yahudilerin gitmesiyle tenhalaşan ve ticari hayatı durgunlaşan kenti yeniden canlandırmak için Belediye Başkanı Behçet Uz yangın yerlerini arsası 50 kuruştan, 15 yıl vadeli, kentin kalburüstü oturanlarına satmaya başladı. Yeni Asır kendine böyle bir arsa satın aldı ve 1926'da üzerine yaptığı iki katlı yeni binasına taşındı. Bu, yıkık duvarlarının gölgesinde berduşların, kanun kaçaklarının, işsizlerin, Şeyh Sait isyanından kaçan Kürtlerin sığındığı yangın yerinin ortasında tek yeni bina idi. Semti Konak'a bağlayan caddenin adını Gazi Bulvarı koydular. Işıksız ve toprak cadde Gazi'nin adına layık değildi. Onun için Atatürk'ün şehri ziyaret edeceğinin duyulmasının ardından alelacele asfaltlandı, ışıklandırıldı ve yola tramvay rayları döşendi. Ama Atatürk'ün ziyareti gerçekleşmedi. Birkaç yıl sonra üzerinden hiç tramvay geçmeyen rayları söküp götürdüler ama ışıklar ve asfalt Gazi Bulvarı'na kâr kaldı. Gazeteye Alsancak'tan Şevket Bilgin'in hatırı için konan 42 numaralı otobüsle geliniyordu. Yangının enkazını kaldırma işinin ihale edildiği 1935 yılına kadar 42 numaralı otobüsün dolu olduğu hiç görülmedi.

«Kalem-i mahsus» müdürü Kadri Efendi her sabah saat dokuzda Şevket Bilgin'in ikinci katta, caddeye bakan balkonlu odasının kapısını açar, Hachette'in şaşmaz bir biçimde her gün saat 8.45'te kapıya bıraktığı Fransızca, İtalyanca ve Almanca gazete ve dergileri çalışma masasının üstüne dizerdi. Telefonlara cevap verme ve ilan alma da, çekmecesinde her zaman gün içerisinde patronuna çaktırmadan yavaş yavaş içip bitirdiği bir şişe şarap bulunan, Kadri Efendi'nin işi idi. Şevket Bilgin saat 9 ile 10 arasında yürüyerek gazeteye gelirdi. Orta boylu, hafif göbekli, alçak sesle konuşan, kibar bir adamdı. Gazetede

herkese siz diye hitap ederdi. Sesinin herhangi bir kişiye yüksek çıktığı duyulmamıştı. Şevket Bilgin önce İzmir'de çıkan gazeteleri Yeni Asır'la karşılaştırır haberleri kendi gazetesinde olup olmadığına göre «var» veya «yok» diye işaretler yazı işlerine yollardı. Öğleyin gene yangın yerindeki yıkıkların arasından yürüyerek Alsancak Gül Sokaktaki evine yemeğe gider, tam saat ikide geri dönerdi. Bu saatten sonra «ziyaretler» başlardı. Şevket Bilgin'in odasındaki geniş maroken koltuklara İzmir'in ve Türkiye'nin en önemli kişileri oturmuştu. Politikacılar, doktorlar, avukatlar, şehrin kalburüstü kişileri öğle yemeğinden sonra Şevket Bilgin'in kahvesini içip sohbet etmeye gelirlerdi. Akşama doğru, ziyaretler bitince, kapısını kilitler eski Türkçe elyazısı ile makalesini yazardı. Le Monde makalelerinin stilinde, cervezeli bir üslupla yazardı yazılarını. Gazetede onun elyazısını okuyabilen bir tek mürettip vardı, «Şevket Bey sağ oldukça beni bu gazeteden kimse atamaz,» diyen.

Şevket Bilgin saat altıya doğru bazan onu almaya gelen eşi ile birlikte yavaş yavaş yürüyerek evine dönerdi.

Yeni Asır'ın nerdeyse 100 yıl önce Selanik'te başlayan yolculuğunun üçüncü merhalesi olan Sabah'ta Halil'in bobine kıç dayadığı günlerin eski zaman yavaşlığından geriye hiçbir şey kalmadı. Dinç Bilgin'in 1950'lerin sonunda Londra'da gördüğü İngiliz gazeteleri ile o zamanki Yeni Asır arasındaki muazzam uçurum şimdi bugünkü Sabah ile o günkü Yeni Asır arasında var. Elektronik giriş turnikelerinin metalik tıkırtılarının hiç dinmediği Medya Plaza'da yavaşlatılması mümkün olmayan bir büyüme devam ediyor. Bu kitabın yazılmaya başlamasından bu yana geçen altı ay içerisinde Dinç Bilgin bir kitap yayınevi kurdu, piyasaya Gün adlı bir tabloid gazete çıkardı ve Satel televizyonu yayınlarına başladı. Gerçi bir hayat sona ermeden onun değerlendirmesini yapmak olanaksızdır ama şurası bir gerçek ki karşısına çıkan olağanüstü tesadüfleri ve fırsatları değerlendiren bu mahcup ve çalışkan adam bugün artık Türk basın tarihinde şimdiye kadar bir insana nasip olan en büyük gücü kontrol ediyor. Acaba bundan sonraki yıllar ona ne gösterecek? Elindeki bu muazzam gücü nasıl, hangi amaçlara hizmet etmek için kullanacak? Bazan, yakınlarına bahsettiği gibi nasıl İzmir'den İstanbul'a geldiyse oradan da Londra veya New York'a gidecek mi?

Yirmi bin metrekarelik Medya Plaza'da çalışanlar binanın neresinde olurlarsa olsunlar, günün bir saatinde muhakkak, eski şatodan kopamayan tedirgin bir hayalet gibi Medya Plaza'yı günde en aşağı üç beş defa turlayan Dinç Bilgin'le karşılaşıyorlar. İşlerin yıllardan beri hep iyi gitmesine rağmen birdenbire iyi gitmeyeceğine dair bir korku vardır içinde hep. Onun için sürekli muhasebeye bakmak, işletmeye

bakmak, tiraja bakmak, reklam servisine bakmak, yazı işlerini kolaçan etmek ihtiyacını duyar. Ayrıca bir şeylerin yapılıyor olmakta olmasını seyretmek de hoşuna gidiyor... bir makine montajının ertesi gün biraz daha ilerlemiş olması, bir sistemin daha iyiye gitmesi, bir inşaatın bitime yaklaşmasını adım adım görmek ona keyif veriyor. Bu korku ve keyif onu hep ileri itiyor.

Bazı yolculuklar için söylenebilecek sözler onun hayatını tarif etmek için de geçerlidir: Varılmak istenen yer yolculuğun kendisidir.